

Bank Polski

Raport Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za III kwartał 2018 roku

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynik z tytułu odsetek	6 873	6 357	1 617	1 493
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 242	2 209	528	519
Wynik z działalności operacyjnej	3 686	3 109	867	730
Zysk brutto	3 708	3 129	872	735
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	2 734	2 288	643	538
Zysk netto przypadający na jednostkę dominującą	2 732	2 284	643	537
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	2,19	1,83	0,51	0,43
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	2,19	1,83	0,51	0,43
Dochody całkowite netto	2 792	2 771	657	651
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	(4 480)	5 586	(1 054)	1 312
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	1 449	(2 495)	341	(586)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	1 089	(532)	256	(125)
Przepływy pieniężne netto	(1 942)	2 559	(457)	601

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 30.09.2018	stan na 31.12.2017	stan na 30.09.2018	stan na 31.12.2017
Aktywa razem	306 082	296 912	72 165	71 187
Kapitał własny ogółem	37 713	36 256	8 892	8 693
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	37 722	36 267	8 894	8 695
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	295	300
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	30,17	29,00	7,11	6,95
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	30,17	29,00	7,11	6,95
Łączny współczynnik kapitałowy	18,41%	17,37%	18,41%	17,37%
Kapitał Tier 1	34 522	32 326	8 139	7 750
Kapitał Tier 2	2 700	1 700	637	408

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynik z tytułu odsetek	6 250	5 899	1 471	1 386
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 865	2 008	439	472
Wynik z działalności operacyjnej	3 346	2 782	787	654
Zysk brutto	3 346	2 782	787	654
Zysk netto	2 510	2 039	591	479
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	2,01	1,63	0,47	0,38
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	2,01	1,63	0,47	0,38
Dochody całkowite netto	2 647	2 550	623	599
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	(1 231)	10 815	(290)	2 541
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	1 719	(2 416)	404	(568)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(2 684)	(5 917)	(632)	(1 390)
Środki pieniężne netto	(2 196)	2 482	(517)	583

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 30.09.2018	stan na 31.12.2017	stan na 30.09.2018	stan na 31.12.2017
Aktywa razem	282 829	277 784	66 683	66 600
Kapitał własny ogółem	37 247	35 987	8 782	8 628
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	295	300
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	29,80	28,79	7,03	6,90
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	29,80	28,79	7,03	6,90
Łączny współczynnik kapitałowy	20,68%	19,59%	20,68%	19,59%
Kapitał Tier 1	34 507	32 597	8 136	7 815
Kapitał Tier 2	2 700	1 700	637	408

Wybrane pozycje skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów	30.09.2018	31.12.2017	30.09.2017
średnia kursów NBP na koniec okresu (pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów i sprawozdania z przepływów pieniężnych)	4,2501	4,2447	4,2566
kurs średni NBP na dzień (pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej)	4,2414	4,1709	4,2265

Bank Polski

**Komentarz Zarządu
do wyników
Grupy Kapitałowej
PKO Banku Polskiego SA
za okres dziewięciu miesięcy
zakończony 30 września 2018 roku**

SPIS TREŚCI

1.	PODSUMOWANIE III KWARTAŁU 2018 ROKU	3
1.1.	NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA III KWARTAŁU 2018 ROKU	3
1.2.	WYBRANE DANE FINANSOWE	5
2.	ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI	6
2.1.	OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE	6
2.2.	SYTUACJA NA RYNKU FINANSOWYM	7
2.3.	SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO	8
2.4.	SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA POZABANKOWEGO	10
2.5.	RYNEK UKRAIŃSKI	11
2.6.	OTOCZENIE REGULACYJNO-PRAWNE	12
2.7.	CZYNNIKI, KTÓRE BĘDĄ MIAŁY WPŁYW NA WYNIKI FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU W IV KWARTALE 2018 ROKU	13
3.	SYTUACJA FINANSOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU	15
3.1.	PODSTAWOWE WSKAŹNIKI FINANSOWE	15
3.2.	SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	15
3.3.	SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	20
3.4.	KAPITAŁY WŁASNE I MIARY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ	22
4.	DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	23
4.1.	SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ	23
4.1.1.	SEGMENT DETALICZNY	24
4.1.2.	SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY	25
4.2.	POZYCJA RYNKOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	27
4.3.	SIEĆ DYSTRYBUCJI I KANAŁY DOSTĘPU	28
4.4.	DZIAŁALNOŚĆ SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	29
4.5.	NAGRODY I WYRÓŻNIENIA	31
5.	SŁOWNIK	32

1. PODSUMOWANIE III KWARTAŁU 2018 ROKU

1.1. NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA III KWARTAŁU 2018 ROKU

Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego SA (Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA lub Grupa Kapitałowa Banku) należy do największych instytucji finansowych w Polsce, a także jest jedną z największych grup finansowych Europy Środkowo-Wschodniej. Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO Bank Polski SA albo Bank), podmiot dominujący Grupy Kapitałowej Banku, jest największym bankiem komercyjnym w Polsce oraz wiodącym bankiem w regionie Europy Środkowo-Wschodniej pod względem skali działania, kapitałów własnych, kredytów, depozytów, liczby Klientów oraz wielkości sieci dystrybucji.

W 2018 roku Grupa Kapitałowa Banku rozpoczęła trzeci rok realizacji strategii „Wspieramy rozwój Polski i Polaków”, która jest odpowiedzią na zmieniające się otoczenie rynkowe i potrzebę dostosowania się do nowych wyzwań stojących przed sektorem bankowym i polską gospodarką. Kierunek transformacji modelu biznesowego Banku pozostaje ściśle powiązany z dynamicznie postępującą cyfryzacją życia społecznego oraz strategią rozwoju gospodarczego Polski.

W III kwartale 2018 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA wzmacniała swoją pozycję poprzez pozyskiwanie nowych Klientów i wzrost skali działania, uruchamianie nowoczesnych produktów i usług, rozwijanie bankowości mobilnej i elektronicznej oraz inwestowanie w innowacyjne rozwiązania technologiczne. W rezultacie Grupa Kapitałowa Banku umocniła pozycję lidera i na koniec III kwartału 2018 roku jej suma bilansowa przekroczyła 300 mld PLN, a wynik kwartalny osiągnął najwyższy w historii poziom 1 042 mln PLN.

Grupa Kapitałowa Banku skupiała się nie tylko na swojej codziennej działalności biznesowej, ale również na działaniach społecznych. Bank wspierał rozwój polskiego sportu oraz przeprowadził po raz czwarty PKO Bieg Charytatywny, który ma na celu zebranie pieniędzy na posiłki dla potrzebujących dzieci.

PKO BANK POLSKI SA W GRONIE DUŻYCH SPÓŁEK INDEKSU FTSE RUSSELL

PKO Bank Polski SA jako jedyny spośród polskich firm wszedł do grupy dużych spółek indeksu rynków rozwiniętych FTSE Russell po wrześniowej reklasyfikacji polskiego rynku do statusu rozwiniętego. Jest to wyraz uznania zarówno dla siły polskiej gospodarki, jak i dla wiodącej pozycji Banku, jego dotychczasowych sukcesów oraz strategicznego potencjału do dalszego rozwoju.

100 MILIONÓW TRANSAKCYJ W IKO

Najlepsza na świecie aplikacja mobilna IKO pobiła rekord transakcyjności – Klienci PKO Banku Polskiego SA zapłacili mobilnie już 100 milionów razy. 5 lat temu IKO było najczęściej wykorzystywane do wypłat gotówki z bankomatów, obecnie prawie 1/3 transakcji to płatności w Internecie, a w każdym miesiącu Bank notuje nawet 7 milionów transakcji mobilnych. Łączna liczba aktywacji na koniec września 2018 roku wyniosła prawie 2,9 mln sztuk.

PKO BANK POLSKI SA PARTNEREM GŁÓWNYM EKSTRAKLASY

PKO Bank Polski SA został nowym partnerem Ekstraklasy i zadebiutował jako Oficjalny Bank rozgrywek. Bank podpisał umowę obejmującą okres do końca sezonu 2020/2021. Celem projektu jest promocja polskiego sportu, budowa silnej ligi, kształcenie przez kluby młodych talentów oraz popularyzacja piłki nożnej wśród najmłodszych. PKO Bank Polski SA w sezonie 2018/2019 zyska status partnera głównego. Logo Banku będzie widoczne podczas wszystkich 296 meczów w ramach 37 kolejek, na koszulkach zawodników Ekstraklasy, 16 stadionach oraz w transmisjach z meczów.

GRUPA KAPITAŁOWA BANKU SKUPIA SIĘ NA INNOWACYJNOŚCI I TECHNOLOGII

- W ramach Grupy Kapitałowej Banku powstał nowy fundusz inwestycyjny PKO VC (venture capital), który będzie inwestować w startup'y i fintech'y. Nowy fundusz będzie działał na dwa sposoby: po pierwsze będzie szukać spółek, w które warto inwestować większościowo, by przejąć je do struktur Grupy Kapitałowej Banku, po drugie będzie obejmować mniejszościowe pakiety. PKO Bank Polski SA w sierpniu 2018 roku nabył certyfikaty inwestycyjne serii A i serii B Subfunduszu Strategicznego oraz certyfikaty inwestycyjne serii A i serii B Subfunduszu Finansowego wyemitowane przez PKO VC – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych. Łączna wartość inwestycji wyniosła 200 mln PLN.

- W ramach strategii Bank konsekwentnie realizował założenia cyfrowej transformacji, w której kluczowym elementem jest multi-kanalowy dostęp Klientów do serwisów banku, nacisk na personalizację relacji z Klientami oraz zwiększenie efektywności organizacji. W III kwartale prace skoncentrowały się przede wszystkim na wdrożeniu zmian w procesie sprzedaży Pożyczki Gotówkowej w IKO oraz pilotażowym wdrożeniu autoryzacji elektronicznej dyspozycji oddziałowych (autoryzacja poprzez SMS).
- PKO Bank Polski SA dokonał pełnego wdrożenia rozwiązania, które opiera się na technologii blockchain. Bank wykorzystał nową technologię do potwierdzania autentyczności i niezmienności dokumentów wysyłanych drogą elektroniczną. Pierwsza wysyłka nowych regulaminów produktowych w formie cyfrowej objęła ponad 5 mln Klientów Banku. Pod względem skali było to największe w Europie zastosowanie technologii blockchain w bankowości. Rozwiązanie zostało wypracowane wspólnie z Krajową Izbą Rozliczeniową, przy współpracy z polsko-brytyjską firmą Coinfirm, w ramach platformy rozwoju innowacji i nowoczesnych technologii „Let’s Fintech with PKO Bank Polski!”.
- PKO Bank Polski SA uruchomił usługę Garmin Pay, dzięki której posiadacze kart Banku mają możliwość płacenia zbliżeniowo zegarkiem, który posiada taką funkcję. Płatności zegarkiem z Garmin Pay można realizować w każdym sklepie, punkcie usługowym czy restauracji, które są wyposażone w terminal do płatności zbliżeniowych kartą.
- Bank uruchomił usługę Apple Pay, dzięki której Klienci Banku, którzy korzystają z kart VISA i Mastercard mogą płacić w sklepach i punktach usługowych zbliżeniowo urządzeniami Apple oraz dokonywać płatności online.

GRUPA KAPITAŁOWA BANKU POSZERZA SWOJĄ OFERTĘ PRODUKTÓW I USŁUG

Grupa Kapitałowa Banku oferuje nowoczesne i kompleksowe rozwiązania. Bank wychodzi naprzeciw potrzebom Klientów indywidualnych oraz firm z uwzględnieniem ich wielkości, branży oraz aktualnego etapu rozwoju. Zapewnia Klientom profesjonalne narzędzia, które ułatwiają kontrolę nad finansami oraz prowadzenie działalności biznesowej.

W ramach działań podejmowanych w III kwartale 2018 roku PKO Bank Polski SA:

- wprowadził kolejne usługi w bankowości elektronicznej dla Klientów firmowych - nowe rozwiązania to asystent firmowy, który zapewnia pełną kontrolę finansów firmy przez całą dobę dzięki bankowości online oraz e-sklep, który umożliwia założenie sklepu internetowego za pomocą serwisu transakcyjnego iPKO i zarządzanie finansami oraz zamówieniami z jednego miejsca. Asystent firmowy to również kalendarz zdarzeń zintegrowany z płatnościami, który przypomina za pomocą powiadomień (SMS lub e-mail) o konieczności opłacenia składek ZUS lub złożeniu deklaracji VAT. W aplikacji zapisywane są automatycznie kontakty do partnerów biznesowych, co w znacznym stopniu ułatwia dalszą współpracę,
- wprowadził do oferty Podstawowy Rachunek Płatniczy, dostępny dla osób od 13 roku życia, które nie posiadają rachunku płatniczego w walucie polskiej,
- uruchomił sprzedaż ubezpieczeń komunikacyjnych: OC z Zieloną Kartą, Autocasco, NNW oraz Assistance. Bank we współpracy z towarzystwami ubezpieczeniowymi o uznanej pozycji rynkowej udostępnił pełny zakres ochrony ubezpieczeniowej, która jest potrzebna posiadaczom samochodów. Nowością na rynku jest możliwość zakupu, w ramach jednego pakietu, polis od różnych ubezpieczycieli, w jednym procesie sprzedażowym. Możliwy jest zakup polisy nawet z 6-miesięcznym wyprzedzeniem i uzyskanie zabezpieczenia przed potencjalnymi zmianami cen ubezpieczeń komunikacyjnych,
- umożliwił Klientom Banku złożenie wniosku w ramach programu „Dobry Start” przez serwis iPKO. Wnioski online o jednorazowe świadczenie dla uczniów można składać do 30 listopada.

Działania podejmowane przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA w III kwartale 2018 roku pozwoliły na osiągnięcie wysokich wyników finansowych oraz umocnienie pozycji lidera wśród największych instytucji finansowych w Polsce.

1.2. WYBRANE DANE FINANSOWE

Działania podejmowane przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA w trakcie 3 kwartałów 2018 roku pozwoliły na osiągnięcie bardzo dobrych wyników finansowych oraz umocnienie wiodącej pozycji wśród największych instytucji finansowych w Polsce.

Tabela 1. Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	3 kwartały 2018	3 kwartały 2017	Zmiana (r/r)
Zysk netto	2 732	2 284	+19,6%
Wynik na działalności biznesowej	9 881	9 296	+6,3%
Koszty administracyjne	-4 458	-4 310	+3,4%
Suma bilansowa	306 082	289 961	+5,6%
Kapitały własne	37 713	35 340	+6,7%
ROA netto	1,2%	1,0%	+0,2 p.p.
ROE netto	9,7%	8,6%	+1,1 p.p.
C/I (wskaźnik kosztów do dochodów)	45,1%	47,2%	-2,1 p.p.
Marża odsetkowa	3,40%	3,27%	+0,13 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	4,9%	5,6%	-0,7 p.p.
Koszt ryzyka	-0,63%	-0,74%	+0,11 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy	18,41%	17,68%	+0,73 p.p.
Współczynnik kapitału Tier 1	17,07%	16,77%	+0,30 p.p.

Wypracowany za 3 kwartały 2018 roku zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wyniósł 2 732 mln PLN, co oznacza wzrost o 448 mln PLN, czyli o niemal 20% w relacji do wyniku roku poprzedniego. Osiągnięty poziom zysku netto był determinowany przez:

- poprawę wyniku na działalności biznesowej, który osiągnął poziom 9 881 mln PLN (+6,3% r/r), głównie w efekcie:
 - wzrostu wyniku odsetkowego o 8,1% r/r, głównie dzięki wzrostowi portfela kredytowego,
 - wzrostu wyniku prowizyjnego o 1,5% r/r, m.in. z tytułu funduszy inwestycyjnych, emerytalnych i działalności maklerskiej oraz kredytów i ubezpieczeń,
- poprawę poziomu wyniku z tytułu odpisów i utraty wartości o 141 mln PLN (+12,0% r/r),
- wzrost kosztów administracyjnych o 148 mln PLN (3,4% r/r), głównie kosztów świadczeń pracowniczych i kosztów regulacyjnych - wskaźnik C/I na koniec września 2018 roku wyniósł 45,1% w porównaniu do 47,2% na koniec września 2017 roku.

W efekcie działań podejmowanych w 2018 roku nastąpił wyraźny wzrost skali działania:

- suma bilansowa przekroczyła 306 mld PLN,
- od początku roku Grupa Kapitałowa Banku zwiększyła:
 - portfel finansowania udzielonego Klientom o ponad 11 mld PLN,
 - zobowiązania wobec Klientów o prawie 5 mld PLN,
 - liczbę Klientów o ponad 250 tys., głównie w segmencie Klienta detalicznego,
 - liczbę aktywnych użytkowników bankowości mobilnej o ponad 350 tys.,
- liczba rachunków bieżących osób fizycznych wyniosła blisko 7,4 mln szt.,
- Grupa Kapitałowa Banku zachowała wysoki udział w rynku kredytów i oszczędności na poziomie odpowiednio 17,5% i 17,5%.

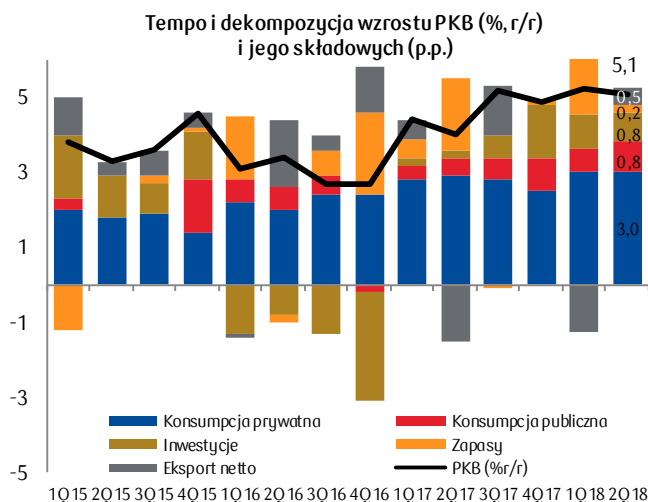
Wzrost skali działania został osiągnięty przy poprawie jakości portfela kredytowego, mierzonej wskaźnikami kredytów z rozpoznaną utratą wartości oraz obniżeniu kosztu ryzyka.

2. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI

2.1. OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE

Czynniki makroekonomiczne kształtujące gospodarkę krajową w III kwartale 2018 roku:

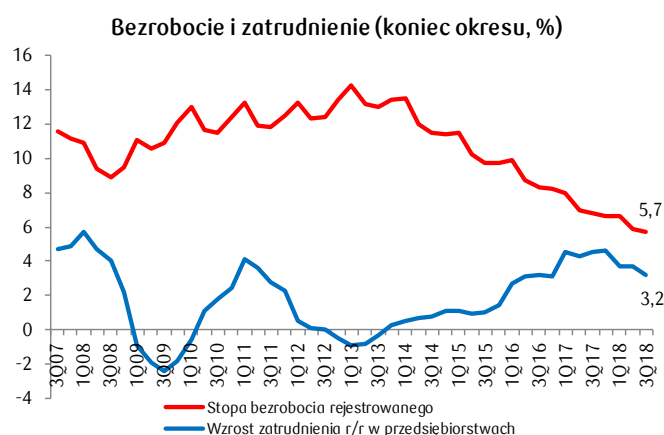
- **TEMPO WZROSTU GOSPODARCZEGO JUŻ NIE PRZYSPIESZA**

Tempo wzrostu PKB (szacowane na podstawie dostępnych danych) obniżyło się w III kwartale 2018 roku do 4,7 – 5,0% r/r (wobec 5,1% r/r w II kwartale 2018 roku).

Głównym motorem wzrostu w III kwartale 2018 roku pozostała konsumpcja, wspierana przez szybki wzrost dochodów i rekordowo dobre nastroje konsumentów. Inwestycje publiczne, które odpowiadały za przyspieszenie wzrostu gospodarczego w I połowie 2018 roku, w III kwartale były ograniczane przez bariery podażowe.

- **POPRAWA SYTUACJI NA RYNKU PRACY**

Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła we wrześniu 5,7% wobec 5,9% w czerwcu. Bezrobocie spadło również po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym (do 5,9% we wrześniu), pomimo zbliżania się przez rynek pracy do granicy podażowej (brak bezrobotnych gotowych i zdolnych do podjęcia pracy). Rosnące problemy podażowe na rynku pracy obrazuje wyhamowanie tempa tworzenia nowych miejsc pracy i spadająca liczba ofert pracy (do 118 tys. we wrześniu ze 138,8 tys. w czerwcu). Pomimo nierównowagi pomiędzy popytem na pracę a jej podażą, nie nastąpił dalszy wzrost dynamiki wynagrodzeń. W III kwartale 2018 roku przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 6,9% r/r wobec 7,4% r/r w II kwartale br. Badania koniunktury nie

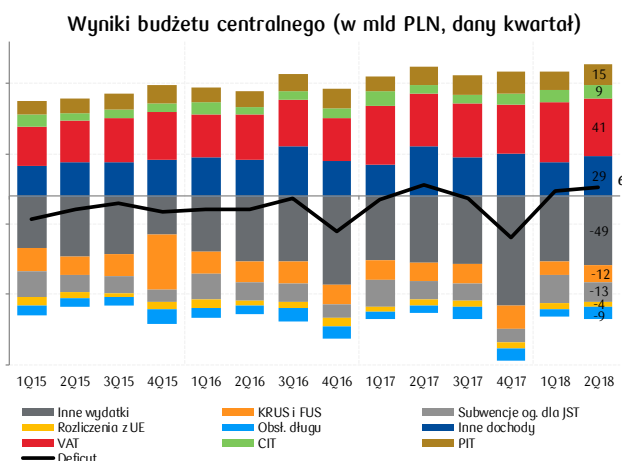
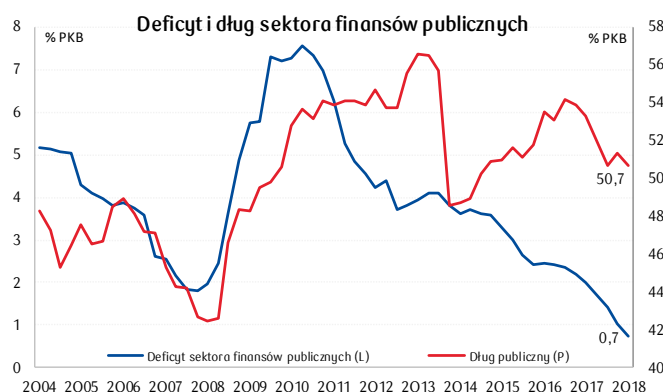
wskazują, by najbliższe kwartały miały przynieść istotne zwiększenie dynamiki wynagrodzeń.

- **SUSZA HAMUJE SPADEK INFLACJI**

Chociaż inflacja CPI na koniec III kwartału 2018 roku obniżyła się do 1,8% r/r z 2,0% r/r w czerwcu, to jej średni poziom w III kwartale był najwyższy w tym roku. Przyczynił się do tego wzrost cen paliw i energii, przyspieszenie inflacji bazowej oraz ceny żywności, których wzrost był wyższy od sezonowego wzorca ze względu na suszę. Inflacja bazowa utrzymała się poniżej 1% r/r, co oznacza, że ani presja kosztowa (wynagrodzenia i surowce), ani silny popyt nie przekładają się na wzrost cen.

- **DOBRE WYNIKI SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH**

Dane za III kwartał 2018 roku potwierdzają, że utrzymuje się bardzo dobra sytuacja budżetu centralnego, który na koniec sierpnia 2018 roku odnotował nadwyżkę w kwocie 1,1 mld PLN. Wzrost dochodów, w tym podatkowych, odzwierciedla dobrą sytuację w gospodarce i dalsze uszczelnianie systemu podatkowego. Po stronie wydatkowej widać znacząco niższą od planu dotację do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dobry wynik FUS jest odzwierciedleniem wzrostu wynagrodzeń i zatrudnienia, m.in. w wyniku legalizacji pracy obcokrajowców. Dobra sytuacja w budżecie centralnym będzie wspierać dalszą redukcję deficytu całego sektora finansów publicznych oraz spadek długu publicznego (w II kwartale wg unijnej metodologii spadł do 50,7% PKB z 53,3% PKB rok wcześniej).

• STABILIZACJA POLITYKI PIENIĘŻNEJ

Stopy procentowe NBP:

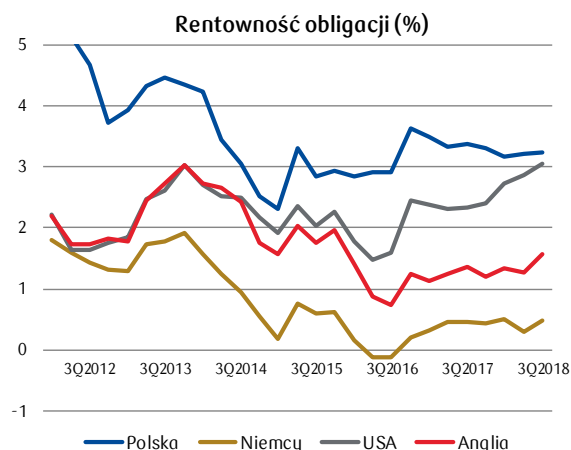
- referencyjna – 1,50%
- redyskonta weksli – 1,75%
- lombardowa – 2,50%
- depozytowa – 0,50%

W III kwartale 2018 roku stopy procentowe NBP nie zmieniły się i pozostały na historycznie niskich poziomach. Przekonanie Rady Polityki Pieniężnej (RPP) o zasadności stabilizowania stóp procentowych, nawet w horyzoncie do końca 2019 roku, wynika głównie z niskiej inflacji (w tym bazowej), oczekiwanego stopniowego wyhamowywania tempa wzrostu gospodarczego oraz faktu, że napięta sytuacja na rynku pracy nie przekłada się na nasilenie presji cenowej.

Jednocześnie wzrost obaw o to, że wzrost cen energii będzie przekładał się na wzrost cen innych towarów i usług, zaowocował bardziej neutralnymi wypowiedziami członków RPP o kierunkach polityki pieniężnej.

2.2. SYTUACJA NA RYNKU FINANSOWYM

• RYNEK STOPY PROCENTOWEJ

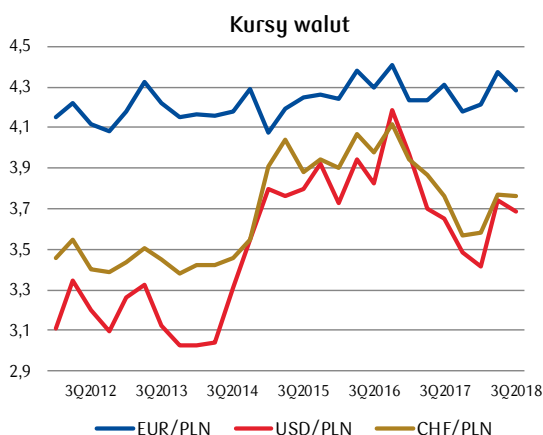

W III kwartale na polskim rynku obligacji skarbowych doszło do spadku rentowności w sektorze 2-letnim o 6 p.b. do 1,58% oraz utrzymania stabilnego poziomu w sektorze 5-letnim (2,55%) i w sektorze 10-letnim (3,24%). Sygnalizowany przez RPP zamiar utrzymania stóp procentowych bez zmian w najbliższym roku wspierał wyceny krótkoterminowych obligacji skarbowych. Dodatkowo bardzo dobra realizacja budżetu państwa pozwoliła Ministerstwu Finansów na ograniczenie podaży papierów na rynku pierwotnym w drugiej połowie kwartału, co z kolei miało pozytywny wpływ na cały krajowy rynek długu.

Z kolei negatywnym czynnikiem dla wyceny długoterminowych papierów był wzrost rentowności obligacji skarbowych w Europie i w USA, co było szczególnie widoczne we wrześniu. Do przeceny na globalnym rynku długu doprowadziły: trzecia w tym roku podwyżka stóp procentowych Fed, wzrost oczekiwań

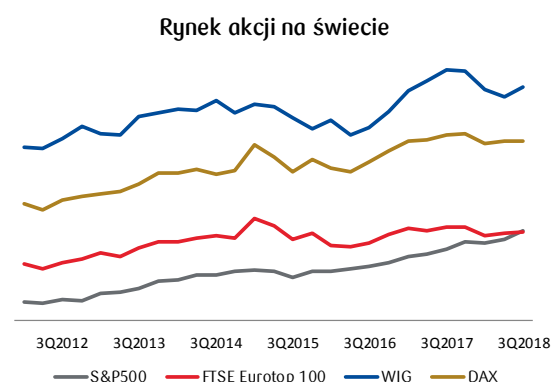
co do kontynuacji cyklu podwyżek stóp w USA w kolejnych kwartałach oraz pojawienie się oczekiwań na szybsze wycofanie się EBC z polityki ujemnych stóp procentowych w strefie euro. Wpływ na polskie obligacje miał też wzrost awersji do ryzyka w Europie na skutek wzrostu obaw o stabilność polityki fiskalnej we Włoszech.

RYNEK WALUTOWY

III kwartał 2018 roku cechowała duża zmienność na rynku walutowym. Kurs EUR/PLN rozpoczął kwartał na poziomie 4,36 i do końca lipca spadł w okolice 4,24. W kolejnych miesiącach kurs EUR/PLN stopniowo rósł i kilka razy zbliżał się do poziomu 4,34 pod wpływem silnej przeceny walut rynków wschodzących, m.in. tureckiej liry. Spadek obaw o dalszą eskalację wojny handlowej na linii USA-Chiny pomógł utrzymać kurs EUR/PLN blisko 4,30, ale zapowiedzi kolejnych podwyżek stóp Fed oraz pogorszenie wskaźników koniunktury ze strefy euro uniemożliwiły dalszą kontynuację umocnienia złotego. W rezultacie kurs EUR/PLN ostatecznie zakończył III kwartał 2018 roku na poziomie 4,28. Natomiast kurs CHF/PLN rozpoczął kwartał na poziomie 3,77 i ulegał wahaniom w trakcie kwartału, aby zakończyć wrzesień na podobnym poziomie 3,76.

RYNEK AKCJI

III kwartał 2018 roku okazał się korzystny dla warszawskiej giełdy. Główny indeks WIG wzrósł o 5%, a WIG20 o 7%. Pozwoliło to na częściową redukcję strat z pierwszej połowy roku.

Odbicie wynikało z:

- nadmiernego pesymizmu, który panował na rynkach finansowych w końcówce poprzedniego kwartału i był związany głównie z eskalacją sporu handlowego pomiędzy USA i Chinami,
- oznak spowolnienia gospodarczego w Europie i krajach rozwijających się.

Miesiące wakacyjne przyniosły złagodzenie napięć handlowych i obaw o koniunkturę gospodarczą. Warszawski parkiet był jednym z najmocniejszych, do czego przyczyniły się bardzo dobre informacje płynące z krajowej gospodarki. Krajowy rynek akcji

okazał się odporny na kryzys walutowy w Turcji i niepewność w strefie euro związaną z planami budżetowymi Włoch. Mimo ogólnie pozytywnego obrazu polskiej giełdy, słabo radziły sobie spółki o mniejszej kapitalizacji, a indeks sWIG80 spadł o blisko 10%.

2.3. SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO

ZYSK NETTO I RENTOWNOŚĆ¹

W okresie styczeń - sierpień 2018 roku banki realizowały swoją aktywność w warunkach stabilnie rozwijającej się gospodarki, dobrej kondycji finansowej gospodarstw domowych, dobrej sytuacji finansowej przedsiębiorstw i niskich stóp procentowych.

10,4 mld PLN
zysk netto sektora bankowego
w okresie
styczeń-sierpień 2018 roku

+11,7% r/r
tempo zmiany zysku netto
sektora bankowego

7,3% (+0,4 p.p. r/r)
rentowność kapitałów własnych
sektora bankowego na koniec
sierpnia 2018 roku

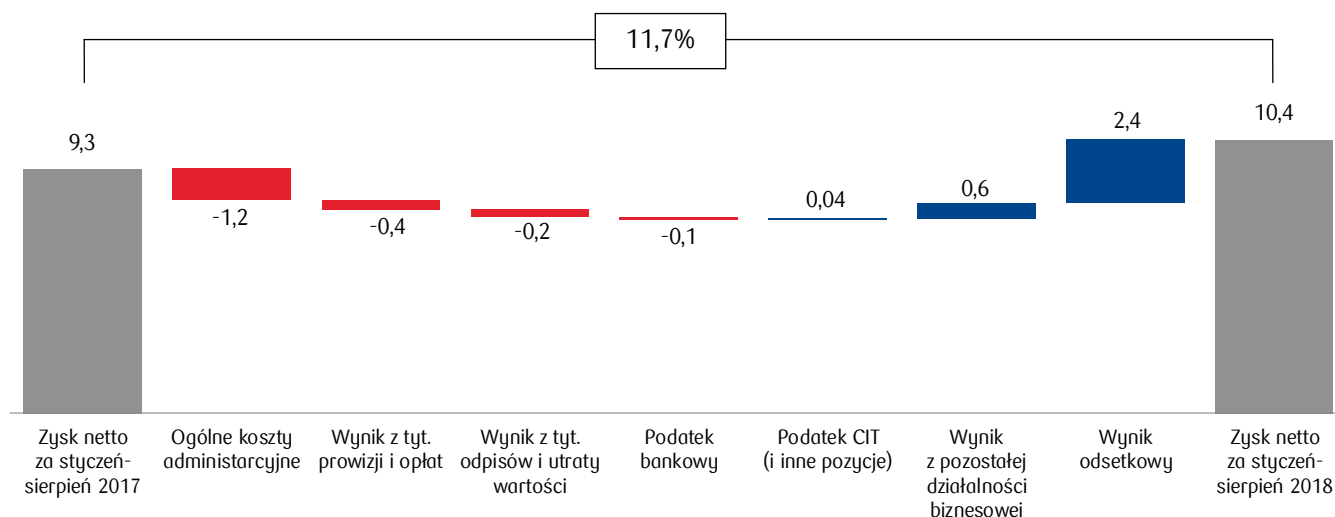
W tym okresie sektor bankowy wypracował zysk netto w wysokości 10,4 mld PLN, tj. o +11,7% wyższy niż w analogicznym okresie 2017 roku. Najistotniejszy, pozytywny wpływ na poziom zysku netto miał silny wzrost wyniku odsetkowego (+2,4 mld PLN r/r, +8,6% r/r) oraz wzrost wyniku z pozostałej działalności bankowej (+0,6 mld PLN, +11,3% r/r), który wynikał, m.in. ze zdarzeń jednorazowych w sektorze bankowym (sprzedaż spółek).

¹Na podstawie danych NBP; obliczenia PKO Bank Polski SA.

W przeciwnym kierunku na zysk netto oddziaływały przede wszystkim:

- wzrost ogólnych kosztów administracyjnych (-1,2 mld PLN r/r, +5,4% r/r), przy wzroście płac, nakładów na cyfryzację i cyberbezpieczeństwo, a także kosztów związanych z realizowanymi fuzjami i przejęciami,
- spadek wyniku z tytułu prowizji i opłat (-0,4 mld PLN, -4,2% r/r),
- pogorszenie wyniku z tytułu odpisów (-0,2 mld PLN r/r, +4,9% r/r), w warunkach silnej koncentracji banków na zwiększeniu w swoich portfelach udziału kredytów wysokomarżowych, które generują wyższe ryzyko.

Zmiana zysku netto sektora bankowego (mld PLN)

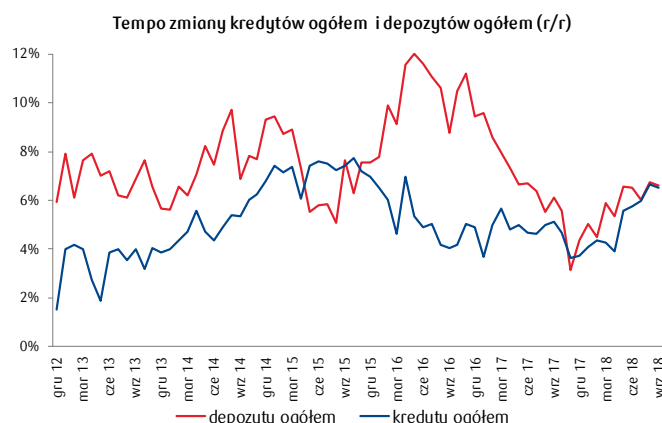
Jakość portfela kredytowego poprawiła się na koniec sierpnia 2018 roku (względem stycznia 2018 roku²). Udział kredytów zagrożonych sektora niefinansowego osiągnął wartość 7,0% w porównaniu do 7,6% na koniec stycznia 2018 roku, na co wpływ miała przede wszystkim poprawa jakości kredytów dla przedsiębiorstw oraz konsumpcyjnych.

Na koniec sierpnia 2018 roku poprawiła się rentowność kapitałów własnych sektora bankowego; ROE³ wzrosło do 7,3% wobec 7,1% na koniec grudnia 2017 roku oraz 6,9% na koniec sierpnia 2017 roku.

RYNEK KREDYTÓW I DEPOZYTÓW⁴

Wolumen kredytów sektora bankowego zwiększył się na koniec III kwartału 2018 roku do 1 247 mld PLN, co było determinowane:

- wyhamowaniem tempa spadku walutowych kredytów mieszkaniowych do -8,4% r/r (-18,9% r/r na koniec 2017 roku, m.in. pod wpływem silnego umocnienia r/r polskiego złotego), przy lekkim przyspieszeniu rocznego tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych w PLN do +10,9% (+10,4% na koniec 2017 roku),
- przyspieszeniem tempa wzrostu kredytów konsumpcyjnych do +8,6% r/r (+7,4% r/r na koniec 2017 roku), przy nieznacznym wyhamowaniu tempa wzrostu w III kwartale 2018 roku,

²Ze względu na wejście w życie od stycznia 2018 roku MSSF 9, wskaźniki jakości portfela kredytowego na koniec 2017 roku nie są w pełni porównywalne ze wskaźnikami raportowanymi w 2018 roku.

³Rentowność kapitałów własnych (ROE) – relacja między zyskiem netto sektora bankowego za ostatnie 12 miesięcy a średnimi kapitałami własnymi.

⁴Na podstawie danych NBP; obliczenia PKO Bank Polski SA.

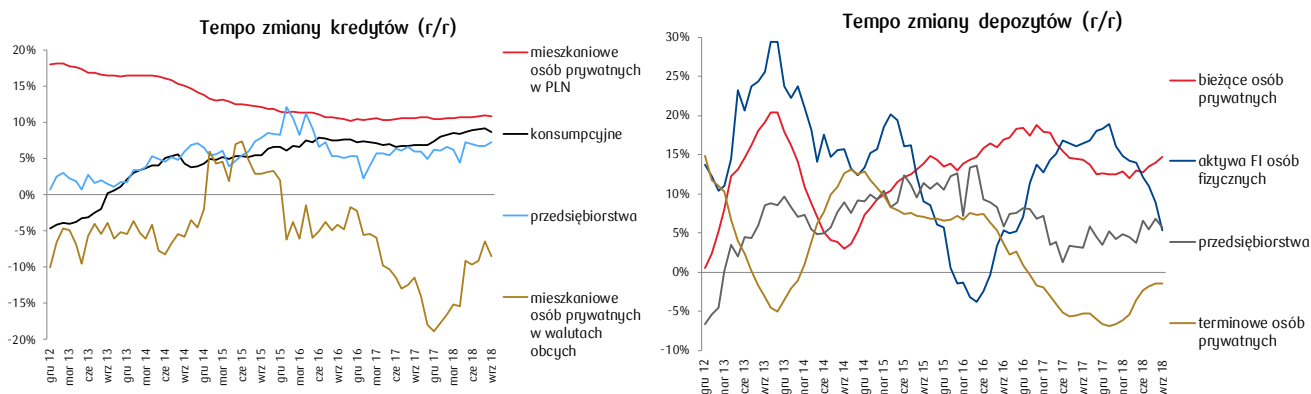
- przyspieszeniem tempa wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw do +7,2% r/r (+6,2% r/r na koniec 2017 roku) - głównie na skutek zmian kursowych⁵. Po wyłączeniu wpływu kursowego, tempo wzrostu kredytów przedsiębiorstw wyhamowało względem końca 2017 roku (według szacunków).

Na koniec III kwartału 2018 roku wartość depozytów sektora bankowego wzrosła do 1 263 mld PLN, na co oddziaływało:

- przyspieszenie tempa wzrostu depozytów osób prywatnych do +7,7% r/r (+3,6% na koniec 2017 roku). Pozytywnie na wzrost depozytów osób prywatnych oddziaływał niższy r/r napływ netto środków osób fizycznych na rynek funduszy inwestycyjnych, determinowany m.in.: spadkiem średnich rocznych stóp zwrotu z funduszy⁶ oraz wycofywaniem środków przez Klientów z TFI zaangażowanych w obligacje jednej ze spółek windykacyjnych,
- przyspieszenie tempa wzrostu depozytów przedsiębiorstw (do +5,7% r/r na koniec III kwartału 2018 roku z 3,4% r/r na koniec 2017 roku), na co pozytywnie wpływała dobra sytuacja finansowa przedsiębiorstw.

Tempo wzrostu kredytów wzrosło do +6,5% r/r na koniec III kwartału 2018 roku (+3,7% na koniec 2017 roku), przy nieznacznie wyższym tempie wzrostu depozytów (+6,6% r/r wobec +4,4% na koniec 2017 roku). Po wyłączeniu wpływu kursowego, tempo wzrostu kredytów ogółem nie zmieniło się istotnie względem końca 2017 roku (według szacunków wyniosło ok. 6,7% r/r).

W warunkach porównywalnego tempa wzrostu kredytów i depozytów, na koniec III kwartału 2018 roku relacja Kredyty/Depozyty zwiększyła się do 98,7% (98,1% na koniec 2017 roku).

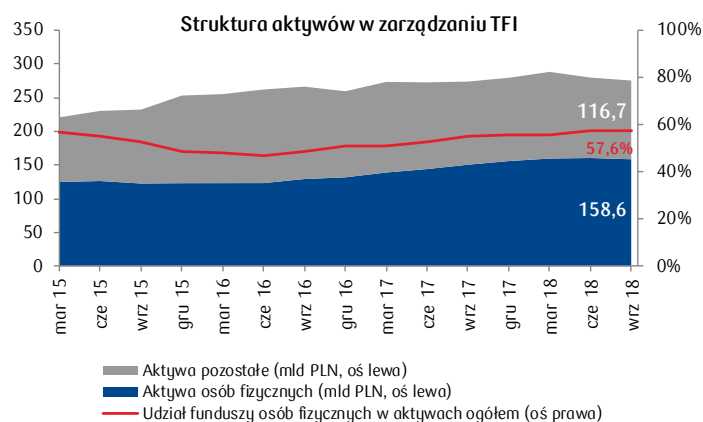

2.4. SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA POZABANKOWEGO

RYNEK FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH

W okresie 3 kwartałów 2018 roku, na krajowy rynek funduszy inwestycyjnych wpływały m.in. dekoniumtura na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) w I półroczu, która odwróciła się w III kwartale i pozwoliła na częściowe odrobienie strat, a także spadek rentowności polskich obligacji skarbowych i niskie oprocentowanie lokat bankowych.

Ponadto, negatywny wpływ na postrzeganie rynku funduszy inwestycyjnych przez inwestorów mogły mieć kontrowersje związane z działalnością niektórych towarzystw funduszy inwestycyjnych (TFI).

⁵Silne umocnienie r/r polskiego złotego obserwowane na koniec 2017 roku, które spowodowało obniżenie rocznego tempa wzrostu na koniec 2017 roku.

⁶M.in. obserwowany od początku roku w segmentach FI o niższym profilu ryzyka, które cieszą się największym zainteresowaniem Klientów indywidualnych.

Na koniec III kwartału 2018 roku wysokość średnich rocznych stóp zwrotu realizowanych w głównych segmentach rynku FI była znacząco niższa niż na koniec 2017 roku. Najsilniej spadły średnie roczne stopy zwrotu funduszy powiązanych z lokalnym rynkiem akcji: -25,5 p.p. funduszy polskich akcji uniwersalnych, -9,1 p.p. funduszy mieszanych polskich stabilnego wzrostu. Średnie roczne stopy zwrotu funduszy dłużnych polskich uniwersalnych oraz funduszy pieniężnych i gotówkowych polskich uniwersalnych były niższe niż na koniec 2017 roku, odpowiednio o -2,3 p.p. i -1,2 p.p. Na koniec III kwartału 2018 roku średnie stopy zwrotu 12M w segmentach FI o dużej ekspozycji na krajowy rynek akcji były ujemne (-11,7% fundusze polskich akcji uniwersalne, -3,3% fundusze mieszane polskie stabilnego wzrostu). W segmentach rynku FI o niskim profilu ryzyka, średnie stopy zwrotu 12M były niższe lub zbliżone do średniego oprocentowania nowych lokat terminowych gospodarstw domowych (1,2% fundusze dłużne polskie uniwersalne, 1,6% fundusze pieniężne i gotówkowe polskie uniwersalne, 1,6% średnie oprocentowanie nowych lokat terminowych gospodarstw domowych).

Od początku 2018 roku aktywa netto ogółem TFI zmniejszyły się o -4,3 mld PLN (-1,6%) do 275,3 mld PLN, co było determinowane spadkiem aktywów funduszy inwestycyjnych podmiotów instytucjonalnych o -7,0 mld PLN (-5,7%), przy wzroście aktywów funduszy inwestycyjnych osób fizycznych o 2,7 mld PLN (+1,7%). W ujęciu r/r aktywa netto TFI ogółem wzrosły o 0,5%.

W okresie 3 kwartałów 2018 roku widoczny był trend wyhamowywania napływu netto osób fizycznych. Zrealizowane saldo wpłat i umorzeń tej grupy inwestorów wyniosło 5,7 mld PLN, wobec 12,3 mld PLN w analogicznym okresie 2017 roku.

Na koniec września 2018 roku udział aktywów osób fizycznych w aktywach ogółem wzrósł do 57,6% z 55,8% na koniec 2017 roku.

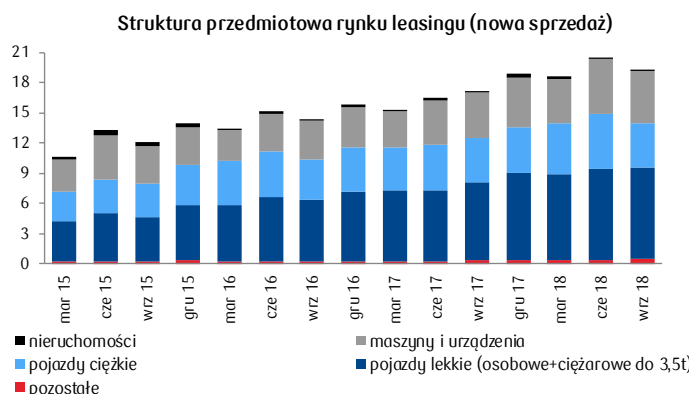
RYNEK LEASINGOWY

W okresie 3 kwartałów 2018 roku rynek leasingu kontynuował dynamiczny wzrost, a branża leasingowa sfinansowała aktywa o wartości 58,2 mld PLN (+18,7% r/r)⁷.

Największy pozytywny wpływ na rozwój rynku leasingu miał nadal segment pojazdów lekkich (samochodów osobowych, dostawczych i ciężarowych do 3,5 tony). Wartość sfinansowanych aktywów w tym segmencie wyniosła 26,7 mld PLN (+22,1% r/r), co stanowiło ok. 46% łącznego finansowania udzielonego przez firmy leasingowe.

Drugim segmentem, który silnie się rozwijał, był leasing maszyn i urządzeń, który także odnotował dwucyfrowy wzrost (+18,2% r/r) przy łącznej wartości nowych kontraktów w wysokości 15 mld PLN, a w szczególności leasing sprzętu budowlanego (+50% r/r), co nastąpiło w warunkach dobrej koniunktury w branży budowlanej.

Wzrosło również finansowanie środków transportu ciężkiego (+14,1% r/r), przy wartości wyleasingowanych aktywów 14,9 mld PLN. W tym segmencie najsilniej rozwijało się finansowanie leasingiem ciągników siodłowych (+11,6% r/r).

2.5. RYNEK UKRAIŃSKI

SYTUACJA GOSPODARCZA

W 2018 roku ukraińska gospodarka kontynuowała ożywienie. W II kwartale 2018 roku wzrost PKB przyspieszył do 3,8% r/r z 3,1% r/r w I kwartale 2018 roku i 2,2% r/r w IV kwartale 2017 roku. Dostępne dane sugerują utrzymanie wysokiej aktywności gospodarczej w III kwartale 2018 roku, w szczególności konsumpcji, którą wspiera wzrost wynagrodzeń oraz napływ transferów zarobkowych z zagranicy.

Przyspieszenie wzrostu PKB, wzrost sprzedaży detalicznej, wynagrodzeń oraz poprawa ściągłości podatków doprowadziły do widocznej poprawy dochodów podatkowych, w szczególności w przypadku podatku CIT. Dynamika dochodów z PIT utrzymywała się od początku roku w okolicy 25%, dochody z VAT rosły o blisko 30%,

⁷ Wg danych Związku Polskiego Leasingu

a z CIT o ponad 50%. W rezultacie skumulowany budżet wykazał po sierpniu 2018 roku nadwyżkę. Zadłużenie publiczne spadło w czerwcu 2018 roku do 61,8% PKB vs 73,9% PKB rok wcześniej.

Inflacja CPI kontynuowała trend spadkowy: w sierpniu 2018 roku wynosiła 9,0% r/r wobec 9,9% r/r w czerwcu i 13,7% r/r w grudniu 2017 roku. Inflacja bazowa (tj. z wyłączeniem żywności, paliw i energii) również zaczęła spowalniać (8,7% r/r w sierpniu vs 9,0% r/r w czerwcu), ale jej poziom był wciąż wyraźnie wyższy niż przeciętnie w 2017 roku. Wysoka inflacja oraz obawy o przeniesienie się niestabilności z innych wschodzących rynków finansowych doprowadziły do kolejnych decyzji o podwyżkach stóp (dwie podwyżki po 50 p.b. z 12 lipca i 30 sierpnia 2018 roku podnoszące główną stopę z 17,00% do 18,00%). Wzrost stóp procentowych przełożył się na umocnienie kursu hrywny do dolara w I połowie roku. W III kwartale 2018 roku kurs hrywny osłabił się (z 26,19 UAH/USD na koniec czerwca do 28,30 UAH/USD na koniec września 2018 roku oraz odpowiednio, z 7,04 UAH/PLN do 7,74 UAH/PLN), aczkolwiek dzięki dalszemu zacieśnianiu polityki pieniężnej skala tego osłabienia była mniejsza niż w przypadku wielu innych gospodarek wschodzących.

UKRAIŃSKI SEKTOR BANKOWY

Zgodnie z danymi NBU, liczba banków prowadzących działalność operacyjną na Ukrainie wyniosła na koniec sierpnia 81 wobec 82 na koniec czerwca i grudnia.

Wartość aktywów ogółem w ukraińskim systemie bankowym wyniosła w sierpniu 2018 roku 1 341,2 mld UAH i po raz pierwszy w tym roku przekroczyła poziom z grudnia 2017 roku (1 336,4 mld UAH).

Wolumen kredytów na 31 sierpnia 2018 roku wyniósł 1 142,5 mld UAH (+79,4 mld UAH od początku roku i 68,7 mld UAH od czerwca). Wzrost w trakcie III kwartału wynikał w dużej mierze z deprecjacji hrywny i objął w szczególności kredyty dla przedsiębiorstw prywatnych. Dużo słabszy wzrost depozytów (24,2 mld UAH od czerwca i 24,3 mld UAH od grudnia), pomimo ponad 20% tempa wzrostu nominalnych wynagrodzeń, odzwierciedlał spadek zaufania do sektora bankowego ze strony gospodarstw domowych (depozyty rosły wolniej niż w ubiegłym roku), ale także spadek depozytów przedsiębiorstw publicznych, co mogło mieć związek z trwającą konsolidacją w sektorze finansów publicznych. Relacja kredytów do depozytów wzrosła do 119,7% z 115,4% na koniec czerwca i 114,3% na koniec 2017 roku.

W 2018 roku poprawiły się wskaźniki ROA (1,58% na koniec sierpnia 2018 roku vs -1,94% na koniec 2017 roku) oraz ROE (13,37% vs -15,96% w 2017 roku). Do sierpnia banki ukraińskie wypracowały 13,7 mld UAH zysku wobec 3,4 mld UAH zysku w analogicznym okresie 2017 roku. Pomimo spadku wielkości funduszy własnych, wzrósł współczynnik adekwatności kapitałowej (do 16,15% na koniec sierpnia 2018 roku wobec 16,10% na koniec grudnia 2017 roku i 10% wymaganych przez regulatora).

2.6. OTOCZENIE REGULACYJNO-PRAWNE

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz podmiotów sektora finansowego miały wpływ nowe rozwiązania prawne i regulacyjne, które weszły w III kwartale 2018 roku, w tym:

OCHRONA INWESTORÓW/KLIENTÓW

- Ustawa z 30 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2016, poz. 1997), która m. in. wprowadza bezpłatne i ogólnodostępne podstawowe rachunki bankowe oraz określa jednolite zasady przenoszenia rachunków płatniczych (implementacja dyrektywy PAD),
- Ustawa z 23 marca 2017 roku o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz. U. 2017, poz. 819), która nakłada na banki od 1 lipca 2018 roku m.in. dodatkowe obowiązki informacyjne związane z umowami, w których zawarty jest wskaźnik referencyjny, w tym informowanie Klientów o potencjalnych konsekwencjach jego stosowania.

Wpływ na przychody, koszty działania i ofertę produktową

PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU

Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. 2018, poz. 723), która weszła w życie 13 lipca 2018 roku i m.in. obniża próg raportowania transakcji gotówkowych przez banki i inne podmioty rynku finansowego (implementacja dyrektywy AMLD IV).

Wpływ na koszty działania

DE MINIMIS

Rozporządzenie Ministra Finansów z 28 marca 2018 roku w sprawie udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy de minimis w formie gwarancji spłaty kredytów (Dz. U. 2018, poz. 707) oraz Rozporządzenie Ministra Finansów z 12 czerwca 2018 roku w sprawie udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy de minimis w formie gwarancji spłaty kredytów w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014 - 2020 (Dz. U. 2018, poz. 1166), które wydłużają okres obowiązywania gwarancji spłaty kredytów.

Wpływ na akcję kredytową

PODZIELONA PŁATNOŚĆ (SPLIT PAYMENT)

Wejście w życie od 1 lipca 2018 roku przepisów ustawy z 15 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018, poz. 62), które nałożyły na banki obowiązek nieodpłatnego otwarcia i prowadzenia rachunków VAT powiązanych z rachunkami rozliczeniowymi, a także obowiązek obsługiwanie dokonywanych i otrzymywanych przez Klientów za pośrednictwem banku płatności za faktury z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności tzw. split payment.

Wpływ na koszty działania i ofertę produktową

Na działalność i wyniki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oddziaływały w III kwartale 2018 roku nowe rozwiązania prawne wprowadzone na Ukrainie (gdzie funkcjonuje m.in. spółka zależna KREDOBANK SA), w tym:

ZMIANA PODSTAWOWYCH STÓP PROCENTOWYCH

Uchwały Zarządu banku centralnego Ukrainy (NBU) nr 443D i 593D - podwyższenie stopy dyskontowej: od 13 lipca 2018 roku do 17,5%, a od 7 września 2018 roku o 0,5 p.p. do 18,0%.

Wpływ na wynik odsetkowy banków i ich rentowność

GOSPODARKA WALUTOWA

- Postanowienie NBU nr 79/2018, które łagodzi wymagania wobec banków w zakresie potwierdzenia i rejestracji umów na rynku międzybankowym,
- Postanowienie NBU nr 86/2018, które wprowadza zmiany w zakresie trybu wymiany informacji o walutowych operacjach Klientów.

Wpływ na działalność biznesową banków i zarządzanie pozycją walutową

PŁYNNOŚĆ

Postanowienie NBU nr 87/2018, które zmienia zasady obliczenia standardu natychmiastowej płynności.

Wpływ na zarządzanie płynnością

POŚREDNICY KREDYTOWI

Postanowienie NBU nr 91/2018, które wprowadza zmiany w zakresie wymagań odnośnie do pośredników kredytowych banków (kredyty konsumpcyjne).

Działalność pośredników kredytowych w obszarze kredytowania konsumpcyjnego

RYZYO

Postanowienie NBU nr 98/2018, które dotyczy odpowiedzialności banków za nieskuteczny system zarządzania ryzykiem w bankach.

Wpływ na zarządzanie ryzykiem

KOSZTY DZIAŁANIA

Postanowienie NBU 84/2018, które wprowadza od lipca 2018 roku zmiany w taryfie usług świadczonych przez NBU.

Wpływ na koszty działania banków

2.7. CZYNNIKI, KTÓRE BĘDĄ MIAŁY WPŁYW NA WYNIKI FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU W IV KWARTALE 2018 ROKU

Na działalność Grupy Kapitałowej Banku w IV kwartale 2018 roku mogą mieć wpływ prawdopodobne uwarunkowania zewnętrzne:

- w gospodarce światowej:
 - stopniowe wyhamowywanie tempa wzrostu globalnej gospodarki, w tym zwłaszcza w strefie euro i w Niemczech,
 - dalsze zacieśnianie polityki pieniężnej w Stanach Zjednoczonych i oczekiwane zmiany w polityce komunikacyjnej Europejskiego Banku Centralnego,

- możliwe dalsze narastanie napięć geopolitycznych (konflikt w Syrii, niepewność co do możliwości załagodzenia sporu na linii USA-Korea Północna, napięcia na linii USA-Iran),
- potencjalna eskalacja napięć w obszarze polityki handlowej (możliwe kolejne działania protekcjonistyczne ze strony USA - w szczególności w stronę Chin - i ewentualne działania odwetowe wobec USA ze strony innych państw),
- niepewność związana z ostatecznym kształtem brexitu i planami budżetowymi Włoch,
- realizacja scenariusza „miękkiego” lądowania w Chinach,
- sytuacja polityczno-gospodarcza Ukrainy,
- w gospodarce polskiej:
 - postępująca absorpcja funduszy unijnych,
 - dobre nastroje konsumentów i dalszy wzrost realnych dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - utrzymanie napiętej sytuacji na rynku pracy, która wynika z silnego popytu na pracę i ograniczeń podaży (czynniki demograficzne, obniżenie wieku emerytalnego) i prowadzi do utrzymywania podwyższonej dynamiki wynagrodzeń (a więc wzrostu kosztów pracy) i ryzyka niedoborów pracowników w części branż,
 - stopniowy spadek krajowej inflacji CPI do ok. 1,6% na koniec roku - można oczekiwać, że IV kwartał przyniesie umiarkowane osłabienie inflacji, głównie za sprawą wysokiej bazy odniesienia dla cen żywności i paliw z ubiegłego roku,
 - stabilizacja stóp procentowych NBP i wysokie prawdopodobieństwo utrzymania stóp procentowych NBP bez zmian w horyzoncie do końca 2019 roku,
 - stopniowy wzrost dynamiki depozytów i utrzymywanie się relatywnie silnego popytu na kredyty, w szczególności dla gospodarstw domowych,
- nowe rozwiązania regulacyjne, w tym:
 - ustawa z 10 maja 2018 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018, poz. 1075), która wprowadza m.in. ramy prawne dla działalności nowych dostawców usług płatniczych, w zakresie inicjowania transakcji płatniczej (payment initiation service – PIS) oraz dostępu do informacji o rachunku (account information service – AIS),
 - przygotowania do wdrożenia standardu rachunkowości MSSF 16, który od 1 stycznia 2019 roku wprowadza nowe zasady identyfikacji i ujmowania leasingu w księgach, czego konsekwencją będzie m.in. zniknięcie podziału na leasing operacyjny i finansowy, wzrost sumy bilansowej, wzrost wskaźników zadłużenia i spadek wskaźników kapitałowych,
 - ustawa o dystrybucji ubezpieczeń (Dz. U. 2017, poz. 2486) oraz ustawa o zmianie ustawy o dystrybucji ubezpieczeń (Dz. U. 2018, poz. 378), które nakładają na firmy ubezpieczeniowe dodatkowe obowiązki, w tym informacyjne, od 1 października 2018 roku (implementacja dyrektywy IDD).

3. SYTUACJA FINANSOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU

Od 1 stycznia 2018 roku zaczął obowiązywać nowy standard rachunkowości MSSF 9 Instrumenty finansowe, który zastąpił standard MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena. Zmianie uległy klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty ich wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń. Dane za okresy wcześniejsze nie zostały przekształcone, co wpływa na porównywalność w zakresie wybranych pozycji wynikowych i bilansowych.

Szczegółowe informacje o wpływie wdrożenia MSSF 9 Instrumenty finansowe zostały opisane w notcie 4 do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku.

3.1. PODSTAWOWE WSKAŹNIKI FINANSOWE

Rezultatem wyników osiągniętych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA jest ukształtowanie się głównych wskaźników efektywności finansowej na poziomach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 2. Podstawowe wskaźniki finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

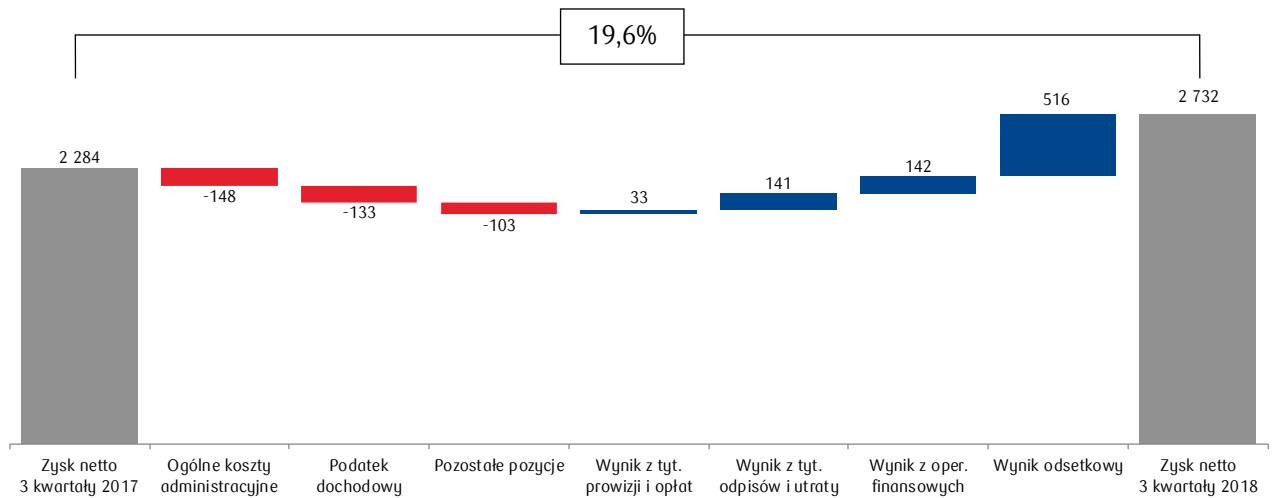
	30.09.2018	30.09.2017	Zmiana
ROA netto (wynik finansowy netto/średni stan aktywów)	1,2%	1,0%	+0,2 p.p.
ROE netto (wynik finansowy netto/średni stan kapitałów własnych)	9,7%	8,6%	+1,1 p.p.
C/I (wskaźnik kosztów do dochodów)	45,1%	47,2%	-2,1 p.p.
Marża odsetkowa (wynik z tyt. odsetek/średni stan aktywów oprocentowanych)	3,40%	3,27%	+0,13 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	4,9%	5,6%	-0,7 p.p.
Koszt ryzyka	-0,63%	-0,74%	+0,11 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy (fundusze własne/łączny wymóg kapitałowy*12,5)	18,41%	17,68%	+0,73 p.p.
Współczynnik kapitału Tier 1	17,07%	16,77%	+0,30 p.p.

3.2. SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Wyniki z tytułu odsetek Wynik z tytułu prowizji i opłat Wynik pozostały Ogólne koszty administracyjne Wynik z tytułu odpisów i utraty wartości
--

Skonsolidowany zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA uzyskany po 3 kwartałach 2018 roku wyniósł 2 732 mln PLN i był o 448 mln PLN (+19,6%) wyższy niż w analogicznym okresie 2017 roku.

Zmiana zysku netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (mln PLN)

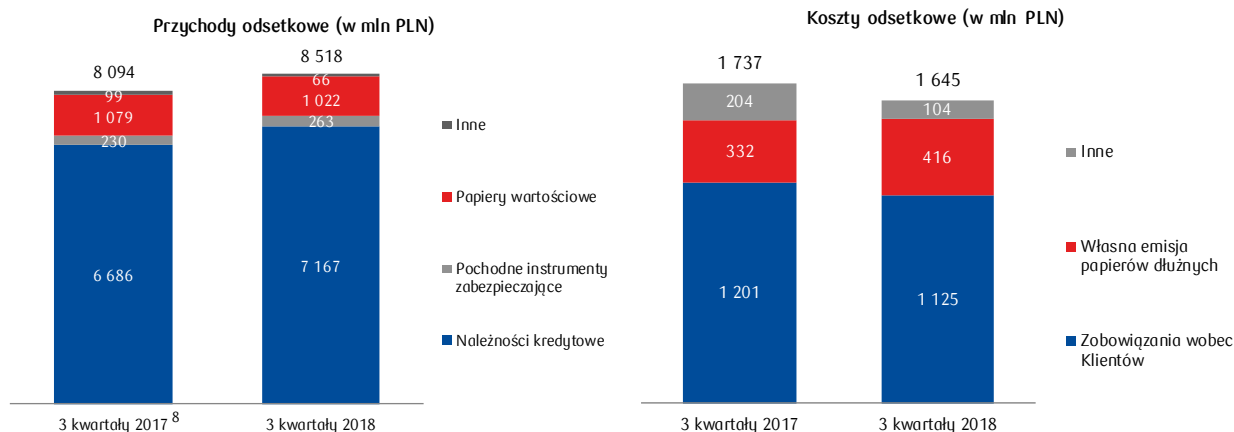
W rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 3 kwartały 2018 rok wynik na działalności biznesowej wyniósł 9 881 mln PLN i był o 585 mln PLN, tj. o 6,3% wyższy r/r, głównie w efekcie wzrostu wyniku odsetkowego.

Tabela 3. Rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	01.01-30.09.2018	01.01-30.09.2017	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Wynik z tytułu odsetek	6 873	6 357	516	8,1%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 242	2 209	33	1,5%
Wynik pozostały	766	730	36	4,9%
Przychody z tytułu dywidend	12	12	0	0,0%
Wynik z operacji finansowych	170	28	142	6,1x
Wynik z pozycji wymiany	345	324	21	6,5%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	239	366	-127	-34,7%
Wynik na działalności biznesowej	9 881	9 296	585	6,3%
Ogólne koszty administracyjne	-4 458	-4 310	-148	3,4%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-699	-698	-1	0,1%
Wynik operacyjny netto	4 724	4 288	436	10,2%
Wynik z tytułu odpisów i utraty wartości	-1 038	-1 179	141	-12,0%
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	22	20	2	10,0%
Zysk brutto	3 708	3 129	579	18,5%
Podatek dochodowy	-974	-841	-133	15,8%
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	2 734	2 288	446	19,5%
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	2	4	-2	-50,0%
Zysk netto	2 732	2 284	448	19,6%

WYNIK Z TYTUŁU ODSETEK

Wynik odsetkowy za 3 kwartały 2018 roku wyniósł 6 873 mln PLN, tj. o 516 mln PLN więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Wyższy wynik odsetkowy r/r był determinowany zarówno wzrostem wolumenów, jak i marży odsetkowej.

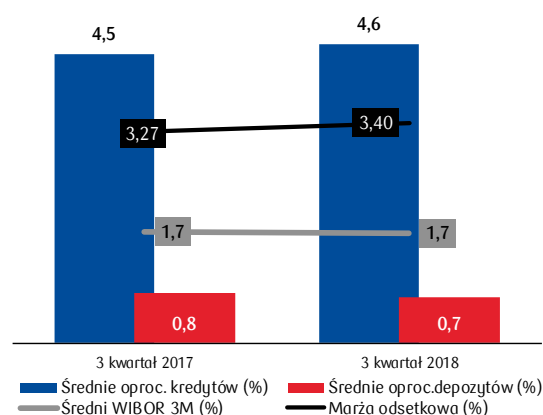

Przychody odsetkowe wyniosły 8 518 mln PLN i w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku były wyższe o 424 mln PLN, w głównej mierze w efekcie:

- wzrostu przychodów z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych Klientom o 481 mln PLN r/r – związanego ze wzrostem średniego wolumenu należności kredytowych o 6,9 mld PLN i leasingowych o 1,5 mld PLN, przy zmianie ich struktury (wzrost udziału kredytów konsumpcyjnych oraz należności leasingowych kosztem kredytów mieszkaniowych walutowych), przy niezmiennych poziomach rynkowych stóp procentowych dla PLN, CHF i EUR,
- wyższych przychodów z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających (+33 mln PLN r/r), głównie w efekcie wzrostu wolumenu i średniego oprocentowania transakcji zabezpieczających CIRS,
- przy spadku przychodów z tytułu papierów wartościowych o 57 mln PLN r/r determinowanego spadkiem wolumenu średniego papierów wartościowych o 2,5 mld PLN (głównie bonów pieniężnych NBP o 5,4 mld PLN), przy wzroście ich średniego oprocentowania w związku ze wzrostem o 13 p.p. r/r udziału w portfelu obligacji Skarbu Państwa oraz
- spadku innych przychodów o 33 mln PLN, związanego głównie ze spadkiem przychodów z tytułu oprocentowania rezerwy obowiązkowej o 45 mln PLN w związku z wprowadzeniem przez Radę Polityki Pieniężnej od początku 2018 roku nowej stopy oprocentowania tych środków, częściowo skompensowanego wzrostem przychodów z tyt. lokat międzybankowych.

Koszty odsetkowe wyniosły 1 645 mln PLN i w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku były niższe o 92 mln PLN. Niższy poziom kosztów odsetkowych był głównie efektem:

- obniżenia kosztów bazy depozytowej o 94 mln PLN r/r, związanego ze zmianą struktury terminowej w kierunku depozytów bieżących, których udział r/r wzrósł o 7 p.p. do poziomu ok. 62% zobowiązań wobec Klientów,
- spadku kosztów z tytułu kredytów i pożyczek otrzymanych o 93 mln PLN r/r w efekcie sukcesywnej nadpłaty finansowania od Nordea AB – zadłużenie zostało całkowicie spłacone w I kwartale 2018 roku,
- przy wzroście kosztów z tytułu własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych o 84 mln PLN związanym ze wzrostem poziomu emisji obligacji średnioterminowych i listów zastawnych.

⁸ W celu porównywalności danych przychody odsetkowe za 3 kwartały 2017 roku zostały skorygowane. Przychody od obligacji nieskarbowych w wysokości ok. 108 mln PLN, zaliczane w 2017 roku do kredytów i pożyczek udzielonych Klientom, przeniesiono z przychodów od kredytów do przychodów od papierów.

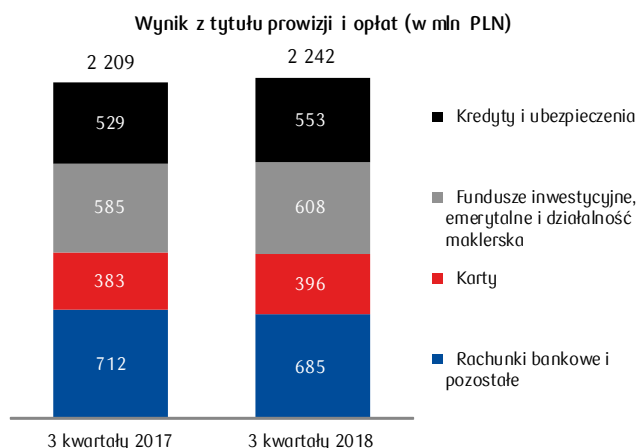
Marża odsetkowa wzrosła o ok. 0,13 p.p. r/r do poziomu 3,40% na koniec września 2018 roku. Średnie urocznione aktywa oprocentowane wzrosły o 4,5% r/r (gł. portfel należności udzielonych Klientom oraz portfel papierów wartościowych), natomiast wynik odsetkowy uroczniony wzrósł o 8,9%, głównie za sprawą wzrostu przychodów odsetkowych od kredytów i papierów wartościowych (efekt wzrostu wolumenu i dochodowości aktywów) oraz optymalizacji kosztu finansowania działalności.

Na koniec września 2018 roku średnie oprocentowanie należności kredytowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wyniosło 4,6%, a średnie oprocentowanie depozytów ogółem ukształtowało się na poziomie 0,7%, wobec odpowiednio 4,5% i 0,8% na koniec września 2017 roku.

WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

Uzyskany za 3 kwartały 2018 roku wynik z tytułu prowizji i opłat wyniósł 2 242 mln PLN i był o 33 mln PLN wyższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Poziom wyniku prowizyjnego był determinowany m.in. przez:

- wyższy wynik z tytułu kredytów i ubezpieczeń (+24 mln PLN r/r), głównie w efekcie wzrostu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami konsumpcyjnymi i mieszkaniowymi oraz produktami leasingowymi,
- wyższy wynik z tytułu funduszy inwestycyjnych, emerytalnych i działalności maklerskiej (+23 mln PLN r/r), w efekcie zainteresowania Klientów funduszami inwestycyjnymi, jako alternatywy dla depozytów bankowych oraz rozwoju oferty funduszy. Przełożyło się to na wzrost wartości zarządzanych aktywów PKO TFI SA o ok. 50% r/r,
- wyższy wynik z tytułu kart płatniczych i kredytowych (+13 mln PLN r/r), w efekcie większej liczby kart oraz wyższej transakcyjności bezgotówkowej,
- niższy wynik z tytułu obsługi rachunków bankowych i pozostały (-27 mln PLN r/r), m.in. związany ze zmianą struktury rachunków Klientów, którzy decydują się na rachunki o niższych opłatach za prowadzenie konta.

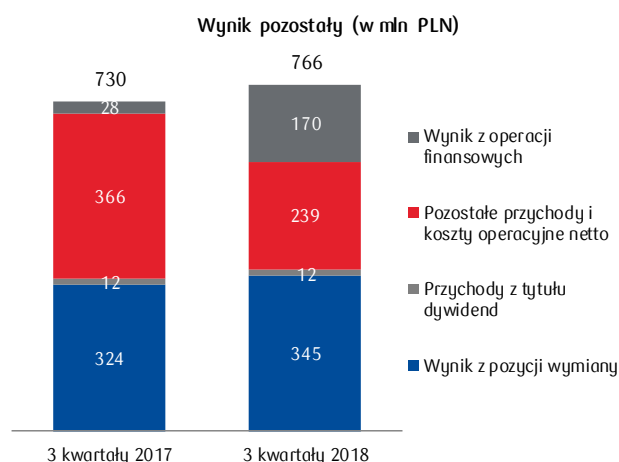

WYNIK POZOSTAŁY

Uzyskany po 3 kwartałach 2018 roku wynik pozostały wyniósł 766 mln PLN i był o 36 mln PLN wyższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Spadek pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto w ujęciu rocznym był spowodowany:

- ujęciem w czerwcu br. rezerwy w wysokości 62,5 mln PLN, w związku z zamiarem złożenia przez PKO Bank Polski SA wniosku o wydanie decyzji zobowiązującej w postępowaniu przed Prezesem Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów⁹,
- rozpoznaniem dodatkowych przychodów w 2017 roku w wysokości 88 mln PLN z tytułu zakończenia realizacji projektu deweloperskiego i rozpoczęciem przekazywania lokali Klientom w jednej ze spółek Grupy Kapitałowej Banku.

W porównaniu do wyniku zrealizowanego po wrześniu 2017 roku wzrósł wynik na operacjach finansowych (+142 mln PLN r/r), głównie ze sprzedaży papierów wartościowych (ujmowany w pozycji wynik z zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych).

⁹Informacja o utworzeniu rezerwy została opublikowana 27 czerwca 2018 roku w raporcie bieżącym nr 24/2018. 27 sierpnia 2018 roku Prezes UOKiK wydał decyzję zobowiązującą. Decyzja stała się prawomocna 4 października 2018 roku

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

Po 3 kwartałach 2018 roku ogólne koszty administracyjne wyniosły 4 458 mln PLN i były wyższe o 3,4% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku.

Ich poziom był determinowany w głównej mierze przez:

- wzrost o 39 mln PLN, tj. o 3,8% kosztów rzeczowych, głównie w związku z wyższymi wydatkami na:
 - marketing (o 46 mln PLN – w tym przede wszystkim działalność wizerunkową Banku o 20 mln PLN i promocję produktów bankowych o 12 mln PLN),
 - usługi pocztowe (o 15 mln PLN – w tym 16 mln PLN efekt wysyłki do Klientów informacji o zmianach produktowych w następstwie ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych wraz ze zmianami taryf prowizji i opłat bankowych),
- wzrost o 66 mln PLN, tj. o 3,0% kosztów świadczeń pracowniczych,
- wzrost o 53 mln PLN, tj. o 74,6% kosztów podatków i opłat, głównie w efekcie ujęcia w 2018 roku kosztów podatku dochodowego od odsetek od emisji obligacji zagranicznych w wys. 42 mln PLN oraz w wyniku wyższych o 12 mln PLN kosztów KNF, spowodowanych przede wszystkim ujęciem w styczniu 2018 roku rezerwy na opłatę roczną, podczas gdy w 2017 roku rezerwa była naliczana miesięcznie,
- wzrost o 10 mln PLN, tj. 2,8% składek i wpłat na BFG – po III kwartale 2018 roku koszty BFG wyniosły 363 mln PLN, z czego 167 mln PLN stanowiła składka na przymusową restrukturyzację banków. W analogicznym okresie roku ubiegłego koszty BFG ukształtowały się na poziomie 353 mln PLN, z czego 209 mln PLN wyniosła składka na przymusową restrukturyzację,
- spadek o 20 mln PLN, tj. o 3,2% amortyzacji, w tym głównie amortyzacji wartości niematerialnych.

Na 30 września 2018 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wynosiło 28 153 etatów, co oznacza spadek o 261 etatów r/r.

Na koniec września 2018 roku efektywność działania Grupy PKO Banku Polskiego SA mierzona wskaźnikiem C/I w ujęciu rocznym ukształtowała się na poziomie 45,1% w porównaniu do 47,2% na koniec września 2017 roku. W ujęciu kwartalnym wskaźnik C/I wyniósł 42,5% w porównaniu do 43,0% w III kwartale 2017 roku.

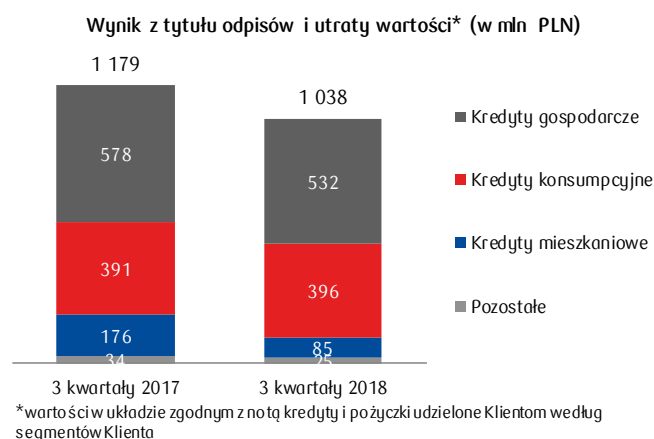
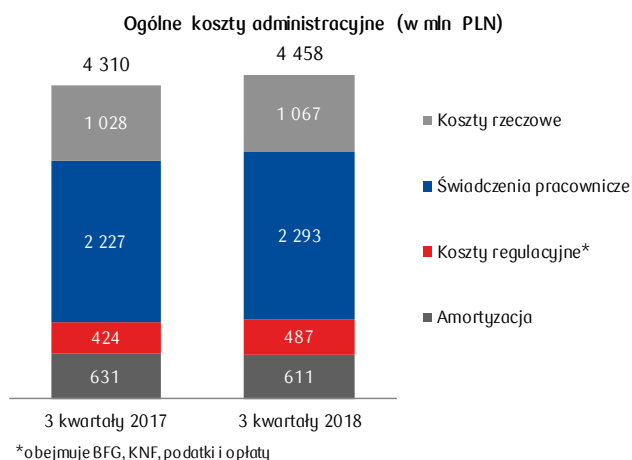
WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW I UTRATY WARTOŚCI

Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw odzwierciedla konserwatywne podejście Grupy Kapitałowej Banku w zakresie rozpoznawania i wyceny ryzyka kredytowego. Po 3 kwartałach 2018 roku wynik wyniósł 1 038 mln PLN. Poprawa wyniku (141 mln PLN r/r) nastąpiła głównie w efekcie korzystniejszego wyniku z odpisów z tytułu zaangażowania w portfel należności mieszkaniowych i gospodarczych.

Wskaźnik udziału kredytów z rozpoznaną utratą wartości na koniec III kwartału 2018 roku wyniósł 4,9% (spadek o 0,7 p.p. w stosunku do końca III kwartału 2017 roku).

Koszt ryzyka na koniec III kwartału 2018 roku wyniósł 0,63%, co oznacza poprawę o 0,11 p.p. w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego.

Poprawa wskaźników ryzyka, przy wzroście finansowania udzielonego Klientom brutto o ok. 5% r/r, jest efektem kontynuowania dotychczasowej, konserwatywnej polityki zarządzania ryzykiem kredytowym Grupy Kapitałowej Banku oraz ścisłego monitoringu portfela należności.

3.3. SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

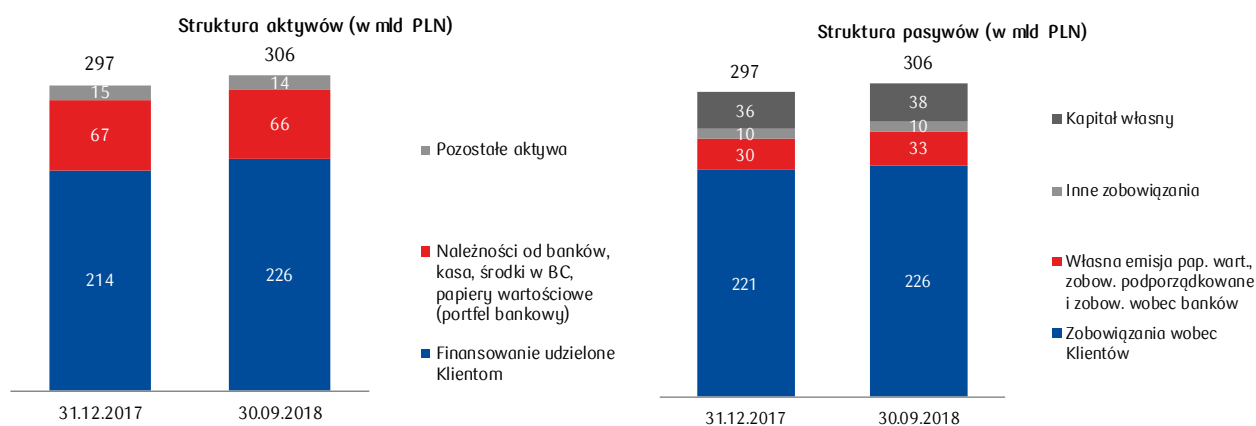
Główne pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej

Finansowanie udzielone Klientom	
Zobowiązania wobec Klientów	
Finansowanie zewnętrzne	

GŁÓWNE POZYCJE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Suma bilansowa Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec września 2018 roku wyniosła blisko 306 mld PLN i wzrosła od początku roku o około 9 mld PLN. Tym samym Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA umocniła pozycję największej instytucji w polskim sektorze bankowym.

Grupa Kapitałowa Banku odnotowała wzrost finansowania udzielonego Klientom, przy spadku głównie środków na rachunku w NBP. W strukturze zobowiązań od początku roku nastąpił wzrost najbardziej stabilnych zobowiązań, tj. z tytułu emisji papierów wartościowych oraz depozytów klientów, przy niższym poziomie zobowiązań wobec banków (całkowita spłata finansowania od Nordea AB).

Wskaźnik finansowania udzielonego Klientom do stabilnych źródeł finansowania wyniósł 88,0%, co świadczy o bardzo dobrej kondycji płynnościowej Grupy Kapitałowej Banku.

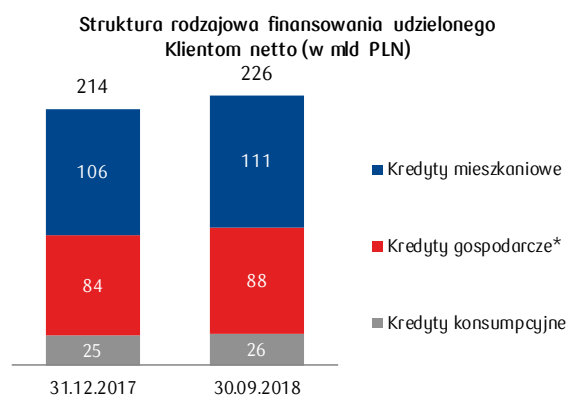
Na koniec września 2018 roku efektywność działania mierzona wskaźnikiem rentowności kapitałów (ROE) poprawiła się o 1,1 p.p. w ujęciu rocznym do poziomu 9,7%, a wskaźnikiem rentowności aktywów (ROA) o 0,2 p.p. w ujęciu rocznym do poziomu 1,2%.

FINANSOWANIE UDZIELONE KLIENTOM

Na koniec września 2018 roku wartość finansowania udzielonego Klientom w Grupie Kapitałowej Banku przekroczyła 225,6 mld PLN i od początku roku wzrosła o ponad 11 mld PLN.

W strukturze rodzajowej finansowania udzielonego netto główną pozycję stanowią kredyty mieszkaniowe (49,2% portfela na koniec września 2018 roku), a ich wolumen w ciągu roku wzrósł o 4,8 mld PLN.

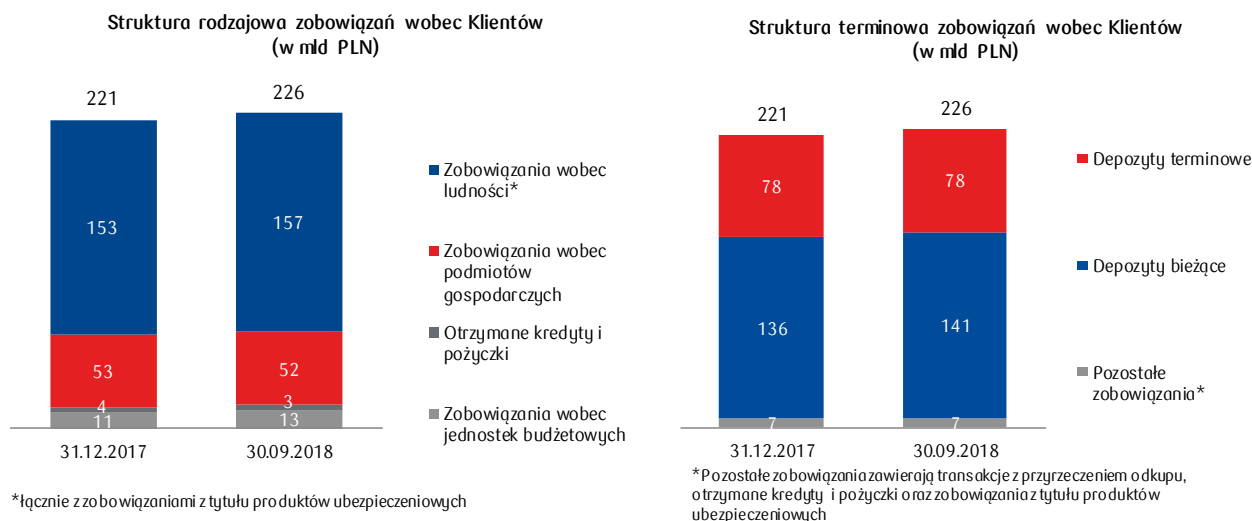
Wzrost portfela udzielonego finansowania wynikał również ze wzrostu wolumenu netto należności gospodarczych o 4,9 mld PLN oraz kredytów konsumpcyjnych o 1,7 mld PLN.

*łącznie z należnościami leasingowymi oraz obligacjami nieskarbowymi (z wyłączeniem przeznaczonych do obrotu)

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

Zobowiązania wobec Klientów są podstawowym źródłem finansowania aktywów. Ich poziom na koniec września 2018 roku wyniósł 225,6 mld PLN i stanowił 74% sumy bilansowej. W strukturze rodzajowej zobowiązań wobec Klientów główną pozycję tworzą zobowiązania wobec ludności (69,4% portfela na koniec września 2018 roku), przy niższych udziałach zobowiązań wobec podmiotów gospodarczych (23,1% portfela na koniec września 2018 roku).

W 2018 roku miała miejsce dalsza migracja środków z depozytów terminowych do depozytów bieżących i funduszy inwestycyjnych, wobec czego udział depozytów bieżących w strukturze depozytów ogółem wzrósł i wyniósł 62,4% (+0,6 p.p. w stosunku do końca 2017 roku).

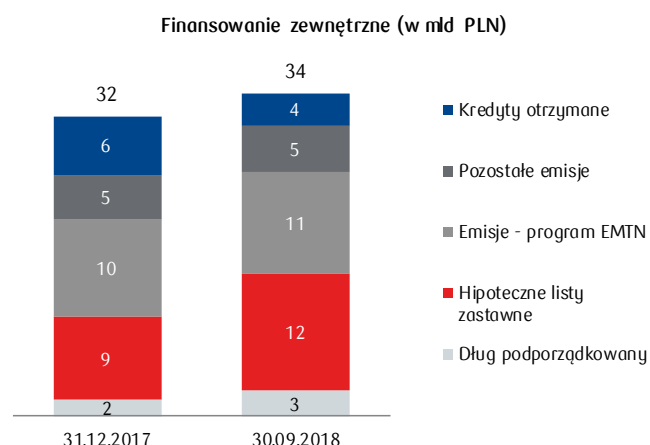
FINANSOWANIE ZEWNĘTRZNE

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA jest aktywnym uczestnikiem rynku emisji dłużnych papierów wartościowych, zarówno krajowego, jak i międzynarodowego. Działania te mają na celu dywersyfikację źródeł finansowania działalności oraz dostosowanie ich do wymogów regulacyjnych.

Wzrost od początku roku poziomu długoterminowych źródeł finansowania o 2,4 mld PLN jest przede wszystkim efektem:

- emisji przez PKO Bank Hipoteczny SA listów zastawnych (o wartości nominalnej 500 mln EUR i 1 360 mln PLN) oraz emisji obligacji podporządkowanych przez PKO Bank Polski SA (1 mld PLN),
- całkowitej spłaty pozostałej linii kredytowej od Nordea Bank AB.

Na poziom zewnętrznych źródeł finansowania miały wpływ również bieżące spłaty rat pozostałych kredytów oraz efekt kursowy, związany z osłabieniem polskiego złota.

Szczegółowe informacje o emisjach przeprowadzonych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA zostały opisane w nocie 38 Skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres dziewięciu miesięcy zakończony 30 września 2018 roku.

3.4. KAPITAŁY WŁASNE I MIARY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

W III kwartale 2018 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA roku kontynuowała działania zmierzające do zapewnienia odpowiedniego bufora kapitałowego, jak też wzmacniała swoją pozycję kapitałową. Na koniec września 2018 roku kapitały własne wyniosły 37,7 mld PLN i były wyższe o 1,5 mld PLN w stosunku do grudnia 2017 roku, stanowiąc 12,3% pasywów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (wzrost udziału o 0,1 p.p. w stosunku do końca 2017 roku).

Na koniec III kwartału 2018 roku w stosunku do stanu na 31 grudnia 2017 roku łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wzrósł o 1,04 p.p. do poziomu 18,41%, a współczynnik kapitału T1 o 0,57 p.p. i ukształtował się na poziomie 17,07%.

Wzrost współczynników kapitałowych determinowany był zwiększeniem funduszy własnych o 3,2 mld PLN, przy jednoczesnym podwyższeniu wymogów kapitałowych o ok. 0,5 mld PLN (głównie na ryzyko kredytowe). Na wzrost funduszy własnych wpływ miały: zaliczenie za zgodą KNF części zysku wypracowanego w I półroczu 2018 roku w wysokości 1,1 mld PLN, emisja długu podporządkowanego w kwocie 1 mld PLN, jak również akumulacja zysków spółek Grupy Kapitałowej Banku oraz akumulacja 75,2% zysku Banku z 2017 roku w kwocie 2,1 mld PLN (co dało efektywny wzrost funduszy własnych o 0,3 mld PLN, gdyż część zysku za 2017 rok w kwocie 1,8 mld PLN była już zaliczona do funduszy własnych za zgodą KNF).

Na poziom wymogów kapitałowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na 30 września 2018 roku wpływ miało zastosowanie preferencyjnej wagi ryzyka 35% dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej w zakresie ekspozycji, które nie posiadają oceny w postaci operatu szacunkowego przygotowanego przez rzeczoznawcę majątkowego, co obniżyło wymogi na kredyty mieszkaniowe o ok. (-)0,6 mld PLN i przełożyło się na wzrost łącznego współczynnika kapitałowego o 0,64 p.p. oraz współczynnika kapitału podstawowego o 0,60 p.p.

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec września 2018 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Miary adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zostały wyliczone w oparciu o postanowienia Rozporządzenia CRR z uwzględnieniem konsolidacji ostrożnościowej.

4. DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

4.1. SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ

Segment detaliczny
Segment korporacyjny i inwestycyjny

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów, które oferują produkty i usługi adresowane do grup Klientów. Sposób podziału obszarów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania Klientom kompleksowej oferty produktowej, która obejmuje zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym. Obecnie Grupa Kapitałowa Banku prowadzi swoją działalność biznesową w ramach segmentu detalicznego oraz segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego.

SEGMENT DETALICZNY

Segment detaliczny oferuje pełen zakres produktów i usług bankowych osobom prywatnym w ramach bankowości detalicznej i prywatnej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z firmami i przedsiębiorstwami, deweloperami, spółdzielniami i zarządcami nieruchomości. Do produktów i usług oferowanych Klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące i oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi *private banking*, produkty ubezpieczeniowe i inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej, i mobilnej, kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring.

LICZBA KLIENTÓW: 9,7 MLN

UDZIELONE FINANSOWANIE: 166 MLD

WOLUMEN OSZCZĘDNOŚCI: 223 MLD

SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY

Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi Klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring. W ramach tego segmentu PKO Bank Polski SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, transakcje instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi.

LICZBA KLIENTÓW: 15,3 TYS.

UDZIELONE FINANSOWANIE: 68 MLD

WOLUMEN DEPOZYTÓW: 49 MLD

4.1.1. SEGMENT DETALICZNY

Klienci segmentu
Wolumeny biznesowe
Działania podjęte w III kwartale 2018 roku

W III kwartale 2018 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA kontynuowała budowanie silnych i długookresowych relacji z Klientami w segmencie detalicznym. Koncentrowała ona swoje działania na dostosowaniu produktów do potrzeb Klientów oraz rozwoju narzędzi i kanałów dostępu, dzięki czemu umożliwiła Klientom wygodne zarządzanie finansami w każdym miejscu i czasie.

KLIENCI SEGMENTU

Segment Detaliczny na koniec września 2018 roku obsługiwał ponad 9,7 mln Klientów, w tym:

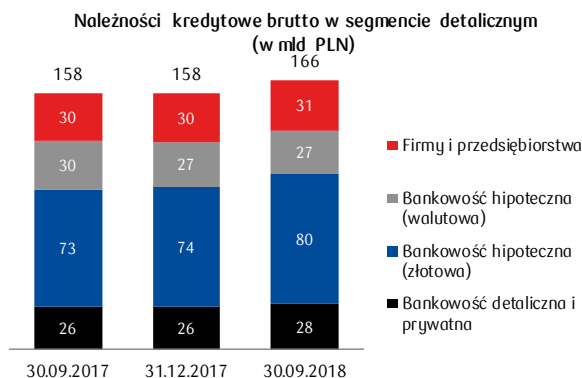
- 9,3 mln osób fizycznych,
- 0,45 mln firm i przedsiębiorstw.

Od początku 2018 roku liczba Klientów obsługiwanych w segmencie zwiększyła się o 250 tysięcy.

WOLUMENY BIZNESOWE

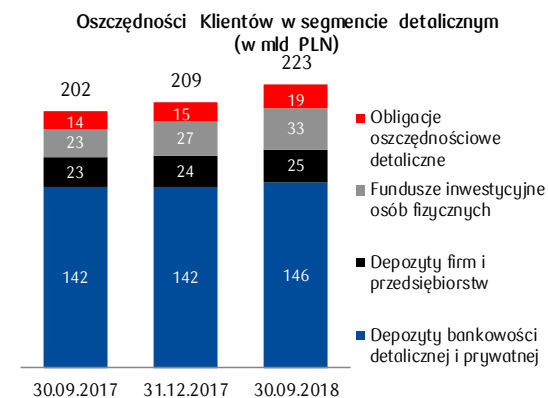
Na koniec września 2018 roku łączne finansowanie Klientów segmentu detalicznego wynosiło 166 mld PLN i od początku roku zwiększyło się o blisko 8,0 mld PLN (tj. o 5,0%).

Przyczynił się do tego głównie wzrost portfela kredytów bankowości hipotecznej złotowej (+5,8 mld PLN), detalicznej i prywatnej (+1,8 mld PLN) oraz firm i przedsiębiorstw (+1,0 mld PLN), przy spadku portfela kredytów bankowości hipotecznej walutowej (-0,6 mld PLN) w efekcie spłacalności portfela.

Na 30 września 2018 roku oszczędności segmentu detalicznego wynosiły 223 mld PLN i od początku roku ich stan zwiększył się o 13,7 mld PLN (tj. o 6,6%).

Przyczynił się do tego wzrost poziomu środków zgromadzonych w funduszach inwestycyjnych osób fizycznych, obligacji detalicznych oraz wzrost poziomu depozytów bankowości detalicznej i prywatnej, głównie depozytów bieżących, przy spadku poziomu depozytów terminowych.

DZIAŁANIA PODJĘTE W III KWARTALE 2018 ROKU

W III kwartale 2018 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA:

- w zakresie działalności na rynku kredytów mieszkaniowych:
 - udzieliła kredytów osobom fizycznym na łączną kwotę 4 mld PLN, od początku roku w kwocie ponad 11 mld PLN, zajmując pierwszą pozycję na rynku z udziałem 30,1% w III kwartale i 28,9% na koniec września 2018 roku,
 - wprowadziła do oferty Banku stałą stopę procentową w okresie 5-letnim - oprocentowanie kredytu w oparciu o 5-letnią stałą stopę bazową,
- w zakresie kredytów konsumpcyjnych:
 - wprowadziła do sprzedaży pożyczkę gotówkową z RRSO wynoszącym 3,44%, dystrybuowaną pod hasłem „Mini Ratka to dobry plan”, łączna sprzedaż kredytów konsumpcyjnych w III kwartale przekroczyła 3,7 mld PLN,

- wprowadziła specjalną ofertę pożyczki gotówkowej z prowizją 0%, oferowaną w iPKO, iKO i Contact Center dla Klientów, którzy nie posiadają pożyczki gotówkowej w PKO Banku Polskim SA,
- w zakresie produktów ubezpieczeniowych:
 - rozpoczęła sprzedaż ubezpieczeń komunikacyjnych: OC z Zieloną Kartą, Autocasco, NNW oraz Assistance. PKO Bank Polski SA we współpracy z towarzystwami ubezpieczeniowymi o uznanej pozycji rynkowej udostępnił pełny zakres ochrony ubezpieczeniowej potrzebnej posiadaczom samochodów. Nowością na rynku jest możliwość zakupu, w ramach jednego pakietu, polis pochodzących od różnych ubezpieczycieli, w jednym procesie sprzedażowym, jak również zakup polisy nawet z półrocznym wyprzedzeniem, który może zabezpieczyć przed potencjalnymi zmianami cen ubezpieczeń komunikacyjnych w najbliższych 6 miesiącach,
- w zakresie wsparcia działalności i finansowania firm i przedsiębiorstw:
 - pozostawała największym pożyczkodawcą spośród 21 banków, które udzielają kredytów z gwarancjami *de minimis* i objęła 20% udziału w rynku¹⁰, co pozwoliło utrzymać na koniec III kwartału pozycję lidera sprzedaży. Bank w III kwartale udzielił gwarancji na 0,4 mld PLN, a łącznie od początku programu na ok. 10,5 mld PLN,
 - posiadała łącznie ponad 312 mln PLN udzielonych kredytów w ramach „Portfelowej Linii Gwarancyjnej COSME” oraz 250 mln PLN udzielonych gwarancji,
 - kontynuowała sprzedaż gwarancji Funduszu Gwarancyjnego Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (FG POIR) zarówno dla segmentu firm i przedsiębiorstw, jak i Klientów korporacyjnych, uruchomioną w marcu 2018 roku,
- w zakresie oferty transakcyjnej i oszczędnościowej:
 - umocniła pozycję lidera na rynku pod względem liczby prowadzonych rachunków bieżących, która wyniosła blisko 7,4 mln szt. i wzrosła w skali roku o 300 tys.,
 - od początku 2018 roku sprzedała ponad 89 mln szt. obligacji Skarbu Państwa,
 - od sierpnia 2018 roku wprowadziła do oferty Podstawowy Rachunek Płatniczy, dostępny dla osób od 13 roku życia, które nie posiadają rachunku płatniczego w walucie polskiej,
 - zastąpiła przedpłaconą Kartę PKO Junior spersonalizowaną kartą debetową, która ma swój rachunek techniczny i wymaga zasilenia środkami,
 - umożliwiła posiadaczom kart płatniczych PKO Banku Polskiego SA korzystanie z usługi Garmin Pay. Klienci indywidualni Banku, którzy mają zegarek typu smartwatch, wyposażony w tę funkcję, mogą płacić zbliżeniowo przy wykorzystaniu swojej karty płatniczej, również z uwzględnieniem funkcji karty wielowalutowej,
 - umożliwił Klientom, którzy korzystają z kart VISA i Mastercard, dokonywać płatności zbliżeniowo oraz realizować płatności online urządzeniami Apple, poprzez usługę Apple Pay,
- w zakresie obsługi Klienta detalicznego, w ramach transformacji cyfrowej, wdrożyła pilotażowo autoryzację elektroniczną dyspozycji oddziałowych (autoryzacja poprzez SMS), która pozwala na obsługę klienta w formule „bez papieru”. Na koniec III kwartału autoryzacja poprzez SMS była możliwa w odniesieniu do 14 najpopularniejszych dyspozycji (w tym wpłata i wypłata) i realizowana w 12 oddziałach. Od października udostępniona została we wszystkich oddziałach regionu warszawskiego oraz wybranych oddziałach w Poznaniu, Bydgoszczy i Krakowie – łącznie 116 oddziałów.

4.1.2. SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY

Klienci segmentu
Wolumeny biznesowe
Działania podjęte w III kwartale 2018 roku

Dzięki wdrożeniu nowych standardów zarządzania w sieci sprzedaży korporacyjnej Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA konsekwentnie pogłębiała współpracę z klientami i rozszerza jej zakres w oparciu o szeroką gamę oferowanych produktów.

Klienci Banku zainteresowani zdobywaniem międzynarodowych rynków mogą korzystać z szerokiego zakresu produktów i usług takich jak, m.in.: produkty bankowości transakcyjnej, w tym międzynarodowy *cash pooling*, bankowość elektroniczna, produkty skarbowe, trade finance oraz kredyty korporacyjne, oferowanych przez oddziały zagraniczne Banku.

¹⁰ Zgodnie z danymi przekazanymi przez Centrum Poręczeń i Gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego z 30 września 2018 roku

KLIENCI SEGMENTU

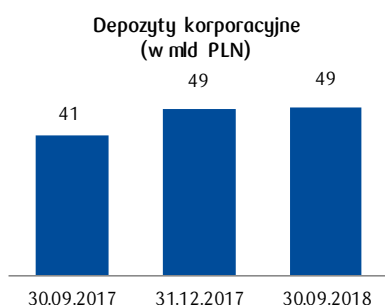
Segment Korporacyjny i Inwestycyjny na koniec września 2018 roku obsługiwał 15,3 tys. Klientów, w tym:

- 8,6 tys. Klientów korporacyjnych,
- 1,1 tys. Klientów strategicznych,
- 4,6 tys. jednostek samorządowych i instytucji rządowych szczebla centralnego wraz z jednostkami ośrodkowymi i powiązanymi,
- blisko 0,7 tys. klientów zagranicznych,
- 0,3 tys. Klientów finansowych

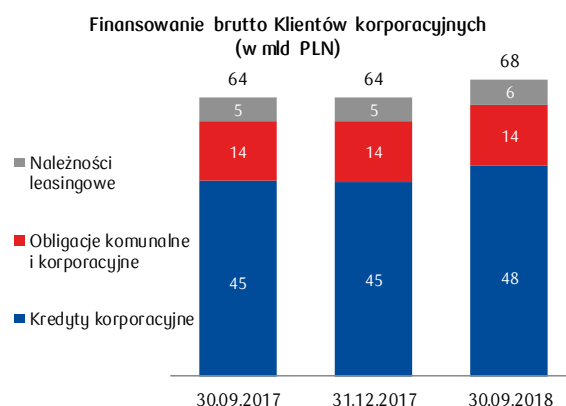
Od początku 2018 roku liczba Klientów obsługiwanych w segmencie zwiększyła o ponad 0,5 tysiąca.

WOLUMENY BIZNESOWE

Na koniec września 2018 roku łączne finansowanie Klientów korporacyjnych, z uwzględnieniem kredytów, wyemitowanych obligacji oraz należności leasingowych wyniosło 68 mld PLN i od początku roku zwiększyło się o ponad 4 mld PLN (tj. o 6,4%). Wzrost dotyczył przede wszystkim należności kredytowych.

Poziom depozytów Klientów korporacyjnych na koniec września 2018 roku wyniósł niemal 49 mld PLN i nie zmienił się istotnie w stosunku do końca 2017 roku.

DZIAŁANIA PODJĘTE W III KWARTALE 2018 ROKU

W III kwartale 2018 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA:

- w zakresie obsługi Klientów oraz bankowości transakcyjnej:
 - udostępniła Mechanizm Podzielonej Płatności (Split Payment) w ramach Programu Przeciwdziałania Nadużyciom Podatkowym wdrożonego przez Rząd RP. Rozwiązanie to ma uszczelnić system podatkowy poprzez wydzielenie kwot VAT z przelewów realizowanych przez przedsiębiorstwa i lokowanie ich na dedykowanych rachunkach VAT,
 - wdrożyła nowy, innowacyjny produkt dla Klientów korporacyjnych „Usługi Identyfikacji Depozytów (SID)”, który wspiera proces obsługi przetargów. Usługa pozwala sprawnie i efektywnie zarządzać wpłatami z tytułu wadium od kontrahentów, a następnie zwrócić je wraz z należnymi odsetkami uczestnikowi przetargu po rozstrzygnięciu postępowania,
 - wygrała przetarg i tym samym kontynuowała obsługę Województwa Lubelskiego i Miasta Szczecin potwierdzając pozycję niekwestionowanego lidera w zakresie usług dla samorządów. Grupa Kapitałowa Banku prowadzi obsługę 9 województw,
- w zakresie finansowania Klientów korporacyjnych, którego elementem standardowej oferty są kredyty udzielane w formie konsorcjów bankowych oraz organizacja emisji obligacji:
 - w konsorcjum banków zawarła umowę kredytową z Grupą PGE na łączną kwotę 4,1 mld PLN, a udział PKO Banku Polskiego w tej transakcji wyniósł 1 mld PLN,
 - realizowała 111 umów emisji obligacji komunalnych i aneksów wydłużających okres dostępności programu w łącznej wartości 0,8 mld PLN,
- w zakresie działalności maklerskiej (Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA):
 - osiągnęła wartość obrotów na rynku wtórnym akcji na poziomie blisko 9 mld PLN, co stanowiło 7,6% obrotów rynku i uplasowało Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA na IV miejscu w rankingu domów maklerskich,

- w obszarze transakcji opcyjnych osiągnęła pierwszą lokatę na rynku z udziałem na poziomie 26,5%,
- była aktywna na rynku pierwotnym i uczestniczyła w transakcjach skupu akcji własnych przez spółkę BENEFIT SYSTEMS S.A., wezwania do zapisywania się na sprzedaż akcji spółki Ferrum S.A. oraz spółki Pamapol S.A.,
- prowadziła blisko 130 tys. rachunków papierów wartościowych i rachunków pieniężnych oraz ponad 197 tys. rachunków rejestrowych. Pod względem liczby rachunków papierów wartościowych (wg danych KDPW) Dom Maklerski zajął III pozycję spośród 40 uczestników rynku,
- zorganizowała we współpracy z giełdą w Bukareszcie międzynarodowe spotkania „Romanian Capital Day”, które były okazją dla inwestorów instytucjonalnych do zapoznania ze spółkami z rozwijającego się w szybkim tempie rumuńskiego rynku.

4.2. POZYCJA RYNKOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Na koniec września 2018 roku Bank utrzymał wiodącą pozycję pod względem udziału w rynku kredytów oraz w rynku depozytów. Także w poszczególnych sektorach rynku usług finansowych spółki Grupy Kapitałowej Banku zajęły wiodące i czołowe miejsca.

Udziały rynkowe PKO Banku Polskiego SA (łącznie z PKO Bankiem Hipotecznym SA) w zakresie kredytów wynosiły 17,5% i w porównaniu do końca 2017 roku nieznacznie spadły. W zakresie oszczędności udziały rynkowe wynosiły 17,5%, co oznacza wzrost o 0,2 p.p. w stosunku do końca 2017 roku.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA stale zwiększa udział w rynku funduszy osób fizycznych, który na koniec września 2018 roku wyniósł 20,9% i w porównaniu do końca 2017 roku wzrósł o 3,4 p.p.

Tabela 4. Udziały rynkowe

	30.09.2018	31.12.2017	30.09.2017	Zmiana od:	
				31.12.2017	30.09.2017
Kredyty:	17,5%	17,7%	17,7%	-0,2 p.p.	-0,2 p.p.
osób prywatnych, w tym:	22,9%	23,0%	23,0%	-0,1 p.p.	-0,1 p.p.
mieszkaniowe	26,0%	26,1%	26,0%	-0,1 p.p.	0,0 p.p.
złotowe	28,3%	28,6%	28,6%	-0,3 p.p.	-0,3 p.p.
walutowe	21,1%	21,2%	21,2%	-0,1 p.p.	-0,1 p.p.
konsumpcyjne i pozostałe	16,0%	15,9%	16,1%	0,1 p.p.	-0,1 p.p.
w rachunku bieżącym	31,8%	32,0%	31,6%	-0,2 p.p.	0,2 p.p.
ratalne i pozostałe	15,0%	14,9%	15,1%	0,1 p.p.	-0,1 p.p.
podmiotów instytucjonalnych	12,6%	12,8%	12,8%	-0,2 p.p.	-0,2 p.p.
Leasing (sprzedaż)	11,4%	12,0%	12,5%	-0,6 p.p.	-1,1 p.p.
Sprzedaż kredytów hipotecznych	28,9%	29,6%	30,4%	-0,7 p.p.	-1,5 p.p.
Oszczędności ogółem*	17,5%	17,3%	16,4%	0,2 p.p.	1,1 p.p.
oszczędności osób fizycznych**	21,5%	21,2%	20,9%	0,3 p.p.	0,6 p.p.
Depozyty:	17,3%	17,9%	17,2%	-0,6 p.p.	0,1 p.p.
osób prywatnych	19,7%	20,4%	20,6%	-0,7 p.p.	-0,9 p.p.
podmiotów instytucjonalnych	13,9%	14,5%	12,6%	-0,6 p.p.	1,3 p.p.
Aktywa TFI - fundusze osób fizycznych	20,9%	17,5%	15,3%	3,4 p.p.	5,6 p.p.
Nieskarbowe papiery dłużne (wartość zadłużenia)	32,0%	29,3%	28,6%	2,7 p.p.	3,4 p.p.
Działalność maklerska - obroty na rynku wtórnym***	7,9%	14,7%	15,6%	-6,8 p.p.	-7,7 p.p.

Źródło: NBP, GPW, Związek Polskiego Leasingu, ZBP, Analizy Online

* Oszczędności ogółem obejmują depozyty ogółem, aktywa TFI oraz obligacje detaliczne oszczędnościowe.

** Oszczędności osób fizycznych obejmują depozyty osób fizycznych, fundusze osób fizycznych oraz obligacje detaliczne oszczędnościowe.

*** Z uwzględnieniem w 2017 roku efektu pośrednictwa w sprzedaży akcji Pekao SA. Po eliminacji tego efektu udział działalności maklerskiej w obrotach na rynku wtórnym wyniósłby 11,0% po III kwartałach 2017 roku i 11,2% w całym 2017 roku.

4.3. SIEĆ DYSTRYBUCJI I KANAŁY DOSTĘPU

Bankowość mobilna IKO
Bankowość elektroniczna
Sieć oddziałów i agencje

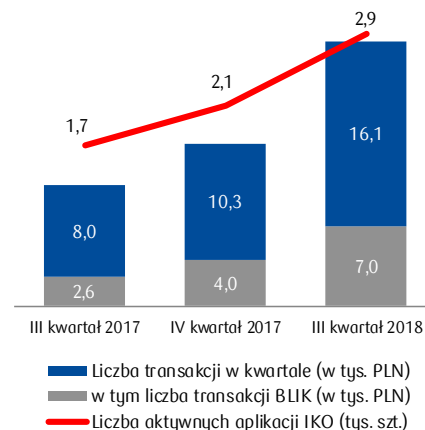
BANKOWOŚĆ MOBILNA IKO

IKO to najpopularniejsza i najwyżej oceniana aplikacja do bankowości mobilnej w Polsce. Łączy funkcje bankowości mobilnej z możliwością dokonywania płatności mobilnych. Łączna liczba aktywnych aplikacji IKO na koniec III kwartału 2018 osiągnęła blisko 2,9 mln sztuk. Aplikacja jest stale wzbogacana o nowe funkcje.

Rośnie również udział Klientów, którzy korzystają z bankowości mobilnej. Sierpień 2018 był pierwszym miesiącem, kiedy liczba logowań do IKO przekroczyła liczbę logowań do serwisu iPKO. Liczba Klientów, którzy logowali się do IKO w III kwartale 2018 roku wzrosła o 12% względem II kwartału 2018 roku.

W III kwartale 2018 roku w aplikacji IKO wdrożony został nowy proces sprzedaży pożyczki gotówkowej, który wpłynął na wzrost dziennej sprzedaży pożyczki gotówkowej w aplikacji IKO o blisko 90%.

Ponadto aplikacja IKO została rozszerzona między innymi o obsługę karty multiwalutowej, powiadomienia push o zdarzeniach na rachunku, wniosek o nowe konto dla Klienta niezarejestrowanego oraz dostęp do kantoru walutowego, z którego w I półroczu 2018 roku można było skorzystać za pomocą serwisu transakcyjnego iPKO (eKANTOR) - od początku funkcjonowania kantoru zawarto ponad 100 tys. umów oraz dokonano transakcji na łączną kwotę 1,4 mld PLN.

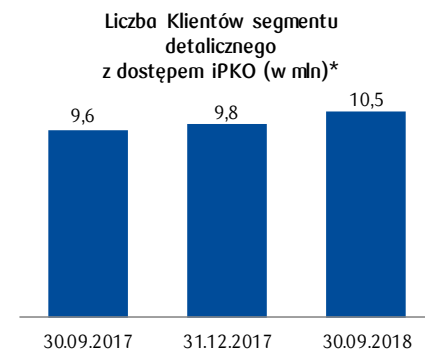
BANKOWOŚĆ ELEKTRONICZNA

PKO Bank Polski SA umożliwia swoim Klientom korzystanie z pakietu usług bankowości elektronicznej w ramach ogólnodostępnego serwisu iPKO. Przedsiębiorstwom dedykowany jest serwis elektroniczny iPKO Biznes.

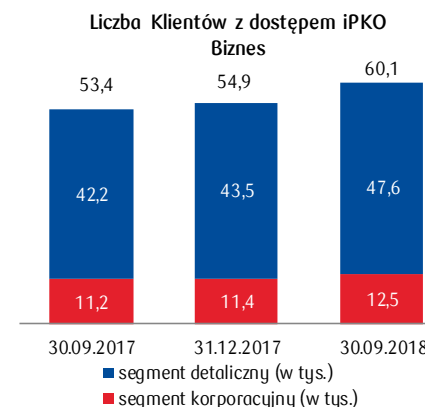
Korzystanie z tych usług zapewnia Klientom dostęp do informacji o rachunkach i produktach, jak również umożliwia wykonywanie transakcji za pośrednictwem Internetu, terminali samoobsługowych oraz telefonu. Na koniec III kwartału 2018 roku liczba Klientów z dostępem iPKO wynosiła 10,5 mln. Natomiast z iPKO Biznes korzystało ponad 60 tys. Klientów.

W III kwartale 2018 roku Bank wprowadził do oferty bankowości elektronicznej następujące nowości:

- wsparcie w prowadzeniu działalności gospodarczej w iPKO w formie asystenta firmowego, czyli nowoczesnej aplikacji, która wspiera zarządzanie przychodami i kosztami firmy przez całą dobę,
- możliwość otwarcia sklepu internetowego z poziomu iPKO oraz zarządzania finansami i zamówieniami z jednego miejsca, które pozwala na śledzenie informacji dotyczących stanu magazynowego produktów, realizacji zamówień oraz zwrotów, ponadto platforma jest zintegrowana ze wszystkimi największymi systemami płatności internetowych i wieloma firmami kurierskimi.

*liczba zawartych umów na serwis bankowości elektronicznej

SIEĆ ODDZIAŁÓW I AGENCJE

PKO Bank Polski SA oddaje do dyspozycji swoich Klientów szeroką sieć oddziałów detalicznych i agencji, biur bankowości prywatnej, oddziałów korporacyjnych, a także oddziałów, które mają siedziby poza granicami kraju.

Na 30 września 2018 roku detaliczna sieć placówek PKO Banku Polskiego SA liczyła 1 110 oddziałów skupionych w 11 oddziałach regionalnych. W stosunku do stanu na koniec 2017 roku liczba oddziałów detalicznych ogółem zmniejszyła się o 30 placówek.

Sieć sprzedaży segmentu korporacyjnego obejmuje 33 Regionalne Centra Korporacyjne skupione w siedmiu Regionalnych Oddziałach Korporacyjnych oraz oddziały w Republice Federalnej Niemiec oraz w Republice Czeskiej.

Uzupełnienie sieci oddziałów i bankomatów stanowi sieć agencji. Na koniec września 2018 roku PKO Bank Polski SA współpracował z 590 agencjami. Od początku roku liczba agencji spadła o 155, w wyniku kontynuacji działań zmierzających do wzrostu efektywności sieci sprzedaży, tj. m.in. wdrożenia nowej umowy agencyjnej, która wprowadziła nowy model wynagradzania.

Tabela 5. Dane operacyjne segmentów

	30.09.2018	31.12.2017	30.09.2017	Zmiana od:	
				31.12.2017	30.09.2017
Liczba placówek w segmencie detalicznym:	1 121	1 151	1 167	-30	-46
regionalne oddziały detaliczne	11	11	11	0	0
oddziały detaliczne	1 102	1 132	1 148	-30	-46
biura bankowości prywatnej	8	8	8	0	0
Liczba placówek w segmencie korporacyjnym i inwestycyjnym:	42	41	41	1	1
regionalne oddziały korporacyjne	7	7	7	0	0
regionalne centra korporacyjne	33	32	32	1	1
oddziały zagraniczne	2	2	2	0	0
Liczba bankomatów	3 146	3 190	3 208	-44	-62
Liczba agencji	590	745	769	-155	-179

4.4. DZIAŁALNOŚĆ SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

PKO BANK HIPOTECZNY SA

PKO Bank Hipoteczny SA jest liderem polskiego rynku banków hipotecznych pod względem sumy aktywów i salda kredytów hipotecznych. Spółka jest też największym i najaktywniejszym w Polsce emitentem hipotecznych listów zastawnych.

PKO Bank Hipoteczny SA specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla Klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od PKO Banku Polskiego SA. Pozyskuje kredyty do swojego portfela w oparciu o strategiczną współpracę z PKO Bankiem Polskim SA.

W 2018 roku PKO Bank Hipoteczny SA nabył, w ramach podpisanej w 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności, kolejne portfele kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie na łączną kwotę 2,4 mld PLN. Łączna wartość portfela kredytowego brutto PKO Banku Hipotecznego SA według stanu na 30 września 2018 roku wynosiła 20,3 mld PLN, w tym 12,5 mld PLN stanowiły kredyty mieszkaniowe zabezpieczone hipotecznie nabyte w ramach podpisanej umowy z PKO Bankiem Polskim SA.

Podstawowym celem spółki jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami – emisje te są przeprowadzane w ramach krajowego i międzynarodowego programu.

W okresie styczeń – wrzesień 2018 roku spółka przeprowadziła:

- jedną emisję zagraniczną listów zastawnych, denominowaną w EUR, skierowaną do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 500 mln EUR,
- cztery emisje krajowe listów zastawnych w PLN, skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 1 360 mln PLN.

Łączna wartość wyemitowanych przez PKO Bank Hipoteczny SA i pozostających w obrocie listów zastawnych (według wartości nominalnej) na koniec września 2018 roku wynosiła 12,5 mld PLN.

Listy zastawne PKO Banku Hipotecznego SA – zarówno złotowe, jak i denominowane w euro – posiadają długoterminowy rating Aa3, nadany przez agencję ratingową Moody's Investors Service.

W lutym 2018 roku PKO Bank Hipoteczny SA, jako pierwszy emitent listów zastawnych z Polski, dołączył do The Covered Bond Label.

**PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY
INWESTYCYJNYCH SA**

Wartość aktywów netto funduszy zarządzanych przez PKO TFI SA wynosiła na koniec września 2018 roku 35,1 mld PLN, co oznacza wzrost aktywów o 19,5% w stosunku do stanu na koniec 2017 roku.

PKO TFI SA plasuje się na 2. miejscu pod względem wartości aktywów netto z 12,7% udziałem w rynku funduszy inwestycyjnych* oraz na 1. miejscu z udziałem 20,9% w zarządzanych aktywach funduszy osób fizycznych*.

Na 30 września 2018 roku spółka PKO TFI SA zarządzała 65 funduszami i subfunduszami inwestycyjnymi, w tym 16 funduszami i subfunduszami przejętymi w ramach połączenia ze spółką GAMMA TFI SA.

W 2018 roku spółka PKO TFI SA utworzyła PKO VC – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych z dwoma wydzielonymi subfunduszami (Subfunduszem Finansowym oraz Subfunduszem Strategicznym).

W okresie 3 kwartałów 2018 roku spółka PKO TFI SA (łącznie z GAMMA TFI SA) przeprowadziła 8 emisji certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych, w ramach których pozyskała aktywa o łącznej wartości 84,1 mln PLN.

* Źródło: *Analizy Online*.

PKO BP BANKOWY PTE SA

Na koniec września 2018 roku wartość aktywów netto PKO BP Bankowego OFE zarządzanego przez PKO BP BANKOWY PTE SA wynosiła 7,3 mld PLN, co oznacza spadek o 9,2% w stosunku do stanu na koniec 2017 roku. Spadek wartości aktywów netto związany był przede wszystkim z sytuacją na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Do PKO BP Bankowego OFE na koniec września 2018 roku należało ponad 915 tys. członków.

PKO BP Bankowy OFE zajmuje na rynku funduszy emerytalnych 9. miejsce pod względem wartości aktywów netto OFE oraz pod względem liczby członków OFE*.

Według rankingu Komisji Nadzoru Finansowego PKO BP Bankowy OFE za okres od 30 września 2015 roku do 28 września 2018 roku osiągnął stopę zwrotu w wysokości 18,857%, wobec średniej ważonej stopy zwrotu dla wszystkich funduszy w wysokości 18,826%, zajmując 4. miejsce wśród działających na rynku funduszy emerytalnych.

* Źródło: www.knf.gov.pl

**GRUPA KAPITAŁOWA
PKO LEASING SA**

Działalność leasingowa:

W 2018 roku spółki leasingowe Grupy PKO Leasing SA sfinansowały środki trwałe o łącznej wartości 6,6 mld PLN, tj. o 10,3% więcej niż w analogicznym okresie 2017 roku. Na uwagę zasługują wysokie wzrosty finansowania w segmencie maszyn i urządzeń.

Na koniec września 2018 roku wartość bilansowa należności od klientów z tytułu finansowania środków trwałych (wymagalnych i niewymagalnych) oraz wartość bilansowa środków trwałych w leasingu operacyjnym Grupy PKO Leasing SA wyniosła łącznie 16,2 mld PLN. Na koniec września 2017 roku ww. wartość bilansowa wynosiła 14,7 mld PLN.

Pod względem wartości środków przekazanych Klientom w okresie styczeń - wrzesień 2018 roku w ramach finansowania środków trwałych Grupa PKO Leasing SA zajęła 1. pozycję na rynku usług leasingowych z 11,4% udziałem w rynku*.

* Źródło: *Związek Polskiego Leasingu*

Działalność faktoringowa:

W 2018 roku wartość obrotów faktoringowych wyniosła 13 mld PLN (w analogicznym okresie 2017 roku obroty spółki wyniosły 8,4 mld PLN); na koniec września 2018 roku liczba klientów wynosiła 515.

Spółka PKO Faktoring SA na 30 września 2018 roku zajmowała 8. miejsce (wg obrotu) wśród firm faktoringowych zrzeszonych w Polskim Związku Faktorów z udziałem w rynku w wysokości 7,65%.

**GRUPA KAPITAŁOWA PKO ŻYCIE
TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA**

Przedmiotem działalności spółki PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu I ubezpieczeń – ubezpieczenia na życie.

PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oferuje szeroką paletę produktów ubezpieczeniowych. Spółka koncentruje się na ubezpieczaniu życia i zdrowia swoich Klientów, posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez PKO Bank Polski SA.

W 2018 roku spółka wprowadziła do oferty ONKOPLAN - ubezpieczenie na wypadek choroby nowotworowej.

Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez spółkę umów ubezpieczenia w okresie styczeń - wrzesień 2018 roku wyniosła 381,7 mln PLN, w porównaniu do 370,4 mln PLN w analogicznym okresie 2017 roku.

	Spółka na koniec września br. ubezpieczała ponad 807 tys. osób (710 tys. osób na koniec września 2017 roku).
PKO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu II ubezpieczeń – pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA koncentruje się na ubezpieczaniu ryzyka utraty dochodu, następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby oraz ubezpieczaniu nieruchomości dla pożyczkobiorców i osób zaciągających kredyty hipoteczne. Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych skierowanych do Klientów Banku oraz innych podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku. W 2018 roku spółka wprowadziła do oferty dla klientów PKO Banku Polskiego SA ubezpieczenie Car Assistance. Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez spółkę umów ubezpieczenia w okresie styczeń - wrzesień 2018 roku wyniosła 422,2 mln PLN, w porównaniu do 350,4 mln PLN w analogicznym okresie 2017 roku. Spółka na koniec września br. ubezpieczała 764 tys. osób (534 tys. osób na koniec września 2017 roku).
GRUPA KAPITAŁOWA KREDOBANK SA (DANE WG MSSF OBOWIĄZUJĄCYCH W GRUPIE PKO BANKU POLSKIEGO SA)	Portfel kredytowy Grupy KREDOBANK SA (brutto) w okresie styczeń - wrzesień 2018 roku zwiększył się o 1 711 mln UAH, tj. o 19,3% i wynosił na 30 września 2018 roku 10 563 mln UAH (portfel kredytowy brutto wyrażony w PLN według stanu na koniec września 2018 roku wynosił 1 374 mln PLN). Wzrost wartości portfela kredytowego w UAH jest głównie wynikiem nowych kredytów. Depozyty terminowe Klientów Grupy KREDOBANK SA w okresie styczeń - wrzesień 2018 roku zwiększyły się o 135 mln UAH, tj. o 2,6% i wynosiły na 30 września 2018 roku 5 268 mln UAH (depozyty terminowe wyrażone w PLN według stanu na koniec września 2018 roku wynosiły 685 mln PLN). Według stanu na 30 września 2018 roku sieć placówek KREDOBANK SA obejmowała Centralę we Lwowie oraz 93 oddziały w 22 z 24 obwodów Ukrainy. W okresie styczeń - wrzesień 2018 roku utworzono 2 oddziały, zmieniono lokalizację 2 oddziałów oraz zamknięto 11 oddziałów.
4.5. NAGRODY I WYRÓŻNIENIA	
W III kwartale 2018 roku Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA przyznano liczne nagrody i wyróżnienia, z których najważniejsze to:	
BOOK OF LISTS	Według rankingu Book of Lists 2018/2019 przygotowywanego przez magazyn Warsaw Business Journal, PKO Bank Polski SA po raz kolejny został liderem kategorii banki w Polsce. Liderami w swoich kategoriach były też PKO Leasing SA i Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA. PKO Leasing SA otrzymał certyfikat Book of Lists 2018/2019 za zajęcie pierwszego miejsca w rankingu firm leasingowych. Pod uwagę brana była ogólna wartość zawartych umów leasingowych w 2017 roku. Book of Lists – przewodnik po polskim biznesie oraz gospodarce i jednocześnie ranking największych firm według sektorów, od 23 lat obecny jest na polskim rynku wydawniczym.
CEE CAPITAL MARKETS & FINTECH AWARDS	PKO Bank Polski SA zdobył aż trzy nagrody w międzynarodowym konkursie CEE Capital Markets & Fintech Awards. Program akceleracji „Let's Fintech with PKO Bank Polski!” okazał się najlepszy w kategorii Institutional Innovator. Technologia ZenCard została nagrodzona w kategorii Fintech Innovation of the Year, a Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA za najwyższą wartość pozyskanych transakcji. Celem CEE Capital Markets & Fintech Awards jest zwrócenie uwagi globalnych inwestorów na dynamicznie rozwijające się firmy, gospodarkę i innowacje regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Inicjatorem konkursu jest CEE Business Media Sp. z o.o.
ATRAKCYJNY PRACODAWCA W POLSCE - UNIVERSUM 2018	Po raz kolejny PKO Bank Polski SA został doceniony przez studentów. W prestiżowym rankingu pracodawców - Universum Student Survey – w kategoriach: biznes oraz prawo znalazł się wśród najlepszych pracodawców w Polsce. Studenci wysoko ocenili Bank za innowacje technologiczne, bogaty pakiet świadczeń dla pracowników i działania zgodne z etyką. Doroczne badanie Talent Survey firmy doradczej Universum jest jednym z największych na świecie. Dotyczy preferencji i celów zawodowych, kariery oraz branży, w jakiej ankietowani chcieliby pracować. W tegorocznej polskiej edycji udział wzięło ponad 17,5 tysiąca studentów z 71 krajowych uczelni. Oceniali oni pracodawców m.in. z obszarów: biznes, inżynieria, IT, kierunki humanistyczne, kierunki ścisłe, prawo, zdrowie i medycyna.

NAJLEPSZY PRODUKT LEASINGOWY	Leasing na maszyny i urządzenia, który oferuje PKO Leasing SA, otrzymał tytuł najlepszego produktu leasingowego dla MŚP 2018 roku w raporcie Gazety Finansowej „Turbiny Polskiej Gospodarki 2018”. Raport podsumowuje wyniki finansowe spółek z sektora MŚP oraz prezentuje produkty, które przyczyniają się do usprawniania działalności firm z tego sektora.
WYSOKIE MIEJSCA KREDOBANK SA W RANKINGACH NA UKRAINIE	KREDOBANK SA zajął pierwsze miejsce w kategorii depozyty dla biznesu i kredyty na rozwój biznesu oraz trzecie miejsce w kategorii: depozyty dla ludności, kredyty na wtórnym rynku nieruchomości mieszkaniowych i obsługa rozliczeniowo-kasowa, przyznane w lipcu 2018 roku przez agencję Prostobank Consulting.

5. SŁOWNIK

Finansowanie udzielone Klientom – kredyty i pożyczki udzielone Klientom + należności z tytułu leasingu finansowego + obligacje nieskarbowe (z wyłączeniem przeznaczonych do obrotu) – transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży,

Łączny współczynnik kapitałowy – liczony jako stosunek funduszy własnych do łącznego wymogu kapitałowego pomnożonego razy 12,5,

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto – pozostałe przychody i koszty operacyjne netto + zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (wyceniane według zamortyzowanego kosztu),

Średnie oprocentowanie kredytów – przychody odsetkowe od kredytów i pożyczek udzielonych Klientom w ujęciu rocznym / średni stan kredytów i pożyczek udzielonych Klientom z ostatnich 5 kwartałów,

Średnie oprocentowanie depozytów – koszty odsetkowe od zobowiązań wobec Klientów w ujęciu rocznym / średni stan zobowiązań wobec Klientów z ostatnich 5 kwartałów,

Wskaźnik C/I (wskaźnik kosztów do dochodów) – obliczany jako stosunek ogólnych kosztów administracyjnych do wyniku na działalności biznesowej w ujęciu rocznym,

Wskaźnik finansowania udzielonego Klientom do stabilnych źródeł finansowania – obliczony jako stosunek finansowania udzielonego Klientom (kredyty i pożyczki udzielone Klientom + należności z tytułu leasingu finansowego + obligacje nieskarbowe (z wyłączeniem przeznaczonych do obrotu)) i stabilnych źródeł finansowania (zobowiązania wobec Klientów oraz finansowanie zewnętrzne w postaci: zobowiązań podporządkowanych, własnej emisji papierów dłużnych i kredytów otrzymanych od instytucji finansowych),

Współczynnik kapitału Tier 1 – stosunek kapitału Tier 1 do łącznego wymogu kapitałowego pomnożonego razy 12,5,

Wskaźnik kosztu ryzyka – obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów na straty kredytowe za okres 12 miesięcy zakończony 30 września 2018 roku przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych Klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych,

Wskaźnik marży odsetkowej – wynik z tytułu odsetek w ujęciu rocznym / średni stan aktywów oprocentowanych z ostatnich 5 kwartałów,

Wskaźnik ROA netto – zysk netto w ujęciu rocznym / średni stan aktywów z ostatnich 5 kwartałów,

Wskaźnik ROE netto – zysk netto w ujęciu rocznym / średni stan kapitałów własnych z ostatnich 5 kwartałów,

Wskaźnik udziału kredytów z rozpoznaną utratą wartości – zdefiniowany jako portfel z rozpoznaną utratą wartości w portfelu ekspozycji wycenianych wg zamortyzowanego kosztu oraz w portfelu kredytów wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite,

Wynik na działalności biznesowej – wynik z działalności operacyjnej bez uwzględnienia ogólnych kosztów administracyjnych, podatku od niektórych instytucji finansowych, wyniku z tytułu odpisów na straty kredytowe i wyniku z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych,

Wynik pozostały – przychody z tytułu dywidend + wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat + wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych + wynik z pozycji wymiany + zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat + pozostałe przychody i koszty operacyjne netto,

Wynik z operacji finansowych – wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat + wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych + zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite),

Wynik z tytułu odpisów i utraty wartości – wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe + wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych.

Bank Polski

Skrócone śródroczne
skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
za okres dziewięciu miesięcy zakończony
30 września 2018 roku

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	7
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM	9
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	11
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	13
1. INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ I BANKU	13
2. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	15
3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	15
4. MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE	16
5. MSSF 15 PRZYCHODY Z UMÓW Z KLIENTAMI	16
6. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM	17
7. POZOSTAŁE ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI	19
8. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI ORAZ INFORMACJE O OBSZARACH GEOGRAFICZNYCH	20
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	24
9. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	24
10. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	25
11. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	26
12. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	26
13. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE	26
14. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	27
15. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	27
16. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	28
17. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	28
18. PODATEK DOCHODOWY	29
19. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	31
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	32
20. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	32
21. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	32
22. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE	33
23. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE	39
24. PAPIERY WARTOŚCIOWE	39
25. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	44
26. OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	47
27. ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)	53
28. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	55
29. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	55
30. INNE AKTYWA	57
31. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	57
32. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	58
33. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	58
34. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	59
35. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	59
36. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	62
37. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	63

38.	REZERWY.....	63
39.	KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU.....	64
INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH		66
40.	SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	66
41.	INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	70
42.	ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ	72
POZOSTAŁE NOTY		74
43.	DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE	74
44.	ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE	74
45.	POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE	81
46.	SPRAWY SPORNE.....	81
47.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	84
48.	TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI.....	85
49.	HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ.....	86
50.	AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ.....	92
51.	AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE	92
52.	POZOSTAŁE INFORMACJE	94
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM		96
53.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ.....	96
54.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM.....	99
55.	KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W GRUPIE KAPITAŁOWEJ	101
56.	PRAKTYKI FORBEARANCE.....	101
57.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY.....	106
58.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ.....	109
59.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM	109
60.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI.....	110
61.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	111
62.	WSKAŹNIK DŹWIGNI	113
63.	INFORMACJE O SEKURYTYZACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI.....	114
JEDNOSTKOWY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		116
JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW		117
JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ		118
JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM		120
JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH		122
NOTY DO JEDNOSTKOWEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO		124
1.	OBJAŚNIENIA RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM	124
NOTY DO JEDNOSTKOWEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT		125
2.	PRZYPADKI I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	125
3.	PRZYPADKI I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	126
4.	WYNIK Z POZYCJI WYMIANY.....	126
5.	ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	127
6.	WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE	127
7.	WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH.....	127
8.	POZOSTAŁE PRZYPADKI I KOSZTY OPERACYJNE	128
9.	OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	129
10.	PODATEK DOCHODOWY	129

11.	ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	131
NOTY DO JEDNOSTKOWEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ		132
12.	KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	132
13.	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	132
14.	POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPICZAJĄCE	132
15.	POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE	140
16.	PAPIERY WARTOŚCIOWE	140
17.	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	144
18.	OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	147
19.	ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)	152
20.	AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	154
21.	WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	154
22.	INNE AKTYWA	155
23.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	155
24.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	156
25.	OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	156
26.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	157
27.	ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	157
28.	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	158
29.	REZERWY	159
30.	KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU	159
31.	INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA I JEDNOSTKI STOWARZYSZONE	160
32.	ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE	162
33.	POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE	164
34.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	164
35.	TRANSAKCJE Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO	165
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM		167
36.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SA	167
37.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM	167
38.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ	169
39.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM	169
40.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI	169
41.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	170
ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY		171
42.	ZDARZENIA KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE	171

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Przychody z tytułu odsetek	9	2 933	8 518	2 781	8 094
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		2 820	8 179		
przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		2 542	7 358		
przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		278	821		
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		113	339		
Koszty z tytułu odsetek	9	(567)	(1 645)	(584)	(1 737)
Wynik z tytułu odsetek		2 366	6 873	2 197	6 357
Przychody z tytułu prowizji i opłat	10	1 021	3 003	1 018	2 908
Koszty z tytułu prowizji i opłat	10	(261)	(761)	(252)	(699)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		760	2 242	766	2 209
Przychody z tytułu dywidend		1	12	1	12
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		34	49	(2)	11
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych				16	17
Wynik z pozycji wymiany	11	98	345	101	324
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	12	35	129		
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		35	121		
wycenianych wg zamortyzowanego kosztu		-	8		
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	13	(336)	(1 023)	(379)	(1 122)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	14	8	(15)	(13)	(57)
Pozostałe przychody operacyjne	15	148	465	163	555
Pozostałe koszty operacyjne	15	(50)	(234)	(51)	(189)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		98	231	112	366
Ogólne koszty administracyjne	16	(1 441)	(4 458)	(1 372)	(4 310)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	17	(238)	(699)	(234)	(698)
Wynik z działalności operacyjnej		1 385	3 686	1 193	3 109
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		8	22	9	20
Zysk brutto		1 393	3 708	1 202	3 129
Podatek dochodowy	18	(348)	(974)	(300)	(841)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		1 045	2 734	902	2 288
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli		3	2	-	4
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		1 042	2 732	902	2 284
Zysk na jedną akcję	19				
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		0,83	2,19	0,72	1,83
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		0,83	2,19	0,72	1,83
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Nota	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		1 045	2 734	902	2 288
Inne dochody całkowite		(108)	58	98	483
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(108)	58	98	483
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	22	(55)	(44)	45	65
Podatek odroczoney	18	10	9	(8)	(12)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	22	(45)	(35)	37	53
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto				77	547
Podatek odroczoney	18			(12)	(100)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto				65	447
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, brutto		5	247		
Zyski/straty przeniesione do rachunku zysków i strat (z tytułu zbycia)	12	(35)	(121)		
Podatek odroczoney	18	5	(25)		
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto		(25)	101		
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(23)	5	(6)	(18)
Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		(15)	(13)	2	1
Dochody całkowite netto, razem		937	2 792	1 000	2 771
Dochody całkowite netto, razem przypadające na:		937	2 792	1 000	2 771
akcjonariuszy jednostki dominującej		934	2 790	1 000	2 767
udziałowców niesprawujących kontroli		3	2	-	4

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.09.2018	31.12.2017
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	20	13 372	17 810
Należności od banków	21	8 226	5 233
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		8 226	5 233
Instrumenty pochodne zabezpieczające	22	496	887
Pozostałe instrumenty pochodne	23	1 389	1 711
Papiery wartościowe	24	58 644	54 075
- przeznaczone do obrotu		1 999	431
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat			8 157
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży			43 675
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności			1 812
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		3 023	
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		46 952	
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		6 670	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	25	211 633	205 628
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		934	
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		210 699	205 628
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	41	377	393
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	28	160	138
Wartości niematerialne	29	3 088	3 242
Rzeczowe aktywa trwałe	29	2 836	2 915
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1	2
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	18	2 187	1 767
Inne aktywa	30	3 673	3 111
SUMA AKTYWÓW		306 082	296 912

	Nota	30.09.2018	31.12.2017
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		6	6
Zobowiązania wobec banków	31	1 923	4 558
- przeznaczone do obrotu		26	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		1 897	4 558
Instrumenty pochodne zabezpieczające	22	492	204
Pozostałe instrumenty pochodne	23	2 387	2 536
Zobowiązania wobec klientów	32	225 617	220 917
- przeznaczone do obrotu		34	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		225 583	220 917
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	34	1 185	882
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	35	28 213	23 932
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		28 213	23 932
Zobowiązania podporządkowane	36	2 707	1 720
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		2 707	1 720
Pozostałe zobowiązania	37	5 088	5 062
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		344	588
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	18	34	36
Rezerwy	38	373	215
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		268 369	260 656
Kapitał własny	39		
Kapitał zakładowy		1 250	1 250
Pozostałe kapitały		34 125	31 979
Niepodzielony wynik finansowy		(385)	(66)
Wynik roku bieżącego		2 732	3 104
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej		37 722	36 267
Udziały niekontrolujące		(9)	(11)
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		37 713	36 256
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		306 082	296 912
Łączny współczynnik kapitałowy	61	18,41%	17,37%
Wartość księgowa (w mln PLN)		37 713	36 256
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		30,17	29,00
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		30,17	29,00

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały Kapitały rezerwowe				Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące, razem	Kapitał własny ogółem
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Skumulowane inne dochody całkowite						
31 grudnia 2017 roku	1 250	27 374	1 070	3 645	(110)	31 979	(66)	3 104	36 267	(11)	36 256
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	-	-	-	(78)	(78)	(567)	-	(645)	-	(645)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	1 250	27 374	1 070	3 645	(188)	31 901	(633)	3 104	35 622	(11)	35 611
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	3 104	(3 104)	-	-	-
Wyplacona dywidenda	-	-	-	-	-	-	(688)	-	(688)	-	(688)
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	58	58	-	2 732	2 790	2	2 792
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	2 732	2 732	2	2 734
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	58	58	-	-	58	-	58
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 101	-	65	-	2 166	(2 166)	-	-	-	-
Transfer w ramach pozostałych kapitałów	-	(121)	-	121	-	-	-	-	-	-	-
Przymusowy wykup akcji od udziałowców niekontrolujących	-	-	-	-	-	-	(2)	-	(2)	-	(2)
30 września 2018 roku	1 250	29 354	1 070	3 831	(130)	34 125	(385)	2 732	37 722	(9)	37 713

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite					
	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Razem
31 grudnia 2017 roku	-	272	(116)	(9)	(257)	(110)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	(78)	-	-	-	(78)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	-	194	(116)	(9)	(257)	(188)
Dochody całkowite razem, w tym:	(13)	101	(35)	-	5	58
Inne dochody całkowite	(13)	101	(35)	-	5	58
30 września 2018 roku	(13)	295	(151)	(9)	(252)	(130)

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały Kapitały rezerwowe				Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące, razem	Kapitał własny ogółem
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Skumulowane inne dochody całkowite						
1 stycznia 2017 roku	1 250	24 491	1 070	3 608	(689)	28 480	(19)	2 874	32 585	(16)	32 569
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	2 874	(2 874)	-	-	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	483	483	-	2 284	2 767	4	2 771
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	2 284	2 284	4	2 288
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	483	483	-	-	483	-	483
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 883	-	38	-	2 921	(2 921)	-	-	-	-
30 września 2017 roku	1 250	27 374	1 070	3 646	(206)	31 884	(66)	2 284	35 352	(12)	35 340

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite					
	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstw	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Razem
1 stycznia 2017 roku	(1)	(347)	(109)	(11)	(221)	(689)
Dochody całkowite razem, w tym:	1	447	53	-	(18)	483
Inne dochody całkowite	1	447	53	-	(18)	483
30 września 2017 roku	-	100	(56)	(11)	(239)	(206)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		3 708	3 129
Korekty razem:		(8 188)	2 457
Amortyzacja		611	631
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej		(27)	(21)
Odsetki i dywidendy		(365)	(349)
Zmiana stanu:			
należności od banków		(496)	703
instrumentów pochodnych zabezpieczających		679	(964)
pozostałych instrumentów pochodnych		161	(351)
papierów wartościowych		(1 023)	5 558
kredytów i pożyczek udzielonych klientom		(8 889)	(5 444)
aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		(25)	(15)
innych aktywów		(534)	52
rezerw i odpisów na straty kredytowe		(2 265)	156
zobowiązań wobec Banku Centralnego		-	1
zobowiązań wobec banków		(33)	(1 285)
zobowiązań wobec klientów		4 990	5 332
zobowiązań z tytułu działalności ubezpieczeniowej		303	314
zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych		133	(812)
zobowiązań podporządkowanych		(13)	2
pozostałych zobowiązań		26	(239)
Zapłacony podatek dochodowy		(1 497)	(788)
Inne korekty		76	(24)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(4 480)	5 586

	Nota	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		197 568	43 483
Zbycie jednostek zależnych		23	-
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych			43 383
Zbycie i odsetki od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		196 909	
Zbycie i odsetki od papierów wartościowych wycenianych według amortyzowanego kosztu		475	
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia		132	85
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		29	15
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(196 119)	(45 978)
Nabycie akcji/udziałów jednostek zależnych, po potrąceniu nabytych środków pieniężnych		(2)	(14)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych			(45 647)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(194 751)	
Nabycie papierów wartościowych wycenianych według amortyzowanego kosztu		(811)	
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(555)	(317)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		1 449	(2 495)

	Nota	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływ z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		9 654	13 357
Wykup/umorzenie dłużnych papierów wartościowych		(5 506)	(5 068)
Wpływ z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		1 000	1 700
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom		(688)	-
Spłata emisji obligacji podporządkowanych		-	(1 656)
Spłata pożyczki podporządkowanej		-	(880)
Zaciągnięcie kredytów i pożyczek		168	88
Spłata kredytów i pożyczek		(3 060)	(7 646)
Spłata odsetek od zobowiązań długoterminowych		(479)	(427)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		1 089	(532)
Przepływy pieniężne netto		(1 942)	2 559
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		157	(186)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		23 000	17 966
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	47	21 058	20 525

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ I BANKU

DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ I BANKU

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO Bank Polski SA albo Bank) został utworzony w 1919 roku jako Pocztowa Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263.

Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej (Grupa PKO Banku Polskiego SA, Grupa Kapitałowa Banku lub Grupa Kapitałowa) prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poprzez podmioty zależne: na terytorium Ukrainy, Szwecji i Irlandii, a także w formie Oddziału w Republice Federalnej Niemiec (Oddział w Niemczech) i Republice Czeskiej (Oddział w Czechach).

PKO Bank Polski SA jako jednostka dominująca jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. Bank może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Poprzez podmioty zależne Grupa Kapitałowa oferuje kredyty hipoteczne, świadczy usługi finansowe w zakresie leasingu, faktoringu, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych, ubezpieczeń oraz usługi windykacyjne, usługi agenta transferowego, outsourcingu specjalistów IT i wsparcia w zakresie prowadzenia działalności przez inne podmioty oraz zarządza nieruchomościami.

Skład Grupy Kapitałowej oraz zakres działalności jej podmiotów przedstawiono w notce 40 „Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA i zakres działalności podmiotów Grupy Kapitałowej”.

INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ BANKU ORAZ ZARZĄDU BANKU

Skład Rady Nadzorczej Banku na 30 września 2018 roku:

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Piotr Sadownik	Przewodniczący Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącą Rady Nadzorczej.
2.	Grażyna Ciurzyńska	Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej	powołana 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Grażynę Ciurzyńską na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej.
3.	Zbigniew Hajłasz	Sekretarz Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku. 24 sierpnia 2017 roku wybrany ponownie na Sekretarza Rady Nadzorczej.
4.	Mariusz Andrzejewski	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 roku na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku.
5.	Mirosław Barszcz	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku.
6.	Adam Budnikowski	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku.
7.	Wojciech Jasiński	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku.
8.	Andrzej Kisielewicz	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku.
9.	Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej	powołana 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku.
10.	Janusz Ostaszewski	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 22 czerwca 2017 roku.

Pan Jerzy Paluchniak zrezygnował 14 maja 2018 roku z funkcji członka Rady Nadzorczej Banku ze skutkiem od 18 maja 2018 roku.

Skład Zarządu Banku na 30 września 2018 roku:

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
2.	Rafał Antczak	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
3.	Rafał Kozłowski	Wiceprezes Zarządu	powołany 21 grudnia 2017 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA z dniem 1 stycznia 2018 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
4.	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
5.	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
6.	Adam Marciniak	Wiceprezes Zarządu	powołany 21 września 2017 roku, z dniem 1 października 2017 roku, na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
7.	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
8.	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
9.	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.

Zmiany w stanie posiadania akcji PKO Banku Polskiego SA i uprawnień do nich przez osoby zarządzające i nadzorujące

Imię i nazwisko	Liczba akcji na 30.09.2018	Nabycie	Zbycie	Liczba akcji na 31.12.2017
Zarząd Banku				
Zbigniew Jagiełło, Prezes Zarządu Banku	11 000	0	0	11 000
Rafał Antczak, Wiceprezes Zarządu Banku	0	0	0	0
Rafał Kozłowski ¹ , Wiceprezes Zarządu Banku	0	0	0	0
Maks Kraczkowski, Wiceprezes Zarządu Banku	0	0	0	0
Mieczysław Król, Wiceprezes Zarządu Banku	5 000	0	0	5 000
Adam Marciniak, Wiceprezes Zarządu Banku	0	0	0	0
Piotr Mazur, Wiceprezes Zarządu Banku	4 500	0	0	4 500
Jakub Papierski, Wiceprezes Zarządu Banku	3 000	0	0	3 000
Jan Emeryk Rościszewski, Wiceprezes Zarządu Banku	0	0	0	0

¹ powołany 21 grudnia 2017 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu z 1 stycznia 2018 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku

30 września 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku Członkowie Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA nie posiadali akcji w PKO Banku Polskim SA.

2. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe, poddane przeglądowni Komitetu Audytu Rady Nadzorczej 5 listopada 2018 roku, zostało przyjęte do publikacji przez Zarząd Banku 29 października 2018 roku.

3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej obejmuje okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2017 roku (w zakresie skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych) oraz dane porównawcze na 31 grudnia 2017 roku (w zakresie skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej). Dane finansowe prezentowane są w milionach złotych polskich (PLN), chyba że wskazano inaczej.

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA sporządzono zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” zatwierdzonego przez Unię Europejską.

Zasady rachunkowości oraz metody obliczeniowe zastosowane do sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są spójne z zasadami obowiązującymi w roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2017 roku, z wyłączeniem zmian, które wynikają z wdrożenia od 1 stycznia 2018 roku MSSF 9 „Instrumenty finansowe” oraz MSSF 15 „Przychody umów z klientami” opisanych odpowiednio w rozdziale 4 oraz w rozdziale 5. Wpływ MSSF 15 „Przychody umów z klientami” na działalność Grupy Kapitałowej nie był istotny.

Zasady, które nie uległy zmianie, opisano w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2017 rok.

Prezentowane skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres 9 miesięcy 2018 roku nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie z rocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku oraz ze skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony 30 czerwca 2018 roku, które sporządzono zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

4. MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE

Standard MSSF 9 „Instrumenty finansowe” opublikowano w lipcu 2014 roku i zatwierdzono do stosowania w krajach Unii Europejskiej 22 listopada 2016 roku Rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 2016/2067/EU. Ma on obligatoryjne zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy roczne rozpoczynające się w dniu oraz po 1 stycznia 2018 roku (za wyjątkiem zakładów ubezpieczeń, które mogą zastosować standard od 1 stycznia 2021 roku). Dla potrzeb niniejszego sprawozdania finansowego dane spółek ubezpieczeniowych PKO Banku Polskiego SA zostały sporządzone według MSSF 9. Standard zastępuje MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Zmianie uległa klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń.

Szczegółowe ujawnienia w tym zakresie zostały zaprezentowane w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy 2018 roku zakończony 30 czerwca 2018 roku.

W stosunku do opublikowanych danych zmiana uległa wartość zobowiązań wobec klientów. Związane to jest ze zmianą ujęcia zobowiązań z tytułu produktów ubezpieczeniowych, opisanych w nocie 6 „Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi sprawozdaniami a niniejszym sprawozdaniem finansowym.”

Dane w zakresie wpływu wdrożenia MSSF 9 nie uległy zmianie.

5. MSSF 15 PRZYCHODY Z UMÓW Z KLIENTAMI

Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 15 „Przychody z umów z klientami” zatwierdzono do stosowania we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej 22 września 2016 roku i ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku.

MSSF 15 odnosi się do przychodów z tytułu prowizji i opłat oraz innych rodzajów wynagrodzeń generowanych przez instytucje finansowe, które są związane np. z obsługą kredytów, zarządzaniem aktywami czy działalnością powierniczą, które nie są objęte zakresem Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 „Instrumenty finansowe” (MSSF 9).

Zgodnie z powyższym standardem Grupa ujmuje przychody w taki sposób, aby odzwierciedlić przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wynagrodzenie, do którego – zgodnie z oczekiwaniem Banku – będzie on uprawniony w zamian za te dobra lub usługi. Stosując niniejszy standard, Grupa uwzględnia warunki umowy oraz wszystkie istotne fakty i okoliczności.

Grupa nie zidentyfikowała umów, w przypadku których wdrożenie MSSF 15 miałoby istotny wpływ na sprawozdanie finansowe. Grupa wybrała metodę retrospektywną uproszczoną na potrzeby pierwszego zastosowania MSSF 15. Szerzej informacje w tym zakresie zostały zaprezentowane w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony 30 czerwca 2018 roku.

6. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM

Poza zmianami wynikającymi z wdrożenia MSSF 9 opisanymi w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony 30 czerwca 2018 roku Grupa Kapitałowa dokonała w celu lepszego odzwierciedlenia następujących zmian w ujęciu i prezentacji.

	31.12.2017 dane przed przekształceniem	rekasyfikacja zapasów do pozycji "Inne aktywa"	31.12.2017 przekształcone
Zapasy	186	(186)	-
Inne aktywa	2 925	186	3 111
SUMA AKTYWÓW	296 912	-	296 912

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	31.12.2017 dane przed przekształceniem	zmiana ujęcia zobowiązań z tytułu produktów ubezpieczeniowych	wydzielenie do odrębnej pozycji otrzymanych kredytów i pożyczek	31.12.2017 przekształcone
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:				
Zobowiązania wobec ludności	151 161	-	-	151 161
Srodki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	86 819	-	-	86 819
Depozyty terminowe	64 126	-	-	64 126
Pozostałe zobowiązania	216	-	-	216
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	56 230	-	(3 563)	52 667
Srodki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	40 070	-	-	40 070
Depozyty terminowe	11 613	-	-	11 613
Otrzymane kredyty i pożyczki	3 563	-	(3 563)	-
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	48	-	-	48
Pozostałe zobowiązania	936	-	-	936
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	11 409	-	-	11 409
Srodki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	9 555	-	-	9 555
Depozyty terminowe	1 820	-	-	1 820
Pozostałe zobowiązania	34	-	-	34
Otrzymane kredyty i pożyczki	-	-	3 563	3 563
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	-	2 117	-	2 117
Razem	218 800	2 117	-	220 917

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	31.12.2017 dane przed przekształceniem	zmiana ujęcia zobowiązań z tytułu produktów ubezpieczeniowych	31.12.2017 przekształcone
Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	882	-	882
Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych ubezpieczyciela	2 117	(2 117)	-
Razem	2 999	(2 117)	882

REZERWY	31.12.2017 dane przed przekształceniem	Wydzielenie z pozycji inne rezerwy rezerw na emerytury i restrukturyzację	31.12.2017 przekształcone
Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne i postępowania podatkowe	21	-	21
Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	46	15	61
Restrukturyzacja	-	21	21
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	86	-	86
Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	62	(36)	26
Razem	215	-	215

REZERWY	30.09.2017 dane przed przekształceniem	Wydzielenie z pozycji inne rezerwy rezerw na emerytury i restrukturyzację	30.09.2017 przekształcone
Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne i postępowania podatkowe	13	-	13
Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	44	13	57
Restrukturyzacja	-	27	27
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	67	-	67
Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	66	(40)	26
Razem	190	-	190

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017 przed przekształceniem	Wydzielenie wyniku z tytułu odpisów na straty kredytowe i wyniku z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	Reklasyfikacja rezerw na sprawy sporne oraz innych rezerw	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017 przekształcone
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(1 172)	1 172	-	-
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	-	(1 115)	(7)	(1 122)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	-	(57)	-	(57)
Pozostałe przychody operacyjne	535	-	20	555
Pozostałe koszty operacyjne	(176)	-	(13)	(189)
Razem	(813)	-	-	(813)

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017 przed przekształceniem	Wydzielenie wyniku z tytułu odpisów na straty kredytowe i wyniku z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	Reklasyfikacja rezerw na sprawy sporne oraz innych rezerw	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017 przekształcone
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(389)	389	-	-
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	-	(376)	(3)	(379)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	-	(13)	-	(13)
Pozostałe przychody operacyjne	147	-	16	163
Pozostałe koszty operacyjne	(38)	-	(13)	(51)
Razem	(280)	-	-	(280)

7. POZOSTAŁE ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ BANKU

MSSF 16 LEASING

Standard opublikowała Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie. Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 Leasing.

MSSF 16 wprowadza nowe zasady ujmowania leasingu. Główną zmianą jest wyeliminowanie klasyfikacji leasingu na leasing operacyjny i leasing finansowy, a zamiast tego wprowadzenie jednego modelu księgowego leasingu. Stosując jeden model leasingobiorca zobowiązuje się rozpoznać aktywa będące przedmiotem leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz odpowiadające im zobowiązania, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych do 12 miesięcy oraz umów leasingowych dotyczących nieistotnych kwotowo składników aktywów. Leasingobiorca również zobowiązuje się rozpoznać koszty amortyzacji aktywa będącego przedmiotem leasingu oddzielnie od kosztów odsetek z tytułu zobowiązania leasingowego w rachunku wyników.

Aktualne ujęcie księgowe przez leasingodawcę pozostanie w znacznej mierze niezmienione przez MSSF 16. Oznacza to, że leasingodawca kontynuuje klasyfikację leasingów jako leasing operacyjny lub leasing finansowy oraz ich ujęcie księgowe jako dwa oddzielne typy leasingu.

Grupa Kapitałowa uważa, że zastosowanie nowego standardu będzie miało wpływ na ujmowanie, prezentację, wycenę oraz ujawnienia aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego oraz odpowiadających im zobowiązań w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej jako leasingobiorcy.

NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

Zmiany do MSR 12 dotyczą wyjaśnienia sposobu wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej. Zmiany do MSSF 10 oraz MSR 28 dotyczą sprzedaży lub wniesienia aktywów przez inwestora do wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej. Grupa Kapitałowa nie oczekuje, że wpływ zmian do MSR 12, MSR 28 i MSSF 10 będzie istotny.

Zmiany do MSR 40 oraz poprawki do MSSF 2014-2016 (MSSF 1, MSR 28) nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej.

8. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI ORAZ INFORMACJE O OBSZARACH GEOGRAFICZNYCH

INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów oferujących określone produkty i usługi adresowane do określonych grup klientów. Sposób podziału segmentów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym oraz usługi świadczone przez spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Przedstawiona poniżej nota segmentacyjna jest ujmowana w wewnętrznym systemie sprawozdawczym, tj. informacjach przekazywanych Zarządowi PKO Banku Polskiego SA, służących do oceny osiąganych wyników oraz alokacji zasobów. Prezentowane poniżej zestawienie wyników segmentów odzwierciedla wewnętrzną strukturę organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA obejmuje trzy podstawowe segmenty: detaliczny, korporacyjny i inwestycyjny oraz centrum transferowe i pozostały:

1. Segment detaliczny oferuje pełen zakres obsługi osób prywatnych w ramach bankowości detalicznej i prywatnej oraz bankowości hipotecznej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z osobami prawnymi, tj. firmami i przedsiębiorstwami. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące, rachunki oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi *private banking*, produkty inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej. W zakresie finansowania obejmuje kredyty konsumpcyjne, kredyty hipoteczne, w tym oferowane przez PKO Bank Hipoteczny SA, a także kredyty gospodarcze dla firm i przedsiębiorstw, deweloperów, spółdzielni i zarządców nieruchomości oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA. Wyniki segmentu detalicznego obejmują ponadto wyniki spółek: PKO TFI SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, Grupa Kapitałowa PKO BP Finat Sp. z o.o. oraz ZenCard Sp. z o.o.
2. Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje m.in. następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA. W ramach tego segmentu PKO Bank Polski SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi. Wyniki segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego obejmują także wyniki spółek prowadzących działalność na Ukrainie, przede wszystkim KREDOBANK SA oraz prowadzących działalność deweloperską i zarządzania nieruchomościami.
3. Centrum transferowe i pozostały obejmuje wynik z tytułu wewnętrznych rozliczeń cen transferowych funduszy, wynik długoterminowych źródeł finansowania, wynik pozycji zaklasyfikowanych do rachunkowości zabezpieczeń oraz wyniki nieprzypisane do pozostałych segmentów. Wewnętrzny transfer funduszy oparty jest o stawki transferowe bazujące na stopach rynkowych. Długoterminowe finansowanie zewnętrzne obejmuje emisje papierów wartościowych, w tym emisje listów zastawnych, zobowiązania podporządkowane oraz kredyty otrzymane od instytucji finansowych. W ramach tego segmentu prezentowane są wyniki spółki PKO Finance AB.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA zazwyczaj rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych – przy zastosowaniu wewnętrznych stawek rozliczeniowych. Transakcje pomiędzy segmentami odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach.

Prezentowane aktywa i zobowiązania segmentu są aktywami i zobowiązaniami operacyjnymi wykorzystywanymi przez segment w działalności operacyjnej. Wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dla poszczególnych segmentów oparte są o wewnętrzne informacje zarządcze. Poszczególnym segmentom przypisano aktywa i zobowiązania oraz związane z tymi aktywami i zobowiązaniami przychody i koszty.

Obciążenie z tytułu podatku dochodowego w zakresie prezentacji wyniku oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego, należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego oraz rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie prezentacji sprawozdania z sytuacji finansowej zostały ujęte na poziomie Grupy.

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane dotyczące przychodów i wyników poszczególnych segmentów operacyjnych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018 roku oraz 30 września 2017 roku, a także aktywów i zobowiązań na 30 września 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku.

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Działalność kontynuowana			Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	
Wynik z tytułu odsetek	5 484	1 108	281	6 873
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 885	370	(13)	2 242
Wynik pozostały	271	423	72	766
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6	49	(6)	49
Wynik z pozycji wymiany	117	151	77	345
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	9	120	-	129
Przychody z tytułu dywidend	-	12	-	12
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	119	111	1	231
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	20	(20)	-	-
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	(765)	(258)	-	(1 023)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(18)	3	-	(15)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(3 669)	(721)	(68)	(4 458)
amortyzacja	(525)	(86)	-	(611)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(566)	(204)	71	(699)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	-	-	-	22
Wynik segmentu (brutto)	2 622	721	343	3 708
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(974)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	2
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 622	721	343	2 732

30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa	161 352	130 447	12 095	303 894
Aktywa niealokowane	-	-	-	2 188
Suma aktywów	161 352	130 447	12 095	306 082
Zobowiązania	176 551	58 392	33 048	267 991
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	378
Suma zobowiązań	176 551	58 392	33 048	268 369

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Działalność kontynuowana			Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	
Wynik z tytułu odsetek	5 199	995	163	6 357
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 761	453	(5)	2 209
Wynik pozostały	325	376	29	730
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	(1)	35	(6)	28
Wynik z pozycji wymiany	155	135	34	324
Przychody z tytułu dywidend	-	12	-	12
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	151	214	1	366
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	20	(20)	-	-
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	(841)	(281)	-	(1 122)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(22)	(35)	-	(57)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(3 560)	(695)	(55)	(4 310)
amortyzacja	(552)	(79)	-	(631)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(528)	(187)	17	(698)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	-	20
Wynik segmentu (brutto)	2 334	626	149	3 129
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(841)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	4
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 334	626	149	2 284

31 GRUDNIA 2017 ROKU	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa	161 380	128 151	5 612	295 143
Aktywa niealokowane	-	-	-	1 769
Suma aktywów	161 380	128 151	5 612	296 912
Zobowiązania	172 240	59 181	28 611	260 032
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	624
Suma zobowiązań	172 240	59 181	28 611	260 656

INFORMACJA O OBSZARACH GEOGRAFICZNYCH

Jako uzupełniający, Grupa PKO Banku Polskiego SA stosuje podział na obszary geograficzne. Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA prowadzona jest na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz na terenie Ukrainy przez Grupę Kapitałową KREDOBANK SA, „Inter-Risk Ukraina” Spółkę z dodatkową odpowiedzialnością i Finansową Kompanię „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., jak również na terenie Szwecji przez spółki zależne: PKO Finance AB oraz PKO Leasing Sverige AB, na terenie Irlandii przez spółkę zależną: ROOF Poland Leasing 2014 DAC, na terenie Republiki Federalnej Niemiec przez oddział korporacyjny PKO Banku Polskiego SA (PKO Bank Polski Niederlassung Deutschland) oraz przez oddział korporacyjny na terenie Republiki Czeskiej. Dla celów prezentacyjnych wyniki spółek prowadzących działalność na terenie Szwecji i Irlandii oraz wyniki oddziałów działających na terenie Niemiec i Czech, które z punktu widzenia skali działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA nie są znaczące, ujęto w segmencie Polska.

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	6 746	127	6 873
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 201	41	2 242
Wynik pozostały	763	3	766
Ogólne koszty administracyjne	(4 358)	(100)	(4 458)
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	(1 013)	(10)	(1 023)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(15)	-	(15)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(699)	-	(699)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	-	-	22
Wynik segmentu (brutto)	3 625	61	3 708
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	(974)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	2
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	3 625	61	2 732

30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	303 964	2 118	306 082
niefinansowe aktywa trwałe	5 975	109	6 084
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 182	6	2 188
Zobowiązania	266 463	1 906	268 369

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	6 242	115	6 357
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 169	40	2 209
Wynik pozostały	719	11	730
Ogólne koszty administracyjne	(4 221)	(89)	(4 310)
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	(1 104)	(18)	(1 122)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(57)	-	(57)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(698)	-	(698)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	20
Wynik segmentu (brutto)	3 050	59	3 129
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	(841)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	4
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	3 050	59	2 284

31 GRUDNIA 2017 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	295 133	1 779	296 912
niefinansowe aktywa trwałe	6 249	94	6 343
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1 764	5	1 769
Zobowiązania	259 048	1 608	260 656

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

9. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018			III kwartał 2017 roku	
	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
kredytów i innych należności udzielonych bankom	22	-	-	22	36
instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	-	86	86	87
dłużnych papierów wartościowych ¹	49	278	21	348	310
kredytów i pożyczek udzielonych klientom ¹	2 471	-	6	2 477	2 348
Razem	2 542	278	113	2 933	2 781
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	77	4	1	82	67

¹ w pozycji „dłużne papiery wartościowe” oraz „kredyty i pożyczki udzielone klientom” ujmowany jest wynik na modyfikacji nieistotnej

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018			3 kwartały 2017 roku	
	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
kredytów i innych należności udzielonych bankom	66	-	-	66	99
instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	-	263	263	230
dłużnych papierów wartościowych ¹	142	821	59	1 022	971
kredytów i pożyczek udzielonych klientom ¹	7 150	-	17	7 167	6 794
Razem	7 358	821	339	8 518	8 094
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	218	10	2	230	199

¹ w pozycji „dłużne papiery wartościowe” oraz „kredyty i pożyczki udzielone klientom” ujmowany jest wynik na modyfikacji nieistotnej

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018			III kwartał 2017 roku	
	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Koszty o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(9)	-	-	(9)	(5)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(4)	-	-	(4)	(34)
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(377)	-	-	(377)	(403)
dłużnych papierów wartościowych	-	(20)	(5)	(25)	(25)
emisji papierów wartościowych	(129)	-	-	(129)	(101)
zobowiązań podporządkowanych	(23)	-	-	(23)	(16)
Razem	(542)	(20)	(5)	(567)	(584)

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018			3 kwartały 2017 roku	
	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Koszty o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(26)	-	-	(26)	(15)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(20)	-	-	(20)	(115)
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(1 125)	-	-	(1 125)	(1 201)
dłużnych papierów wartościowych	-	(43)	(15)	(58)	(74)
emisji papierów wartościowych	(354)	-	-	(354)	(282)
zobowiązań podporządkowanych	(62)	-	-	(62)	(50)
Razem	(1 587)	(43)	(15)	(1 645)	(1 737)

10. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Kredyty i ubezpieczenia	189	553	179	529
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	193	608	203	585
Karty	143	396	146	383
Rachunki bankowe i pozostałe	235	685	238	712
Razem	760	2 242	766	2 209

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Kredyty i ubezpieczenia	189	553	179	529
udzielanie kredytów i pożyczek	161	468	154	460
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	28	85	25	69
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	203	639	210	611
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	167	488	148	422
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	12	40	17	56
prowadzenie działalności maklerskiej	24	111	45	133
Karty	326	915	312	833
Rachunki bankowe i pozostałe	303	896	317	935
obsługa rachunków bankowych	210	625	211	645
operacje kasowe	22	69	24	74
obsługa masowych operacji zagranicznych	28	78	25	75
sprzedaż i dystrybucja znaków opłaty sądowej	-	1	1	4
zlecenia klientów	11	33	11	32
usługi powiernicze	2	5	2	5
inne	30	85	43	100
Razem	1 021	3 003	1 018	2 908

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	(10)	(31)	(7)	(26)
Karty	(183)	(519)	(166)	(450)
Rachunki bankowe i pozostałe	(68)	(211)	(79)	(223)
prowinie poniesione na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(12)	(42)	(13)	(57)
kontrola inwestycji budowlanych i wycena nieruchomości	(12)	(34)	(11)	(32)
usługi rozliczeniowe	(8)	(23)	(6)	(23)
prowinie za usługi operacyjne banków	(4)	(10)	(3)	(13)
wysyłka SMS	(6)	(19)	(5)	(15)
inne	(26)	(83)	(41)	(83)
Razem	(261)	(761)	(252)	(699)

11. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynik z pozycji wymiany, w tym:				
nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w wyniku z pozycji wymiany	98	345	101	324
Razem	(5)	2	5	10
	98	345	101	324

12. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (w tym tytułu sprzedaży i modyfikacji istotnej) prezentuje się w podziale na portfele księgowe:

- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

INFORMACJE FINANSOWE

ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	35	121		
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu	-	8		
Razem	35	129		

13. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Kapitałowe papiery wartościowe			5	40
Dłużne papiery wartościowe	-	6	(1)	(12)
dostępne do sprzedaży			(1)	(12)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	4	8		
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(4)	(2)	-	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(322)	(1 011)	(395)	(1 145)
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(322)	(1 011)	(396)	(1 146)
mieszkaniowe	(46)	(101)	(41)	(160)
gospodarcze	(107)	(457)	(194)	(542)
konsumpcyjne	(151)	(396)	(142)	(391)
należności z tytułu leasingu finansowego	(18)	(57)	(19)	(53)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)			(1)	(1)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)			2	2
Inne aktywa finansowe	(1)	(1)	(1)	(5)
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	(13)	(17)	13	-
Razem	(336)	(1 023)	(379)	(1 122)

SKUMULOWANE ODPISY NA STRATY KREDYTOWE ORAZ ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI (STAN)	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Należności od banków	2	-	-
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	-	-
Kapitałowe papiery wartościowe			77
dostępne do sprzedaży			77
Dłużne papiery wartościowe	46	49	249
dostępne do sprzedaży			249
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	28	35	
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	18	14	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 369	10 653	7 823
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	8 369	10 653	7 823
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	174	157	86
Inne aktywa finansowe	103	100	100
Razem	8 694	10 959	8 335

14. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	(2)	(4)	-	-
Wartości niematerialne	(1)	(11)	-	-
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	12	11	(12)	(25)
Inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy	(1)	(11)	(1)	(32)
Razem	8	(15)	(13)	(57)

SKUMULOWANE ODPISY NA AKTYWA NIEFINANSOWE	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	22	19	19
Rzeczowe aktywa trwałe	43	46	46
Wartości niematerialne	209	199	199
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	135	146	146
Inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy	190	218	218
Razem	599	628	628

15. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług	107	295	103	379
Zysk związany z utratą kontroli nad jednostką zależną	-	11	-	-
Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	10	35	12	34
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny	5	14	4	20
Przychody uboczne	4	13	8	21
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	-	4	1	3
Rozwiązanie rezerwy na przyszłe płatności	4	4	-	-
Rozwiązanie rezerwy na sprawy sporne	3	3	16	20
Inne ¹	15	86	19	78
Razem	148	465	163	555

¹ W pozycji „Inne” w okresie 9 miesięcy 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca zwrotu kary nałożonej przez UOKiK

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Koszty sprzedanych produktów i usług	(8)	(26)	(19)	(109)
Straty związane z utratą kontroli nad jednostką zależną	-	-	-	-
Straty na sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(5)	(19)	(2)	(13)
Koszty przekazanych darowizn	(8)	(27)	(6)	(19)
Koszty uboczne	(3)	(11)	(4)	(13)
Utworzenie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat ¹	-	(62)	-	-
Utworzenie rezerwy na przyszłe płatności	-	(5)	(1)	(1)
Utworzenie rezerwy na sprawy sporne ²	(2)	(27)	(13)	(13)
Inne	(24)	(57)	(6)	(21)
Razem	(50)	(234)	(51)	(189)

¹ Szczegółowy opis dotyczący utworzonej rezerwy został zamieszczony w nocie 46 „Sprawy sporne”

² W pozycji „Utworzone rezerwy na sprawy sporne” w okresie 9 miesięcy 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca kary nałożonej przez UOKiK

16. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Świadczenia pracownicze ¹	(773)	(2 293)	(745)	(2 227)
Koszty rzeczowe, w tym:	(363)	(1 067)	(347)	(1 028)
informatyczne	(73)	(216)	(72)	(223)
Amortyzacja	(204)	(611)	(211)	(631)
rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	(91)	(269)	(90)	(273)
informatyczne	(28)	(85)	(28)	(85)
wartości niematerialne, w tym:	(112)	(340)	(120)	(356)
informatyczne	(103)	(314)	(109)	(330)
nieruchomości inwestycyjne	(1)	(2)	(1)	(2)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)	(65)	(363)	(48)	(353)
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	-	(167)	-	(209)
na fundusz gwarancyjny banków	(65)	(196)	(48)	(144)
Oplaty na rzecz KNF	(4)	(25)	(5)	(15)
Podatki i opłaty	(32)	(99)	(16)	(56)
Razem	(1 441)	(4 458)	(1 372)	(4 310)

¹ W pozycji „Świadczenia pracownicze” w okresie 9 miesięcy 2018 roku ujęte zostały koszty dotyczące restrukturyzacji w kwocie 36 milionów PLN (brak analogicznych kosztów w okresie 9 miesięcy 2017 roku).

Zgodnie z interpretacją KIMSF 21 Oplaty publiczne, opłaty ponoszone przez Bank na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego.

Począwszy od 2017 roku banki wnoszą składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). W przypadku składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków obowiązek wniesienia składki powstaje z dniem 1 stycznia danego roku, stąd jej wartość ujęta została w kosztach I kwartału.

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE ¹	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynagrodzenia, w tym:	(651)	(1 914)	(628)	(1 858)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(15)	(33)	(12)	(36)
Ubezpieczenia, w tym:	(102)	(319)	(100)	(314)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(82)	(267)	(80)	(262)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(20)	(60)	(17)	(55)
Razem	(773)	(2 293)	(745)	(2 227)

¹ W pozycji „Świadczenia pracownicze” w okresie 9 miesięcy 2018 roku ujęte zostały koszty dotyczące restrukturyzacji w kwocie 36 milionów PLN (brak analogicznych kosztów w okresie 9 miesięcy 2017 roku).

17. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych, która objęła m.in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów

podmiotu ponad 4 miliardy PLN, w przypadku banków wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. Podatek po raz pierwszy został zapłacony za luty 2016 roku. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Podatek od niektórych instytucji finansowych, z tego:				
PKO Bank Polski SA	(220)	(651)	(223)	(673)
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(1)	(3)	(2)	(4)
PKO Bank Hipoteczny SA	(17)	(44)	(9)	(20)
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	(1)	-	(1)
Razem	(238)	(699)	(234)	(698)

18. PODATEK DOCHODOWY

	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Bieżące obciążenie podatkowe	(529)	(1 254)	(301)	(862)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	181	280	1	21
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(348)	(974)	(300)	(841)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	15	(16)	(20)	(112)
Razem	(333)	(990)	(320)	(953)

UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ

	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	1 393	3 708	1 202	3 129
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(265)	(705)	(229)	(595)
Efekt innych stawek podatkowych jednostek zagranicznych	-	-	1	1
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(91)	(274)	(72)	(257)
utworzenie odpisu aktualizującego wartość inwestycji w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia niestanowiącego kosztów uzyskania przychodów	-	-	(2)	(5)
odpisy aktualizujące ekspozycje kredytowe i papiery wartościowe niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(26)	(64)	(2)	(19)
składka i wpłaty na BFG	(11)	(68)	(9)	(67)
podatek od instytucji finansowych	(43)	(131)	(46)	(133)
pozostałe różnice trwałe	(11)	(11)	(13)	(33)
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	8	5	-	10
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(348)	(974)	(300)	(841)
Efektywna stopa podatkowa	24,98%	26,27%	24,96%	26,88%

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO	31.12.2017	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (wynik niepodzielony)	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (Inne dochody całkowite)	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	INNE DOCHODY CAŁKOWITE	30.09.2018
Odsetki naliczone od należności (kredytów) ¹	224	471	-	(427)	-	268
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	106	-	-	(14)	-	92
Odsetki od papierów wartościowych	62	-	-	8	-	70
Wycena papierów wartościowych	8	29	(19)	32	27	77
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	8	-	-	-	-	8
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	333	-	-	(11)	-	322
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przyszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	-	-	-	78	-	78
Koszty zapłacone z góry	120	-	-	34	-	154
Dodatnie różnice kursowe	18	-	-	(18)	-	-
Pozostała wartość dodatnich różnic przejściowych	4	-	-	3	-	7
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	883	500	(19)	(315)	27	1 076
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO						
Odsetki naliczone od zobowiązań	116	-	-	(31)	-	85
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	156	-	-	110	9	275
Wycena papierów wartościowych	-	-	-	9	2	11
Rezerwa na świadczenia pracownicze	94	-	-	(1)	-	93
Odpisy na straty kredytowe ¹	735	639	-	(212)	-	1 162
Korekta wyceny kredytów do wartości godziwej	-	-	-	3	-	3
Korekta wyceny metodą liniową i ESP	705	-	-	83	-	788
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	27	-	-	(22)	-	5
Rezerwa na koszty do poniesienia	41	-	-	(5)	-	36
Strata podatkowa	16	-	-	-	-	16
Różnice kursowe	1	-	-	(1)	-	-
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotu leasingu	723	-	-	32	-	755
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	2 614	639	-	(35)	11	3 229
Łączny efekt różnic przejściowych	1 731	139	19	280	(16)	2 153
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	36	-	-	-	-	34
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	1 767	-	-	-	-	2 187

¹ Zmniejszenie w okresie aktywa z tytułu odpisów na straty kredytowe oraz rezerwy z tytułu odsetek naliczonych od należności (kredytów) dotyczy m.in. częściowego spisania odsetek w kwocie 2 356 milionów PLN.

Systemy podatkowe krajów, w których Bank i podmioty Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA mają siedzibę lub oddziały, podlegają częstym zmianom legislacyjnym, m.in. w związku z działaniami służącymi uszczelnieniu systemu podatkowego na poziomie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Ponadto, rozumienie niektórych przepisów prawa podatkowego, z uwagi na ich niejednoznaczny charakter, może skutkować w praktyce indywidualnymi, niejednolitymi interpretacjami organów podatkowych, różniącymi się od interpretacji dokonywanej przez podatników, a spory w tym zakresie mogą być rozstrzygane wyłącznie w drodze orzecznictwa krajowych lub europejskich sądów. W związku z powyższym nie można wykluczyć, iż organy podatkowe zastosują interpretację przepisów prawa podatkowego odmienną od zaimplementowanej w praktyce przez Bank lub podmioty Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA mogącą wywierać znaczący, niekorzystny wpływ na ich działalność i sytuację finansową, pomimo systematycznie podejmowanych przez nie różnorodnych, dopuszczalnych prawem działań na rzecz zminimalizowania tego ryzyka.

19. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

ZYSK NA AKCJĘ	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Zysk przypadający na akcjonariuszy zwykłych	1 042	2 732	902	2 284
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	0,83	2,19	0,72	1,83

Zarówno w okresie 9 miesięcy 2018 roku, jak i w okresie 9 miesięcy 2017 roku nie występowały instrumenty rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

20. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	30.09.2018	31.12.2017
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	6 539	11 172
Gotówka	4 193	4 673
Lokaty w Banku Centralnym	2 640	1 965
Razem	13 372	17 810

21. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	8 228	5 233	5 233
Lokaty w bankach, w tym	6 472	3 710	3 710
środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	6	9	9
Rachunki bieżące, w tym	1 206	1 470	1 470
środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	214	134	134
Udzielone kredyty i pożyczki	44	51	51
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	504	-	-
Środki pieniężne w drodze	2	2	2
Razem brutto	8 228	5 233	5 233
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe/ Odpis z tytułu utraty wartości	(2)	-	-
Razem netto	8 226	5 233	5 233
Razem	8 226	5 233	5 233

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek udzielonych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały szerzej opisane dla okresu dziewięciu miesięcy 2018 roku w nocie 26 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla roku 2017 w nocie 27 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

Całość salda należności od banków na 1 stycznia 2018 roku oraz 30 września 2018 roku była klasyfikowana do Fazy 1. W okresie zakończonym 30 września 2018 roku brak było transferów pomiędzy fazami dotyczącymi należności od banków.

22. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIELAJĄCE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Grupa Kapitałowa podjęła decyzję o dalszym stosowaniu przepisów MSR 39 i nie zastosowała standardu MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń.

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIELAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ

STRATEGIA 1	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA WALUTOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIELAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIELAJĄCY	transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Grupa desygnując pozycję zabezpieczaną zastosowała rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku - październik 2026 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
30.09.2018						
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	1 770	86	403	-
		float PLN	6 356			
31.12.2017						
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	1 770	186	169	3
		float PLN	6 356			

STRATEGIA 2	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – sierpień 2028 roku

POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w PLN	IRS PLN	PLN	7 681	58	3
31.12.2017					
Kredyty w PLN	IRS PLN	PLN	8 411	89	4

STRATEGIA 3	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W CHF O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w CHF indeksowanych do stopy zmiennej LIBOR CHF 3M
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – listopad 2021 roku

POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w CHF	IRS CHF	CHF	400	-	5
31.12.2017					
Kredyty w CHF	IRS CHF	CHF	400	-	3

STRATEGIA 4		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W EUR O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ IRS				
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem					
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej					
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty					
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w EUR indeksowanych do stopy zmiennej EURIBOR 3M					
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – luty 2024 roku					
POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
30.09.2018						
Kredyty w EUR	IRS EUR	EUR	524	-	23	-
31.12.2017						
Kredyty w EUR	IRS EUR	EUR	524	1	28	-

STRATEGIA 5		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W WALUTACH WYMIENIALNYCH O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH I RYZYKA WALUTOWEGO ORAZ ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ZOBOWIĄZANIA FINANSOWEGO O STAŁYM OPROCENTOWANIU W WALUCIE WYMIENIALNEJ, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA WALUTOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ CIRS				
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymiennalnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka walutowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymiennalnej, wynikającej z ryzyka walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem					
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej					
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD lub EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty					
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD lub EUR					
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku - sierpień 2024 roku					

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
30.09.2018						
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w USD	CIRS CHF/USD	float CHF	818	40	7	(2)
		fixed USD	875			
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w EUR	CIRS CHF/EUR	float CHF	2 000	239	51	(1)
		fixed EUR	1 802			
31.12.2017						
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w USD	CIRS CHF/USD	float CHF	818	116	-	(1)
		fixed USD	875			
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w EUR	CIRS CHF/EUR	float CHF	2 000	397	-	12
		fixed EUR	1 802			

STRATEGIA 6	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH INNYCH NIŻ CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA WALUTOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCYI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty denominowane w walutach wymiennalnych innych niż CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych, oraz zmian kursu walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Grupa desygnując pozycję zabezpieczaną zastosowała rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – marzec 2021 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS EUR/PLN	float EUR	125	10	-
		float PLN	545		
31.12.2017					
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS EUR/PLN	float EUR	125	23	-
		float PLN	545		

STRATEGIA 7	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA WALUTOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku - lipiec 2023 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	225	30	-
		float PLN	872		
31.12.2017					
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	225	75	-
		float PLN	872		

STRATEGIA 8	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ KREDYTU W WALUCIE WYMIENIALNEJ O STAŁYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności wartości godziwej kredytu w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS (Interest Rate Swap) w walucie wymiennej, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie (rynkowa stopa IRS) i otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej bez dodatkowej marży
POZYCJA ZABEZPIECZANA	komponent ryzyka stopy procentowej kredytu w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu odpowiadający rynkowej stopie IRS

POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		KOREKTA WYCENY DO WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyt w EUR	IRS EUR	EUR	-	-	-
31.12.2017					
Kredyt w EUR	IRS EUR	EUR	46	-	-

STRATEGIA 9		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ZOBOWIĄZANIA FINANSOWEGO O STAŁYM OPROCENTOWANIU W WALUCIE WYMIENIALNEJ, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA WALUTOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCYI CIRS				
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ		eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w PLN o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymiennej, wynikającej z ryzyka walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem				
ZABEZPIECZANE RYZYKO		ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej				
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY		transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty				
POZYCJA ZABEZPIECZANA		portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w PLN i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w EUR				
		Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku - styczeń 2024 roku				
POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
30.09.2018						
Kredyty w PLN oraz zobowiązanie finansowe w EUR	CIRS PLN/EUR	float PLN	2 101	33	5	
		fixed EUR	499	-		
31.12.2017						
Kredyty w PLN oraz zobowiązanie finansowe w EUR	CIRS PLN/EUR	float PLN	-	-	-	
		fixed EUR	-	-		

W okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku Grupa Kapitałowa wprowadziła strategię 9 stanowiącą zabezpieczenie przepływów pieniężnych. W III kwartale 2018 roku, z powodu braku efektywności, Grupa Kapitałowa zaprzęstała stosowania strategii 8 stanowiącej zabezpieczenie wartości godziwej. W 2017 roku Grupa Kapitałowa wprowadziła strategię 7 stanowiącą zabezpieczenie przepływów pieniężnych, a także strategię 8 stanowiącą zabezpieczenie wartości godziwej. Opis wprowadzonych strategii znajduje się powyżej.

INFORMACJE FINANSOWE

WARTOŚĆ BILANSOWA INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH	30.09.2018		31.12.2017	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	496	492	887	204
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej	58	31	90	35
IRS	58	31	90	35
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej	438	461	797	169
CIRS	438	461	797	169
Zabezpieczenie wartości godziwej	-	-	-	-
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej	-	-	-	-
IRS	-	-	-	-
Razem	496	492	887	204

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	(131)	(142)	(114)	(134)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	(190)	(335)	529	1 252
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	135	291	(484)	(1 187)
- przychody odsetkowe	(86)	(263)	(87)	(230)
- wynik z pozycji wymiany	221	554	(397)	(957)
Inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	(186)	(186)	(69)	(69)
Efekt podatkowy	35	35	13	13
Inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(151)	(151)	(56)	(56)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	(55)	(44)	45	65
Efekt podatkowy	10	9	(8)	(12)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	(45)	(35)	37	53
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:	(5)	2	6	11
Wynik z pozycji wymiany	(5)	2	5	10
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-	-	1	1

23. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE

POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE - RODZAJ KONTRAKTU	30.09.2018		31.12.2017	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	788	1 770	875	1 385
CIRS	88	93	77	60
FX Swap	135	38	161	380
Opcje	212	159	254	250
Commodity swap	57	55	129	128
FRA	2	1	1	1
Forward	107	271	206	324
Futures	-	-	7	8
Inne	-	-	1	-
Razem	1 389	2 387	1 711	2 536

24. PAPIERY WARTOŚCIOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Grupa Kapitałowa od 1 stycznia 2018 roku klasyfikuje dłużne papiery wartościowe do następujących kategorii:

- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy:
 - instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu;
 - aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy;
 - aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu.
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.
- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Grupa Kapitałowa nie skorzystała z opcji wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite w przypadku inwestycji kapitałowych i wycenia je do wartości godziwej przez wynik finansowy. W 2017 roku inwestycje te były klasyfikowane jako instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży albo jako instrumenty przeznaczone do obrotu. Instrumenty przeznaczone do obrotu, co do zasady były wyceniane do wartości godziwej natomiast instrumenty dostępne do sprzedaży, dla których nie można było oszacować wartości godziwej były wyceniane według kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości.

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Grupa Kapitałowa do 31 grudnia 2017 roku klasyfikowała papiery wartościowe do następujących kategorii:

- instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności.

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie został zawarty w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za 2017 rok.

INFORMACJE FINANSOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
przeznaczone do obrotu	1 999	431	431
instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat			8 157
inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży			43 675
inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności			1 812
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 023	4 690	
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	46 952	47 223	
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	6 670	6 180	
Razem	58 644	58 524	54 075

Obligacje korporacyjne i komunalne w kwocie 4 368 milionów PLN, które zgodnie z MSR 39 spełniały definicję kredytów i pożyczek, na 31 grudnia 2017 roku prezentowano w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Po wejściu w życie MSSF 9, z uwagi na fakt, że papiery te spełniają kryterium testu SPPI oraz podlegają klasyfikacji do modelu biznesowego „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, klasyfikuje się do kategorii aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu i prezentuje w pozycji dedykowanej papierom wartościowym wycenianym według zamortyzowanego kosztu.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 30.09.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 979	1 419	46 952	6 670	57 020
bony pieniężne NBP	-	-	1 200	-	1 200
obligacje skarbowe PLN	1 814	1 213	35 986	2 049	41 062
obligacje skarbowe walutowe	4	-	295	125	424
obligacje komunalne PLN	16	-	5 379	2 445	7 840
obligacje komunalne walutowe	36	76	-	-	112
obligacje korporacyjne PLN	107	130	3 670	1 706	5 613
obligacje korporacyjne walutowe	2	-	422	345	769
Kapitałowe papiery wartościowe	20	1 604	-	-	1 624
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	282	-	-	282
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	15	178	-	-	193
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	5	1 144	-	-	1 149
Razem	1 999	3 023	46 952	6 670	58 644

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmuje się obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej. Na 30 września 2018 roku pozycja obligacje skarbowe walutowe obejmuje również obligacje Skarbu Państwa Ukrainy w kwocie 417 milionów PLN.

W kwietniu 2018 roku PKO Bank Polski SA zakończył negocjacje z Bankiem Gospodarstwa Krajowego SA dotyczące sprzedaży tytułów uczestnictwa w The 2020 European Fund for Energy, Climate Change and Infrastructure (Fundusz Marguerite I) i podpisał umowę sprzedaży. Wyżej wymienione zaangażowanie kapitałowe wykazano jako tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania i klasyfikowano na 31 grudnia 2017 roku jako inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży oraz na 1 stycznia 2018 roku jako instrumenty finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 01.01.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	405	2 646	47 223	6 180	56 454
bony pieniężne NBP	-	-	4 199	-	4 199
obligacje skarbowe PLN	151	1 413	33 502	1 663	36 729
obligacje skarbowe walutowe	138	893	238	149	1 418
obligacje komunalne PLN	23	106	4 921	2 513	7 563
obligacje komunalne walutowe	-	77	-	-	77
obligacje korporacyjne PLN	92	157	3 886	1 730	5 865
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	477	125	603
Kapitałowe papiery wartościowe	26	2 044	-	-	2 070
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	239	-	-	239
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	19	225	-	-	244
tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania, jednostki uczestnictwa, certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	1 580	-	-	1 587
Razem	431	4 690	47 223	6 180	58 524

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej. Na 1 stycznia 2018 roku pozycja obligacje skarbowe walutowe obejmuje również obligacje Skarbu Państwa Ukrainy w kwocie 384 miliony PLN.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 31.12.2017	przeznaczone do obrotu	instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
Dłużne papiery wartościowe	405	6 688	43 192	1 812	52 097
bony pieniężne NBP	-	4 199	-	-	4 199
obligacje skarbowe PLN	151	1 413	33 502	1 663	36 729
obligacje skarbowe walutowe	138	893	238	149	1 418
obligacje komunalne PLN	23	106	4 928	-	5 057
obligacje komunalne walutowe	-	77	-	-	77
obligacje korporacyjne PLN	92	-	4 045	-	4 137
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	479	-	480
Kapitałowe papiery wartościowe	26	1 469	483	-	1 978
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	-	150	-	150
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	19	-	77	-	96
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania /Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	1 469	256	-	1 732
Razem	431	8 157	43 675	1 812	54 075

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmuję się obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej. Na 31 grudnia 2017 roku pozycja obligacje skarbowe walutowe obejmuje również obligacje Skarbu Państwa Ukrainy w kwocie 384 miliony PLN.

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały szerzej opisane dla okresu dziewięciu miesięcy 2018 roku w nocie 26 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla roku 2017 w nocie 27 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

Na 30 września 2018 roku 489 milionów PLN papierów wartościowych klasyfikowano do Fazy 3 (na 1 stycznia 2018 roku 458 milionów PLN). W okresie zakończonym 30 września 2018 roku nastąpił transfer pomiędzy Fazą 1 a Fazą 3 w kwocie 29 milionów PLN dotyczący obligacji korporacyjnych w PLN.

25. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

• ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Grupa Kapitałowa począwszy od 1 stycznia 2018 roku klasyfikuje kredyty i pożyczki udzielone klientom do następujących kategorii:

- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Grupa Kapitałowa dokonuje spisania wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, jeżeli nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części (spisanie). Spisanie całkowite stanowi zdarzenie prowadzące do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów.

• ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie ujęto w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za 2017 rok.

INFORMACJE FINANSOWE

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
	Wartość netto	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	211 633	200 464	205 629
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	(1)	(1)
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	211 633	200 463	205 628

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	210 699	199 394	205 629
dłużne papiery wartościowe			4 368
nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	934	1 070	
Razem	211 633	200 464	205 629

Obligacje korporacyjne i komunalne w kwocie 4 368 milionów PLN, które zgodnie z MSR 39 spełniały definicję kredytów i pożyczek na 31 grudnia 2017 roku, prezentowano w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Po wejściu w życie MSSF 9, z uwagi na fakt, że papiery te spełniają kryterium testu SPPI oraz są klasyfikowane do modelu biznesowego „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, są kwalifikowane do kategorii aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu i prezentowane w pozycji dedykowanej papierom wartościowym wycenianym według zamortyzowanego kosztu.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM 30.09.2018	nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu			suma portfeli
		Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Kredyty		934	204 444	(7 885)	196 559
mieszkaniowe		29	113 018	(2 021)	110 997
gospodarcze		149	64 134	(4 118)	60 016
konsumpcyjne		756	27 292	(1 746)	25 546
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży		-	191	-	191
Należności z tytułu leasingu finansowego		-	14 433	(484)	13 949
Razem		934	219 068	(8 369)	210 699

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM 01.01.2018	nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu			suma portfeli
		Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Kredyty ¹		1 070	195 981	(10 235)	185 746
mieszkaniowe		37	108 837	(3 030)	105 807
gospodarcze		182	61 484	(5 143)	56 341
konsumpcyjne		851	25 660	(2 062)	23 598
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży		-	902	-	902
Należności z tytułu leasingu finansowego		-	13 163	(418)	12 745
Razem		1 070	210 046	(10 653)	199 393

¹ W pozycji „Kredyty” zaprezentowano wartość odsetek umownych w kwocie 2 480 milionów PLN, w tym: dla kredytów gospodarczych w kwocie 1 208 milionów PLN, dla kredytów konsumpcyjnych w kwocie 466 milionów PLN oraz dla kredytów mieszkaniowych w kwocie 806 milionów PLN.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2017	wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
	Wartość brutto	Odpis z tytułu utraty wartości	Wartość netto
Kredyty	194 936	(7 363)	187 573
mieszkaniowe	108 163	(1 972)	106 191
gospodarcze	60 497	(3 705)	56 792
konsumpcyjne	26 276	(1 686)	24 590
Dłużne papiery wartościowe	4 378	(10)	4 368
obligacje korporacyjne	1 859	(4)	1 855
obligacje komunalne	2 519	(6)	2 513
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	902
Należności z tytułu leasingu finansowego	13 236	(450)	12 786
Razem	213 452	(7 823)	205 629

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG SEGMENTÓW KLIENTA	30.09.2018	01.01.2018 ¹	31.12.2017 ¹
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	220 002	211 116	213 452
bankowości hipotecznej	106 727	102 092	101 544
korporacyjne	54 015	51 678	55 154
bankowości detalicznej i prywatnej	28 064	26 523	26 288
firm i przedsiębiorstw	31 005	29 921	29 564
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	902	902
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe/z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(8 369)	(10 653)	(7 823)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	211 633	200 463	205 629

¹ bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek udzielonych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały szerzej opisane dla okresu dziewięciu miesięcy 2018 roku w nocie 26 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla roku 2017 w nocie 27 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.09.2018	Wartość bilansowa brutto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	205 032	7 296	4 348	913	523	839	117	219 068
kredyty	193 322	5 460	3 615	769	470	715	93	204 444
mieszkaniowe	109 410	1 682	1 352	209	258	82	25	113 018
gospodarcze	58 645	2 777	1 804	352	142	368	46	64 134
konsumpcyjne	25 267	1 001	459	208	70	265	22	27 292
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191
należności z tytułu leasingu finansowego	11 519	1 836	733	144	53	124	24	14 433
Razem	205 032	7 296	4 348	913	523	839	117	219 068
w tym: zakupione/udzielone aktywa finansowe z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI)	504	-	-	-	-	-	-	504

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.09.2018	Wartość odpisów							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	(7 093)	(443)	(35)	(377)	(57)	(363)	(1)	(8 369)
kredyty	(6 755)	(390)	(33)	(327)	(55)	(324)	(1)	(7 885)
mieszkaniowe	(1 746)	(129)	(6)	(79)	(35)	(26)	-	(2 021)
gospodarcze	(3 675)	(123)	(21)	(133)	(10)	(155)	(1)	(4 118)
konsumpcyjne	(1 334)	(138)	(6)	(115)	(10)	(143)	-	(1 746)
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-
należności z tytułu leasingu finansowego	(338)	(53)	(2)	(50)	(2)	(39)	-	(484)
Razem	(7 093)	(443)	(35)	(377)	(57)	(363)	(1)	(8 369)
w tym: zakupione/udzielone aktywa finansowe z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI)	(101)	-	-	-	-	-	-	(101)

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.09.2018	Wartość bilansowa netto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	197 939	6 853	4 313	536	466	476	116	210 699
kredyty	186 567	5 070	3 582	442	415	391	92	196 559
mieszkaniowe	107 664	1 553	1 346	130	223	56	25	110 997
gospodarcze	54 970	2 654	1 783	219	132	213	45	60 016
konsumpcyjne	23 933	863	453	93	60	122	22	25 546
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191
należności z tytułu leasingu finansowego	11 181	1 783	731	94	51	85	24	13 949
Razem	197 939	6 853	4 313	536	466	476	116	210 699
w tym: zakupione/udzielone aktywa finansowe z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI)	403	-	-	-	-	-	-	403

Przesunięcia pomiędzy fazami utraty wartości zostały zaprezentowane w wartości bilansowej brutto i odpisu na 30 września 2018 roku. Dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom, które wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcie

zaprezentowano jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2018 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 30 września 2018 roku.

26. OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

SZACUNKI I OCENY – OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Odpis na oczekiwane straty kredytowe ujmuje się w sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu: odpis pomniejsza wartość bilansową brutto aktywa finansowego; zmiany wysokości odpisów odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Zobowiązania pozabilansowe o charakterze kredytowym oraz gwarancje finansowe: odpis prezentowany jest jako rezerwa po stronie zobowiązań; zmiany wysokości rezerw odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite: wartość bilansowa aktywa ujętego w wartości godziwej nie jest dodatkowo pomniejszana o wysokość odpisów; zmiana wyceny jest każdorazowo rozdzielana jednak na komponent związany z utratą wartości – ujmowany w rachunku wyników i komponent związany z pozostałymi zmianami wyceny do wartości godziwej – ujmowany w pozostałych dochodach całkowitych;
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat: nie rozpoznaje się odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

W obszarze utraty wartości Grupa stosuje MSSF 9, który opiera się na koncepcji strat oczekiwanych. Sposób szacowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe opisano w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony 30 czerwca 2018 roku w nocy 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

AKTYWA FINANSOWE

WEDŁUG MODELU WYCENY 30.09.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite¹										
papiery wartościowe	46 480	(17)	-	-	500	500	(11)	46 980	(28)	46 952
obligacje skarbowe	36 281	-	-	-	-	-	-	36 281	-	36 281
pozostałe	10 199	(17)	-	-	500	500	(11)	10 699	(28)	10 671
Razem	46 480	(17)	-	-	500	500	(11)	46 980	(28)	46 952
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	471	471	(11)	471	(11)	460
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu										
należności od banków	8 228	(2)	-	-	-	-	-	8 228	(2)	8 226
papiery wartościowe	6 685	(15)	-	-	3	3	(3)	6 688	(18)	6 670
obligacje skarbowe	2 176	(2)	-	-	-	-	-	2 176	(2)	2 174
pozostałe	4 509	(13)	-	-	3	3	(3)	4 512	(16)	4 496
kredyty	191 964	(552)	15 342	(1 192)	11 762	11 011	(6 625)	219 068	(8 369)	210 699
mieszkaniowe	105 554	(61)	5 131	(499)	2 333	2 261	(1 461)	113 018	(2 021)	110 997
gospodarcze	51 762	(299)	5 684	(344)	6 688	6 135	(3 475)	64 134	(4 118)	60 016
konsumpcyjne	23 558	(160)	1 797	(271)	1 937	1 924	(1 315)	27 292	(1 746)	25 546
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191	-	191
należności z tytułu leasingu finansowego	10 899	(32)	2 730	(78)	804	691	(374)	14 433	(484)	13 949
inne aktywa finansowe	3 031	(1)	1	(1)	102	102	(102)	3 134	(103)	3 031
Razem	209 908	(570)	15 343	(1 193)	11 867	11 116	(6 730)	237 118	(8 492)	228 626
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	504	438	(101)	504	(101)	403
łącznie	256 388	(587)	15 343	(1 193)	12 367	11 616	(6 741)	284 098	(8 520)	275 578

¹ Dla instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite wartość brutto zaprezentowano jako wartość godziwą powiększoną o odpis na oczekiwane straty kredytowe.

WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO 30.09.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
należności od banków	8 228	(2)	-	-	-	-	-	8 228	(2)	8 226
papiery wartościowe	53 165	(32)	-	-	503	503	(14)	53 668	(46)	53 622
obligacje skarbowe	38 457	(2)	-	-	-	-	-	38 457	(2)	38 455
pozostałe	14 708	(30)	-	-	503	503	(14)	15 211	(44)	15 167
kredyty	191 964	(552)	15 342	(1 192)	11 762	11 011	(6 625)	219 068	(8 369)	210 699
mieszkaniowe	105 554	(61)	5 131	(499)	2 333	2 261	(1 461)	113 018	(2 021)	110 997
gospodarcze	51 762	(299)	5 684	(344)	6 688	6 135	(3 475)	64 134	(4 118)	60 016
konsumpcyjne	23 558	(160)	1 797	(271)	1 937	1 924	(1 315)	27 292	(1 746)	25 546
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191	-	191
należności z tytułu leasingu finansowego	10 899	(32)	2 730	(78)	804	691	(374)	14 433	(484)	13 949
inne aktywa finansowe	3 031	(1)	1	(1)	102	102	(102)	3 134	(103)	3 031
Razem	256 388	(587)	15 343	(1 193)	12 367	11 616	(6 741)	284 098	(8 520)	275 578
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	975	909	(112)	975	(112)	863

WSKAŹNIK JAKOŚCI KREDYTOWEJ (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	30.09.2018	01.01.2018
Udział ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości ¹	4,9%	5,3%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ²	76,1%	74,2%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	3,7%	3,9%

¹ Wskaźnik udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony dla kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu jako wartość brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości do wartości brutto razem kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu pomniejszonej na 01.01.2018 roku o wartość odsetek kontraktowych (niepracujących) objętych odpisem dla fazy 3.

² Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony jako stosunek odpisów na oczekiwane straty kredytowe ogółem dla kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu pomniejszonych na 01.01.2018 roku o odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem dla fazy 3 do wartości brutto ekspozycji z tych portfeli z rozpoznaną utratą wartości.

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ
PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES DZIEWIĘCIU MIESIĘCY
ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

WEDŁUG MODELU WYCENY 01.01.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite											
papiery wartościowe	46 785	(20)	-	-	473	2	473	(15)	47 258	(35)	47 223
obligacje skarbowe	33 740	-	-	-	-	-	-	-	33 740	-	33 740
pozostałe	13 045	(20)	-	-	473	2	473	(15)	13 518	(35)	13 483
Razem	46 785	(20)	-	-	473	2	473	(15)	47 258	(35)	47 223
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	473	2	473	(15)	473	(15)	458
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu											
należności od banków	5 233	-	-	-	-	-	-	-	5 233	-	5 233
papiery wartościowe	6 194	(14)	-	-	-	-	-	-	6 194	(14)	6 180
obligacje skarbowe	1 812	-	-	-	-	-	-	-	1 812	-	1 812
pozostałe	4 382	(14)	-	-	-	-	-	-	4 382	(14)	4 368
kredyty	180 560	(490)	14 830	(1 078)	14 656	2 250	11 341	(9 085)	210 046	(10 653)	199 393
mieszkaniowe	100 205	(55)	5 016	(435)	3 616	733	2 812	(2 540)	108 837	(3 030)	105 807
gospodarcze	47 757	(278)	5 870	(369)	7 857	1 153	5 959	(4 496)	61 484	(5 143)	56 341
konsumpcyjne	21 661	(135)	1 608	(210)	2 391	364	2 014	(1 717)	25 660	(2 062)	23 598
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	-	-	-	902	-	902
należności z tytułu leasingu finansowego	10 035	(22)	2 336	(64)	792	-	556	(332)	13 163	(418)	12 745
inne aktywa finansowe	2 378	(1)	-	-	99	-	99	(99)	2 477	(100)	2 377
Razem	194 365	(505)	14 830	(1 078)	14 755	2 250	11 440	(9 184)	223 950	(10 767)	213 183
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	363	-	363	(115)	363	(115)	248
Łącznie	241 150	(525)	14 830	(1 078)	15 228	2 252	11 913	(9 199)	271 208	(10 802)	260 406

WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO 01.01.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
należności od banków	5 233	-	-	-	-	-	-	-	5 233	-	5 233
papiery wartościowe	52 979	(34)	-	-	473	2	473	(15)	53 452	(49)	53 403
obligacje skarbowe	35 552	-	-	-	-	-	-	-	35 552	-	35 552
pozostałe	17 427	(34)	-	-	473	2	473	(15)	17 900	(49)	17 851
kredyty	180 560	(490)	14 830	(1 078)	14 656	2 250	11 341	(9 085)	210 046	(10 653)	199 393
mieszkaniowe	100 205	(55)	5 016	(435)	3 616	733	2 812	(2 540)	108 837	(3 030)	105 807
gospodarcze	47 757	(278)	5 870	(369)	7 857	1 153	5 959	(4 496)	61 484	(5 143)	56 341
konsumpcyjne	21 661	(135)	1 608	(210)	2 391	364	2 014	(1 717)	25 660	(2 062)	23 598
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	-	-	-	902	-	902
należności z tytułu leasingu finansowego	10 035	(22)	2 336	(64)	792	-	556	(332)	13 163	(418)	12 745
inne aktywa finansowe	2 378	(1)	-	-	99	-	99	(99)	2 477	(100)	2 377
Razem	241 150	(525)	14 830	(1 078)	15 228	2 252	11 913	(9 199)	271 208	(10 802)	260 406
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	836	2	836	(130)	836	(130)	706

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG MODELU WYCENY	Wartość na 31.12.2017 roku	Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9 ¹	Wartość na 01.01.2018 roku (zmieniony)	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z częściowym i całkowitym spisaniem	Zmiany z tytułu różnic kursowych z przeliczenia jednostek zagranicznych	Inne zmiany	Wartość na 30.09.2018 roku
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	326	(326)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite											
należności od banków	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
papiery wartościowe	-	35	35	3	(1)	(10)	-	(2)	-	3	28
kredyty	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inne aktywa finansowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	-	35	35	3	(1)	(10)	-	(2)	-	3	28
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu											
należności od banków	-	-	-	2	-	(2)	-	-	-	2	2
papiery wartościowe	-	14	14	5	(1)	(2)	-	-	-	2	18
kredyty	7 823	2 830	10 653	479	(776)	1 264	44	(3 285)	12	(22)	8 369
mieszkaniowe	1 972	1 058	3 030	30	(235)	301	5	(1 027)	3	(86)	2 021
gospodarcze	3 705	1 438	5 143	246	(217)	391	37	(1 558)	7	69	4 118
konsumpcyjne	1 686	376	2 062	81	(246)	559	2	(696)	2	(18)	1 746
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
należności z tytułu leasingu finansowego	450	(32)	418	122	(78)	13	-	(4)	-	13	484
inne aktywa finansowe	100	-	100	1	-	-	-	-	-	2	103
Razem	7 923	2 844	10 767	487	(777)	1 260	44	(3 285)	12	(16)	8 492
Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów finansowych	8 249	2 553	10 802	490	(778)	1 250	44	(3 287)	12	(13)	8 520

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO	Wartość na 31.12.2017 roku	Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9 ¹	Wartość na 01.01.2018 roku (zmieniony)	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z częściowym i całkowitym spisaniem	Zmiany z tytułu różnic kursowych z przeliczenia jednostek zagranicznych	Inne zmiany	Wartość na 30.09.2018 roku
należności od banków	-	-	-	2	-	(2)	-	-	-	2	2
papiery wartościowe	326	(277)	49	8	(2)	(12)	-	(2)	-	5	46
kredyty	7 823	2 830	10 653	479	(776)	1 264	44	(3 285)	12	(22)	8 369
mieszkaniowe	1 972	1 058	3 030	30	(235)	301	5	(1 027)	3	(86)	2 021
gospodarcze	3 705	1 438	5 143	246	(217)	391	37	(1 558)	7	69	4 118
konsumpcyjne	1 686	376	2 062	81	(246)	559	2	(696)	2	(18)	1 746
papiery wartościowe	10	(10)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
należności z tytułu leasingu finansowego	450	(32)	418	122	(78)	13	-	(4)	-	13	484
inne aktywa finansowe	100	-	100	1	-	-	-	-	-	2	103
Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów finansowych	8 249	2 553	10 802	490	(778)	1 250	44	(3 287)	12	(13)	8 520

¹ z tytułu rozpoznania utraty wartości kredytów w kwocie 797 milionów PLN, z tytułu uwzględnienia odsetek niepracujących ujętych w wartości bilansowej brutto w kwocie 2 480 milionów PLN, z tytułu zmniejszenia odpisów na skutek rozpoznania straty początkowej dla kredytów POCI w kwocie 437 milionów PLN oraz z tytułu rozwiązania odpisów na papiery wartościowe w kwocie 287 milionów PLN.

AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI W MOMENCIE POCZĄTKOWEGO UJĘCIA - POCl

Łączna wartość nabytych bądź udzielonych aktywów finansowych z utratą wartości na 30 września 2018 roku wyniosła 863 miliony PLN (na 1 stycznia 2018 roku 706 milionów PLN).

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCl) - 30.09.2018	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe	471	(11)	460
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	471	(11)	460
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	504	(101)	403
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	504	(101)	403
Razem	975	(112)	863

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCl) - 01.01.2018	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe	473	(15)	458
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	473	(15)	458
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	363	(115)	248
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	363	(115)	248
Razem	836	(130)	706

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW DLA ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCl) W III KWARTAŁACH 2018	Wartość na 01.01.2018 roku (zmieniony)	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku ze spisaniem	Inne korekty	Wartość na 30.09.2018 roku
Papiery wartościowe	15	-	-	(2)	(2)	-	11
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	15	-	-	(2)	(2)	-	11
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	115	1	(26)	1 119	(1 241)	133	101
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	115	1	(26)	1 119	(1 241)	133	101
Razem	130	1	(26)	1 117	(1 243)	133	112

27. ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)

SZACUNKI I OCENY –OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie przedstawiony został w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za 2017 rok w nocy 28 „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” oraz w nocy 27 „Papiery wartościowe”.

INFORMACJE FINANSOWE – OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW - EKSPOZYCJA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie
	31.12.2017
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	5 233
Razem netto	5 233

PAPIERY WARTOŚCIOWE

INWESTYCYJNE DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY - EKSPOZYCJA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie 31.12.2017
z rozpoznaną utratą wartości, metoda zindywidualizowana	822
bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	42 619
z ratingiem zewnętrznym	37 472
z ratingiem wewnętrznym	5 147
Razem brutto	43 441
Odpisy z tytułu utraty wartości	(249)
Razem netto	43 192

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2017		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
metoda zindywidualizowana, w tym:	5 420	(2 103)	3 317
ze stwierdzoną utratą wartości	4 346	(2 097)	2 249
bez stwierdzonej utraty wartości	1 074	(6)	1 068
metoda portfelowa	7 354	(5 000)	2 354
ze stwierdzoną utratą wartości	7 332	(5 000)	2 332
bez stwierdzonej utraty wartości	22	-	22
metoda grupowa (IBNR)	200 678	(720)	199 958
Razem	213 452	(7 823)	205 629

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - EKSPOZYCJA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA RYZYKO KREDYTOWE	31.12.2017		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	11 678	(7 097)	4 581
oceniane metodą zindywidualizowaną	4 346	(2 097)	2 249
bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	201 774	(726)	201 048
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 074	(6)	1 068
nieprzeterminowane	763	(4)	759
przeterminowane	311	(2)	309
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej/IBNR	200 700	(720)	199 980
nieprzeterminowane	195 643	(544)	195 099
przeterminowane	5 057	(176)	4 881
Razem	213 452	(7 823)	205 629

WSKAŹNIKI JAKOŚCI KREDYTOWEJ (W %)	31.12.2017
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,5%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ¹	67,0%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	4,2%

¹ Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisów z tytułu utraty wartości (zarówno dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości, jak i IBNR) oraz wartości ekspozycji brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości.

INNE AKTYWA FINANSOWE

INNE AKTYWA FINANSOWE	31.12.2017		
	nieprzeterminowane	przeterminowane	RAZEM
z rozpoznaną utratą wartości	-	99	99
bez rozpoznanej utraty wartości	2 368	10	2 378
Razem brutto	2 368	109	2 477
Odpisy z tytułu utraty wartości	-	(100)	(100)
Razem według wartości bilansowej (netto)	2 368	9	2 377

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat	
Dłużne papiery wartościowe		277	82	(70)	(41)	248	(12)
Kapitałowe papiery wartościowe		67	-	(40)	(1)	26	40
Razem		344	82	(110)	(42)	274	28

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne, w tym z tytułu nabycia jednostek zależnych	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych	Utworzenie netto- wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 200	558	(392)	(161)	(96)	2 109	6	(160)
kredyty gospodarcze	3 807	1 560	(994)	(435)	(86)	3 852	24	(542)
kredyty gospodarcze niefinansowy	3 783	1 503	(940)	(435)	(81)	3 830	24	(539)
kredyty gospodarcze (finansowe)	5	48	(44)	-	(5)	4	-	(4)
kredyty gospodarcze - budżetowe	19	9	(10)	-	-	18	-	1
kredyty konsumpcyjne	1 471	955	(561)	(101)	(17)	1 747	3	(391)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	1	-	-	-	70	-	(1)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	8	-	(2)	-	-	6	-	2
należności z tytułu leasingu finansowego	448	129	(76)	(44)	(2)	455	-	(53)
Razem	8 003	3 203	(2 025)	(741)	(201)	8 239	33	(1 145)

28. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY

AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	30.09.2018	31.12.2017
Grunty i budynki	157	148
Inne	25	9
Razem brutto	182	157
Odpisy z tytułu utraty wartości	(22)	(19)
Razem	160	138

29. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	30.09.2018	31.12.2017
Oprogramowanie	1 449	1 542
Wartość firmy	1 263	1 263
Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	55	66
Relacje z klientami	77	88
Inne, w tym nakłady	244	283
z tego na oprogramowanie	197	235
Razem	3 088	3 242

WARTOŚĆ FIRMY

Wartość firmy netto	30.09.2018	31.12.2017
Nordea Bank Polska SA	863	863
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	91	91
PKO Leasing Pro SA	31	31
Raiffeisen - Leasing Polska SA i jej spółki zależne	57	57
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	150	150
PKO BP BANKOWY PTE SA	51	51
Aktywa przejęte od spółki CFP Sp. z o.o.	8	8
ZenCard Sp. z o.o.	12	12
Razem	1 263	1 263

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	30.09.2018	31.12.2017
Grunty i budynki	1 569	1 629
Maszyny i urządzenia	426	437
w tym sprzęt informatyczny	266	254
Środki trwałe w budowie	69	123
w tym sprzęt informatyczny	27	68
Inne	772	726
Razem	2 836	2 915

LEASING OPERACYJNY – LEASINGODAWCA

ŁĄCZNA KWOTA PRZYSZŁYCH OPŁAT LEASINGOWYCH Z TYTUŁU NIEODWOŁALNEGO LEASINGU OPERACYJNEGO - LEASINGODAWCA	30.09.2018	31.12.2017
Dla okresu:		
do 1 roku	70	63
od 1 roku do 5 lat	69	64
powyżej 5 lat	3	-
Razem	142	127

Dla umów leasingu operacyjnego, gdzie Grupa Kapitałowa jest leasingodawcą, przeciętny okres trwania umowy wynosi z reguły do 36 miesięcy. Leasingobiorca ponosi koszty serwisu oraz ubezpieczeń.

AKTYWA ODDANE W LEASING	30.09.2018	31.12.2017
Środki transportu	497	313
Nieruchomości	24	70
Maszyny i urządzenia	5	6
Razem	526	389

30. INNE AKTYWA

INNE AKTYWA ¹	30.09.2018	31.12.2017
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 520	1 136
Rozliczenie instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	337	284
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	142	158
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi i sprzedaży jednostek uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania	132	94
Rozliczenia z tytułu sprzedaży waluty	43	2
Zapasy	123	186
Aktywa do zbycia	85	107
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	249	286
Należności od odbiorców	201	209
Należności z tytułu rozrachunków z KIR	52	-
Należności z tytułu podatku VAT	53	114
Należności i udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych	612	472
Pozostałe	124	63
Razem	3 673	3 111
w tym: inne aktywa finansowe	3 031	2 377

¹ Na 30 września 2018 roku pozycja „Zapasy” została włączona do noty „Inne aktywa” – przekształcono dane porównawcze na 31 grudnia 2017 roku.

INNE AKTYWA - ZAPASY	30.09.2018	31.12.2017
Towary	121	190
Wyroby gotowe	-	10
Inwestycje budowlane do sprzedaży	1	-
Materiały	12	7
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	(11)	(21)
Razem	123	186

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek udzielonych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały szerzej opisane dla okresu dziewięciu miesięcy 2018 roku w notce 26 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla roku 2017 w notce 27 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

31. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	30.09.2018	31.12.2017
Przeznaczone do obrotu	26	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	26	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 897	4 558
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	150	2 785
Depozyty banków	870	1 077
Rachunki bieżące	836	653
Inne depozyty z rynku pieniężnego	41	43
Razem	1 923	4 558

¹ Pozycja „Otrzymane kredyty i pożyczki” została zaprezentowana szczegółowo w notce 33 „Otrzymane kredyty i pożyczki”

32. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	30.09.2018	31.12.2017
Przeznaczone do obrotu	34	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	34	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	225 583	220 917
Zobowiązania wobec ludności	154 765	151 161
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	95 931	86 819
Depozyty terminowe	58 218	64 126
Pozostałe zobowiązania	616	216
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	52 209	52 667
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	35 657	40 070
Depozyty terminowe	15 650	11 613
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	145	48
Pozostałe zobowiązania	757	936
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	13 353	11 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	9 127	9 555
Depozyty terminowe	4 172	1 820
Pozostałe zobowiązania	54	34
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	3 386	3 563
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych ²	1 870	2 117
Razem	225 617	220 917

¹ Pozycja „Otrzymane kredyty i pożyczki” została zaprezentowana szczegółowo w notce 33 „Otrzymane kredyty i pożyczki”

² W notce „Zobowiązania wobec klientów” ujęto zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych (Unit-Linked i Polisolokaty)

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.09.2018	31.12.2017
bankowości detalicznej i prywatnej	146 115	142 484
korporacyjne	48 995	48 570
firm i przedsiębiorstw	25 098	24 127
otrzymane kredyty i pożyczki	3 386	3 563
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	145	48
pozostałe zobowiązania (w tym zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych)	1 878	2 125
Razem	225 617	220 917

33. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI

OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	30.09.2018	31.12.2017
Od banków	150	2 785
Nordea Bank AB	-	2 596
pozostałe	150	189
Od międzynarodowych instytucji finansowych	3 386	3 557
Europejski Bank Inwestycyjny	1 993	1 820
Bank Rozwoju Rady Europy	1 070	1 282
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	111	169
Międzynarodowa Korporacja Finansowa	199	273
międzynarodowe instytucje finansowe Ukrainy	13	13
Od innych instytucji finansowych	-	6
Razem	3 536	6 348

8 lutego 2018 roku Bank dokonał całkowitej i ostatecznej wcześniejszej spłaty linii kredytowej udzielonej przez Nordea Bank AB (publ) na podstawie umowy z 1 kwietnia 2014 roku. Linia kredytowa pierwotnie była udzielona na

okres 7 lat, tym samym Bank dokonał jej przedterminowej spłaty 3 lata przed pierwotnym terminem zapadalności. W związku z dokonaną spłatą linii kredytowej, na podstawie odrębnej umowy nastąpi zwolnienie ustanowionego zabezpieczenia wierzytelności z tytułu portfela hipotecznego.

34. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ ¹	30.09.2018	31.12.2017
Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	1 185	882
Razem	1 185	882

¹ Z noty „Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej” przeniesiono do noty 32 „Zobowiązania wobec klientów” zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych (Unit-Linked i Polisolokaty).

35. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	30.09.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	28 213	23 932
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	2 959	2 406
obligacje wyemitowane przez PKO Finance AB	6 066	5 882
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	5 359	5 204
obligacje wyemitowane przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA ¹	1 290	1 593
obligacje wyemitowane przez KREDOBANK SA	40	-
hipoteczne listy zastawne wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	12 499	8 847
Razem	28 213	23 932

¹ w tym obligacje przejęte przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA w ramach nabycia Raiffeisen Leasing Polska SA.

INFORMACJA O EMISJI, WYKUPIE I SPŁACIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

DODATKOWE INFORMACJE	30.09.2018	31.12.2017
emisja dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	8 204	9 807
w walucie oryginalnej (EUR)	500	1 829
w walucie oryginalnej (CHF)	-	400
w walucie oryginalnej (UAH)	290	-
wykup dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	6 407	7 279
w walucie oryginalnej (EUR)	-	200

W okresie 9 miesięcy 2018 roku miały miejsce opisane poniżej emisje, wykupy i spłaty papierów wartościowych (z uwzględnieniem stanu na 30 września 2018 roku).

OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK POLSKI SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 30.09.2018	Wartość bilansowa na 31.12.2017
25.07.2017	stałe	0,75	750	EUR	25.07.2021	3 201	3 132
02.11.2017	stałe	0,30	400	CHF	02.11.2021	1 509	1 427
17.11.2017	zerokuponowe	-	650	PLN	17.05.2018	-	645
17.05.2018	zerokuponowe	-	650	PLN	16.11.2018	649	-
Razem						5 359	5 204

EMISJE OBLIGACJI PRZEZ SPÓŁKI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

- PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował 55 297 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 5 530 milionów PLN oraz wykupił 48 559 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 4 856 milionów PLN. Emisje obligacji spółki reguluje Umowa Programu Emisji Obligacji zawarta z PKO Bankiem Polskim SA. Jednocześnie zgodnie z Umową Gwarancyjną PKO Bank Polski SA pełni rolę gwaranta obligacji do łącznej wysokości 2 000 milionów PLN.
- PKO Leasing SA wyemitował 1 121 691 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 1 122 milionów PLN oraz wykupił 860 130 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 861 milionów PLN. Emisje powyższych obligacji reguluje Umowa Emisji Obligacji zawarta z PKO Bankiem Polskim SA.
- KREDOBANK SA wyemitował 250 000 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 250 milionów UAH oraz uplasował na rynku (w 2017 roku wykupione przez spółkę) 39 592 sztuki obligacji o łącznej wartości 40 milionów UAH. Emisje powyższych obligacji zostały przeprowadzone na podstawie, prospektu emisyjnego zatwierdzonego przez Krajową Komisję Papierów Wartościowych i Rynku Papierów Wartościowych Ukrainy.

OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 30.09.2018	Wartość bilansowa na 31.12.2017
07.08.2017	zerokuponowe	45	PLN	23.01.2018	-	41
15.09.2017	zerokuponowe	642	PLN	15.03.2018	-	639
29.09.2017	zerokuponowe	50	PLN	05.03.2018	-	50
29.09.2017	zerokuponowe	24	PLN	23.01.2018	-	23
02.10.2017	zerokuponowe	100	PLN	05.03.2018	-	100
12.10.2017	zerokuponowe	30	PLN	16.04.2018	-	30
16.10.2017	zerokuponowe	515	PLN	16.04.2018	-	512
16.10.2017	zerokuponowe	15	PLN	16.10.2018	15	15
20.10.2017	zerokuponowe	88	PLN	05.02.2018	-	88
20.10.2017	zerokuponowe	163	PLN	23.01.2018	-	160
25.10.2017	zerokuponowe	50	PLN	05.02.2018	-	50
26.10.2017	zerokuponowe	4	PLN	26.10.2018	4	4
02.11.2017	zerokuponowe	50	PLN	15.02.2018	-	50
02.11.2017	zerokuponowe	20	PLN	30.10.2018	20	20
15.11.2017	zerokuponowe	187	PLN	15.05.2018	-	185
01.12.2017	zerokuponowe	118	PLN	23.01.2018	-	117
15.12.2017	zerokuponowe	25	PLN	25.06.2018	-	25
20.12.2017	zerokuponowe	37	PLN	05.04.2018	-	37
20.12.2017	zerokuponowe	30	PLN	20.06.2018	-	30
20.12.2017	zerokuponowe	60	PLN	25.06.2017	-	59
27.12.2017	zerokuponowe	100	PLN	27.06.2018	-	99
29.12.2017	zerokuponowe	73	PLN	29.03.2018	-	72
09.02.2018	zerokuponowe	4	PLN	08.02.2019	4	-
19.02.2018	zerokuponowe	4	PLN	10.12.2018	4	-
29.03.2018	zerokuponowe	40	PLN	01.10.2018	40	-
16.04.2018	zerokuponowe	610	PLN	22.10.2018	609	-
15.05.2018	zerokuponowe	195	PLN	21.11.2018	194	-
25.05.2018	zerokuponowe	250	PLN	17.12.2018	249	-
29.05.2018	zerokuponowe	35	PLN	21.11.2018	35	-
20.06.2018	zerokuponowe	70	PLN	21.12.2018	70	-
25.06.2018	zerokuponowe	145	PLN	21.12.2018	144	-
27.06.2018	zerokuponowe	100	PLN	28.12.2018	99	-
06.07.2018	zerokuponowe	66	PLN	22.10.2018	66	-
16.07.2018	zerokuponowe	30	PLN	21.12.2018	30	-
18.07.2018	zerokuponowe	50	PLN	17.12.2018	50	-
23.07.2018	zerokuponowe	262	PLN	23.01.2019	260	-
08.08.2018	zerokuponowe	119	PLN	21.11.2018	119	-
08.08.2018	zerokuponowe	14	PLN	08.08.2019	14	-
22.08.2018	zerokuponowe	37	PLN	21.11.2018	37	-
31.08.2018	zerokuponowe	47	PLN	19.12.2018	47	-
14.09.2018	zerokuponowe	116	PLN	13.11.2018	115	-
21.09.2018	zerokuponowe	719	PLN	05.04.2019	711	-
21.09.2018	zerokuponowe	19	PLN	23.01.2019	19	-
21.09.2018	zerokuponowe	4	PLN	05.10.2018	4	-
Razem					2 959	2 406

OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO FINANCE AB

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 30.09.2018	Wartość bilansowa na 31.12.2017
25.07.2012	stałe	4,00	50	EUR	25.07.2022	213	211
26.09.2012	stałe	4,63	862	USD	26.09.2022	3 683	3 530
23.01.2014	stałe	2,32	500	EUR	23.01.2019	2 170	2 141
Razem						6 066	5 882

OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ PKO LEASING SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 30.09.2018	Wartość bilansowa na 31.12.2017
01.12.2014 ¹	zmienne	801	PLN	02.10.2025	807	1 262
01.06.2016	zmienne	73	PLN	01.06.2019	73	73
09.11.2017	zerokuponowe	28	PLN	09.05.2018	-	28
10.11.2017	zerokuponowe	101	PLN	12.02.2018	-	101
05.12.2017	zerokuponowe	90	PLN	08.03.2018	-	90
20.12.2017	zerokuponowe	39	PLN	21.03.2018	-	39
10.07.2018	zmienne	38	PLN	10.10.2018	38	-
18.07.2018	zmienne	100	PLN	17.12.2018	99	-
25.07.2018	zmienne	30	PLN	29.10.2018	30	-
13.08.2018	zmienne	47	PLN	19.10.2018	46	-
09.08.2018	zmienne	30	PLN	14.02.2019	30	-
24.08.2018	zmienne	7	PLN	17.12.2018	7	-
05.09.2018	zmienne	53	PLN	05.03.2019	53	-
07.09.2018	zmienne	73	PLN	07.12.2018	73	-
13.09.2018	zmienne	34	PLN	08.01.2019	34	-
Razem					1 290	1 593

¹ obligacje przejęte przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA w ramach nabycia Raiffeisen-Leasing Polska SA. Zabezpieczeniem spłaty obligacji są należności leasingowe będące przedmiotem sekurytyzacji (patrz nota 63 „Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności”).

OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ KREDOBANK SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 30.09.2018	Wartość bilansowa na 31.12.2017
01.12.2017	stałe	5	UAH	26.11.2022	7	-
13.07.2018	stałe	33	UAH	28.12.2022	33	-
Razem					40	-

EMISJE LISTÓW ZASTAWNYCH PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY SA

W okresie 9 miesięcy 2018 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził emisje listów zastawnych, w tym:

- jedną emisję zagraniczną listów zastawnych denominowaną w EUR, skierowaną do inwestorów instytucjonalnych, o łącznej wartości nominalnej 500 milionów EUR; listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie niższej w stosunku do wartości nominalnej i są notowane na giełdzie w Luksemburgu oraz w Warszawie,
- cztery emisje krajowe listów zastawnych w PLN, skierowane do inwestorów instytucjonalnych, o łącznej wartości nominalnej 1 360 milionów PLN; listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie równej ich wartości nominalnej i są notowane na giełdzie w Warszawie oraz BondSpot.

LISTY ZASTAWNE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie (indeks + marża)	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 30.09.2018	Wartość bilansowa na 31.12.2017
11.12.2015	zmienne	WIBOR3M + 0,75	19	PLN	11.12.2020	19	18
27.04.2016	zmienne	WIBOR3M + 0,65	485	PLN	28.04.2021	485	487
17.06.2016	zmienne	WIBOR3M + 0,59	497	PLN	18.06.2021	500	498
24.10.2016	stałe	0,125	499	EUR	24.06.2022	2 129	2 079
02.02.2017	stałe	0,820	25	EUR	02.02.2024	107	105
30.03.2017	stałe	0,625	500	EUR	24.01.2023	2 141	2 093
28.04.2017	zmienne	WIBOR3M + 0,69	500	PLN	18.05.2022	501	497
22.06.2017	stałe	2,69	263	PLN	10.09.2021	263	263
27.09.2017	stałe	0,75	498	EUR	27.08.2024	2 131	2 084
27.10.2017	zmienne	WIBOR3M + 0,60	500	PLN	27.06.2023	499	498
02.11.2017	stałe	0,47	231	EUR	03.11.2022	232	225
22.03.2018	stałe	0,75	500	EUR	24.01.2024	2 138	-
27.04.2018	zmienne	WIBOR3M + 0,49	696	PLN	25.04.2024	697	-
18.05.2018	zmienne	WIBOR3M + 0,32	100	PLN	29.04.2022	100	-
27.07.2018	zmienne	WIBOR3M + 0,62	500	PLN	25.07.2025	501	-
24.08.2018	stałe	3,49	56	PLN	24.08.2028	56	-
Razem						12 499	8 847

36. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Waluta	Okres	Warunki szczególne	Stan zobowiązania w PLN	
						30.09.2018	31.12.2017
Obligacje podporządkowane	1 700	3,34	PLN	28.08.2017 - 28.08.2027	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 705	1 720
Obligacje podporządkowane	1 000	3,29	PLN	05.03.2018 - 06.03.2028	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 002	-
Razem						2 707	1 720

Obligacje podporządkowane zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Grupy Kapitałowej.

28 lutego 2018 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej obligacji 1 000 milion PLN. Wartość nominalna jednej obligacji wynosi 500 000 PLN, a cena emisyjna obligacji równa jest wartości nominalnej obligacji. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, odsetki od obligacji są naliczane od wartości nominalnej, według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M powiększonej o marżę równą 150 p.b. p.a. w całym okresie emisji. 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku.

37. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	30.09.2018	31.12.2017
Koszty do zapłacenia	651	631
Przychody pobierane z góry	430	368
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	79	76
Rozliczenia międzybankowe	915	1 313
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	130	295
Zobowiązania wobec dostawców	195	211
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	758	534
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	289	281
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, w tym:	228	120
utrzymywane w formie zobowiązań do zapłaty, w tym :	228	120
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	111	63
na fundusz gwarancyjny banków	117	57
Rozliczenia publiczno-prawne	148	165
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	369	350
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	488	259
Zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	131	59
Pozostałe	277	400
Razem	5 088	5 062
w tym: inne zobowiązania finansowe	3 926	4 129

W pozycji „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawarte zostały zobowiązania do zapłaty z tytułu składek wnoszonych na rzecz BFG (patrz nota 51 „Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań oraz przeniesione aktywa finansowe”)

38. REZERWY

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne i postępowania podatkowe	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia ¹	Restrukturyzacja ¹	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze ¹	Razem
31 grudnia 2017, w tym:	21	46	-	86	62	215
Rezerwa krótkoterminowa	21	7	-	61	62	151
Rezerwa długoterminowa	-	39	-	25	-	64
Zmiany wynikające z reklasifikacji, w tym	-	15	21	-	(36)	-
Rezerwa krótkoterminowa	-	15	21	-	(36)	-
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	-	-	-
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9, w tym:	-	-	-	71	-	71
Rezerwa krótkoterminowa	-	-	-	47	-	47
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	24	-	24
1 stycznia 2018 roku (zmieniony), w tym:	21	61	21	157	26	286
Rezerwa krótkoterminowa	21	22	21	108	26	198
Rezerwa długoterminowa	-	39	-	49	-	88
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	27	-	45	142	64	278
Wykorzystane kwoty	(8)	-	(15)	-	-	(23)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(3)	(15)	(9)	(125)	(16)	(168)
30 września 2018 roku, w tym:	37	46	42	174	74	373
Rezerwa krótkoterminowa	37	6	42	136	74	295
Rezerwa długoterminowa	-	40	-	38	-	78

¹ Na 31 grudnia 2017 roku z pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” dokonano reklasifikacji rezerw do pozycji „Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia” na kwotę 15 milionów PLN oraz „Restrukturyzacja” na kwotę 21 milionów PLN.

W pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” w wierszu „Zwiększenia, w tym zwiększenia z istniejących rezerw” została ujęta rezerwa na potencjalne zwroty klientom prowizji i opłat oraz na koszty wypełnienia zobowiązania wynikającego ze świadczenia bezpłatnych usług dla klientów w kwocie 62 miliony PLN (szczegółowy opis sprawy znajduje się w notce 46 „Sprawy sporne”).

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne i postępowania podatkowe	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
1 stycznia 2017 roku	24	60	59	67	19	229
Rezerwa krótkoterminowa	24	21	59	51	19	174
Rezerwa długoterminowa	-	39	-	16	-	55
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	13	-	-	161	1	175
Wykorzystane kwoty	(4)	-	(32)	-	-	(36)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(20)	(3)	-	(161)	(1)	(185)
Inne zmiany i reklasifikacje	-	-	-	-	7	7
30 września 2017 roku, w tym:	13	57	27	67	26	190
Rezerwa krótkoterminowa	13	57	27	53	26	176
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	14	-	14

39. KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU

KAPITAŁ WŁASNY	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	29 354	27 374	27 374
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 831	3 645	3 645
Skumulowane inne dochody całkowite	(130)	(188)	(110)
Niepodzielony wynik finansowy	(385)	(633)	(66)
Wynik okresu bieżącego	2 732	3 104	3 104
Udziały niekontrolujące	(9)	(11)	(11)
Razem	37 713	35 611	36 256

Zgodnie z wiedzą PKO Banku Polskiego SA na dzień przekazania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji (co najmniej 5%) są trzy podmioty: Skarb Państwa, Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny.

NAZWA PODMIOTU	liczba akcji	liczba głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na 30 września 2018 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	100 514 482	8,04%	1 zł	8,04%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	89 163 966	7,13%	1 zł	7,13%
Pozostali akcjonariusze ²	692 402 572	55,40%	1 zł	55,40%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%
Na 31 grudnia 2017 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	103 388 120	8,27%	1 zł	8,27%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	95 163 966	7,61%	1 zł	7,61%
Pozostali akcjonariusze	683 528 934	54,68%	1 zł	54,68%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%

- 1) Wyliczenia według stanów posiadania akcji odpowiednio na koniec 1 półrocza 2018 r. oraz na 31 grudnia 2017 r. publikowanych przez PTE w informacjach półrocznych o strukturze aktywów funduszu i kursu z Ceduły Giełdowej.
- 2) w tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na 30.09.2018 roku posiadał 24 487 297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii według wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W okresie 9 miesięcy 2018 roku i w 2017 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego Banku. Wyemitowane akcje Banku nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Akcje nie są uprzywilejowane w zakresie prawa głosu i w zakresie dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza jednak prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy.

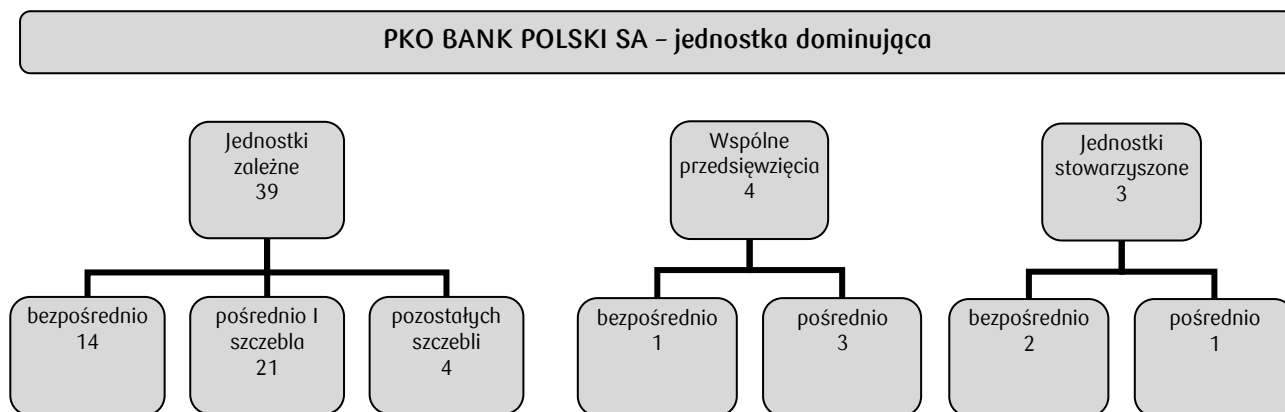
Powyższe nie dotyczy:

- 1) akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosowania akcjonariuszy są uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- 2) akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa),
- 3) akcjonariuszy działających z akcjonariuszami, o których mowa w pkt 2 powyżej na podstawie zawartych porozumień dotyczących wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Zgodnie z § 6 ust. 3 Statutu PKO Banku Polskiego SA z zastrzeżeniem art. 28 ust. 2 Prawa bankowego, zamiana akcji na okaziciela na akcje imienne jest niedopuszczalna. Zgodnie z treścią art. 13 pkt 20 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym nie mogą być zbyte akcje PKO Banku Polskiego SA należące do Skarbu Państwa. Dodatkowo na podstawie art. 14 ww. ustawy akcje PKO Banku Polskiego SA, (który zgodnie z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wykazu spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa został uznany za spółkę o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa), należące do Skarbu Państwa nie mogą być przedmiotem darowizny na rzecz jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego.

INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH

40. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE BEZPOŚREDNIO	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE	
			30.09.2018	31.12.2017
1	PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	100	100
2	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	100	100
3	PKO Leasing SA	Łódź	100	100
4	PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	100	100
5	PKO BP Finat Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
6	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
7	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
8	PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
9	KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	100	99,6293
10	Qualia Development Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
11	ZenCard Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
12	Merkury - fiz an ¹	Warszawa	100	100
13	NEPTUN - fizan ¹	Warszawa	100	100
14	PKO VC - fizan ¹	Warszawa	100	

- 1) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych funduszu.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITAŁE *	
	JEDNOSTKI ZALEŻNE POŚREDNIO		30.09.2018	31.12.2017
	GRUPA PKO Leasing SA			
1	PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
2	PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	2.1 PKO Leasing Finanse Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
3	PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
4	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ¹	Dublin, Irlandia	-	
5	PKO Faktoring SA	Warszawa	100	100
	GRUPA PKO BP Finat Sp. z o.o.			
	GAMMA Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA ²	Warszawa	-	100
	Net Fund Administration Sp. z o.o. ³	Warszawa	-	100
	GRUPA PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA			
6	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	GRUPA KREDOBANK SA			
7	Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	100	100
	GRUPA Qualia Development Sp. z o.o.			
8	Residence Management Sp. z o.o. ⁴	Warszawa	100	100
9	Qualia - Residence Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
10	Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
11	Qualia Sp. z o.o. ⁵	Warszawa	100	100
	Qualia 2 Sp. z o.o. ⁵	Warszawa	-	100
	Qualia 3 Sp. z o.o. ⁵	Warszawa	-	100
	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k. ⁵	Warszawa	-	99,9975
	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k. ⁵	Warszawa	-	99,9750
	FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji ⁶	Warszawa	-	51
	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k. ⁷	Warszawa	-	99,9123
	Merkury - fiz an			
12	„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
13	Molina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
14	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	100	100
15	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa	100	100
16	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa	100	100
17	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa	100	100
18	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa	100	100
19	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa	100	100
	NEPTUN - fiz an			
20	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	100	100
	20.1 „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością ⁸	Kijów, Ukraina	99,90	99,90
	20.2 Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. ⁹	Kijów, Ukraina	95,4676	-
21	„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	Sopot	72,9766	72,9766
	21.1 „Sopot Źródło” Sp. z o.o.	Sopot	100	100
	„Promenada Sopocka” Sp. z o.o. ¹⁰	Sopot	-	100

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) PKO Leasing SA, zgodnie z MSSF 10, sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.
- 2) Poprzednia nazwa: KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA; spółka została połączona z PKO Towarzystwem Funduszy Inwestycyjnych SA.
- 3) Spółka została połączona z PKO BP Finat Sp. z o.o.
- 4) Poprzednia nazwa: Qualia Hotel Management Sp. z o.o.
- 5) W 2018 roku nastąpiło połączenie spółki Qualia Sp. z o.o. (jako spółki przejmującej) oraz spółek: Qualia 2 Sp. z o.o., Qualia 3 Sp. z o.o., Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Sp.k. i Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k. (jako spółek przejmowanych).
- 6) Zakończono likwidację spółki; spółka została wykreślona z rejestru przedsiębiorców.
- 7) Spółka została sprzedana.
- 8) Drugim udziałowcem spółki jest Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.
- 9) Drugim udziałowcem spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością; do 6 czerwca 2018 roku spółka była spółką bezpośrednio zależną od PKO Banku Polskiego SA.
- 10) Spółka została sprzedana.

NAZWA PODMIOTÓW ZALEŻNYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
PKO BANK HIPOTECZNY SA	Spółka specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od Banku. Podstawowym celem spółki jest emisja listów zastawnych na rynku krajowym i zagranicznym, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami.
PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH SA	Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest tworzenie, reprezentowanie wobec osób trzecich i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych. Spółka oferuje również specjalistyczne programy inwestycyjne oraz prowadzi pracownicze programy emerytalne (PPE).
PKO LEASING SA	Spółka wraz z podmiotami zależnymi - PKO Leasing Sverige AB oraz PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o. świadczy usługi leasingowe. Spółki oferują leasing finansowy i operacyjny: samochodów osobowych, dostawczych, pojazdów ciężarowych, maszyn, urządzeń, linii technologicznych, sprzętu medycznego, nieruchomości, sprzętu i oprogramowania IT, statków, samolotów oraz sprzętu kolejowego. W ofercie znajduje się usługa zarządzania flotą pojazdów. Ponadto spółka zależna - PKO Leasing Finanse Sp. z o.o. zajmuje się przechowywaniem, przygotowaniem i aktywną sprzedażą przedmiotów powindykacyjnych i pokontraktowych, a spółka PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o. świadczy wyspecjalizowane usługi w zakresie tworzenia produktów i programów ubezpieczeniowych dla klientów instytucji finansowych. W Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA znajduje się również spółka celowa z siedzibą w Irlandii powołana na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych. W skład Grupy wchodzi także spółka PKO Faktoring SA, która świadczy usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców.
PKO BP BANKOWY PTE SA	Przedmiotem działalności spółki jest tworzenie i zarządzanie otwartym i dobrowolnym funduszem emerytalnym oraz ich reprezentowanie wobec osób trzecich. Spółka zarządza PKO BP Bankowym Otwartym Funduszem Emerytalnym oraz PKO Dobrowolnym Funduszem Emerytalnym, w ramach którego oferowane jest Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) i Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE).
PKO BP FINAT SP. Z O.O.	PKO BP Finat Sp. z o.o. świadczy kompleksowe usługi firmom z sektora finansowego – m.in.: usługi agenta transferowego oraz księgowości funduszy i spółek. Specjalizuje się również w outsourcingu kompetencyjnym specjalistów IT, zespołów projektowych oraz procesów informatycznych. Na podstawie zezwolenia KNF spółka świadczy również usługi w charakterze krajowej instytucji płatniczej. Jej klientami są zarówno spółki z Grupy Kapitałowej Banku jak również spółki spoza Grupy Kapitałowej. Od 2016 roku spółka prowadzi obsługę ubezpieczeń grupowych dedykowanych do produktów oferowanych przez Bank.
PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu I ubezpieczeń – ubezpieczenia na życie. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 3, 4, 5 Działu I). Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych. Koncentruje się na ubezpieczaniu życia i zdrowia swoich klientów. Posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez Bank.
PKO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu II ubezpieczeń – pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18 Działu II).

	PKO TU SA koncentruje się na ubezpieczeniu ryzyka utraty dochodu, następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby oraz ubezpieczeniu nieruchomości dla pożyczkobiorców i osób zaciągających kredyty hipoteczne. Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych skierowanych do klientów Banku oraz innych podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku.
PKO FINANCE AB	Spółka prowadzi działalność finansową, głównie poprzez pozyskiwanie środków finansowych z rynków międzynarodowych w drodze emisji obligacji oraz poprzez pożyczanie pozyskanych funduszy spółkom Grupy Kapitałowej Banku, w tym PKO Bankowi Polskiemu SA.
KREDOBANK SA	KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej. Spółka oferuje usługi w zakresie między innymi: prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, poręczeń i gwarancji, leasingu, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych. Przedmiotem działalności spółki Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o. – spółki zależnej od KREDOBANK SA - jest obsługa prawna nabytych roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych.
QUALIA DEVELOPMENT SP. Z O.O.	Przedmiotem działalności spółek Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. jest sprzedaż posiadanych nieruchomości, spółek z Grupy oraz ostatnich lokali, a także obsługa posprzedażowa produktów deweloperskich w okresie rękojmi. Ponadto Grupa zajmuje się prowadzeniem działalności polegającej na wynajmie apartamentów.
ZENCARD SP. Z O.O.	Spółka prowadzi działalność usługową w zakresie technologii informatycznych i komputerowych. Specjalizuje się w tworzeniu rozwiązań związanych z wykorzystaniem kart płatniczych w programach rabatowo-łojalnościowych. Zbudowała platformę do tworzenia przez sprzedawców programów rabatowo-łojalnościowych, umożliwiającą jednocześnie wirtualizację kart lojalnościowych. Platforma ta zintegrowana jest z terminalem płatniczym i pozwala na rezygnację z wielu oddzielnych kart lojalnościowych, czy oddzielnych aplikacji instalowanych na telefonie, na rzecz karty płatniczej klienta będącej jednocześnie wirtualną kartą lojalnościową każdego ze sprzedawców. Partnerem strategicznym spółki jest CEUP eService Sp. z o.o. - jeden z największych agentów rozliczeniowych w Polsce.
MERKURY - FIZ AN	Przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. Fundusz prowadzi działalność inwestycyjną poprzez spółki zależne, których przedmiotem działalności jest kupno i sprzedaż nieruchomości na rachunek własny oraz zarządzanie nieruchomościami.
NEPTUN - FIZAN	Przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. PKO Bank Polski SA na rzecz funduszu sukcesywnie zbywa akcje i udziały spółek, których działalność nie jest komplementarna do oferty usług finansowych Banku.
PKO VC - FIZAN	Przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. Działa poprzez wydzielone subfundusze: finansowy i strategiczny. Fundusz realizuje politykę właściwą dla funduszy typu venture capital i będzie inwestował w podmioty oferujące technologiczne innowacje finansowe w obszarach: bankowym i okołobankowym oraz inne innowacyjne rozwiązania dla przedsiębiorstw.

41. INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE*	
			30.09.2018	31.12.2017
	Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA			
1	Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	Warszawa	34	34
	1 EVO Payments International Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	2 EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	100	100
	Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan			
	3 „Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	Poznań	41,4455	41,4455
	Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA			
1	Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	25,0001	25,0001
	1 Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o. w likwidacji ¹	Warszawa	100	100
	Centrum Operacyjne Sp. z o.o. w likwidacji ²	Bydgoszcz	-	100
2	„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	Poznań	33,33	33,33
	FERRUM SA ³	Katowice	-	22,14
	FERRUM MARKETING Sp. z o.o.	Katowice	-	100
	Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA	Katowice	-	100
	Walcownia Rur FERRUM Sp. z o.o. w likwidacji	Katowice	-	100

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego/mającego znaczący wpływ

- 1) W maju 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki.
- 2) Zakończono likwidację spółki; spółka została wykreślona z rejestru przedsiębiorców.
- 3) 27 lutego 2018 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego FERRUM SA, w wyniku którego udział PKO Banku Polskiego SA w kapitale zakładowym spółki i w głosach na walnym zgromadzeniu spadł z 22,14% do 9,38% - spółka (wraz z jej podmiotami zależnymi) przestała być podmiotem stowarzyszonym Banku.

NAZWA WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I PODMIOTÓW STOWARZYSZONYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
CENTRUM ELEKTRONICZNYCH USŁUG PŁATNICZYCH ESERVICE SP. Z O.O.	Spółka oferuje usługę przetwarzania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi zarówno w terminalach POS w kraju i poza jego granicami, jak również w internecie, wynajem terminali, usługę doładowań kart telefonów komórkowych oraz obsługę kart podarunkowych. PKO Bank Polski SA wspólnie ze spółką oferują kompleksowe usługi w zakresie pozyskania oraz obsługi podmiotów pod kątem posadowienia terminali POS oraz rozliczania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi z wykorzystaniem tych terminali.
„CENTRUM OBSŁUGI BIZNESU” SP. Z O.O.	Spółka to wspólna inwestycja PKO Banku Polskiego SA, Buildco Poznań SA oraz Miasta Poznań polegająca na wybudowaniu hotelu w Poznaniu. Bank jest uczestnikiem konsorcjum bankowego, które udzieliło spółce kredytu inwestycyjnego na realizację powyższego projektu. Hotel został wybudowany i rozpoczął działalność w lutym 2007 roku.
BANK POCZTOWY SA	Bank Pocztowy SA specjalizuje się w standardowych produktach bankowych oferowanych dla klientów detalicznych z uzupełnioną ofertą dla mikroprzedsiębiorstw oraz klientów instytucjonalnych. Prowadzi również działalność w segmencie rozliczeniowym i skarbowym. Korzysta z potencjału głównego akcjonariusza – Poczty Polskiej SA i rozwija ofertę produktową we współpracy z podmiotami całej jego grupy kapitałowej.
„POZNAŃSKI FUNDUSZ PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH” SP. Z O.O.	Spółka specjalizuje się we wspieraniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez udzielanie poręczeń oraz świadczenie szeregu usług dla biznesu. Spółka poręcza kredyty i pożyczki udzielane przez banki, w tym również przez PKO Bank Polski SA oraz gwarancje bankowe, transakcje leasingowe i faktoringowe, a także zapłatę wadium. Współpracuje m.in. z PKO Leasing SA. Od kwietnia 2018 roku spółka udziela poręczeń w ramach inicjatywy JEREMIE 2.

INFORMACJE FINANSOWE

WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	30.09.2018	31.12.2017
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	17	17
Zmiana w udziale w aktywach netto	(15)	(14)
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(2)	(3)
Grupa Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	247	244
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	197	197
Zmiana w udziale w aktywach netto	50	47
Razem	247	244

JEDNOSTKI STOWARZYSZONE	30.09.2018	31.12.2017
Grupa Bank Pocztowy SA	130	130
Cena nabycia	184	184
Zmiana w udziale w aktywach netto	73	83
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(127)	(137)
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	2	2
Zmiana w udziale w aktywach netto	4	4
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(6)	(6)
Grupa FERRUM SA	-	19
Cena nabycia	-	25
Zmiana w udziale w aktywach netto	-	(6)
Razem	130	149

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na początek okresu	244	227
Udział w zyskach i stratach	19	28
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	1	(1)
Dywidenda	(17)	(7)
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na koniec okresu	247	247

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na początek okresu	149	159
Udział w zyskach i stratach	3	(8)
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	10	(24)
Udział w zmianie pozostałych składników kapitału własnego	(13)	1
Zmiana kwalifikacji akcji z podmiotów stowarzyszonych do aktywów finansowych	(19)	-
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na koniec okresu	130	128

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Wartość na początek okresu	146	120
Utworzenie w okresie	-	25
Rozwiązanie w okresie	(11)	-
Wartość na koniec okresu	135	145
Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat	11	(25)

42. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ

ZMIANY W STRUKTURZE GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

W okresie 9 miesięcy 2018 roku miały miejsca niżej opisane wybrane zdarzenia mające wpływ na zmianę struktury Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA¹.

POŁĄCZENIE NET FUND ADMINISTRATION SP. Z O.O. I PKO BP FINAT SP. Z O.O.

4 czerwca 2018 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie Net Fund Administration Sp. z o.o. jako spółki przejmowanej i PKO BP Finat Sp. z o.o. jako spółki przejmującej. Połączenie zostało dokonane zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych (łączenie przez przejęcie) poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą bez podwyższania kapitału zakładowego spółki przejmującej. Po połączeniu PKO Bank Polski SA nadal posiada udziały spółki PKO BP Finat Sp. z o.o., które stanowią 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniają do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

POŁĄCZENIE GAMMA TFI SA I PKO TFI SA

4 czerwca 2018 roku w KRS właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie GAMMA Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (do 27 lutego 2018 roku występującej pod nazwą KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA) jako spółki przejmowanej i PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA jako spółki przejmującej. Połączenie zostało dokonane zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych (łączenie przez przejęcie) poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą, z jednoczesnym podniesieniem kapitału zakładowego spółki przejmującej i wymianą akcji spółki przejmowanej na akcje spółki przejmującej. Po połączeniu PKO Bank Polski SA posiadał akcje spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, które stanowiły 97,506% kapitału zakładowego spółki i uprawniały do 97,506% głosów na walnym zgromadzeniu. Pozostałe akcje posiadał PKO BP Finat Sp. z o.o.

28 września 2018 roku PKO Bank Polski SA zawarł umowę dotyczącą nabycia wszystkich akcji spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA posiadanych przez PKO BP Finat Sp. z o.o. i w dniu tym stał się ich właścicielem.

Według stanu na 30 września 2018 roku PKO Bank Polski SA posiada łącznie akcje spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, które stanowią 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniają do 100% głosów na walnym zgromadzeniu.

KREDOBANK SA

W I półroczu 2018 roku PKO Bank Polski SA przeprowadził procedurę przymusowego odkupienia akcji KREDOBANK SA od akcjonariuszy mniejszościowych. W marcu 2018 roku Bank przekazał do KREDOBANK SA nieodwołalne żądanie wykupu akcji na podstawie w art. 65-2 Ustawy Ukrainy „O spółkach akcyjnych”.

17 kwietnia 2018 roku na rachunku powierniczym PKO Banku Polskiego SA na Ukrainie zostały zaewidencjonowane wszystkie akcje KREDOBANK SA odkupione w ramach wyżej wymienionej procedury - PKO Bank Polski SA stał się akcjonariuszem posiadającym akcje KREDOBANK SA, które stanowią 100% udziału w kapitale zakładowym spółki i uprawniają do 100% głosów na walnym zgromadzeniu.

PKO VC – FIZAN

PKO Bank Polski SA w sierpniu 2018 roku nabył certyfikaty inwestycyjne serii A i serii B Subfunduszu Strategicznego oraz certyfikaty inwestycyjne serii A i serii B Subfunduszu Finansowego wyemitowane przez PKO VC – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych (Fundusz). Łączna wartość inwestycji wyniosła 200 milionów PLN.

W dniu wpisania Banku do ewidencji uczestników Funduszu jako jedynego inwestora, tj. 9 sierpnia 2018 roku Fundusz stał się podmiotem zależnym Banku.

¹ Informacje dot. wszystkich zmian w strukturze Grupy Kapitałowej oraz wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych zostały przedstawione odpowiednio w zestawieniu składu Grupy Kapitałowej prezentowanego w nocy 40 oraz w zestawieniu jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć prezentowanych w nocy 41.

FINANSOWA KOMPANIA „PRYWATNE INWESTYCJE” SP. Z O.O.

28 maja 2018 roku PKO Bank Polski SA zawarł ze spółką Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA (spółka bezpośrednio zależna od NEPTUN – fizan) umowę sprzedaży spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., tj. udziału stanowiącego 95,4676% w kapitale zakładowym spółki i w głosach na zgromadzeniu wspólników.

7 czerwca 2018 roku w Jednolitym państwowym rejestrze osób prawnych, osób fizycznych – przedsiębiorców i organizacji Ukrainy został zarejestrowany statut spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., który uwzględnia wyżej wymienioną zmianę głównego udziałowca spółki. Drugim udziałowcem nadal pozostaje „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością.

„PROMENADA SOPOCKA” SP. Z O.O.

28 czerwca 2018 roku spółka „CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o. sprzedała udiały w spółce „Promenada Sopocka” Sp. z o.o., które stanowią 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniają do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników. Spółka „Promenada Sopocka” Sp. z o.o. przestała być spółką zależną od „CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.

GRUPA KAPITAŁOWA QUALIA DEVELOPMENT SP. Z O.O.

8 marca 2018 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. sprzedała ogół praw i obowiązków komandytariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k. (spółka Zakopane) oraz spółka Qualia Sp. z o.o. sprzedała ogół praw i obowiązków komplementariusza w spółce Zakopane. Spółka Zakopane przestała być spółką zależną od Qualia Development Sp. z o.o.

Jednocześnie Qualia - Residence Sp. z o.o. 8 marca 2018 roku sprzedała nieruchomość gruntową położoną w Zakopanem przy ul. Piłsudskiego 14.

31 lipca 2018 roku w KRS dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie Qualia Sp. z o.o. (jako spółki przejmującej) oraz spółek: Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k., Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k., Qualia 2 Sp. z o.o. i Qualia 3 Sp. z o.o. (jako spółek przejmowanych).

ZDARZENIA, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA ZMIANĘ STRUKTURY GRUPY W NASTĘPNYM OKRESIE

Qualia Development Sp. z o.o. 5 września 2018 roku podpisała z Chopin Airport Development Sp. z o.o. warunkową umowę sprzedaży 100% udziałów w kapitale zakładowym Residence Management Sp. z o.o., do której należą obiekty Golden Tulip Gdańsk Residence i oraz Golden Tulip Międzyzdroje Residence. 26 października 2018 roku, po spełnieniu się warunków wyżej wymienionej umowy, podpisano kolejną umowę, w wyniku której nastąpiło przeniesienie własności sprzedawanej spółki.

POZOSTAŁE NOTY

43. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE

18 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podzieliło zysk netto osiągnięty w 2017 roku w wysokości 2 774 miliony PLN w następujący sposób:

- na dywidendę dla akcjonariuszy 687,5 miliona PLN,
- na kapitał zapasowy 2 050 milionów PLN,
- na kapitał rezerwowy 36,5 miliona PLN.

ZWZ ustaliło dzień dywidendy na 8 sierpnia 2018 roku, a termin wypłaty dywidendy na 22 sierpnia 2018 roku. Bank wypłacił dywidendę z zysku netto za 2017 rok w wysokości 0,55 PLN brutto na jedną akcję. Dywidenda przysługiwała ze wszystkich 1 250 milionów akcji wyemitowanych przez Bank.

44. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE

PROGRAMY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTE SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE GRUPY DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH)

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na 30 września 2018 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 950	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	50	31.12.2022
Razem		3 055	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2017 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 453	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	769	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	58	31.12.2022
Razem		2 280	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Grupę Kapitałową subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i nieznajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

ZOBOWIĄZANIA UMOWNE

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH DOTYCZĄCYCH	30.09.2018	31.12.2017
wartości niematerialnych	39	21
rzeczowych aktywów trwałych	72	78
Razem	111	99

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA GWARANCYJNE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 30.09.2018	Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe			
mieszkaniowe	4 740	(22)	4 718
gospodarcze	34 262	(71)	34 191
konsumpcyjne	8 763	(28)	8 735
Razem	47 765	(121)	47 644
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	19 694	(40)	19 654
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	5 487	(51)	5 436
dla podmiotów finansowych	68	(4)	64
dla podmiotów niefinansowych	5 404	(45)	5 359
dla podmiotów budżetowych	15	(2)	13
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 509	-	2 509
dla podmiotów finansowych	1	-	1
dla podmiotów niefinansowych	2 508	-	2 508
Udzielone akredytywy	1 338	(2)	1 336
dla podmiotów niefinansowych	1 335	(2)	1 333
dla podmiotów budżetowych	3	-	3
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	268	-	268
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 330	-	1 330
Razem	10 932	(53)	10 879
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 435	(15)	2 420

Informacje na temat rezerw utworzonych na pozabilansowe zobowiązania gwarancyjne i finansowe znajdują się w nocie 38 „Rezerwy”.

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 01.01.2018	Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe			
mieszkaniowe	5 195	(15)	5 180
gospodarcze	30 928	(71)	30 857
konsumpcyjne	8 348	(25)	8 323
Razem	44 471	(111)	44 360
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	33 607	(70)	33 537
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	5 813	(42)	5 771
dla podmiotów finansowych	320	(5)	315
dla podmiotów niefinansowych	5 462	(36)	5 426
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 350	-	2 350
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 409	(4)	1 405
dla podmiotów finansowych	1 409	(4)	1 405
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów	252	-	252
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	316
Razem	10 140	(46)	10 094
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 630	(14)	2 616

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 31.12.2017	Zobowiązania pozabilansowe według MSR 37	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSR 37	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe			
mieszkaniowe	5 195	(6)	5 189
gospodarcze	30 928	(43)	30 885
konsumpcyjne	8 348	(10)	8 338
Razem	44 471	(59)	44 412
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	33 607	(51)	33 556
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	5 813	(25)	5 788
dla podmiotów finansowych	320	(3)	317
dla podmiotów niefinansowych	5 462	(21)	5 441
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 350	-	2 350
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 409	(2)	1 407
dla podmiotów niefinansowych	1 409	(2)	1 407
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	252	-	252
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	316
Razem	10 140	(27)	10 113
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 630	(9)	2 621

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI NA 30.09.2018	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9						
zobowiązania udzielone - finansowe	11 994	4 513	11 129	11 799	8 330	47 765
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	317	2 154	2 837	4 771	853	10 932
Razem	12 311	6 667	13 966	16 570	9 183	58 697

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI NA 31.12.2017	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania pozabilansowe według MSR 37						
zobowiązania udzielone - finansowe	9 014	524	12 135	15 000	7 798	44 471
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	752	554	3 213	4 726	895	10 140
Razem	9 766	1 078	15 348	19 726	8 693	54 611

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 30.09.2018	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych zagrożonych utratą wartości (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwa	Razem wartość netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	47 762	(119)	2	-	1	(2)	47 765	(121)	47 644
mieszkaniowe	4 739	(22)	1	-	-	-	4 740	(22)	4 718
gospodarcze	34 260	(69)	1	-	1	(2)	34 262	(71)	34 191
konsumpcyjne	8 763	(28)	-	-	-	-	8 763	(28)	8 735
Razem	47 762	(119)	2	-	1	(2)	47 765	(121)	47 644
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	19 694	(40)	-	-	-	-	19 694	(40)	19 654
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	5 487	(51)	-	-	-	-	5 487	(51)	5 436
dla podmiotów finansowych	68	(4)	-	-	-	-	68	(4)	64
dla podmiotów niefinansowych	5 404	(45)	-	-	-	-	5 404	(45)	5 359
dla podmiotów budżetowych	15	(2)	-	-	-	-	15	(2)	13
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 509	-	-	-	-	-	2 509	-	2 509
dla podmiotów finansowych	1	-	-	-	-	-	1	-	1
dla podmiotów niefinansowych	2 508	-	-	-	-	-	2 508	-	2 508
Udzielone akredytywy	1 338	(2)	-	-	-	-	1 338	(2)	1 336
dla podmiotów niefinansowych	1 335	(2)	-	-	-	-	1 335	(2)	1 333
dla podmiotów budżetowych	3	-	-	-	-	-	3	-	3
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	268	-	-	-	-	-	268	-	268
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 330	-	-	-	-	-	1 330	-	1 330
Razem	10 932	(53)	-	-	-	-	10 932	(53)	10 879
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 435	(15)	-	-	-	-	2 435	(15)	2 420
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-	-

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 01.01.2018	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych zagrożonych utratą wartości (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwa	Razem wartość netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	42 548	(70)	1 626	(17)	297	(24)	44 471	(111)	44 360
mieszkaniowe	5 163	(11)	27	(1)	5	(3)	5 195	(15)	5 180
gospodarcze	30 150	(49)	494	(3)	284	(19)	30 928	(71)	30 857
konsumpcyjne	7 235	(10)	1 105	(13)	8	(2)	8 348	(25)	8 323
Razem	42 548	(70)	1 626	(17)	297	(24)	44 471	(111)	44 360
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	31 722	(40)	1 589	(14)	296	(16)	33 607	(70)	33 537
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia (POCI)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	5 360	(31)	44	(1)	409	(10)	5 813	(42)	5 771
dla podmiotów finansowych	320	(5)	-	-	-	-	320	(5)	315
dla podmiotów niefinansowych	5 009	(25)	44	(1)	409	(10)	5 462	(36)	5 426
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	-	-	-	-	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 350	-	-	-	-	-	2 350	-	2 350
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	-	-	-	-	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 406	(3)	3	(1)	-	-	1 409	(4)	1 405
dla podmiotów niefinansowych	1 406	(3)	3	(1)	-	-	1 409	(4)	1 405
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	252	-	-	-	-	-	252	-	252
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	-	-	-	-	316	-	316
Razem	9 684	(34)	47	(2)	409	(10)	10 140	(46)	10 094
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 283	(8)	31	-	316	(6)	2 630	(14)	2 616
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia (POCI)	-	-	-	-	-	-	-	-	-

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ
PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES DZIEWIĘCIU MIESIĘCY
ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI NA 30.09.2018	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		RAZEM
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	45 777	1 372	562	7	3	42	2	47 765
mieszkaniowe	4 296	429	2	1	1	11	-	4 740
gospodarcze	32 983	807	437	5	1	28	1	34 262
konsumpcyjne	8 498	136	123	1	1	3	1	8 763
Razem	45 777	1 372	562	7	3	42	2	47 765
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	4 940	333	178	7	-	29	-	5 487
dla podmiotów finansowych	68	-	-	-	-	-	-	68
dla podmiotów niefinansowych	4 860	333	175	7	-	29	-	5 404
dla podmiotów budżetowych	12	-	3	-	-	-	-	15
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 509	-	-	-	-	-	-	2 509
dla podmiotów finansowych	1	-	-	-	-	-	-	1
dla podmiotów niefinansowych	2 508	-	-	-	-	-	-	2 508
Udzielone akredytywy	1 318	1	2	1	-	16	-	1 338
dla podmiotów niefinansowych	1 315	1	2	1	-	16	-	1 335
dla podmiotów budżetowych	3	-	-	-	-	-	-	3
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	268	-	-	-	-	-	-	268
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 330	-	-	-	-	-	-	1 330
Razem	10 365	334	180	8	-	45	-	10 932

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI NA 30.09.2018	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		RAZEM
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	(95)	(16)	(4)	-	(1)	(5)	-	(121)
mieszkaniowe	(15)	(5)	-	-	(1)	(1)	-	(22)
gospodarcze	(57)	(7)	(4)	-	-	(3)	-	(71)
konsumpcyjne	(23)	(4)	-	-	-	(1)	-	(28)
Razem	(95)	(16)	(4)	-	(1)	(5)	-	(121)
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	(44)	(1)	-	(1)	-	(5)	-	(51)
dla podmiotów finansowych	(4)	-	-	-	-	-	-	(4)
dla podmiotów niefinansowych	(38)	(1)	-	(1)	-	(5)	-	(45)
dla podmiotów budżetowych	(2)	-	-	-	-	-	-	(2)
Udzielone akredytywy	(1)	-	-	-	-	(1)	-	(2)
dla podmiotów niefinansowych	(1)	-	-	-	-	(1)	-	(2)
Razem	(45)	(1)	-	(1)	-	(6)	-	(53)

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI NA 30.09.2018	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		RAZEM
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	45 682	1 356	558	7	2	37	2	47 644
mieszkaniowe	4 281	424	2	1	-	10	-	4 718
gospodarcze	32 926	800	433	5	1	25	1	34 191
konsumpcyjne	8 475	132	123	1	1	2	1	8 735
Razem	45 682	1 356	558	7	2	37	2	47 644
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	4 896	332	178	6	-	24	-	5 436
dla podmiotów finansowych	64	-	-	-	-	-	-	64
dla podmiotów niefinansowych	4 822	332	175	6	-	24	-	5 359
dla podmiotów budżetowych	10	-	3	-	-	-	-	13
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 509	-	-	-	-	-	-	2 509
dla podmiotów finansowych	1	-	-	-	-	-	-	1
dla podmiotów niefinansowych	2 508	-	-	-	-	-	-	2 508
Udzielone akredytywy	1 317	1	2	1	-	15	-	1 336
dla podmiotów niefinansowych	1 314	1	2	1	-	15	-	1 333
dla podmiotów budżetowych	3	-	-	-	-	-	-	3
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	268	-	-	-	-	-	-	268
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 330	-	-	-	-	-	-	1 330
Razem	10 320	333	180	7	-	39	-	10 879

Przesunięcia pomiędzy fazami utraty wartości zostały zaprezentowane w wartości nominalnej i rezerwy na 30 września 2018 roku. W przypadku gdy zobowiązania pozabilansowe wielokrotnie zmieniały fazy przesunięcie zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2018 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 30 września 2018 roku.

45. POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	30.09.2018	31.12.2017
Finansowe	740	95
Gwarancyjne	2 674	14 227
Razem	3 414	14 322

Na dzień 30 września 2018 roku nastąpił wzrost pozabilansowych zobowiązań finansowych otrzymanych z tytułu otrzymanej linii kredytowej w walucie na podstawie umowy z instytucją sektora finansowego w wysokości 641 milionów PLN.

Spadek pozabilansowych zobowiązań otrzymanych o charakterze gwarancyjnym w stosunku do 31 grudnia 2017 roku spowodowany jest wypowiedzeniem umowy gwarancji zapewniającej nieruchomości ochronę kredytową w odniesieniu do portfela wyselekcjonowanych korporacyjnych wierzytelności kredytowych Banku w wysokości 4 505 mln PLN, wygaśnięciem limitu gwarancji w ramach umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis w wysokości 7 070 mln PLN.

W wyniku postanowień Umowy zobowiązującej Grupę Kapitałową Nordea Bank AB (publ) do partycypacji w ryzyku utraty wartości Portfela Hipotecznego (walutowego), PKO Bank Polski SA oraz Nordea Bank AB (publ) 1 kwietnia 2014 roku zawarły umowę dotyczącą podziału ryzyka kredytowego („Umowa Podziału Ryzyka”), zgodnie z którą Nordea Bank AB (publ) ponosił do 31 marca 2018 roku 50% nadwyżki kosztu ryzyka Portfela Hipotecznego ponad roczny poziom kosztów ryzyka ustalony na poziomie 40 punktów bazowych za każdy rok powyższego czteroletniego okresu obowiązywania Umowy Podziału Ryzyka, której wartość godziwa na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 0 milionów PLN. W trakcie trwania umowy nie odnotowano przypadku wystąpienia straty skutkującej koniecznością wypłacenia przez Nordea AB środków na rzecz Banku.

46. SPRAWY SPORNE

Według stanu na 30 września 2018 roku, łączna wartość przedmiotu sporu postępowań sądowych (procesów), w których spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (łącznie z Bankiem) są pozwany wynosiła 1 703 miliony PLN, w tym 43 miliony PLN dotyczyły postępowań sądowych na Ukrainie (na 31 grudnia 2017 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 1 709 milionów PLN), a kwota łącznej wartości przedmiotu sporu postępowań sądowych (procesów) z powództwa spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (łącznie z Bankiem) na 30 września 2018 roku wynosiła 1 167 milionów PLN, w tym 34 miliony PLN dotyczyły postępowań sądowych na Ukrainie (na 31 grudnia 2017 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 1 363 miliony PLN).

Poniżej przedstawiono opis najistotniejszych spraw spornych:

a) POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STOSOWANIA PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH KONKURENCJĘ

POSTĘPOWANIE PRZECIW PRAKTYKOM OGRANICZAJĄCYM KONKURENCJĘ NA RYNKU PŁATNOŚCI ZA POMOCĄ KART PŁATNICZYCH W POLSCE

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na Bank karę pieniężną w kwocie 16,6 miliona PLN. Bank odwołał się od wyżej wymienionej decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10,4 miliona PLN. 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja od tego wyroku w imieniu Banku oraz ośmiu innych powodów. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 6 października 2015 roku przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK, tj. karę w kwocie

16,6 miliona PLN (kara nałożona na PKO Bank Polski SA) i karę w kwocie 4,8 miliona PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA). Kary zostały zapłacone przez Bank w październiku 2015 roku. Na skutek wniesionej przez Banki skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wyrokiem z 25 października 2017 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Kary zapłacone przez Bank zostały zwrócone Bankowi 21 marca 2018 roku. Sprawa toczy się obecnie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, który w dniu 24 października 2018 roku odroczył rozprawę bez wyznaczenia terminu. Na 30 września 2018 roku Bank utworzył rezerwę na to postępowanie w wysokości 21 milionów PLN.

Na 30 września 2018 roku Grupa Kapitałowa była stroną m.in. następujących postępowań:

POSTĘPOWANIA WYWOŁANEGO DECYZJĄ PREZESA UOKiK W ZWIĄZKU Z PODEJRZENIEM STOSOWANIA NIEDOZWOLONYCH POSTANOWIEŃ UMOWNYCH WE WZORCACH UMÓW O KREDYT KONSUMENCKI, Z WYŁĄCZENIEM UMÓW O KARTY KREDYTOWE

Decyzją z 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK uznał działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 29 milionów PLN. Bank odwołał się od tej decyzji do SOKiK. Wyrokiem z 9 lipca 2015 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. 21 sierpnia 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację od tego wyroku. 31 maja 2017 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie podtrzymał rozstrzygnięcie SOKiK w części, tj. podtrzymał rozstrzygnięcie o uchyleniu kary w wysokości 17 milionów PLN. W przedmiocie drugiej zarzucanej praktyki (jednodniowy formularz informacyjny o jednodniowym terminie ważności), Sąd Apelacyjny uznał apelację UOKiK za zasadną, ponieważ stosowanie formularza o jednodniowym okresie „ważności” nie pozwalało konsumentom na zapoznanie się z warunkami kredytu i porównanie ofert różnych banków. Sąd Apelacyjny obniżył jednak nałożoną przez UOKiK karę z 12 milionów PLN do 6 milionów PLN. Kara została zapłacona w lipcu 2017 roku (koszt został poniesiony w drugim kwartale 2017 roku). 23 października 2017 roku Bank wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Skargę kasacyjną wniósł także Prezes UOKiK. Bank oczekuje na decyzję Sądu Najwyższego w sprawie przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania. Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy.

• **PRZED SOKiK DWA POSTĘPOWANIA Z POWÓDZTWA OSÓB FIZYCZNYCH O:**

- 1) uznanie za niedozwolone i zakazanie Bankowi wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczącego kredytu denominowanego w CHF; kwestionowane są postanowienia dotyczące zasad ustalania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu oraz na potrzeby przeliczania rat kredytu oraz postanowienia dotyczące wysokości oprocentowania (postępowanie zawieszone),
- 2) uznanie za niedozwolone postanowień zawartych we wzorcu umownym obejmującym treść Umowy o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat oraz umowy poręczenia,

Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na te postępowania.

• **PRZED PREZESEM UOKiK**

Przed Prezesem UOKiK prowadzone są trzy postępowania wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK:

- 1) postępowanie wszczęte z urzędu 12 października 2016 roku w sprawie stosowania przez PKO BP SA praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zarzucane Bankowi naruszenia polegają na informowaniu konsumentów o zmianach umów o świadczenie usług płatniczych wyłącznie za pomocą wiadomości przesyłanych w bankowości elektronicznej, oraz niewskazywania w korespondencji związanej z jednostronną zmianą warunków umowy istotnych informacji umożliwiających ustalenie przez konsumentów dopuszczalności proponowanych zmian, tj. niewskazywanie podstaw prawnych i faktycznych będących powodem zmian. 27 czerwca 2018 roku Bank utworzył rezerwę w wysokości 62 miliony PLN w związku ze złożeniem wniosku o wydanie decyzji zobowiązującej. W dniu 27 sierpnia 2018 roku Prezes UOKiK wydał decyzję zobowiązującą. Decyzja stała się prawomocna w dniu 4 października 2018 roku,
- 2) postępowanie wszczęte z urzędu 28 czerwca 2017 roku o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na stosowaniu we wzorcach umów kredytów i pożyczek hipotecznych waloryzowanych/indeksowanych/denominowanych do walut postanowień umownych, które mogą zostać uznane za niedozwolone. 31 lipca 2018 roku Bank złożył wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej. Termin zakończenia postępowania został wyznaczony na 31 grudnia 2018 roku. Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie,
- 3) postępowanie wszczęte z urzędu 26 lipca 2017 roku w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na pobieraniu od konsumentów wyższych rat kredytów oraz pożyczek denominowanych do walut obcych niż wynikających z pouczeń o ryzyku kursowym przedstawianych konsumentom przed zawarciem umów oraz przerzucenia na konsumenta możliwego ryzyka walutowego. Bank ustosunkował się do zarzutów w piśmie z 23 września 2017 roku. Termin zakończenia

postępowania został przedłużony do 31 sierpnia 2018 roku. Do 30 września 2018 roku do Banku nie zostało doręczone zawiadomienie Prezesa UOKiK o przedłużeniu terminu zakończenia postępowania. Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie.

Pozostałe spółki Grupy Kapitałowej Banku nie są stroną istotnych postępowań w sprawie stosowania praktyk naruszających konkurencję. Postępowanie UOKiK dotyczące opłat za wcześniejszą rezygnację w polisach z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, prowadzone wobec spółki PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, opisywane w poprzednich sprawozdaniach finansowych Grupy Kapitałowej Banku, formalnie zostało zakończone, przy czym działania podjęte przez spółkę, w wyniku realizacji decyzji zobowiązującej wydanej w powyższym zakresie przez Prezesa UOKiK w 2015 roku oraz porozumienia zawartego z Prezesem UOKiK w 2016 roku, są kontynuowane.

Ponadto przed Prezesem UOKiK prowadzonych jest dwadzieścia jeden postępowań wyjaśniających związanych z działalnością Banku i Spółek Grupy Kapitałowej oraz dwanaście wystąpień Prezesa UOKiK bez wszczynania postępowania (w trybie art. 49a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

b) NAJISTOTNIEJSZE POSTĘPOWANIA PRZECIWKO BANKOWI Z POWÓDZTWA OSÓB FIZYCZNYCH

- 1) w październiku 2013 roku do Banku wpłynął pozew o zapłatę kwoty 31 milionów PLN za szkody poniesione w wyniku bezzasadnego nieudzielenia kredytów kłeskowych, na skutek rzekomego braku współpracy po stronie Banku, co w konsekwencji doprowadzić miało do odebrania rodzinnego gospodarstwa rolnego powodowi. Sprawa obecnie toczy się przed sądem I instancji. Na 30 września 2018 roku Bank utworzył rezerwę na to postępowanie w wysokości 1 miliona PLN,
- 2) w listopadzie 2013 roku Miejski Rzecznik Konsumentów Miasta Stołecznego Warszawy złożył w imieniu 66 osób (klientów dewelopera) pozew o ustalenie nieistnienia prawa – hipoteki umownej łącznej zwykłej w kwocie 12 milionów PLN ujawnionej w księgach wieczystych nieruchomości będących własnością osób, w których imieniu występuje ewentualnie o zobowiązanie Banku do złożenia oświadczenia woli tj. wyrażenia zgody na wykreślenie ww. hipoteki. Wyrokiem z 30 września 2016 roku Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił powództwo stwierdzając nieistnienie hipotek umownych ustanowionych na lokalach z powołaniem się na brak istnienia umowy zawartej pomiędzy Bankiem i deweloperem o podział hipoteki w przypadku wyodrębnienia poszczególnych lokali. Bank wniósł apelację od ww. wyroku. Na 19 listopada 2018 roku wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej. Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie,
- 3) w sierpniu 2016 roku do Banku wpłynął pozew o zapłatę kwoty 20 milionów PLN z tytułu odszkodowania za szkodę powstałą w majątku Klientki Banku w związku z nierzetelną zdaniem Powódki informacją podatkową PIT 8C za rok 2007, 2008 oraz 2009 wystawioną przez Dom Maklerski PKO BP; sprawa obecnie toczy się przed sądem I instancji. Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie,
- 4) w marcu 2016 roku do Banku wpłynęła sprawa z powództwa Syndyka masy upadłości Spółki Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej o uznanie za bezskuteczną w stosunku do Spółki Akcyjnej czynności prawnej polegającej na ustanowieniu na rzecz Banku hipoteki umownej łącznej w kwocie 53 miliony PLN ustanowionej na nieruchomościach w celu zabezpieczenia czterech umów kredytu inwestorskiego. Wyrokiem z 20 września 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo przeciwko Bankowi. Powód wniósł apelację od ww. wyroku, która została uwzględniona wyrokiem z 22 maja 2018 roku. 1 października 2018 r. Bank wniósł skargę kasacyjną. Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie,
- 5) we wrześniu 2016 roku do Banku wpłynął pozew o zapłatę kwoty 15 milionów PLN tytułem odszkodowania za szkodę wynikłą z faktu nieuruchomienia przez Bank środków z kredytu inwestycyjnego, w którym powód wywodzi, że celem tej umowy kredytu miała być konsolidacja wcześniejszych zobowiązań i ustalenie nowych warunków spłaty zadłużenia, zaś brak uruchomienia kredytu skutkowało postawieniem zobowiązań w stan wymagalności i ich objęcie bankowym postępowaniem restrukturyzacyjnym; postępowanie obecnie toczy się przed sądem I instancji. Na 30 września 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie,
- 6) na 30 września 2018 roku przeciwko Bankowi toczyło się 730 postępowań sądowych wszczętych przez klientów Banku w związku z zawartymi umowami o kredyt udzielony w walucie frank szwajcarski. Przedmiotem wystąpień klientów Banku są przede wszystkim roszczenia o stwierdzenie nieważności całości lub części umowy lub o zapłatę z tytułu zwrotu rzekomo nienależnego świadczenia w związku z abuzywnym charakterem klauzul walutowych; dotychczasowe prawomocne rozstrzygnięcia są korzystne dla Banku, w żadnej ze spraw nie zapadł prawomocny wyrok potwierdzający słuszność twierdzeń klientów, jak również żadna z klauzul stosowanych w umowach nie została wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych.

c) ROSZCZENIA REPRYWATYZACYJNE W STOSUNKU DO NIERUCHOMOŚCI UŻYTKOWANYCH PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego prowadzone są:

- dwa postępowania, w tym jedno zawieszone, w stosunku do nieruchomości Banku, których przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji odmawiających przyznania prawa własności czasowej, oddającej nieruchomości w zarząd i o nabyciu z mocy prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynku, zwrot nieruchomości oraz regulacja stanów prawnych nieruchomości.
- jedenaście postępowań, w tym jedno zawieszone w stosunku do nieruchomości pozostałych spółek Grupy Kapitałowej Banku, których przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych lub zwrot nieruchomości.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Grupy Kapitałowej z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

47. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro i lokata w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	30.09.2018	31.12.2017	30.09.2017
Gotówka, rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 732	15 845	15 910
Lokaty w Banku Centralnym	2 640	1 965	970
Bieżące należności od banków	7 458	5 036	3 495
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, w tym	228	154	150
środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - należności od banków	220	143	142
środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - kredyty i pożyczki udzielone klientom	8	11	8
Razem	21 058	23 000	20 525

ŚRODKI PIENIĘŻNE O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA

Środki pieniężne w kwocie 228 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku: 154 miliony PLN), w tym:

- w kwocie 8 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku: 11 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Dom Maklerski PKO BP SA operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP,
- w kwocie 6 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku: 9 milionów PLN) stanowiące środki wpłacone przez uczestników IKE, IKZE, PPE i PSO, które nie zostały do 30 września 2018 roku i odpowiednio 31 grudnia 2017 roku przeliczone przez agenta transferowego na jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- w kwocie 214 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku: 134 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenie transakcji sekurytyzacji.

48. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad Bankiem jako podmiot posiadający 29,43% udziału w kapitale podstawowym Banku. Szczegółowo akcjonariat Banku został opisany w nocie 39 „Kapitał własny i akcjonariat Banku” niniejszego sprawozdania.

W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Na mocy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

PRZYCHODY Z TYTUŁU PRZEJŚCIOWEGO WYKUPU PRZEZ BUDŻET PAŃSTWA ODSETEK OD KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH „STAREGO” PORTFELA	01.01-30.09.2018	01.01-30.09.2017
Przychody memoriałowe	107	57
Przychody otrzymane kasowo	84	21
Różnica – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	23	36

Od 1 stycznia 2018 roku w oparciu o przepisy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych, kredytobiorcy nabyli prawo do umorzenia w ciężar budżetu państwa pozostałego zadłużenia, co skutkować będzie sukcesywnym (do 2026 roku) całkowitym rozliczaniem zadłużeń z tytułu kredytów mieszkaniowych tzw. „starego” portfela. Bank prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu w okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku otrzymał prowizję w wysokości 1 miliona PLN a w okresie dziewięciu miesięcy 2017 roku otrzymał prowizję w wysokości 2 milionów PLN.

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z którego tytułu otrzymuje prowizję od Budżetu Państwa – w okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku Bank otrzymał prowizję z tego tytułu w wysokości 1 miliona PLN, a w okresie dziewięciu miesięcy 2017 roku wynosiły one 3 miliony PLN.

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji - w okresie 9 miesięcy 2018 roku wynosiło 45 milionów PLN, a w okresie 9 miesięcy 2017 roku wynosiło 24 miliony PLN.

TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

Wszystkie opisane poniżej transakcje ze wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

30 WRZEŚNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	83	17	66	28
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	17	17	8	
Bank Poczty SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	9	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	100	34	83	29

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	200	168	54	54
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	201	169	54	54

31 GRUDNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	49	6	37	25
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	13	13	9	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	16	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	62	19	62	26

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	219	211	92	91
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	219	211	92	91

49. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OCENY

Wartość godziwa to cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych (tj. cena wyjścia) bez względu na to, czy cena ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny.

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do danego poziomu hierarchii stosuje się różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej.

POZIOM 1: CENY KWOTOWANE NA AKTYWNYCH RYNKACH

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty finansowe dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową będącą ceną kupna:

- dłużne papiery wartościowe wyceniane do fixingu z platformy Bondspot lub serwisów informacyjnych Bloomberg oraz Reuters,
- dłużne i kapitałowe papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, w tym w portfelu Domu Maklerskiego,
- instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym.

POZIOM 2: TECHNIKI WYCENY OPARTE NA OBSERWOWALNYCH DANYCH RYNKOWYCH

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	OBSERWOWALNE DANE WEJŚCIOWE
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – CIRS, IRS, FRA	Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap.
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – OPCJE WALUTOWE, OPCJE NA STOPE PROCENTOWĄ, EGZOTYCZNE OPCJE EQUITY, TRANSAKcje FX FORWARD, FX SWAP	Model wyceny dla danego typu opcji walutowej. Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności dla transakcji FX forward, FX swap. Ceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane z rynku (ceny rynkowe).	Krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych, płaszczyzny zmienności dla określonych par walutowych, walutowe kursy fixingowe NBP. W celu wyceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.
BONY PIENIĘŻNE NBP	Metoda krzywej rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynku pieniężnego oraz rynku transakcji OIS.
OBLIGACJE KOMUNALNE EUR	Przyjęty model wyceny.	Stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS, rynku transakcji CDS, zmienność rynku opcji stopy procentowej.
OBLIGACJE KOMUNALNE PLN	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
TRANSAKcje COMMODITY SWAP	Model krzywej cen towarowych.	Krzywe cen towarowych, krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych.

POZIOM 3: POZOSTAŁE TECHNIKI WYCENY

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tej kategorii Bank zaklasyfikował instrumenty finansowe, które są wyceniane według wewnętrznych modeli wyceny:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY
INSTRUMENTY FINANSOWE NIEPRZEZNACZONE DO OBROTU OBOWIĄZKOWO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZECZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	Metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Efektywna marża kredytowa
AKCJE VISA INC. SERII C UPRZYWILEJOWANE	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.	Dyskonto uwzględniające ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczane w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności)
AKCJE BIURA INFORMACJI KREDYTOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki
UDZIAŁY W POLSKIM STANDARDZIE PŁATNOŚCI SP. Z O.O.	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki
UDZIAŁY W SOCIETY FOR WORLDWIDE INTERBANK FINANCIAL TELECOMMUNICATION CO- OPERATIVE SOCIETY	Wartość rynkowa udziałów oszacowana przez spółkę	Wartość rynkowa oszacowana przez spółkę
AKCJE KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki
UDZIAŁY W WAŁBRZYSKIEJ SPECJALNEJ STREFIE EKONOMICZNEJ „INVEST-PARK” SP Z O.O.	Ustalenie wartości godziwej przez rzeczoznawcę majątkowego metodą skorygowanych aktywów netto	Wartość aktywów netto spółki
AKCJE WIELKOPOLSKIEJ GILDII ROLNO-OGRODNICZEJ SA	Ustalenie wartości godziwej przez rzeczoznawcę majątkowego metodą skorygowanych aktywów netto	Wartość aktywów netto spółki

Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	Metoda wartości netto aktywów Funduszu (NAV - Net Asset Value), tj. wartość godziwa projektów inwestycyjnych (spółek) wchodzących w skład Funduszu, które podlegają co pół roku przeglądom lub badaniom przez biegłego rewidenta.	Wartość aktywów netto Funduszu
--	---	--------------------------------

INSTRUMENTY FINANSOWE WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE

OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczane w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności)
-------------------------------	---	--

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 30.09.2018	Poziom 1 Poziom 2 Poziom 3			
	Wartość bilansowa	Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Instrumenty pochodne zabezpieczające	496	-	496	-
Pozostałe instrumenty pochodne	1 389	3	1 386	-
Papiery wartościowe	51 974	41 000	9 197	1 777
przeznaczone do obrotu	1 999	1 999	-	-
dłużne papiery wartościowe	1 979	1 979	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	15	15	-	-
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	5	5	-	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 023	2 531	97	395
dłużne papiery wartościowe	1 419	1 213	92	114
udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	178	178	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach - nie notowane na giełdach	282	-	1	281
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	1 144	1 140	4	-
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	46 952	36 470	9 100	1 382
dłużne papiery wartościowe	46 952	36 470	9 100	1 382
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	934	-	-	934
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	934	-	-	934
kredyty mieszkaniowe	29	-	-	29
kredyty gospodarcze	149	-	-	149
kredyty konsumpcyjne	756	-	-	756
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	54 793	41 003	11 079	2 711

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 30.09.2018	Poziom 1 Poziom 2 Poziom 3			
	Wartość bilansowa	Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Instrumenty pochodne zabezpieczające	492	-	492	-
Pozostałe instrumenty pochodne	2 387	1	2 386	-
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	60	60	-	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	2 939	61	2 878	-

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ NA DZIEŃ 31.12.2017	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	431	429	2	-
Dłużne papiery wartościowe	405	403	2	-
Udziały i akcje w innych jednostkach	19	19	-	-
Certyfikaty inwestycyjne	7	7	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	2 598	1	2 597	-
Instrumenty zabezpieczające	887	-	887	-
Instrumenty o charakterze handlowym	1 711	1	1 710	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 157	3 775	4 382	-
Dłużne papiery wartościowe	6 688	2 306	4 382	-
Jednostki uczestnictwa	1 469	1 469	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	43 651	34 236	7 249	2 166
Dłużne papiery wartościowe	43 192	34 152	7 249	1 791
Kapitałowe papiery wartościowe	203	80	-	123
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	256	4	-	252
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	54 837	38 441	14 230	2 166
Pochodne instrumenty finansowe	2 740	-	2 740	-
Instrumenty zabezpieczające	204	-	204	-
Instrumenty o charakterze handlowym	2 536	-	2 536	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	2 740	-	2 740	-

W okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku oraz w 2017 roku nie wystąpiły transfery pomiędzy poziomami wartości godziwej.

Począwszy od 2018 roku na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej Grupa ujmuje kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Kredyty te w poprzednich okresach były wyceniane metodą zamortyzowanego kosztu.

W związku z wdrożeniem MSSF 9, na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej wykazane zostały również następujące instrumenty kapitałowe:

- Akcje Biura Informacji Kredytowej SA
- Udziały w Polskim Standardzie Płatności Sp. z o.o.
- Udziały w Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication Co-operative Society
- Akcje Krajowej Izby Rozliczeniowej SA
- Akcje Wielkopolskiej Gildii Rolno-Ogrodnicznej SA
- Udziały w Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej „Invest – Park” Sp. z o.o.

WPŁYW PARAMETRÓW ESTYMOWANYCH NA WYCENĘ DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	30.09.2018		31.12.2017	
	Wartość godziwa według		Wartość godziwa według	
	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom ¹	961	908		
Akcje Visa Inc. ²	172	145		
Inwestycje kapitałowe ³	120	109		
Obligacje korporacyjne ⁴	114	114		
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite				
Obligacje korporacyjne ⁴	1 366	1 359		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania ⁵			264	239
Akcje Visa Inc. ²			129	103
Obligacje korporacyjne ⁴			1 799	1 783

¹ Scenariusz zakładający zmianę stopy dyskontowej o +/- 0,5 p.p

² Scenariusz zakładający współczynnik z tytułu dyskonta dot. przyszłych warunków zamiany akcji serii C na akcje zwykłe na poziomie odpowiednio 0%/100%

³ Scenariusz zakładający zmianę wartości wyceny o +/- 5%

⁴ Scenariusz zakładający zmianę spreadu kredytowego o +/- 10%

⁵ Scenariusz zakładający odpowiednio wzrost/spadek wartości aktywów netto Funduszu o +/- 5%

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3

UZGODNIENIE ZMIAN W TRAKCIE OKRESÓW WARTOŚCI GODZIWEJ NA POZIOMIE 3 HIERARCHII WARTOŚCI GODZIWEJ	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Bilans otwarcia na początek okresu	2 166	3 374
Zastosowanie MSSF 9 po raz pierwszy	1 186	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 070	
Instrumenty kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	116	
Bilans otwarcia na początek okresu - przekształcony	3 352	
Różnice kursowe	14	(20)
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	7	(8)
Pozostałe instrumenty kapitałowe	7	(12)
Zwiększenie zaangażowania w instrumenty kapitałowe	1	-
Objęcie nowej emisji udziałów w instytucji wspólnego inwestowania	-	11
Emisje i wykupy obligacji korporacyjnych	(285)	(1 310)
Obniżenie zaangażowania kapitałowego w instytucji wspólnego inwestowania	(47)	(21)
Sprzedaż tytułów uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	(217)	-
Spisanie/spłata kredytów w trakcie okresu	(159)	
Nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(159)	
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	61	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	24	
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	6	-
Pozostałe instrumenty kapitałowe	31	-
Zmiana wyceny ujęta w innych dochodach całkowitych	(9)	63
Obligacje korporacyjne	(9)	20
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		6
Akcje Visa Inc.		37
Stan na koniec okresu	2 711	2 097

50. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	30.09.2018	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 372	13 372
Należności od banków			8 226	8 226
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 226	8 226
Papierły wartościowe			6 670	6 672
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	6 670	6 672
dłużne papierły wartościowe (obligacje skarbowe)	1	kwotowania rynkowe	2 174	2 176
dłużne papierły wartościowe (obligacje korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 051	2 051
dłużne papierły wartościowe (obligacje komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 445	2 445
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			210 699	208 021
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	210 699	208 021
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	110 997	106 900
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	60 016	58 746
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	25 546	28 212
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	191	191
należności z tytułu leasingu finansowego	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	13 949	13 972
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem	3 031	3 031
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	6	6
Zobowiązania wobec banków			1 897	1 897
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 897	1 897
Zobowiązania wobec klientów			225 583	225 521
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	225 583	225 521
zobowiązania wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	154 765	154 704
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	52 209	52 208
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	13 353	13 353
otrzymane kredyty i pożyczki	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 386	3 386
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 870	1 870
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych			28 213	28 322
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	28 213	28 322
Zobowiązania podporządkowane			2 707	2 707
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 707	2 707
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	3 926	3 926

	poziom hierarchii wartości	metoda wyceny	31.12.2017	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	17 810	17 810
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 233	5 233
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			205 629	203 256
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	106 191	101 998
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	56 792	56 761
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	24 590	26 407
dłużne papierły wartościowe			4 368	4 368
dłużne papierły wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 855	1 855
dłużne papierły wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 513	2 513
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	902	902
należności z tytułu leasingu finansowego	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	12 786	12 820
Inwestycyjne papierły wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 812	1 816
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	2 377	2 377
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	6	6
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 558	4 558
Zobowiązania wobec klientów			218 800	218 735
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	52 667	52 666
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	11 409	11 409
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	151 161	151 097
otrzymane kredyty i pożyczki	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 563	3 563
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane	23 932	24 226
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 720	1 720
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	4 129	4 129

51. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

NALEŻNOŚCI STANOWIĄCE PRZEDMIOT TRANSAKCJI SEKURYTYZACJI WIERZYTELNOŚCI LEASINGOWYCH

Na 30 września 2018 roku wartość należności stanowiących przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych wyniosła 835 milionów PLN. Stanowią one zabezpieczenie zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki celowej ROOF Poland Leasing 2014 DAC. Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Grupy Kapitałowej z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej. Grupa Kapitałowa nie ma bowiem obowiązku wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom – nabywcom dłużnych papierów wartościowych, dopóki nie otrzyma odpowiadających im kwot od leasingobiorców z tytułu umów, z których wierzytelności są przedmiotem programu sekurytyzacji.

Dodatkowo nie jest spełniony warunek niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika sekurytyzowanych aktywów. W okresie od uruchomienia transakcji sekurytyzacji w grudniu 2014 roku do 31 grudnia 2017 roku obowiązywał okres rewolwingowy, w czasie którego Grupa mogła sprzedawać niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności wynikające z umów leasingowych do łącznej wartości 1 475 milionów PLN w miejsce spłacanych należności leasingowych. Dodatkowo, Grupa rozlicza się z nabywcami papierów wartościowych w okresach kwartalnych, podczas gdy typowym okresem rozliczeniowym w sekurytyzowanych umowach leasingu są okresy miesięczne. Od stycznia 2018 roku program sekurytyzacji wszedł w fazę amortyzacji.

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU TRANSAKcji Z PRZYRZECZENIEM ODKUPU

Do aktywów finansowych, których Grupa Kapitałowa nie wyłącza ze sprawozdania finansowego, należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu (obligacje skarbowe).

WARTOŚĆ BILANSOWA	30.09.2018	31.12.2017
Dłużne papiery wartościowe	145	48
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	145	48
Pozycja netto	-	-

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU UJEMNEJ WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym rozliczenia z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych. Wartość tych aktywów na 30 września 2018 roku wynosiła 516 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 558 milionów PLN).

WSTĘPNY DEPOZYT ROZLICZENIOWY KDPW

Dom Maklerski utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izbą Rozliczeniową.

WARTOŚĆ BILANSOWA/WARTOŚĆ GODZIWA	30.09.2018	31.12.2017
Wartość depozytu	10	10
Wartość nominalna zabezpieczenia	10	10
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	8	11

FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH

	30.09.2018	31.12.2017
Wartość funduszu	1 088	1 133
Wartość nominalna zabezpieczenia	1 100	1 200
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 098	1 193

Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie funduszu są obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej. Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych.

ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNOSZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

	30.09.2018	31.12.2017
Wartość składki wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty	228	120
Wartość nominalna aktywów w które ulokowano środki odpowiadające zobowiązaniom	302	175
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	301	174

Począwszy od 2017 roku wartość składek wnoszonych w formie zobowiązań do zapłaty stanowi 30% składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego („BFG”) na fundusz gwarantowania depozytów lub fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty są obligacje skarbowe zablokowane na rzecz BFG, w wysokości zapewniającej utrzymanie stosunku wartości praw majątkowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty do kwoty zobowiązań do zapłaty na poziomie nie niższym niż 110%. Wartość praw majątkowych stanowiących pokrycie zobowiązań do zapłaty dla celów ustalenia minimalnego poziomu stosunku wartości aktywów do wielkości zobowiązań do zapłaty określa się według wartości ustalonej na podstawie ostatniego kursu fixingowego z danego dnia z elektronicznego rynku skarbowych papierów wartościowych organizowanego przez ministra właściwego do spraw budżetu, przy czym wartość tę powiększa się o odsetki należne na dzień wyceny, chyba że wartość odsetek została uwzględniona w tym kursie.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości. Wartość środków stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych na rzecz BFG będzie ulegała zwiększeniu w terminach wnoszenia składek na fundusz gwarantowania depozytów (w okresach kwartalnych) oraz na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (w III kwartale danego roku) w wysokości nie wyższej niż 30% wartości składki ustalonej przez BFG. Wartość środków może ulec zmniejszeniu w przypadku otrzymania przez Bank wezwania BFG do przekazania w formie pieniężnej środków odpowiadających zobowiązaniom do zapłaty.

OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO GRUPY KAPITAŁOWEJ

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku oraz w roku zakończonym 31 grudnia 2017 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Grupy Kapitałowej podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

Na 30 września 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, dla których Grupa Kapitałowa utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

52. POZOSTAŁE INFORMACJE

SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

Działalność Banku i pozostałych spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA nie wykazuje istotnych cech sezonowości lub cykliczności.

UPRAWNIENIE DO SPRZEDAŻY LUB OBCIĄŻENIA ZASTAWEM ZABEZPIECZENIA USTANOWIONEGO NA RZECZ GRUPY KAPITAŁOWEJ

Na 30 września 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku na rzecz Grupy Kapitałowej Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Grupa Kapitałowa Banku była uprawniona sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

INFORMACJE O ZNACZĄCYCH UMOWACH DOTYCZĄCYCH UDZIELENIA PRZEZ EMITENTA LUB PRZEZ JEDNOSTKĘ OD NIEGO ZALEŻNĄ PORĘCZEŃ KREDYTU LUB POŻYCZKI LUB UDZIELENIA GWARANCJI

W III kwartale 2018 roku PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zawarły znaczących umów dotyczących udzielenia poręczeń kredytu lub pożyczki ani udzielenia gwarancji.

ZACIĄGNIĘTE KREDYTY I UMOWY POŻYCZEK, GWARANCJI I PORĘCZEŃ NIEDOTYCZĄCE DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ

W III kwartale 2018 roku PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zaciągały kredytów, pożyczek, a także nie otrzymały gwarancji i poręczeń nie dotyczących działalności operacyjnej.

ZNACZĄCE UMOWY ORAZ ISTOTNE UMOWY Z BANKIEM CENTRALNYM LUB ORGANAMI NADZORU

PKO Bank Polski SA nie zawarł w III kwartale 2018 roku znaczących umów oraz istotnych umów z bankiem centralnym lub organami nadzoru.

STANOWISKO ZARZĄDU PKO BANKU POLSKIEGO SA W ZAKRESIE MOŻLIWOŚCI ZREALIZOWANIA WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYCH PROGNOZ WYNIKÓW NA DANY ROK

PKO Bank Polski SA nie przekazywał do publicznej wiadomości prognozy wyników na 2018 rok.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

53. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim S.A., jak i w pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu miar adekwatności kapitałowej, kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową tolerancji na ryzyko i systemu limitów w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

Grupa Kapitałowa regularnie, nie rzadziej niż raz w roku, przeprowadza ocenę istotności ryzyka występującego w działalności Banku i Grupy Kapitałowej. Ocena ta może być przeprowadzona częściej, w szczególności w przypadku istotnej zmiany zakresu działalności lub profilu ryzyka Banku, podmiotu Grupy Kapitałowej lub Grupy Kapitałowej. Przy określaniu kryteriów uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne uwzględniany jest wpływ istotności tego ryzyka zarówno na działalność Banku, jak i Grupy Kapitałowej. Podczas oceny istotności ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej określa się katalog ryzyk istotnych na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej. Grupa Kapitałowa uznała za istotne: ryzyko kredytowe niewypłacalności, ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania, ryzyko operacyjne, ryzyko biznesowe, ryzyko zmian makroekonomicznych oraz ryzyko modeli. Podmioty Grupy Kapitałowej mogą uznać za istotne inne rodzaje ryzyka niż wymienione powyżej z uwzględnieniem specyfiki i skali swojej działalności oraz rynku, na którym podmiot prowadzi działalność. Dla tych rodzajów ryzyka Bank weryfikuje istotność ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej. Podmioty Grupy Kapitałowej uczestniczą w ocenie istotności rodzajów ryzyka inicjowanej przez podmiot dominujący i ocenianej na poziomie Grupy Kapitałowej.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za rok 2017 oraz w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej według stanu na 31 grudnia 2017 roku opisane zostały szczegółowo dla poszczególnych rodzajów ryzyka elementy systemu zarządzania ryzykiem: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar i ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze dla zidentyfikowanych istotnych rodzajów ryzyka.

CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- ochrona depozytów klientów,
- wsparcie Grupy Kapitałowej w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

KLUCZOWE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- 1) Grupa Kapitałowa zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- 2) proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Grupy przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko,
- 3) proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- 4) metody identyfikacji, pomiaru lub oceny, monitorowania i zarządzania ryzykiem są adekwatne do poziomu tolerancji na ryzyko przyjętego przez Grupę Kapitałową. Istotne rodzaje ryzyka, na które narażona jest Grupa Kapitałowa, identyfikuje się odpowiednio przy podejmowaniu decyzji biznesowych,
- 5) metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Grupy Kapitałowej i otoczenia, w którym Grupa Kapitałowa działa oraz okresowo weryfikowane i walidowane,

- 6) Zarząd określa rodzaje ryzyka podlegające zarządzaniu oraz komórki organizacyjne Centrali i specjalistyczne jednostki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie tymi rodzajami ryzyka,
- 7) Grupa Kapitałowa alokuje zasoby niezbędne do efektywnego zarządzania ryzykiem,
- 8) Grupa Kapitałowa opracowuje plany awaryjne na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych, które mogą szczególnie istotnie wpłynąć na funkcjonowanie Grupy, w szczególności plany awaryjne wymagane przez powszechnie obowiązujące przepisy prawa oraz przepisy wewnętrzne Grupy,
- 9) plany finansowe, kapitałowe i strategiczne weryfikuje się i ocenia w zakresie generowanego poziomu ryzyka,
- 10) proces zarządzania danym rodzajem ryzyka oraz adekwatnością kapitałową jest uregulowany odpowiednio do stopnia złożoności i istotności tego ryzyka w przepisach wewnętrznych dotyczących zasad zarządzania tym rodzajem ryzyka oraz zasad zarządzania adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem Grupy Kapitałowej. W ramach tego nadzoru Bank ocenia systemy zarządzania ryzykiem w podmiotach oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku.

System zarządzania ryzykiem nadzorowany jest przez Radę Nadzorczą, która kontroluje i ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza ocenia czy elementy systemu zarządzania ryzykiem służą zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów Banku i Grupy. W szczególności ocenia, czy system zarządzania ryzykiem zawiera sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem oraz sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Grupy, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości.

Rada Nadzorcza weryfikuje, czy w ramach systemu zarządzania ryzykiem stosowane są sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów oraz czy przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwi monitorowanie poziomu ryzyka. Rada ocenia czy system zarządzania ryzykiem jest na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka.

Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego S.A. w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie, kontrolowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Grupę w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Grupy oraz uchwała przepisy wewnętrzne Grupy dotyczące zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- 1) Komitet Ryzyka (KR),
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- 3) Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- 4) Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO).

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech, wzajemnie niezależnych poziomach:

PIERWSZY POZIOM tworzą struktury organizacyjne zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych. Funkcja jest realizowana we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku, w komórkach organizacyjnych Centrali i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku. Jednostki i komórki organizacyjne Centrali implementują zaprojektowane przez jednostki i komórki organizacyjne Centrali usytuowane na drugim poziomie odpowiednie mechanizmy kontroli ryzyka, w tym zwłaszcza limity oraz zapewniają ich przestrzeganie poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne. Jednocześnie podmioty Grupy Kapitałowej Banku obowiązuje zasada spójności i porównywalności oceny i kontroli ryzyka w Banku oraz w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, z uwzględnieniem specyfiki działalności podmiotu oraz rynku, na którym prowadzi działalność,

DRUGI POZIOM obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, ocenę lub kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne działające na podstawie obowiązujących przepisów wewnętrznych Banku. Celem tych struktur jest zapewnienie żeby działania realizowane na pierwszym

poziomie były właściwie uregulowane w przepisach wewnętrznych Banku i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności i właściwych komitetach. Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyleń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Działania te realizuje się w szczególności w komórkach organizacyjnych Centrali odpowiadających za kontroling.

TRZECI POZIOM stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej. Audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje.

Niezależność poziomów polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu,
- funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu,
- funkcja zarządzania ryzykiem braku zgodności podlega Wiceprezesowi Zarządu Nadzorującemu Obszar Prawny i Zgodności.

Struktura organizacyjna Banku dostosowana jest do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka w celu zapewnienia efektywności zarządzania tym ryzykiem oraz uniknięcia konfliktów interesów. Na zakres odpowiedzialności i poziom niezależności struktur organizacyjnych z wyłączeniem komórek audytu wewnętrznego i do spraw zgodności, wpływ ma istotność i poziom ryzyka związanego z działalnością Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku. W ramach tego nadzoru Bank nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem w podmiotach oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

Zasady i sposób oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w podmiotach Grupy Kapitałowej określają przepisy wewnętrzne. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku tworzą i aktualizują przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank oraz z uwzględnieniem postanowień Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej Banku. Przepisy wewnętrzne podmiotów Grupy Kapitałowej Banku dotyczące zarządzania ryzykiem uwzględniają:

- 1) zasadę spójności i porównywalności oceny ryzyka poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku,
- 2) zakres i rodzaj powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Banku,
- 3) specyfikę i skalę działalności podmiotu Grupy Kapitałowej Banku oraz rynku, na którym prowadzi działalność,
- 4) rodzaje ryzyka podlegające zarządzaniu w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku wynikające ze specyfiki ich działalności.

Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem w podmiotach Grupy Kapitałowej jest realizowany w szczególności poprzez zaangażowanie komórek organizacyjnych Centrali i specjalistycznych jednostek organizacyjnych lub właściwych komitetów działających w Banku w opiniowanie transakcji podmiotów Grupy Kapitałowej zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku. Nie rzadziej niż raz w roku ustalana jest lista podmiotów, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Grupy Kapitałowej. Dla tych podmiotów zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku określa się podejście dotyczące minimalnych ilościowych strategicznych limitów tolerancji na poszczególne ryzyka specyficzne dla podmiotu oraz sposób ich raportowania.

SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PODJĘTE W OKRESIE 9 MIESIĘCY 2018 ROKU

Priorytetem Grupy Kapitałowej jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej, w tym efektywne zarządzanie adekwatnością kapitałową, utrzymywanie stabilnych źródeł finansowania, które stanowią podstawę stabilnego rozwoju działalności biznesowej, wspieranie polskiej przedsiębiorczości, satysfakcja klienta, zaangażowanie się w kreowanie nowych standardów w skali rynku, przeciwdziałanie cyberzagrożeniom, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania, skutecznej kontroli kosztów oraz odpowiedniej oceny i poziomu ryzyka.

W tym celu w okresie 9 miesięcy 2018 roku przeprowadzone zostały następujące działania:

- 1) 8 lutego 2018 roku Bank dokonał całkowitej wcześniejszej spłaty linii kredytowej udzielonej przez Nordea Bank AB (publ) na podstawie umowy z 1 kwietnia 2014 roku. O zawarciu umowy z Nordea Bank AB (publ) i warunkach, na jakich została zawarta, Bank informował w raporcie bieżącym nr 26/2014. Linia kredytowa pierwotnie była udzielona na okres 7 lat, a tym samym Bank dokonał jej przedterminowej spłaty 3 lata przed pierwotnym terminem wymagalności,
- 2) 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych przeprowadzonej 5 marca 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 1 000 000 000 PLN, na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku na podstawie art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego w związku z art. 63 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012,
- 3) 18 maja 2018 roku Bank zamienił zapadające własne obligacje krótkoterminowe w kwocie 650 milionów PLN na obligacje o terminie wymagalności 6 miesięcy w tej samej kwocie,
- 4) PKO Bank Hipoteczny S.A. przeprowadził pięć emisji listów zastawnych, w tym jedną denominowaną w EUR o wartości nominalnej 500 milionów EUR z terminem zapadalności określonym na 24 stycznia 2024 roku oraz cztery złotowe emisje listów zastawnych o łącznej wartości nominalnej 1 360 milionów PLN z terminem wykupu w latach 2022-2028,
- 5) Bank uczestniczył w kolejnej edycji europejskich testów warunków skrajnych przeprowadzanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA). EBA planuje opublikować wyniki testów warunków skrajnych w terminie do 2 listopada 2018 roku.

54. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO – INSTRUMENTY FINANSOWE DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - BILANSOWE INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	30.09.2018	01.01.2018
Instrumenty pochodne zabezpieczające	496	887
Pozostałe instrumenty pochodne	1 389	1 699
Papiery wartościowe:	5 022	5 121
przeznaczone do obrotu	1 999	431
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 023	4 690
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	934	1 070
mieszkaniowe	29	37
gospodarcze	149	182
konsumpcyjne	756	851
Razem	7 841	8 777

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - BILANSOWE INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	31.12.2017
Instrumenty pochodne zabezpieczające	887
Pozostałe instrumenty pochodne	1 711
Papiery wartościowe:	8 588
przeznaczone do obrotu	431
instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 157
Razem	11 186

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI – AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI, KTÓRE SĄ PRZETERMINOWANE LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 30.09.2018	Aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)				Aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)				Aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)				RAZEM PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI
	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	2 766	-	-	2 766	1 803	986	96	2 885	258	254	2 382	2 894	8 545
kredyty	1 872	-	-	1 872	916	616	96	1 628	182	166	2 225	2 573	6 073
mieszkaniowe	581	-	-	581	612	200	-	812	77	74	439	590	1 983
gospodarcze	981	-	-	981	150	316	96	562	69	56	1 413	1 538	3 081
konsumpcyjne	310	-	-	310	154	100	-	254	36	36	373	445	1 009
należności z tytułu leasingu finansowego	894	-	-	894	887	370	-	1 257	76	88	157	321	2 472
Inne aktywa finansowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem netto	2 766	-	-	2 766	1 803	986	96	2 885	258	254	2 382	2 894	8 545

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 31.12.2017	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM
Dłużne papiery wartościowe:	-	-	3	3
obligacje korporacyjne walutowe	-	-	3	3
Należności od banków	-	-	1	1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	4 541	976	2 765	8 282
kredyty	2 762	606	2 639	6 007
mieszkaniowe	1 222	320	596	2 138
gospodarcze	1 066	153	1 555	2 774
konsumpcyjne	474	133	488	1 095
należności z tytułu leasingu finansowego	1 779	370	126	2 275
Inne aktywa finansowe	1	-	1	2
Razem netto	4 542	976	2 770	8 288

WEWNĘTRZNE KLASY RATINGOWE

Biorąc pod uwagę charakter działalności Grupy Kapitałowej oraz wolumen należności kredytowych i leasingowych najistotniejsze portfele są w zarządzaniu Banku oraz PKO Leasing SA.

Ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych niespełniające przesłanek utraty wartości klasyfikowane są ze względu na rating klienta w ramach wewnętrznych klas ratingowych od A do G (w zakresie podmiotów finansowych A-F).

Systemem ratingowym objęte są następujące portfele:

- klienci rynku korporacyjnego,
- małe i średnie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem pewnych grup produktów ocenianych w sposób uproszczony).

Kredyty i pożyczki niespełniające przesłanek utraty wartości niepodlegające ocenie ratingowej charakteryzują się satysfakcjonującym poziomem ryzyka kredytowego. Dotyczy to w szczególności kredytów detalicznych (w tym kredytów mieszkaniowych), wśród których brak jest indywidualnie istotnych zaangażowań, których istnienie skutkowałoby powstaniem istotnego ryzyka kredytowego.

55. KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Grupa Kapitałowa definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych podmiotów lub grup podmiotów, których zdolność spłaty zadłużenia zależna jest od wspólnego czynnika ryzyka. Grupa Kapitałowa analizuje ryzyko koncentracji wobec:

- 1) największych podmiotów
- 2) największych grup kapitałowych
- 3) sekcji branżowych
- 4) regionów geograficznych
- 5) walut
- 6) ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.

56. PRAKTYKI FORBEARANCE

Grupa Kapitałowa jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się ze zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

30.09.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1
Kredyty	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1
konsumpcyjne	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 127	2	1 129	(85)	1 044	2 105	203	2 308	(1 020)	1 288	2 332
Kredyty	1 112	2	1 114	(85)	1 029	2 000	203	2 203	(1 008)	1 195	2 224
mieszkaniowe	531	-	531	(41)	490	708	1	709	(369)	340	830
gospodarcze	504	2	506	(36)	470	1 090	199	1 289	(549)	740	1 210
konsumpcyjne	77	-	77	(8)	69	202	3	205	(90)	115	184
Należności z tytułu leasingu finansowego	15	-	15	-	15	105	-	105	(12)	93	108
Razem	1 127	2	1 129	(85)	1 044	2 106	203	2 309	(1 020)	1 289	2 333

01.01.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1
Kredyty	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1
konsumpcyjne	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 532	3	1 535	(95)	1 440	2 560	201	2 761	(1 215)	1 546	2 986
Kredyty	1 504	3	1 507	(95)	1 412	2 398	201	2 599	(1 160)	1 439	2 851
mieszkaniowe	562	-	562	(32)	530	894	-	894	(431)	463	993
gospodarcze	867	3	870	(57)	813	1 263	196	1 459	(619)	840	1 653
konsumpcyjne	75	-	75	(6)	69	241	5	246	(110)	136	205
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Należności z tytułu leasingu finansowego	28	-	28	-	28	162	-	162	(55)	107	135
Razem	1 532	3	1 535	(95)	1 440	2 561	201	2 762	(1 215)	1 547	2 987

31.12.2017	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Kredyty	1 433	2	1 435	(54)	1 381	2 298	213	2 511	(968)	1 543	2 924
mieszkaniowe	544	-	544	(13)	531	872	11	883	(439)	444	975
gospodarcze	819	2	821	(39)	782	1 211	187	1 398	(433)	965	1 747
konsumpcyjne	70	-	70	(2)	68	215	15	230	(96)	134	202
Należności z tytułu leasingu finansowego	31	-	31	(3)	28	160	-	160	(58)	102	130
Razem	1 464	2	1 466	(57)	1 409	2 458	213	2 671	(1 026)	1 645	3 054

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG STOSOWANYCH ZMIAN WARUNKÓW SPŁATY (BRUTTO)	30.09.2018	31.12.2017
Rozłożenie zadłużenia wymagalnego na raty	2 049	2 365
Zmiana formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące)	1 494	1 671
Wydłużenie okresu kredytowania	1 472	1 700
Zmiana oprocentowania	735	772
Zmiana wysokości marży	733	896
Redukcja wierzytelności	129	150
Inne warunki	228	72

Dla danej ekspozycji kredytowej podlegającej forbearance może być zastosowana więcej niż jedna zmiana warunków spłaty

PAPIERY WARTOŚCIOWE PODLEGAJĄCE FORBEARANCE

30.09.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance			Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance				Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Razem brutto	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	-	114	114	-	114	114
obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	114	114	-	114	114
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	107	107	107	471	471	(11)	460	567
obligacje korporacyjne PLN	37	37	37	471	471	(11)	460	497
obligacje korporacyjne walutowe	70	70	70	-	-	-	-	70
Razem	107	107	107	585	585	(11)	574	681

01.01.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance				Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance				Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	137	137	-	137	-	-	-	-	137
obligacje korporacyjne PLN	137	137	-	137	-	-	-	-	137
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	231	231	(3)	228	473	473	(15)	458	686
obligacje korporacyjne PLN	81	81	(1)	80	-	-	-	-	80
obligacje korporacyjne walutowe	150	150	(2)	148	473	473	(15)	458	606
Razem	368	368	(3)	365	473	473	(15)	458	823

31.12.2017	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance			Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance				Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Razem brutto	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży								
obligacje korporacyjne PLN	81	81	81	819	819	(246)	573	654
obligacje korporacyjne walutowe	150	150	150	-	-	-	-	150
Razem	231	231	231	819	819	(246)	573	804

DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG STOSOWANYCH ZMIAN WARUNKÓW SPŁATY (BRUTTO)	30.09.2018	31.12.2017
Rozłożenie zadłużenia wymagalnego na raty	692	1 050
Zmiana formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące)	692	1 050
Wydłużenie okresu kredytowania	692	1 050
Zmiana oprocentowania	585	819
Zmiana wysokości marży	585	819
Redukcja wierzytelności	-	133

57. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY 30.09.2018	PLN	CHF	EUR	USD	INNE	Razem
Nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat						
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	934	-	-	-	-	934
mieszkaniowe	29	-	-	-	-	29
gospodarcze	149	-	-	-	-	149
konsumpcyjne	756	-	-	-	-	756
Nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	934	-	-	-	-	934
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu						
Kredyty brutto	165 531	24 243	11 394	2 069	1 207	204 444
mieszkaniowe	86 140	23 463	3 203	78	134	113 018
gospodarcze	52 799	525	8 167	1 988	655	64 134
konsumpcyjne	26 592	255	24	3	418	27 292
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	191
Należności z tytułu leasingu finansowego	10 626	23	3 462	259	63	14 433
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(6 841)	(814)	(374)	(198)	(142)	(8 369)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu netto	169 507	23 452	14 482	2 130	1 128	210 699
Razem	170 441	23 452	14 482	2 130	1 128	211 633

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY 01.01.2018	PLN	CHF	EUR	USD	INNE	Razem
Nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat						
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 070	-	-	-	-	1 070
mieszkaniowe	37	-	-	-	-	37
gospodarcze	182	-	-	-	-	182
konsumpcyjne	851	-	-	-	-	851
Nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 070	-	-	-	-	1 070
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu						
Kredyty brutto	158 739	25 047	9 697	1 472	1 026	195 981
mieszkaniowe	81 167	24 115	3 366	87	102	108 837
gospodarcze	52 600	621	6 303	1 380	580	61 484
konsumpcyjne	24 972	311	28	5	344	25 660
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	902
Należności z tytułu leasingu finansowego	9 509	31	3 339	257	27	13 163
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(8 671)	(1 205)	(399)	(232)	(146)	(10 653)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu netto	160 479	23 873	12 637	1 497	907	199 393
Razem	161 549	23 873	12 637	1 497	907	200 463

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY 31.12.2017	PLN	CHF	EUR	USD	INNE	Razem
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu						
Kredyty brutto	158 171	24 786	9 505	1 441	1 033	194 936
mieszkaniowe	80 711	23 909	3 354	83	106	108 163
gospodarcze	51 847	589	6 125	1 353	583	60 497
konsumpcyjne	25 613	288	26	5	344	26 276
Dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	1 734	-	125	-	-	1 859
Dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 519	-	-	-	-	2 519
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	902
Należności z tytułu leasingu finansowego	9 377	24	3 485	323	27	13 236
Odpisy z tytułu utraty wartości	(6 290)	(896)	(289)	(198)	(150)	(7 823)
Razem	166 413	23 914	12 826	1 566	910	205 629

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Grupa Kapitałowa w sposób szczególny analizuje portfel walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych. Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie. Grupa Kapitałowa uwzględnia ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W CHF WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (W PRZELICZENIU NA PLN według kursu 1 CHF = 3,7638)	30.09.2018			Razem
	Institucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu				
Wartość brutto	2	340	23 924	24 266
aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	-	110	21 495	21 605
aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	2	127	1 503	1 632
aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	-	103	926	1 029
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	(69)	(745)	(814)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	-	-	(14)	(14)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	-	(14)	(118)	(132)
odpisy dotyczące aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	-	(55)	(613)	(668)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu netto	2	271	23 179	23 452
w tym: zakupione/udzielone aktywa finansowe z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI)	-	-	57	57
Razem	2	271	23 179	23 452

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	30.09.2018					Razem
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	
Nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	934	-	-	-	-	934
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:						
Wartość brutto	176 348	24 266	14 856	2 328	1 270	219 068
aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	155 014	21 605	12 349	1 874	1 122	191 964
aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	11 777	1 632	1 633	292	8	15 342
aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	9 557	1 029	874	162	140	11 762
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(6 841)	(814)	(374)	(198)	(142)	(8 369)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	(441)	(14)	(64)	(6)	(27)	(552)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	(940)	(132)	(68)	(49)	(3)	(1 192)
odpisy dotyczące aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	(5 460)	(668)	(242)	(143)	(112)	(6 625)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu netto	169 507	23 452	14 482	2 130	1 128	210 699
w tym: zakupione/udzielone aktywa finansowe z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI)	266	57	76	-	4	403
Razem	170 441	23 452	14 482	2 130	1 128	211 633

KREDYTY MIESZKANIOWE DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG WALUT	30.09.2018			31.12.2017		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
PLN	83 761	(1 080)	82 681	74 369	(916)	73 453
CHF	23 454	(655)	22 799	23 895	(754)	23 141
EUR	3 202	(51)	3 151	3 359	(54)	3 305
USD	78	(26)	52	268	(171)	97
INNE	135	(21)	114	111	(22)	89
RAZEM	110 630	(1 833)	108 797	102 002	(1 917)	100 085

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	30.09.2018					Razem	
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty		
Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance	644		303	96	1	-	1 044
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	644		303	96	1	-	1 044
wartość brutto	704		323	101	1	-	1 129
odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(60)		(20)	(5)	-	-	(85)
Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance	868		214	194	4	9	1 289
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1		-	-	-	-	1
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	867		214	194	4	9	1 288
wartość brutto	1 607		432	221	28	20	2 308
odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(740)		(218)	(27)	(24)	(11)	(1 020)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	1 512		517	290	5	9	2 333

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W CHF WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (W PRZELICZENIU NA PLN według kursu 1 CHF = 3,5672)	31.12.2017				Razem
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe		
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:					
ze stwierdzoną utratą wartości	-		113	102	215
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-		104	90	194
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-		17	1 041	1 058
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	2		270	23 277	23 549
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:					
ze stwierdzoną utratą wartości	-		(51)	(42)	(93)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-		(51)	(42)	(93)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-		(14)	(749)	(763)
Odpisy - razem	-		(68)	(840)	(908)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	2		332	23 580	23 914

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	31.12.2017						
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	Razem	
Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance		911	325	173	-	-	1 409
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		911	325	173	-	-	1 409
wartość brutto		960	332	174	-	-	1 466
odpisy z tytułu utraty wartości		(49)	(7)	(1)	-	-	(57)
Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance		1 177	260	194	6	8	1 645
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		1 177	260	194	6	8	1 645
wartość brutto		1 837	532	250	27	25	2 671
odpisy z tytułu utraty wartości		(660)	(272)	(56)	(21)	(17)	(1 026)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto		2 088	585	367	6	8	3 054

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR)	31.12.2017					Razem
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	162 281	23 549	12 375	1 538	935	200 678
przeterminowane	3 715	512	764	8	58	5 057
nieprzeterminowane	158 566	23 037	11 611	1 530	877	195 621
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(518)	(52)	(63)	(60)	(27)	(720)
przeterminowane	(138)	(27)	(10)	-	(1)	(176)
nieprzeterminowane	(380)	(25)	(53)	(60)	(26)	(544)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	161 763	23 497	12 312	1 478	908	199 958

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR) PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	31.12.2017					Razem	
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance		1 055	397	181	25	26	1 684
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance		(57)	(14)	(2)	(2)	(1)	(76)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto		998	383	179	23	25	1 608

Na 30 września 2018 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 65,1% (na 31 grudnia 2017 roku 67,0%) w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 59,9 % (na 31 grudnia 2017 roku 62,4%).

58. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

LUKA PRZESZACOWAŃ

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, które podlegają przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujmowane są w dacie transakcji.

Na koniec III kwartału 2018 roku i na koniec 2017 roku Grupa Kapitałowa posiadała złotową skumulowaną lukę dodatnią w PLN we wszystkich horyzontach czasowych.

MIARY WRAŻLIWOŚCI

Ekspozycja Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na 30 września 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku w ramach przyjętych limitów. Grupa Kapitałowa była głównie narażona na ryzyko złotej stopy procentowej. Spośród wszystkich stosowanych przez Grupę Kapitałową testów warunków skrajnych, które polegają na równoległym przesunięciu krzywych stóp procentowych, najbardziej niekorzystnym dla Grupy Kapitałowej był scenariusz równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w PLN.

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Grupy Kapitałowej na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN) ¹	225	301
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 pb. (mln PLN) (test warunków skrajnych) ²	1 650	2 150

¹ Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących ryzyko stopy procentowej oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Miare VaR 10-dniowy dla stopy procentowej dla głównych walut stosuje KREDOBANK SA, jej wartość zarówno na dzień 30 września 2018 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniosła 10 mln PLN.k

² W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na 30 września 2018 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 225 milionów PLN. Na 31 grudnia 2017 roku miara VaR dla Banku wyniosła 301 milionów PLN.

59. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

MIARY WRAŻLIWOŚCI

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Grupy Kapitałowej na ryzyko walutowe, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN) ¹	3	3
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (mln PLN) (test warunków skrajnych) ²	96	48

¹ Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miare VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na 30 września 2018 roku wyniosła ok. 0,2 mln PLN, a na 31 grudnia 2017 roku ok. 0,1 mln PLN.

² W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

POZYCJA WALUTOWA

Wielkość pozycji walutowych w Grupie Kapitałowej prezentuje poniższa tabela:

POZYCJA WALUTOWA	30.09.2018	31.12.2017
EUR	(168)	(157)
USD	(23)	(28)
CHF	(4)	8
GBP	6	11
Pozostałe (Globalna Netto)	25	61

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem, który determinuje poziom ryzyka walutowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe. Narażenie Grupy na ryzyko walutowe jest niskie.

60. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

LUKA PŁYNNOŚCI

Poniżej prezentowane luki płynności stanowią sumę urealnionej luki płynności Banku (urealnienia w zakresie między innymi pozycji bilansowych Banku dotyczą osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności), PKO Banku Hipotecznego SA, PKO Leasing SA, KREDOBANK SA oraz kontraktowej luki płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
30.09.2018								
Grupa Kapitałowa - urealniona luka okresowa	11 237	34 097	290	882	10 509	10 991	17 598	(85 604)
Grupa Kapitałowa - urealniona skumulowana luka okresowa	11 237	45 334	45 624	46 506	57 015	68 006	85 604	-
31.12.2017								
Grupa Kapitałowa - urealniona luka okresowa	16 011	27 220	(871)	(177)	6 091	10 150	30 400	(88 824)
Grupa Kapitałowa - urealniona skumulowana luka okresowa	16 011	43 231	42 360	42 183	48 274	58 424	88 824	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej, która wyznaczona została jako suma urealnionej luki płynności Banku, PKO Banku Hipotecznego SA, PKO Leasing SA, KREDOBANK SA i kontraktowych luk płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej wykazywała wartości dodatnie na 30 września 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających lub możliwych do upłynnienia aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

NADWYŻKA PŁYNNOŚCI

Poniższa tabela przedstawia nadwyżkę płynności Banku na 30 września 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni (mld PLN) ¹	13	14

¹ Nadwyżka płynności - określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
M3 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	16,12	13,92
M4 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,19	1,19
NSFR - wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania	112,2%	113,9%
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	140,2%	156,0%

W okresie zakończonym 30 września 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych. Wskazane w tabeli wskaźniki LCR oraz NSFR przedstawiają wartości dla Grupy Kapitałowej, zaś wskaźniki M3-M4 to wartości dla Banku.

OSAD DEPOZYTÓW

Na 30 września 2018 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,8% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza wzrost o ok. 0,2 p.p. porównaniu do końca 2017 roku.

61. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Grupa Kapitałowa utrzymuje bezpieczny poziom adekwatności kapitałowej, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych.

29 czerwca 2018 roku Bank otrzymał postanowienie Komitetu Stabilności Finansowej z 21 czerwca 2018 roku wydane na wniosek Komisji Nadzoru Finansowego, w ramach prowadzonego przez KNF postępowania administracyjnego, dotyczącego przeglądu adekwatności nałożonego na Bank wskaźnika bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym. W postanowieniu KSF wyraził pozytywną opinię w sprawie nałożenia na Bank bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym, w wysokości równoważnej 1,0% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.

17 lipca 2018 roku Bank otrzymał od Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego odpowiedź w sprawie możliwości zastosowania 35% wagi ryzyka dla kredytów udzielanych w złotych w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej. UKNF wskazał, że wiążące w tym zakresie są przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 (CRR). Bank traktuje to stanowisko jako możliwość szerszego stosowania preferencyjnej wagi ryzyka, w tym również przy wykorzystaniu rozbudowanego katalogu źródeł danych o nieruchomościach na potrzeby oszacowania wartości zabezpieczenia. Bank przewiduje, iż takie podejście wpłynie pozytywnie na skonsolidowane współczynniki kapitałowe w 3 i 4 kwartale 2018 roku w łącznej wysokości 0,5-1,0 p.p.

31 lipca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego podjęła decyzję o nałożeniu na bank - jako innej instytucji o znaczeniu systemowym - bufora w wysokości 1,0% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Poprzedni poziom nałożonego na Bank bufora wynosił 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Ponadto Bank spełniał wymagania KNF w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych, zarówno w ujęciu jednostkowym jak i skonsolidowanym.

Zgodnie z rozporządzeniem CRR, Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, Grupa Kapitałowa KREDO BANK SA, PKO Finance AB, PKO BP Finat Sp. z o.o., PKO Bank Hipoteczny SA, Grupa Kapitałowa Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA.

FUNDUSZE WŁASNE WYKORZYSTANE DO OBLICZENIA WSPÓŁCZYNNIKÓW KAPITAŁOWYCH

Wzrost funduszy własnych pomiędzy 31 grudnia 2017 roku a 30 września 2018 roku wynikał głównie z ujęcia w Kapitale Tier I części zysku za I półrocze 2018 roku po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia (po uzyskaniu odpowiedniej zgody KNF) w kwocie 1 135 milionów PLN, uwzględnienia Uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w sprawie podziału zysku za 2017 rok (w stosunku do kwoty zysku ujętej w funduszach własnych Grupy na 31 grudnia 2017 roku, zaliczono dodatkowo 264 miliony PLN) oraz zwiększenia Kapitału Tier II w wyniku nowej emisji obligacji podporządkowanych (1 miliard PLN, po uzyskaniu odpowiedniej zgody KNF).

	30.09.2018	31.12.2017
Fundusze własne razem	37 222	34 026
Kapitał Tier I	34 522	32 326
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami, w tym:	37 246	35 270
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Pozostałe kapitały rezerwowe	33 034	30 891
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070	1 070
Zyski zatrzymane, w tym:	1 892	2 060
niepodzielony wynik	(88)	238
zysk bieżący Banku zaliczony za zgodą KNF	1 135	1 822
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne	845	-
(-) Wartość firmy	(1 160)	(1 160)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 524)	(1 654)
Skumulowane inne całkowite dochody	(129)	(113)
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	89	55
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-	(72)
Kapitał Tier II	2 700	1 700
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 700	1 700
Wymogi w zakresie funduszy własnych	16 177	15 670
Ryzyko kredytowe	14 889	14 499
Ryzyko operacyjne	724	656
Ryzyko rynkowe	521	474
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	43	41
Łączny współczynnik kapitałowy	18,41%	17,37%
Współczynnik kapitału Tier 1	17,07%	16,50%

AKTYWA WAŻONE RYZYKIEM

Referencje CRR		Aktywa wazone ryzykiem		Minimalne wymogi kapitałowe
		30.09.2018	31.12.2017	30.09.2018
	Ryzyko kredytowe (z wyjątkiem ryzyka kredytowego kontrahenta)	184 613	179 664	14 769
art. 438 lit. c) i d)	w tym metoda standardowa	184 613	179 664	14 769
art. 107	Ryzyko kredytowe kontrahenta	2 040	2 092	163
art. 438 lit. c) i d)	w tym metoda wyceny według wartości rynkowej	1 448	1 541	116
art. 438 lit. c) i d)	w tym kwota ekspozycji z tytułu swoich wkładów do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania oraz pozostałych ekspozycji wobec kontrahenta centralnego	50	36	4
art. 438 lit. c) i d)	w tym aktualizacja wyceny kredytowej	542	515	43
art. 438 lit. e)	Ryzyko rozliczenia	-	-	-
art. 438 lit. e)	Ryzyko rynkowe	6 512	5 924	521
	w tym metoda standardowa	6 512	5 924	521
art. 438 lit. f)	Ryzyko operacyjne	9 047	8 204	724
	w tym metoda wskaźnika bazowego	2 606	2 520	208
	w tym metoda standardowa	-	-	-
	w tym metoda zaawansowanego pomiaru	6 441	5 684	515
art. 437 ust. 2) i art. 48 i art. 60	Kwoty poniżej progów dla odliczenia (podlegające wadze ryzyka 250%) - uwzględnione w wymogu na ryzyko kredytowe	8 103	7 402	648
	Razem	202 212	195 884	16 177

PORÓWNANIE FUNDUSZY WŁASNYCH ORAZ WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO, WSKAŹNIKA DŹWIGNI FINANSOWEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ Z UWZGLĘDNIENIEM I BEZ UWZGLĘDNIENIA ZASTOSOWANIA ROZWIĄZAŃ PRZEJŚCIOWYCH DOTYCZĄCYCH MSSF 9 I ANALOGICZNYCH OCZEKIWANYCH STRAT Z TYTUŁU KREDYTÓW NA 30 WRZEŚNIA 2018

		30.09.2018
Dostępny kapitał (kwoty)		
1	Kapitał podstawowy Tier 1 (CET1)	34 522
2	Kapitał podstawowy Tier 1 (CET1), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	33 677
3	Kapitał Tier 1	34 522
4	Kapitał Tier 1, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	33 677
5	Łączny kapitał	37 222
6	Łączny kapitał, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	36 377
Aktywa ważone ryzykiem (kwoty)		
7	Aktywa ważone ryzykiem ogółem	202 212
8	Aktywa ważone ryzykiem ogółem, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	201 363
Współczynniki kapitałowe		
9	Kapitał podstawowy Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,07%
10	Kapitał podstawowy Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	16,72%
11	Kapitał Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,07%
12	Kapitał Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	16,72%
13	Łączny kapitał (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko)	18,41%
14	Łączny kapitał (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	18,07%
Wskaźnik dźwigni finansowej		
15	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	315 668
16	Wskaźnik dźwigni finansowej	10,94%
17	Wskaźnik dźwigni finansowej, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	10,70%

62. WSKAŹNIK DŹWIGNI

Grupa Kapitałowa wylicza wskaźnik dźwigni jako jedną z miar adekwatności kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału podstawowego (Tier I) i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Grupy Kapitałowej. Sposób zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej został uregulowany w przepisach wewnętrznych dotyczących adekwatności kapitałowej.

Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej Grupa Kapitałowa kalkuluje wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Wskaźnik dźwigni według stanu na 30 września 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku był kalkulowany w odniesieniu do kapitału Tier I i utrzymywał się powyżej limitów wewnętrznych, zewnętrznych, a także powyżej wartości minimalnych rekomendowanych przez KNF.

Dla utrzymania wskaźnika dźwigni na akceptowalnym Grupa Kapitałowa ustaliła strategiczny limit tolerancji oraz wartość progową, których poziom są regularnie monitorowane i okresowo weryfikowane.

Ekspozycja do obliczenia wskaźnika dźwigni w rozumieniu Rozporządzenia CRR

	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
	30.09.2018	31.12.2017
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
Kapitał Tier I	34 522	32 326
Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	315 668	306 830
Wskaźnik dźwigni		
Wskaźnik dźwigni	10,94%	10,54%

KAPITAŁ WEWNĘTRZNY (FILAR II)

W okresie 9 miesięcy 2018 roku Grupa Kapitałowa wyznaczała kapitał wewnętrzny zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa:

- Rozporządzeniem CRR,
- ustawą Prawo bankowe,
- rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- ustawą o nadzorze makroostrożnościowym

oraz przepisami wewnętrznymi Banku i Grupy Kapitałowej.

Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

Celem szacowania kapitału wewnętrznego jest określenie minimalnego poziomu funduszy własnych zapewniającego bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali prowadzonej działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych. W przypadku dokonywania szacunków kapitału wewnętrznego na podstawie modeli statystycznych stosowany jest roczny horyzont prognozy oraz poziom ufności 99,9%. Łączny kapitał wewnętrzny Grupy Kapitałowej stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka, na które Bank i Grupa Kapitałowa są narażone, z uwzględnieniem podmiotów objętych konsolidacją ostrożnościową. Nie uwzględnia się efektu dywersyfikacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka i podmiotami Grupy Kapitałowej.

Wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu regulacyjnego, jak i wewnętrznego Grupy Kapitałowej.

UJAWNIEŃ (FILAR III)

Szczegółowe informacje o zakresie ujawnianych informacji, sposobie ich weryfikacji oraz publikacji zawierają Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłaszaniu udostępnione na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl).

63. INFORMACJE O SEKURTYZACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI

W związku z nabyciem spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA i jej spółek zależnych w dniu 1 grudnia 2016 roku, Grupa Kapitałowa objęła konsolidacją ROOF Poland Leasing 2014 DAC, spółkę celową z siedzibą w Irlandii. Spółka celowa jest nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności wynikających z umów leasingowych sprzedawanych przez spółkę Raiffeisen-Leasing Polska SA w ramach programu sekurytyzacji, który rozpoczął się w grudniu 2014 roku. Nabyte przez spółkę celową wierzytelności zostały sfinansowane emisją papierów wartościowych. Celem i korzyścią transakcji sprzedaży wierzytelności do spółki celowej było pozyskanie źródeł długoterminowego finansowania i ich dywersyfikacja.

Wykup dłużnych papierów wartościowych w okresie od 1 stycznia do 30 września 2018 roku według ich wartości nominalnej wynosił 70 milionów PLN wykupionych 2 stycznia 2018 roku, 204 miliony PLN wykupionych 3 kwietnia 2018 roku oraz 178 milionów PLN wykupionych 2 lipca 2018 roku.

W okresie 9 miesięcy 2018 roku Grupa Kapitałowa przeprowadziła pakietowe sprzedaże (wierzytelności bilansowych i pozabilansowych) ponad 11,6 tysiąca sztuk wierzytelności od klientów detalicznych oraz gospodarczych o zadłużeniu ogółem ponad 750 milionów PLN (w okresie 9 miesięcy 2017 roku 555 milionów PLN). Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na 30 września 2018 roku wynosiła 2 miliony PLN (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 2 miliony PLN). W wyniku sprzedaży wierzytelności zostały przeniesione wszystkie ryzyka i korzyści, w związku z powyższym Grupa Kapitałowa zaprzestała ujmowania tych aktywów. Grupa Kapitałowa nie otrzymała papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

JEDNOSTKOWY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Przychody z tytułu odsetek	2	2 650	7 734	2 562	7 486
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		2 498	7 286		
przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		2 170	6 306		
przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		328	980		
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		152	448		
Koszty z tytułu odsetek	2	(504)	(1 484)	(530)	(1 587)
Wynik z tytułu odsetek		2 146	6 250	2 032	5 899
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3	891	2 610	933	2 686
Koszty z tytułu prowizji i opłat	3	(256)	(745)	(241)	(678)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		635	1 865	692	2 008
Przychody z tytułu dywidend		129	280	5	129
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		35	59	(5)	(3)
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych				18	17
Wynik z pozycji wymiany	4	94	332	103	307
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5	34	127		
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		34	119		
wycenianych według zamortyzowanego kosztu		-	8		
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	6	(307)	(940)	(353)	(1 074)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	7	(1)	(30)	(12)	(39)
Pozostałe przychody operacyjne	8	32	123	28	89
Pozostałe koszty operacyjne	8	(24)	(166)	(26)	(72)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		8	(43)	2	17
Ogólne koszty administracyjne	9	(1 252)	(3 903)	(1 202)	(3 806)
Podatek od niektórych instytucji finansowych		(220)	(651)	(223)	(673)
Wynik z działalności operacyjnej		1 301	3 346	1 057	2 782
Zysk brutto		1 301	3 346	1 057	2 782
Podatek dochodowy	10	(301)	(836)	(269)	(743)
Zysk netto		1 000	2 510	788	2 039
Zysk na jedną akcję	11				
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		0,80	2,01	0,63	1,63
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		0,80	2,01	0,63	1,63
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250

JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Nota	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Zysk netto		1 000	2 510	788	2 039
Inne dochody całkowite		(8)	137	128	511
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(8)	137	128	511
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	14	(29)	(56)	78	104
Podatek odroczoney	10	5	11	(15)	(20)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	14	(24)	(45)	63	84
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto				81	527
Podatek odroczoney	10			(16)	(100)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto	20			65	427
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, brutto		54	344		
Zyski/straty przeniesione do rachunku zysków i strat (z tytułu zbycia)		(34)	(119)		
Podatek odroczoney	10	(4)	(43)		
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto		16	182		
Dochody całkowite netto, razem		992	2 647	916	2 550

JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.09.2018	31.12.2017
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	12	13 286	17 765
Należności od banków	13	11 505	8 769
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		11 505	8 769
Instrumenty pochodne zabezpieczające	14	511	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	15	1 390	1 701
Papiery wartościowe	16	55 096	50 512
- przeznaczone do obrotu		2 052	472
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat			6 409
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży			42 009
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności			1 622
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1 485	
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		45 048	
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		6 511	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	17	188 922	186 892
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		934	
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		7 916	
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		180 072	186 892
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	31	3 548	3 011
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	20	20	359
Wartości niematerialne	21	2 477	2 622
Rzeczowe aktywa trwałe	21	2 026	2 170
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	10	1 317	957
Inne aktywa	22	2 731	1 922
SUMA AKTYWÓW		282 829	277 784

	Nota	30.09.2018	31.12.2017
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		6	6
Zobowiązania wobec banków	23	1 610	4 299
- przeznaczone do obrotu		26	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		1 584	4 299
Instrumenty pochodne zabezpieczające	14	497	204
Pozostałe instrumenty pochodne	15	2 389	2 537
Zobowiązania wobec klientów	24	227 609	222 524
- przeznaczone do obrotu		34	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		227 575	222 524
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	26	5 359	5 204
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		5 359	5 204
Zobowiązania podporządkowane	27	2 707	1 720
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		2 707	1 720
Pozostałe zobowiązania	28	4 739	4 592
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		299	501
Rezerwy	29	367	210
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		245 582	241 797
Kapitał własny	30		
Kapitał zakładowy		1 250	1 250
Pozostałe kapitały		34 022	31 963
Niepodzielony wynik finansowy		(535)	-
Wynik roku bieżącego		2 510	2 774
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		37 247	35 987
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		282 829	277 784
Łączny współczynnik kapitałowy	41	20,68%	19,59%
Wartość księgowa (w mln PLN)		37 247	35 987
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		29,80	28,79
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		29,80	28,79

JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały					Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe								
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Skumulowane inne dochody całkowite					
31 grudnia 2017 roku	1 250	27 118	1 070	3 593	182	31 963	-	2 774	35 987	
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	-	-	-	(164)	(164)	(535)	-	(699)	
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	1 250	27 118	1 070	3 593	18	31 799	(535)	2 774	35 288	
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	2 774	(2 774)	-	
Wypłacona dywidenda	-	-	-	-	-	-	(688)	-	(688)	
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	137	137	-	2 510	2 647	
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	2 510	2 510	
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	137	137	-	-	137	
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 050	-	36	-	2 086	(2 086)	-	-	
30 września 2018 roku	1 250	29 168	1 070	3 629	155	34 022	(535)	2 510	37 247	

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite			
	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem
31 grudnia 2017 roku	266	(75)	(9)	182
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	(164)	-	-	(164)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	102	(75)	(9)	18
Dochody całkowite razem, w tym:	182	(45)	-	137
Inne dochody całkowite	182	(45)	-	137
30 września 2018 roku	284	(120)	(9)	155

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały					Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe								
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Skumulowane inne dochody całkowite					
1 stycznia 2017 roku	1 250	24 268	1 070	3 555	(442)	28 451	-	2 888	32 589	
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	2 888	(2 888)	-	
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	511	511	-	2 039	2 550	
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	2 039	2 039	
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	511	511	-	-	511	
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 850	-	38	-	2 888	(2 888)	-	-	
30 września 2017 roku	1 250	27 118	1 070	3 593	69	31 850	-	2 039	35 139	

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite			
	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem
1 stycznia 2017 roku	(342)	(89)	(11)	(442)
Dochody całkowite razem, w tym:	427	84	-	511
Inne dochody całkowite	427	84	-	511
30 września 2017 roku	85	(5)	(11)	69

JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		3 346	2 782
Korekty razem:		(4 577)	8 033
Amortyzacja		509	545
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej		(14)	(11)
Odsetki i dywidendy		(613)	(477)
Zmiana stanu:			
należności od banków		(454)	2 125
instrumentów pochodnych zabezpieczających		886	(973)
pozostałych instrumentów pochodnych		163	(384)
papierów wartościowych		(1 114)	5 275
kredytów i pożyczek udzielonych klientom		(4 898)	(1 310)
aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		21	(9)
innych aktywów		(809)	73
zobowiązań wobec Banku Centralnego		-	-
zobowiązań wobec banków		(87)	(1 421)
zobowiązań wobec klientów		5 139	4 829
rezerw i odpisów na straty kredytowe		(2 350)	203
zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych		160	-
zobowiązań podporządkowanych		(13)	2
pozostałych zobowiązań		147	164
Zapłacony podatek dochodowy		(1 266)	(672)
Inne korekty		16	74
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(1 231)	10 815

	Nota	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		196 652	43 820
Zbycie udziałów w jednostce zależnej zakwalifikowanej do aktywów przeznaczonych do sprzedaży		10	4
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych			43 656
Zbycie i odsetki od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		196 104	
Zbycie i odsetki od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		306	
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia		61	35
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		171	125
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(194 933)	(46 236)
Nabycie akcji i udziałów jednostek zależnych, po potrąceniu nabytych środków pieniężnych		(240)	(14)
Podwyższenie kapitału jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstw		(4)	(365)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych			(45 668)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(193 745)	
Nabycie papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(690)	
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(254)	(189)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		1 719	(2 416)

	Nota	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		645	3 810
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych		(650)	(1 669)
Wpływy z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		1 000	1 700
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom		(688)	-
Spłata pożyczki podporządkowanej		-	(880)
Spłata zobowiązania z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		-	(1 656)
Spłata kredytów i pożyczek		(2 656)	(6 820)
Spłata odsetek od zobowiązań długoterminowych		(335)	(402)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(2 684)	(5 917)
Przepływy pieniężne netto		(2 196)	2 482
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		146	(170)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		22 541	17 568
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	34	20 345	20 050

NOTY DO JEDNOSTKOWEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. OBJAŚNIENIA RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM

Poza zmianami wynikającymi z wdrożenia MSSF 9 opisanymi w skróconym śródrocznym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony 30 czerwca 2018 roku Bank dokonał następujących zmian w ujęciu i prezentacji.

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	31.12.2017 dane przed przekształceniem	Wydzielenie do odrębnej pozycji otrzymanych kredytów i pożyczek	31.12.2017 przekształcone
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:			
Zobowiązania wobec ludności	150 537	-	150 537
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	86 612	-	86 612
Depozyty terminowe	63 719	-	63 719
Pozostałe zobowiązania	206	-	206
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	60 578	(7 882)	52 696
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	39 719	-	39 719
Depozyty terminowe	11 992	-	11 992
Otrzymane kredyty i pożyczki	7 882	(7 882)	-
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	48	-	48
Pozostałe zobowiązania	937	-	937
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	11 409	-	11 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	9 555	-	9 555
Depozyty terminowe	1 820	-	1 820
Pozostałe zobowiązania	34	-	34
Otrzymane kredyty i pożyczki	-	7 882	7 882
Razem	222 524	-	222 524

Rezerwy	31.12.2017 dane przed przekształceniem	Wydzielenie z pozycji inne rezerwy rezerw na emerytury i restrukturyzację	31.12.2017 przekształcone
Rezerwa na nierozstrzygnięte sprawy sporne	18	-	18
Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	45	14	59
Restrukturyzacja	-	21	21
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	86	-	86
Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	61	(35)	26
Razem	210	-	210

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017 przed przekształceniem	Wydzielenie wyniku z tytułu odpisów na straty kredytowe i wyniku z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	Reklasyfikacja rezerw na sprawy sporne oraz innych rezerw	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017 przekształcone
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(1 108)	1 113	(5)	-
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	-	(1 074)	-	(1 074)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	-	(39)	-	(39)
Pozostałe przychody operacyjne	80	-	9	89
Pozostałe koszty operacyjne	(68)	-	(4)	(72)
Razem	(1 096)	-	-	(1 096)

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017 przed przekształceniem	Wydzielenie wyniku z tytułu odpisów na straty kredytowe i wyniku z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	Reklasyfikacja rezerw na sprawy sporne oraz innych rezerw	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017 przekształcone
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(363)	363	-	-
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	-	(351)	(2)	(353)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	-	(12)	-	(12)
Pozostałe przychody operacyjne	22	-	6	28
Pozostałe koszty operacyjne	(22)	-	(4)	(26)
Razem	(363)	-	-	(363)

NOTY DO JEDNOSTKOWEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

2. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018			III kwartał 2017 roku	
	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
kredytów i innych należności udzielonych bankom	41	-	-	41	54
instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	-	125	125	109
dłużnych papierów wartościowych ¹	47	265	21	333	296
kredytów i pożyczek udzielonych klientom ¹	2 082	63	6	2 151	2 103
Razem	2 170	328	152	2 650	2 562
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	69	4	1	74	61

¹ w pozycji „dłużne papiery wartościowe” oraz „kredyty i pożyczki udzielone klientom” ujmowany jest wynik na modyfikacji nieistotnej

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018			3 kwartały 2017 roku	
	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
kredytów i innych należności udzielonych bankom	118	-	-	118	150
instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	-	372	372	285
dłużnych papierów wartościowych ¹	137	783	59	979	926
kredytów i pożyczek udzielonych klientom ¹	6 051	197	17	6 265	6 125
Razem	6 306	980	448	7 734	7 486
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	197	10	2	209	178

¹ w pozycji „dłużne papiery wartościowe” oraz „kredyty i pożyczki udzielone klientom” ujmowany jest wynik na modyfikacji nieistotnej

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018			III kwartał 2017 roku	
	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Koszty o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(8)	-	-	(8)	(4)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(71)	-	-	(71)	(84)
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(366)	-	-	(366)	(392)
dłużnych papierów wartościowych	-	(20)	(5)	(25)	(25)
emisji papierów wartościowych	(11)	-	-	(11)	(8)
zobowiązań podporządkowanych	(23)	-	-	(23)	(17)
Razem	(479)	(20)	(5)	(504)	(530)

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018			3 kwartały 2017 roku	
	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Koszty o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(24)	-	-	(24)	(14)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(217)	-	-	(217)	(265)
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(1 094)	-	-	(1 094)	(1 167)
dłużnych papierów wartościowych	-	(43)	(15)	(58)	(74)
emisji papierów wartościowych	(29)	-	-	(29)	(16)
zobowiązań podporządkowanych	(62)	-	-	(62)	(51)
Razem	(1 426)	(43)	(15)	(1 484)	(1 587)

3. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Kredyty i ubezpieczenia	201	583	186	554
Fundusze inwestycyjne i działalność maklerska	83	269	143	410
Karty	141	391	143	377
Rachunki bankowe i pozostałe	210	622	220	667
Razem	635	1 865	692	2 008

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Kredyty i ubezpieczenia	201	583	186	554
udzielanie kredytów i pożyczek	161	470	156	478
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	40	113	30	76
Fundusze inwestycyjne i działalność maklerska	87	283	147	425
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	57	159	99	279
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	3	10	3	11
prowadzenie działalności maklerskiej	27	114	45	135
Karty	321	900	307	821
Rachunki bankowe i pozostałe	282	844	293	886
obsługa rachunków bankowych	203	607	206	630
operacje kasowe	19	61	22	66
obsługa masowych operacji zagranicznych	28	78	25	75
sprzedaż i dystrybucja znaków opłaty sądowej	-	1	1	4
zlecenia klientowskie	11	33	11	32
usługi powiernicze	2	5	2	5
inne	19	59	26	74
Razem	891	2 610	933	2 686

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Fundusze inwestycyjne i działalność maklerska	(4)	(14)	(4)	(15)
Karty	(180)	(509)	(164)	(444)
Rachunki bankowe i pozostałe	(72)	(222)	(73)	(219)
prowinie poniesione na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(19)	(59)	(23)	(67)
kontrola inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(12)	(34)	(11)	(32)
usługi rozliczeniowe	(8)	(23)	(6)	(23)
prowinie za usługi operacyjne banków	(4)	(10)	(3)	(12)
wysyłka SMS	(6)	(19)	(5)	(15)
inne	(23)	(77)	(25)	(70)
Razem	(256)	(745)	(241)	(678)

4. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynik z pozycji wymiany, w tym:	94	332	103	307
nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w wyniku z pozycji wymiany	(2)	(8)	1	4
Razem	94	332	103	307

5. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	34	119		
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu	-	8		
Razem	34	127		

6. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Dłużne papiery wartościowe	-	7	(1)	(12)
dostępne do sprzedaży			(1)	(12)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	4	8		
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(4)	(1)		
Należności od banków	1	-		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(294)	(929)	(364)	(1 057)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(4)	(9)		
mieszkaniowe	(4)	(9)		
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(290)	(920)	(364)	(1 057)
mieszkaniowe	(40)	(85)	(41)	(156)
gospodarcze	(103)	(446)	(187)	(519)
konsumpcyjne	(147)	(389)	(136)	(382)
Inne aktywa finansowe	(1)	(1)	(1)	(5)
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	(13)	(17)	13	-
Razem	(307)	(940)	(353)	(1 074)

SKUMULOWANE ODPISY NA STRATY KREDYTOWE ORAZ ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI (STAN)	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Należności od banków	4	2	-
Kapitałowe papiery wartościowe			52
Dłużne papiery wartościowe	38	43	246
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 687	10 051	7 170
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	172	155	86
Inne aktywa finansowe	99	99	99
Razem	8 000	10 350	7 653

7. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	-	(11)	(2)	(5)
Rzeczowe aktywa trwałe	-	-	-	(1)
Wartości niematerialne	-	(10)	-	-
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	-	-	(10)	(25)
Inne aktywa niefinansowe	(1)	(9)	-	(8)
Razem	(1)	(30)	(12)	(39)

SKUMULOWANE ODPISY NA AKTYWA NIEFINANSOWE	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	-	262	262
Rzeczowe aktywa trwałe	27	29	29
Wartości niematerialne	25	15	15
Investycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	849	849	849
Inne aktywa niefinansowe	106	108	108
Razem	1 007	1 263	1 263

8. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	9	21	7	23
Przychody uboczne	6	19	7	20
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	-	4	-	2
Rozwiązanie rezerwy na przyszłe płatności	4	4	1	1
Rozwiązanie rezerwy na sprawy sporne	3	3	5	8
Inne ¹	10	72	8	35
Razem	32	123	28	89

¹ w pozycji „Inne” w okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca zwrotu kary nałożonej przez UOKiK.

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Straty na sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(1)	(7)	(1)	(12)
Koszty przekazanych darowizn	(8)	(27)	(6)	(19)
Koszty uboczne	(3)	(11)	(3)	(12)
Utworzenie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat ¹	-	(62)	-	-
Utworzenie rezerwy na przyszłe płatności	-	(5)	(1)	(1)
Utworzenie rezerwy na sprawy sporne ²	(2)	(27)	(3)	(3)
Inne	(10)	(27)	(12)	(25)
Razem	(24)	(166)	(26)	(72)

¹ Szczegółowy opis dotyczący utworzonej rezerwy został zamieszczony w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony 30 czerwca 2018 roku w notce 47 „Sprawy sporne”

² W pozycji „Utworzone rezerwy na sprawy sporne” w okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca kary nałożonej przez UOKiK

9. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Świadczenia pracownicze ¹	(688)	(2 033)	(664)	(1 980)
Koszty rzeczowe, w tym:	(316)	(939)	(291)	(875)
informatyczne	(64)	(190)	(64)	(196)
Amortyzacja	(167)	(509)	(182)	(545)
rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	(66)	(198)	(68)	(210)
informatyczne	(25)	(76)	(25)	(77)
wartości niematerialne, w tym:	(101)	(311)	(114)	(335)
informatyczne	(98)	(303)	(110)	(325)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) w tym:	(65)	(358)	(48)	(353)
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	-	(162)	-	(209)
na fundusz gwarancyjny banków	(65)	(196)	(48)	(144)
Oplaty na rzecz KNF	(4)	(25)	(5)	(15)
Podatki i opłaty	(12)	(39)	(12)	(38)
Razem	(1 252)	(3 903)	(1 202)	(3 806)

¹ W pozycji „Świadczenia pracownicze” w okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku ujęte zostały koszty dotyczące restrukturyzacji w kwocie 36 milionów PLN (brak analogicznych kosztów w okresie dziewięciu miesięcy 2017 roku).

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE ¹	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynagrodzenia, w tym:	(577)	(1 692)	(558)	(1 650)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(13)	(30)	(12)	(36)
Ubezpieczenia, w tym:	(94)	(287)	(90)	(282)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(74)	(239)	(71)	(234)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(17)	(54)	(16)	(48)
Razem	(688)	(2 033)	(664)	(1 980)

¹ W pozycji „Świadczenia pracownicze” w okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku ujęte zostały koszty dotyczące restrukturyzacji w kwocie 36 milionów PLN (brak analogicznych kosztów w okresie dziewięciu miesięcy 2017 roku).

10. PODATEK DOCHODOWY

	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Bieżące obciążenie podatkowe	(472)	(1 065)	(248)	(724)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	171	229	(21)	(19)
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(301)	(836)	(269)	(743)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	1	(32)	(31)	(120)
	-	-	-	-
Razem	(300)	(868)	(300)	(863)

UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PROCENTOWEJ

	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	1 301	3 346	1 057	2 782
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(247)	(636)	(201)	(529)
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(62)	(205)	(70)	(219)
utworzenie odpisu aktualizującego wartość inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia niestanowiącego kosztów uzyskania przychodów	-	-	(2)	(5)
odpisy aktualizujące ekspozycje kredytowe i papiery wartościowe niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(26)	(64)	(2)	(19)
składka i wpłaty na BFG	(13)	(68)	(9)	(67)
podatek od instytucji finansowych	(42)	(124)	(43)	(128)
pozostałe różnice trwałe	(5)	(2)	(15)	(25)
przychody z tytułu dywidend	24	53	1	25
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	8	5	2	5
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(301)	(836)	(269)	(743)
Efektywna stopa podatkowa	23,1%	25,0%	25,4%	26,7%

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO	31.12.2017	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (wynik niepodzielony)	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (inne dochody całkowite)	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	INNE DOCHODY CAŁKOWITE	30.09.2018
Odsetki naliczone od należności (kredytów) ¹	217	471	-	(429)	-	259
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	106	-	-	(14)	-	92
Odsetki od papierów wartościowych	61	-	-	9	-	70
Wycena papierów wartościowych	7	33	(19)	29	24	74
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	326	-	-	(20)	-	306
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przyszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	-	-	-	78	-	78
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	717	504	(19)	(347)	24	879
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO						
Odsetki naliczone od zobowiązań	109	-	-	(34)	-	75
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	138	-	-	114	11	263
Rezerwa na świadczenia pracownicze	87	-	-	-	-	87
Odpisy na straty kredytowe ¹	655	629	-	(225)	-	1 059
Wycena kredytów do wartości godziwej	-	-	19	3	(19)	3
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i ESP	621	-	-	58	-	679
Rezerwa na koszty do poniesienia	29	-	-	-	-	29
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	35	-	-	(34)	-	1
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	1 674	629	19	(118)	(8)	2 196
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	957	125	38	229	(32)	1 317

¹ Zmniejszenie w okresie aktywa z tytułu odpisów na straty kredytowe oraz rezerwy z tytułu odsetek naliczonych od należności (kredytów) dotyczy m.in. częściowego spisania odsetek w kwocie 2 356 milionów PLN.

11. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

ZYSK NA AKCJĘ	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Zysk przypadający na akcjonariuszy zwykłych	1 000	2 510	788	2 039
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	0,80	2,01	0,63	1,63

NOTY DO JEDNOSTKOWEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

12. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	30.09.2018	31.12.2017
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	6 539	11 171
Gotówka	4 107	4 629
Lokaty w Banku Centralnym	2 640	1 965
Razem	13 286	17 765

13. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	11 509	8 769	8 769
Lokaty w bankach	6 256	3 724	3 724
Należność od PKO Banku Hipotecznego SA z tytułu sprzedaży przez Bank kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie	2 417	2 498	2 498
Rachunki bieżące	795	1 041	1 041
Udzielone kredyty i pożyczki	1 537	1 506	1 506
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	504	-	-
Razem brutto	11 509	8 769	8 769
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe/ Odpis z tytułu utraty wartości	(4)	(2)	-
Razem netto	11 505	8 767	8 769
Razem	11 505	8 767	8 769

Całość salda należności od banków na 1 stycznia 2018 roku oraz 30 września 2018 roku była klasyfikowana do Fazy 1. W okresie zakończonym 30 września 2018 roku brak było transferów pomiędzy fazami dotyczącymi należności od banków.

14. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ BANK

STRATEGIA 1	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCY CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku - październik 2026 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
30.09.2018						
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	1 770	86	403	-
		float PLN	6 355			
31.12.2017						
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	1 770	186	169	3
		float PLN	6 355			

STRATEGIA 2

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCYI IRS

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – wrzesień 2023 roku

POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w PLN	IRS PLN	PLN	7 355	57	2
31.12.2017					
Kredyty w PLN	IRS PLN	PLN	8 145	89	3

STRATEGIA 3

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W CHF O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCYI IRS

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w CHF indeksowanych do stopy zmiennej LIBOR CHF 3M
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – listopad 2021 roku

POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w CHF	IRS CHF	CHF	400	-	5
31.12.2017					
Kredyty w CHF	IRS CHF	CHF	400	-	3

STRATEGIA 4 ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W WALUTACH WYMIENIALNYCH O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH I RYZYKA KURSOWEGO ORAZ ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ZOBOWIĄZANIA FINANSOWEGO O STAŁYM OPROCENTOWANIU W WALUCIE WYMIENIALNEJ, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI CIRS

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymienialnej, wynikającej z ryzyka kursowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD lub EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD lub EUR
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku - wrzesień 2022 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
30.09.2018						
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w USD	CIRS CHF/USD	float CHF	818	40	7	(2)
		fixed USD	875			
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w EUR	CIRS CHF/EUR	float CHF	826	101	-	-
		fixed EUR	748			
31.12.2017						
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w USD	CIRS CHF/USD	float CHF	818	116	-	(1)
		fixed USD	875			
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w EUR	CIRS CHF/EUR	float CHF	826	181	-	-
		fixed EUR	748			

STRATEGIA 5		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH INNYCH NIŻ CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKcji CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty denominowane w walutach wymienialnych innych niż CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych, oraz zmian kursu walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem	
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej	
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty	
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską	
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – marzec 2021 roku	

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS EUR/PLN	float EUR	125	10	-
		float PLN	545	-	-
31.12.2017					
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS EUR/PLN	float EUR	125	23	-
		float PLN	545	-	-

STRATEGIA 6	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH: IRS ORAZ CIRS-EP
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: IRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap - Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – luty 2024 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	524	48	-
		float PLN	2 262	-	-
	IRS EUR	EUR	524	-	23
31.12.2017					
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	524	109	-
		float PLN	2 262	-	1
	IRS EUR	EUR	524	1	29

STRATEGIA 7	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH: CIRS ORAZ CIRS-EP	
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: CIRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem	
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej	
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji	
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską	
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – styczeń 2023 roku	

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	500	-	4
		float PLN	2 131	-	-
	CIRS CHF/EUR	float CHF	535	139	-
		fixed EUR	500	-	-
31.12.2017					
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	500	52	-
		float PLN	2 131	-	-
	CIRS CHF/EUR	float CHF	535	194	-
		fixed EUR	500	-	-

STRATEGIA 8		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCI CIRS				
OPIS ZABEZPIECZAJĄCEJ	RELACJI	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem				
ZABEZPIECZANE RYZYKO		ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej				
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY		transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN				
POZYCJA ZABEZPIECZANA		portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN				
		Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku - lipiec 2023 roku				
POZYCJE ZABEZPIECZANE		INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
				Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018						
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN		CIRS CHF/PLN	float CHF	225	30	-
			float PLN	872		-
31.12.2017						
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN		CIRS CHF/PLN	float CHF	225	75	-
			float PLN	872		-

STRATEGIA 9		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH: CIRS ORAZ CIRS-EP				
OPIS ZABEZPIECZAJĄCEJ	RELACJI	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennej oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: CIRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem				
ZABEZPIECZANE RYZYKO		ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej				
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY		transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji				
POZYCJA ZABEZPIECZANA		portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN				
		Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2018 roku – sierpień 2024 roku				

POZYCJE ZABEZPIECZANE	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
30.09.2018						
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	554	-	2	(1)
		float PLN	2 363			
	CIRS CHF/EUR	float CHF	640	-	51	(5)
		fixed EUR	554			
31.12.2017						
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	554	56	-	-
		float PLN	2 363			
	CIRS CHF/EUR	float CHF	640	22	-	-
		fixed EUR	554			

STRATEGIA 10 ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ KREDYTU W WALUCIE WYMIENIALNEJ O STAŁYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności wartości godziwej kredytu w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS (Interest Rate Swap) w walucie wymiennej, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie (rynkowa stopa IRS) i otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej bez dodatkowej marży
POZYCJA ZABEZPIECZANA	komponent ryzyka stopy procentowej kredytu w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu odpowiadający rynkowej stopie IRS

POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		KOREKTA WYCENY DO WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ
			Aktywa	Zobowiązania	
30.09.2018					
Kredyt w EUR	IRS EUR	EUR	-	-	-
31.12.2017					
Kredyt w EUR	IRS EUR	EUR	46	-	-

W okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku Bank nie wprowadził nowych strategii zabezpieczających. W III kwartale 2018 roku, z powodu braku efektywności, Bank zaprzestał stosowania strategii 10 stanowiącej zabezpieczenie wartości godziwej. W 2017 roku Bank wprowadził strategię 7, 8 i 9 stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych, a także strategię 10 stanowiącą zabezpieczenie wartości godziwej. Opis wprowadzonych strategii znajduje się powyżej.

WARTOŚĆ BILANSOWA INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH	30.09.2018		31.12.2017	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	511	497	1 104	204
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej	57	30	90	35
IRS	57	30	90	35
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej	454	467	1 014	169
CIRS	454	467	1 014	169
Zabezpieczenie wartości godziwej	-	-	-	-
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej	-	-	-	-
IRS	-	-	-	-
Razem	511	497	1 104	204

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	III kwartał okres od 01.07.2018 do 30.09.2018	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.09.2018	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	(118)	(91)	(83)	(109)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	63	(446)	465	1 360
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	(92)	390	(387)	(1 256)
- przychody odsetkowe	(125)	(372)	(109)	(285)
- wynik z pozycji wymiany	33	762	(278)	(971)
Inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	(147)	(147)	(5)	(5)
Efekt podatkowy	28	28	-	-
Inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(119)	(119)	(5)	(5)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	(29)	(56)	78	104
Efekt podatkowy	5	11	(15)	(20)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	(24)	(45)	63	84
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:	1	(8)	1	5
Wynik z pozycji wymiany	(2)	(8)	1	4
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	3	-	-	1

15. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE

POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE - RODZAJ KONTRAKTU	30.09.2018		31.12.2017	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	789	1 770	876	1 385
CIRS	88	95	77	61
FX Swap	135	38	161	380
Opcje	212	159	243	250
Commodity swap	57	55	129	128
FRA	2	1	1	1
Forward	107	271	206	324
Futures	-	-	7	8
Inne	-	-	1	-
Razem	1 390	2 389	1 701	2 537

16. PAPIERY WARTOŚCIOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
przeznaczone do obrotu	2 052	472	472
instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat			6 409
inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży			42 009
inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności			1 622
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 485	2 886	
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	45 048	45 602	
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	6 511	5 990	
Razem	55 096	54 950	50 512

PAPIERY WARTOŚCIOWE 30.09.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	2 032	1 160	45 048	6 511	54 751
bony pieniężne NBP	-	-	1 200	-	1 200
obligacje skarbowe PLN	1 814	970	34 358	2 015	39 157
obligacje skarbowe walutowe	4	-	-	-	4
obligacje komunalne PLN	16	-	5 379	2 445	7 840
obligacje komunalne walutowe	36	76	-	-	112
obligacje korporacyjne PLN	118	114	3 689	1 706	5 627
obligacje korporacyjne walutowe	2	-	422	345	769
hipoteczne listy zastawne	42	-	-	-	42
Kapitałowe papiery wartościowe	20	325	-	-	345
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	279	-	-	279
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	15	46	-	-	61
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	5	-	-	-	5
Razem	2 052	1 485	45 048	6 511	55 096

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

W kwietniu 2018 roku PKO Bank Polski SA zakończył negocjacje z Bankiem Gospodarstwa Krajowego SA dotyczące sprzedaży tytułów uczestnictwa w The 2020 European Fund for Energy, Climate Change and Infrastructure (Fundusz Marguerite I) i podpisał umowę sprzedaży.

Wyżej wymienione zaangażowanie kapitałowe było wykazywane jako tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania i klasyfikowane na 31 grudnia 2017 roku jako inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży oraz na 1 stycznia 2018 roku jako nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 01.01.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	446	2 347	45 602	5 990	54 385
bony pieniężne NBP	-	-	4 199	-	4 199
obligacje skarbowe PLN	151	1 134	32 095	1 622	35 002
obligacje skarbowe walutowe	138	893	-	-	1 031
obligacje komunalne PLN	23	106	4 921	2 513	7 563
obligacje komunalne walutowe	-	77	-	-	77
obligacje korporacyjne PLN	94	137	3 910	1 730	5 871
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	477	125	603
hipoteczne listy zastawne	39	-	-	-	39
Kapitałowe papiery wartościowe	26	539	-	-	565
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	-	238	-	-	238
udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	19	49	-	-	68
tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania/certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	252	-	-	259
Razem	472	2 886	45 602	5 990	54 950

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 31.12.2017	przeznaczone do obrotu	instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
Dłużne papiery wartościowe	446	6 409	41 560	1 622	50 037
bony pieniężne NBP	-	4 199	-	-	4 199
obligacje skarbowe PLN	151	1 134	32 095	1 622	35 002
obligacje skarbowe walutowe	138	893	-	-	1 031
obligacje komunalne PLN	23	106	4 928	-	5 057
obligacje komunalne walutowe	-	77	-	-	77
obligacje korporacyjne PLN	94	-	4 058	-	4 152
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	479	-	480
hipoteczne listy zastawne	39	-	-	-	39
Kapitałowe papiery wartościowe	26	-	449	-	475
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	-	148	-	148
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	19	-	49	-	68
Tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania/Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	-	252	-	259
Razem	472	6 409	42 009	1 622	50 512

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały opisane dla dziewięciu miesięcy 2018 roku w nocie 18 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla 2017 roku w nocie 19 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

Na 30 września 2018 roku 489 milionów PLN papierów wartościowych klasyfikowano do Fazy 3 (na 1 stycznia 2018 roku 458 milionów PLN). W okresie zakończonym 30 września 2018 roku nastąpił transfer pomiędzy Fazą 1 a Fazą 3 w kwocie 29 milionów PLN dotyczący obligacji korporacyjnych w PLN.

17. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
	Wartość netto	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	188 922	181 664	186 893
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	(1)	(1)
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	188 922	181 663	186 892

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	180 072	172 359	186 893
dłużne papiery wartościowe			4 368
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	7 916	8 235	
nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	934	1 070	
Razem	188 922	181 664	186 893

Obligacje korporacyjne i komunalne w kwocie 4 368 milionów PLN, które zgodnie z MSR 39 spełniały definicję kredytów i pożyczek, były prezentowane w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Po wejściu w życie MSSF 9, z uwagi na fakt, że papiery te spełniają kryterium testu SPPI oraz są klasyfikowane do modelu biznesowego „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, są kwalifikowane do kategorii aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu i prezentowane w pozycji dedykowanej papierom wartościowym wycenianym według zamortyzowanego kosztu.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM 30.09.2018	nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			wyceniane według zamortyzowanego kosztu			suma portfeli
	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty	934	7 933	(17)	7 916	187 551	(7 670)	179 881	188 731
mieszkaniowe	29	7 933	(17)	7 916	84 793	(1 933)	82 860	90 805
gospodarcze	149	-	-	-	75 885	(4 028)	71 857	72 006
konsumpcyjne	756	-	-	-	26 873	(1 709)	25 164	25 920
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	191	-	191	191
Razem	934	7 933	(17)	7 916	187 742	(7 670)	180 072	188 922

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 01.01.2018	nieprzeznaczone do obrotu wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	suma portfeli				
	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty ¹	1 070	8 243	(8)	8 235	181 500	(10 043)	171 457	180 762
mieszkaniowe	37	8 243	(8)	8 235	84 463	(2 960)	81 503	89 775
gospodarcze	182	-	-	-	71 723	(5 053)	66 670	66 852
konsumpcyjne	851	-	-	-	25 314	(2 030)	23 284	24 135
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	902	-	902	902
Razem	1 070	8 243	(8)	8 235	182 402	(10 043)	172 359	181 664

¹ W pozycji „Kredyty” zaprezentowano wartość odsetek zastrzeżonych w kwocie 2 480 milionów PLN, w tym: dla kredytów gospodarczych w kwocie 1 208 milionów PLN, dla kredytów konsumpcyjnych w kwocie 466 milionów PLN oraz dla kredytów mieszkaniowych w kwocie 806 milionów PLN.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2017	wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
	Wartość brutto	Odpis z tytułu utraty wartości	Wartość netto
Kredyty	188 783	(7 160)	181 623
mieszkaniowe	92 134	(1 925)	90 209
gospodarcze	70 719	(3 580)	67 139
konsumpcyjne	25 930	(1 655)	24 275
Dłużne papiery wartościowe	4 378	(10)	4 368
obligacje korporacyjne	1 859	(4)	1 855
obligacje komunalne	2 519	(6)	2 513
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	902
Razem	194 063	(7 170)	186 893

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.09.2018	01.01.2018 ¹	31.12.2017 ¹
bankowości hipotecznej	86 251	85 960	85 515
korporacyjne	62 449	58 164	61 597
bankowości detalicznej i prywatnej	27 629	26 165	25 930
firm i przedsiębiorstw	20 089	20 524	20 119
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	902	902
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe/z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(7 687)	(10 051)	(7 170)
Razem	188 922	181 664	186 893

¹ bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek udzielonych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały szerzej opisane dla okresu dziewięciu miesięcy 2018 roku w nocie 18 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla roku 2017 w nocie 19 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.09.2018	Wartość bilansowa brutto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	7 801	105	25	-	-	2	-	7 933
kredyty	7 801	105	25	-	-	2	-	7 933
mieszkaniowe	7 801	105	25	-	-	2	-	7 933
Razem	7 801	105	25	-	-	2	-	7 933
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	177 522	4 767	3 467	753	466	677	90	187 742
kredyty	177 331	4 767	3 467	753	466	677	90	187 551
mieszkaniowe	81 561	1 427	1 238	207	258	78	24	84 793
gospodarcze	70 908	2 344	1 770	340	138	341	44	75 885
konsumpcyjne	24 862	996	459	206	70	258	22	26 873
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191
Razem	177 522	4 767	3 467	753	466	677	90	187 742
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	386	-	-	-	-	-	-	386

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.09.2018	Wartość odpisów							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	(6)	(10)	-	-	-	(1)	-	(17)
kredyty	(6)	(10)	-	-	-	(1)	-	(17)
mieszkaniowe	(6)	(10)	-	-	-	(1)	-	(17)
Razem	(6)	(10)	-	-	-	(1)	-	(17)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	(6 564)	(386)	(32)	(320)	(55)	(312)	(1)	(7 670)
kredyty	(6 564)	(386)	(32)	(320)	(55)	(312)	(1)	(7 670)
mieszkaniowe	(1 658)	(131)	(5)	(78)	(35)	(26)	-	(1 933)
gospodarcze	(3 599)	(120)	(21)	(128)	(10)	(149)	(1)	(4 028)
konsumpcyjne	(1 307)	(135)	(6)	(114)	(10)	(137)	-	(1 709)
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	(6 564)	(386)	(32)	(320)	(55)	(312)	(1)	(7 670)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	(96)	-	-	-	-	-	-	(96)

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.09.2018	Wartość bilansowa netto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	7 795	95	25	-	-	1	-	7 916
kredyty	7 795	95	25	-	-	1	-	7 916
mieszkaniowe	7 795	95	25	-	-	1	-	7 916
Razem	7 795	95	25	-	-	1	-	7 916
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	170 958	4 381	3 435	433	411	365	89	180 072
kredyty	170 767	4 381	3 435	433	411	365	89	179 881
mieszkaniowe	79 903	1 296	1 233	129	223	52	24	82 860
gospodarcze	67 309	2 224	1 749	212	128	192	43	71 857
konsumpcyjne	23 555	861	453	92	60	121	22	25 164
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191
Razem	170 958	4 381	3 435	433	411	365	89	180 072
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	290	-	-	-	-	-	-	290

Przesunięcia pomiędzy fazami utraty wartości zostały zaprezentowane w wartości bilansowej brutto i odpisu na 30 września 2018 roku. Dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom, które wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcie zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2018 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 30 września 2018 roku.

18. OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

AKTYWA FINANSOWE

WEDŁUG MODELU WYCENY 30.09.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względem na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite¹										
papiery wartościowe	44 573	(14)	-	-	500	500	(11)	45 073	(25)	45 048
obligacje skarbowe	34 358	-	-	-	-	-	-	34 358	-	34 358
pozostałe	10 215	(14)	-	-	500	500	(11)	10 715	(25)	10 690
kredyty	7 779	(2)	151	(14)	3	3	(1)	7 933	(17)	7 916
mieszkaniowe	7 779	(2)	151	(14)	3	3	(1)	7 933	(17)	7 916
Razem	52 352	(16)	151	(14)	503	503	(12)	53 006	(42)	52 964
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	471	471	(11)	471	(11)	460
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu										
należności od banków	11 509	(4)	-	-	-	-	-	11 509	(4)	11 505
papiery wartościowe	6 524	(13)	-	-	-	-	-	6 524	(13)	6 511
obligacje skarbowe	2 015	-	-	-	-	-	-	2 015	-	2 015
pozostałe	4 509	(13)	-	-	-	-	-	4 509	(13)	4 496
kredyty	165 066	(497)	11 806	(1 079)	10 870	10 248	(6 094)	187 742	(7 670)	180 072
mieszkaniowe	77 712	(45)	4 804	(471)	2 277	2 205	(1 417)	84 793	(1 933)	82 860
gospodarcze	63 993	(308)	5 210	(340)	6 682	6 144	(3 380)	75 885	(4 028)	71 857
konsumpcyjne	23 170	(144)	1 792	(268)	1 911	1 899	(1 297)	26 873	(1 709)	25 164
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191	-	191
inne aktywa finansowe	2 503	-	-	-	99	99	(99)	2 602	(99)	2 503
Razem	185 602	(514)	11 806	(1 079)	10 969	10 347	(6 193)	208 377	(7 786)	200 591
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	386	352	(96)	386	(96)	290
łącznie	237 954	(530)	11 957	(1 093)	11 472	10 850	(6 205)	261 383	(7 828)	253 555

¹ Dla instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite wartość brutto zaprezentowano jako wartość godziwą powiększoną o odpis na oczekiwane straty kredytowe.

WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO 30.09.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
należności od banków	11 509	(4)	-	-	-	-	-	11 509	(4)	11 505
papiery wartościowe	51 097	(27)	-	-	500	500	(11)	51 597	(38)	51 559
obligacje skarbowe	36 373	-	-	-	-	-	-	36 373	-	36 373
pozostałe	14 724	(27)	-	-	500	500	(11)	15 224	(38)	15 186
kredyty	172 845	(499)	11 957	(1 093)	10 873	10 251	(6 095)	195 675	(7 687)	187 988
mieszkaniowe	85 491	(47)	4 955	(485)	2 280	2 208	(1 418)	92 726	(1 950)	90 776
gospodarcze	63 993	(308)	5 210	(340)	6 682	6 144	(3 380)	75 885	(4 028)	71 857
konsumpcyjne	23 170	(144)	1 792	(268)	1 911	1 899	(1 297)	26 873	(1 709)	25 164
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	191	-	-	-	-	-	-	191	-	191
inne aktywa finansowe	2 503	-	-	-	99	99	(99)	2 602	(99)	2 503
Razem	237 954	(530)	11 957	(1 093)	11 472	10 850	(6 205)	261 383	(7 828)	253 555
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	857	823	(107)	857	(107)	750

WSKAŹNIK JAKOŚCI KREDYTOWEJ (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	30.09.2018	01.01.2018
Udział ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości ¹	5,1%	5,6%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ²	75,1%	72,9%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	3,8%	4,1%

¹ Wskaźnik udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony dla kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite jako wartość brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości do wartości brutto razem kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite pomniejszonej na 01.01.2018 roku o wartość odsetek kontraktowych (niepracujących) objętych odpisem dla fazy 3.

² Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony jako stosunek odpisów na oczekiwane straty kredytowe ogółem dla kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite pomniejszonych na 01.01.2018 roku o odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem dla fazy 3, do wartości brutto ekspozycji z tych portfeli z rozpoznaną utratą wartości.

WEDŁUG MODELU WYCENY 01.01.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite											
papiery wartościowe	45 161	(17)	-	-	473	2	473	(15)	45 634	(32)	45 602
obligacje skarbowe	32 095	-	-	-	-	-	-	-	32 095	-	32 095
pozostałe	13 066	(17)	-	-	473	2	473	(15)	13 539	(32)	13 507
kredyty	8 155	(3)	88	(5)	-	-	-	-	8 243	(8)	8 235
mieszkaniowe	8 155	(3)	88	(5)	-	-	-	-	8 243	(8)	8 235
Razem	53 316	(20)	88	(5)	473	2	473	(15)	53 877	(40)	53 837
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	473	2	473	(15)	473	(15)	458
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu											
należności od banków	8 769	(2)	-	-	-	-	-	-	8 769	(2)	8 767
papiery wartościowe	6 001	(11)	-	-	-	-	-	-	6 001	(11)	5 990
obligacje skarbowe	1 622	-	-	-	-	-	-	-	1 622	-	1 622
pozostałe	4 379	(11)	-	-	-	-	-	-	4 379	(11)	4 368
kredyty	156 575	(450)	12 025	(987)	13 802	2 250	10 717	(8 606)	182 402	(10 043)	172 359
mieszkaniowe	76 135	(46)	4 760	(415)	3 568	733	2 761	(2 499)	84 463	(2 960)	81 503
gospodarcze	58 199	(282)	5 660	(363)	7 864	1 153	5 962	(4 408)	71 723	(5 053)	66 670
konsumpcyjne	21 339	(122)	1 605	(209)	2 370	364	1 994	(1 699)	25 314	(2 030)	23 284
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	-	-	-	902	-	902
inne aktywa finansowe	1 748	-	-	-	99	-	99	(99)	1 847	(99)	1 748
Razem	173 093	(463)	12 025	(987)	13 901	2 250	10 816	(8 705)	199 019	(10 155)	188 864
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	221	-	192	(107)	221	(107)	114
Łącznie	226 409	(483)	12 113	(992)	14 374	2 252	11 289	(8 720)	252 896	(10 195)	242 701

WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO 01.01.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
należności od banków	8 769	(2)	-	-	-	-	-	-	8 769	(2)	8 767
papiery wartościowe	51 162	(28)	-	-	473	2	473	(15)	51 635	(43)	51 592
obligacje skarbowe	33 717	-	-	-	-	-	-	-	33 717	-	33 717
pozostałe	17 445	(28)	-	-	473	2	473	(15)	17 918	(43)	17 875
kredyty	164 730	(453)	12 113	(992)	13 802	2 250	10 717	(8 606)	190 645	(10 051)	180 594
mieszkaniowe	84 290	(49)	4 848	(420)	3 568	733	2 761	(2 499)	92 706	(2 968)	89 738
gospodarcze	58 199	(282)	5 660	(363)	7 864	1 153	5 962	(4 408)	71 723	(5 053)	66 670
konsumpcyjne	21 339	(122)	1 605	(209)	2 370	364	1 994	(1 699)	25 314	(2 030)	23 284
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	-	-	-	902	-	902
inne aktywa finansowe	1 748	-	-	-	99	-	99	(99)	1 847	(99)	1 748
Razem	226 409	(483)	12 113	(992)	14 374	2 252	11 289	(8 720)	252 896	(10 195)	242 701
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	694	2	665	(122)	694	(122)	572

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG MODELU WYCENY	Wartość na 31.12.2017 roku	Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9 ¹	Wartość na 01.01.2018 roku (zmieniony)	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z częściowym i całkowitym spisaniem	Inne zmiany	Wartość na 30.09.2018
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	298	(298)	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite										
papiery wartościowe	-	32	32	1	-	(9)	-	(2)	3	25
kredyty	-	8	8	-	-	9	-	-	-	17
mieszkaniowe	-	8	8	-	-	9	-	-	-	17
Razem	-	40	40	1	-	-	-	(2)	3	42
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu										
należności od banków	-	2	2	2	-	(2)	-	-	2	4
papiery wartościowe	-	11	11	3	-	(2)	-	-	1	13
kredyty	7 170	2 873	10 043	321	(671)	1 226	44	(3 264)	(29)	7 670
mieszkaniowe	1 925	1 035	2 960	27	(235)	288	5	(1 025)	(87)	1 933
gospodarcze	3 580	1 473	5 053	226	(197)	380	37	(1 548)	77	4 028
konsumpcyjne	1 655	375	2 030	68	(239)	558	2	(691)	(19)	1 709
papiery wartościowe	10	(10)	-	-	-	-	-	-	-	-
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inne aktywa finansowe	99	-	99	-	-	-	-	-	-	99
Razem	7 269	2 886	10 155	326	(671)	1 222	44	(3 264)	(26)	7 786
Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów finansowych	7 567	2 628	10 195	327	(671)	1 222	44	(3 266)	(23)	7 828

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO	Wartość na 31.12.2017 roku	Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9 ¹	Wartość na 01.01.2018 roku (zmieniony)	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z częściowym i całkowitym spisaniem	Inne zmiany	Wartość na 30.09.2018
należności od banków	-	2	2	2	-	(2)	-	-	2	4
papiery wartościowe	298	(255)	43	4	-	(11)	-	(2)	4	38
kredyty	7 170	2 881	10 051	321	(671)	1 235	44	(3 264)	(29)	7 687
mieszkaniowe	1 925	1 043	2 968	27	(235)	297	5	(1 025)	(87)	1 950
gospodarcze	3 580	1 473	5 053	226	(197)	380	37	(1 548)	77	4 028
konsumpcyjne	1 655	375	2 030	68	(239)	558	2	(691)	(19)	1 709
papiery wartościowe	10	(10)	-	-	-	-	-	-	-	-
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inne aktywa finansowe	99	-	99	-	-	-	-	-	-	99
Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów finansowych	7 567	2 628	10 195	327	(671)	1 222	44	(3 266)	(23)	7 828

¹ z tytułu rozpoznania utraty wartości kredytów w kwocie 759 milionów PLN, z tytułu uwzględnienia odsetek niepracujących ujętych w wartości bilansowej brutto w kwocie 2 480 milionów PLN, z tytułu zmniejszenia odpisów na skutek rozpoznania straty początkowej 346 milionów PLN dla aktywów POCI oraz z tytułu rozwiązywania odpisów na papiery wartościowe w kwocie 265 miliony PLN.

AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI W MOMENCIE POCZĄTKOWEGO UJĘCIA – POCI

Łączna wartość nabytych bądź udzielonych aktywów finansowych z utratą wartości na 30 września 2018 roku wyniosła 750 milionów PLN (na 1 stycznia 2018 roku 572 miliony PLN).

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) - 30.09.2018 ROKU	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe	471	(11)	460
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	471	(11)	460
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	386	(96)	290
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	386	(96)	290
Razem	857	(107)	750

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) - 01.01.2018 ROKU	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe	473	(15)	458
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	473	(15)	458
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	221	(107)	114
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	221	(107)	114
Razem	694	(122)	572

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW DLA ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W III KWARTAŁACH 2018 ROKU	Wartość na początek okresu	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku ze spisaniem	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	15	-	(2)	(2)	-	11
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	15	-	(2)	(2)	-	11
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	107	(25)	20	(10)	4	96
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	107	(25)	20	(10)	4	96
Razem	122	(25)	18	(12)	4	107

19. ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW - EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie 31.12.2017
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	8 769
Razem brutto/netto	8 769

PAPIERY WARTOŚCIOWE

INWESTYCYJNE DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY - EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie 31.12.2017
z rozpoznaną utratą wartości, metoda zindywidualizowana	819
bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	40 987
z ratingiem zewnętrznym	35 840
z ratingiem wewnętrznym	5 147
Razem brutto	41 806
Odpisy z tytułu utraty wartości	(246)
Razem netto	41 560

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2017		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
metoda zindywidualizowana, w tym:	4 793	(1 665)	3 128
ze stwierdzoną utratą wartości	3 757	(1 660)	2 097
bez stwierdzonej utraty wartości	1 036	(5)	1 031
metoda portfelowa	7 118	(4 880)	2 238
metoda grupowa (IBNR)	182 152	(625)	181 527
Razem	194 063	(7 170)	186 893

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	31.12.2017		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	10 875	(6 540)	4 335
oceniane metodą zindywidualizowaną	3 757	(1 660)	2 097
bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	183 188	(630)	182 558
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 016	(5)	1 011
nieprzeterminowane	751	(4)	747
przeterminowane	265	(1)	264
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej/IBNR	182 172	(625)	181 547
nieprzeterminowane	179 574	(477)	179 097
przeterminowane	2 598	(148)	2 450
Razem	194 063	(7 170)	186 893

WSKAŹNIKI JAKOŚCI KREDYTOWEJ (W %)	31.12.2017
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,6%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ¹	65,9%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto	4,3%

¹ Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisów z tytułu utraty wartości (zarówno dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości, jak i IBNR) oraz wartości ekspozycji brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości

INNE AKTYWA FINANSOWE

INNE AKTYWA FINANSOWE	31.12.2017		
	nieprzeterminowane	przeterminowane	RAZEM
z rozpoznaną utratą wartości	-	98	98
bez rozpoznanej utraty wartości	1 739	10	1 749
Razem brutto	1 739	108	1 847
Odpisy z tytułu utraty wartości	-	(99)	(99)
Razem według wartości bilansowej (netto)	1 739	9	1 748

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	274	82	(70)	(41)	245	(12)
Kapitałowe papiery wartościowe	1	-	-	-	1	-
Razem	275	82	(70)	(41)	246	(12)

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne, w tym z tytułu nabycia jednostek zależnych	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych	Utworzenie netto wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 144	547	(385)	(158)	(90)	2 058	6	(156)
kredyty gospodarcze	3 667	1 526	(982)	(428)	(67)	3 716	24	(520)
kredyty konsumpcyjne	1 432	937	(552)	(94)	(13)	1 710	3	(382)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	1	-	-	-	70	-	(1)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	8	-	(2)	-	-	6	-	2
Razem	7 320	3 011	(1 921)	(680)	(170)	7 560	33	(1 057)

20. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY

AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	30.09.2018	31.12.2017
Inwestycje w jednostki zależne	-	601
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o. o.	-	283
Qualia Development Sp. z o. o.	-	318
Grunty i budynki	20	20
Razem brutto	20	621
Odpisy z tytułu utraty wartości	-	(262)
Razem netto	20	359

Spadek salda aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży w 2018 roku wynikał ze sprzedaży udziałów w Finansowej Kompanii „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. na rzecz Bankowego Towarzystwa Kapitałowego SA oraz zmiany klasyfikacji udziałów Qualii Development Sp. z o.o. na zaangażowania w podmioty zależne.

21. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	30.09.2018	31.12.2017
Oprogramowanie	1 387	1 485
Wartość firmy	871	871
Relacje z klientami	19	24
Inne, w tym nakłady	200	242
z tego na oprogramowanie	191	231
Razem	2 477	2 622

WARTOŚĆ FIRMY

Wartość firmy netto	30.09.2018	31.12.2017
Spółki Nordea Polska	863	863
Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	8	8
Razem	871	871

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	30.09.2018	31.12.2017
Grunty i budynki	1 408	1 481
Maszyzny i urządzenia	358	375
w tym sprzęt informatyczny	216	215
Środki trwałe w budowie	72	128
w tym sprzęt informatyczny	27	68
Inne, w tym nakłady	188	186
Razem	2 026	2 170

22. INNE AKTYWA

INNE AKTYWA	30.09.2018	31.12.2017
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 519	1 136
Rozliczenie instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	337	284
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	142	158
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi i sprzedaży jednostek uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania	132	63
Należności z tytułu dywidend do otrzymania i dopłat do spółek zależnych ¹	212	-
Rozliczenia z tytułu sprzedaży waluty	43	2
Aktywa do zbycia	49	57
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	64	62
Należności z tytułu rozrachunków z KIR	52	-
Należności od odbiorców	108	94
Pozostałe	73	66
Razem	2 731	1 922
w tym: inne aktywa finansowe	2 503	1 748

¹ w pozycji prezentowana jest niezarejestrowany zakup akcji PKO Banku Hipotecznego SA o wartości 100 milionów PLN oraz dopłata do kapitału ZenCard Sp. z o.o na kwotę 3 miliony PLN.

23. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	30.09.2018	31.12.2017
Przeznaczone do obrotu	26	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	26	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 584	4 299
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	-	2 596
Depozyty banków	869	1 077
Rachunki bieżące	674	583
Inne depozyty z rynku pieniężnego	41	43
Razem	1 610	4 299

¹ Pozycja Otrzymane kredyty i pożyczki została zaprezentowana szczegółowo w notce 25 „Otrzymane kredyty i pożyczki”

24. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	30.09.2018	31.12.2017
Przeznaczone do obrotu	34	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	34	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	227 575	222 524
Zobowiązania wobec ludności	153 994	150 537
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	95 653	86 612
Depozyty terminowe	57 737	63 719
Pozostałe zobowiązania	604	206
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	52 127	52 696
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	35 300	39 719
Depozyty terminowe	15 880	11 992
Pozostałe zobowiązania	758	937
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	189	48
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	13 353	11 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	9 127	9 555
Depozyty terminowe	4 172	1 820
Pozostałe zobowiązania	54	34
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	8 101	7 882
Razem	227 609	222 524

¹ Pozycja Otrzymane kredyty i pożyczki została zaprezentowana szczegółowo w notce 25 „Otrzymane kredyty i pożyczki”

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.09.2018	31.12.2017
bankowości detalicznej i prywatnej	145 339	141 870
korporacyjne	49 448	49 140
firm i przedsiębiorstw	24 532	23 584
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	189	48
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	8 101	7 882
Razem	227 609	222 524

25. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI

OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	30.09.2018	31.12.2017
Od banków	-	2 596
Nordea Bank AB	-	2 596
Od międzynarodowych instytucji finansowych	2 035	2 000
Europejski Bank Inwestycyjny	1 380	1 308
Bank Rozwoju Rady Europy	655	692
Od pozostałych podmiotów	6 066	5 882
PKO Finance AB	6 066	5 882
Razem	8 101	10 478

8 lutego 2018 roku Bank dokonał całkowitej i ostatecznej wcześniejszej spłaty linii kredytowej udzielonej przez Nordea Bank AB (publ) na podstawie umowy z 1 kwietnia 2014 roku. Linia kredytowa pierwotnie była udzielona na okres 7 lat, tym samym Bank dokonał jej przedterminowej spłaty 3 lata przed pierwotnym terminem zapadalności. W związku z dokonaną spłatą linii kredytowej, na podstawie odrębnej umowy nastąpi zwolnienie ustanowionego zabezpieczenia wierzytelności z tytułu portfela hipotecznego.

26. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	30.09.2018	31.12.2017
obligacje bankowe w tym:	5 359	5 204
w PLN	649	645
w EUR - w przeliczeniu na PLN	3 201	3 132
w CHF - w przeliczeniu na PLN	1 509	1 427
Razem	5 359	5 204

INFORMACJA O EMISJI, WYKUPIE I SPŁACIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

DODATKOWE INFORMACJE	30.09.2018	31.12.2017
emisja dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	650	1 320
w walucie oryginalnej (EUR)	-	750
w walucie oryginalnej (CHF)	-	400
wykup dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	650	1 485
w walucie oryginalnej (EUR)	-	200

W okresie dziewięciu miesięcy 2018 roku Bank wyemitował i wykupił papiery wartościowe na kwotę 650 milionów PLN. W 2017 roku Bank wyemitował obligacje bankowe o wartości nominalnej 1 320 milionów PLN oraz euroobligacje o wartości nominalnej 750 milionów EUR oraz euroobligacje o wartości nominalnej 400 milionów CHF przy jednoczesnym wykupie obligacji bankowych w EUR w wysokości 200 milionów EUR oraz obligacji bankowych w PLN w wysokości 1 485 milionów PLN.

W zakresie emisji euroobligacji przez Bank w 2017 roku miały miejsca dwie emisje:

- 18 lipca 2017 roku Bank wyemitował euroobligacje o wartości 750 milionów EUR, okresie zapadalności 4 lata i kuponie 0,75% (Mid Swap +65 p.b.). Obligacje notowane są na GPW w Luxemburgu i równolegle na GPW w Warszawie. Emisja ta była pierwszą w ramach nowego otwartego w maju 2017 roku programu EMTN na łączną kwotę 3 miliardów EUR. W ramach programu możliwa jest emisja niezabezpieczonych euroobligacji typu senior oraz obligacji podporządkowanych w EUR, USD, CHF oraz PLN.
- 19 października 2017 roku Bank uplasował w ramach programu EMTN euroobligacje o wartości 400 milionów CHF, okresie zapadalności 4 lata i kuponie 0,30% (Mid Swap +58 p.b.). Obligacje są notowane na giełdzie w Zurychu.

27. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Waluta	Okres	Warunki szczególne	Stan zobowiązania w PLN	
						30.09.2018	31.12.2017
Obligacje podporządkowane	1 700	3,34	PLN	28.08.2017 - 28.08.2027	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 705	1 720
Obligacje podporządkowane	1 000	3,29	PLN	05.03.2018 - 06.03.2028	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 002	-
Razem						2 707	1 720

Obligacje podporządkowane zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku.

28 lutego 2018 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej obligacji 1 000 milion PLN. Emisja została przeprowadzona w formacie 10NC5. Wartość nominalna jednej obligacji wynosi 500 000 PLN, a cena emisyjna obligacji równa jest wartości nominalnej obligacji. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, odsetki od obligacji są naliczane od wartości nominalnej, według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M, powiększonej o marżę równą 150 p.b. p.a. w całym okresie emisji. 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku.

28. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	30.09.2018	31.12.2017
Koszty do zapłacenia	525	514
Przychody pobierane z góry	554	495
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	73	75
Rozliczenia międzybankowe	915	1 313
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	130	295
Zobowiązania wobec dostawców	124	74
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	757	502
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	289	281
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, w tym:	228	120
utrzymywane w formie zobowiązań do zapłaty, w tym:	228	120
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	111	63
na fundusz gwarancyjny banków	117	57
Rozliczenia publiczno-prawne	131	148
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	369	350
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	488	259
Zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	40	29
Pozostałe	116	137
Razem	4 739	4 592
w tym: inne zobowiązania finansowe	3 637	3 812

Na 30 września 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał zobowiązań, w przypadku których nie wywiązywałby się z płatności wynikających z zawartych umów.

W pozycji „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawarte zostały zobowiązania do zapłaty z tytułu składek wnoszonych na rzecz BFG.

29. REZERWY

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia ¹	Restrukturyzacja ¹	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze ¹	Razem
31 grudnia 2017 roku, w tym:	18	45	-	86	61	210
Rezerwa krótkoterminowa	18	7	-	61	61	147
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	25	-	63
Zmiany wynikające z reklasyfikacji, w tym:	-	14	21	-	(35)	-
Rezerwa krótkoterminowa	-	14	21	-	(35)	-
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	-	-	-
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9, w tym:	-	-	-	69	-	69
Rezerwa krótkoterminowa	-	-	-	45	-	45
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	24	-	24
1 stycznia 2018 roku (zmieniony), w tym:	18	59	21	155	26	279
Rezerwa krótkoterminowa	18	21	21	106	26	192
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	49	-	87
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	27	-	45	137	64	273
Wykorzystane kwoty	(7)	-	(15)	-	-	(22)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(3)	(15)	(9)	(120)	(16)	(163)
30 września 2018 roku, w tym:	35	44	42	172	74	367
Rezerwa krótkoterminowa	35	6	42	134	74	291
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	38	-	76

¹ Na 31 grudnia 2017 roku z pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” dokonano reklasyfikacji rezerw do pozycji „Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia” na kwotę 14 milionów PLN oraz „Restrukturyzacja” na kwotę 21 milionów PLN.

W pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” w wierszu „Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw” została ujęta rezerwa na potencjalne zwroty klientom prowizji i opłat oraz na koszty wypełnienia zobowiązania wynikającego ze świadczenia bezpłatnych usług dla klientów w kwocie 62 miliony PLN.

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
1 stycznia 2017 roku, w tym:	20	59	59	67	18	223
Rezerwa krótkoterminowa	20	21	59	51	18	169
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	16	-	54
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	3	-	-	161	1	165
Wykorzystane kwoty	(4)	-	(32)	-	-	(36)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(8)	(3)	-	(161)	(1)	(173)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	-	-	7	7
30 września 2017 roku, w tym:	11	56	27	67	25	186
Rezerwa krótkoterminowa	11	56	27	53	25	172
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	14	-	14

30. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU

KAPITAŁ WŁASNY	30.09.2018	01.01.2018	31.12.2017
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	29 168	27 118	27 118
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 629	3 593	3 593
Skumulowane inne dochody całkowite	155	18	182
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	164	27	191
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(120)	(75)	(75)
aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	266
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	284	102	-
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	(9)	(9)	(9)
zyski i straty aktuarialne	(9)	(9)	(9)
Niepodzielony wynik finansowy	(535)	(535)	-
Wynik okresu bieżącego netto	2 510	2 774	2 774
Razem	37 247	35 288	35 987

31. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA I JEDNOSTKI STOWARZYSZONE

NA 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
PKO Bank Hipoteczny SA ¹	1 200	-	1 200
KREDOBANK SA	1 072	(793)	279
Qualia Development Sp. z o. o.	318	-	318
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	225	-	225
PKO VC - fizan (certyfikaty inwestycyjne) ²	200	-	200
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan (certyfikaty inwestycyjne) ²	132	-	132
Merkury - fiz an (certyfikaty inwestycyjne) ²	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO Finance AB	24	-	24
ZenCard Sp. z o.o. ³	22	-	22
PKO BP Finat Sp. z o.o.	21	-	21
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	184	(54)	130
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	4 397	(849)	3 548

¹ Na dzień 30 września 2018 r. zakup akcji o wartości 100 milionów PLN nie został zarejestrowany i jest on prezentowany w nocie „Inne Aktywa”.

² PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiającego, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem

³ Na dzień 30 września 2018 r. dopłaty do kapitału w kwocie 3 milionów PLN nie zostały zarejestrowane i są one prezentowane w nocie „Inne Aktywa”.

Wzrost zaangażowania w podmioty zależne w 2018 roku wynika ze zmiany klasyfikacji udziałów Qualii Development Sp. z o.o. z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży w 2018 roku.

NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
PKO Bank Hipoteczny SA	1 200	-	1 200
KREDOBANK SA	1 070	(793)	277
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	-	187
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan (certyfikaty inwestycyjne) ¹	132	-	132
Merkury - fiz an (certyfikaty inwestycyjne) ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO Finance AB	24	-	24
PKO BP Finat Sp. z o.o.	21	-	21
ZenCard Sp. z o.o.	18	-	18
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	184	(54)	130
FERRUM SA	25	-	25
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	3 860	(849)	3 011

¹ PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiającego, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU	01.01- 30.09.2018	01.01- 30.09.2017
Wartość na początek okresu	849	824
Utworzenie w okresie	-	-
Wartość na koniec okresu	849	824
Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat	-	-

POZOSTAŁE NOTY

32. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 30 września 2018 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 950	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	50	31.12.2022
Razem		3 055	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2017 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 453	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	769	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	58	31.12.2022
Razem		2 280	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i nieznajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA GWARANCYJNE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 30.09.2018	Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	47 653	(118)	47 535
mieszkaniowe	5 122	(22)	5 100
gospodarcze	33 820	(68)	33 752
konsumpcyjne	8 711	(28)	8 683
Razem	47 653	(118)	47 535
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	19 694	(40)	19 654
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 155	(51)	8 104
dla podmiotów finansowych	2 755	(4)	2 751
dla podmiotów niefinansowych	5 385	(45)	5 340
dla podmiotów budżetowych	15	(2)	13
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 489	-	4 489
dla podmiotów finansowych	1 981	-	1 981
dla podmiotów niefinansowych	2 508	-	2 508
Udzielone akredytywy	1 348	(2)	1 346
dla podmiotów finansowych	10	-	10
dla podmiotów niefinansowych	1 335	(2)	1 333
dla podmiotów budżetowych	3	-	3
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	268	-	268
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 330	-	1 330
Razem	15 590	(53)	15 537
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 435	(15)	2 420

Informacje na temat rezerw utworzonych na pozabilansowe zobowiązania gwarancyjne i finansowe znajdują się w nocie 29 „Rezerwy”.

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 01.01.2018	Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	46 179	(111)	46 068
mieszkaniowe	4 512	(15)	4 497
gospodarcze	33 364	(71)	33 293
konsumpcyjne	8 303	(25)	8 278
Razem	46 179	(111)	46 068
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	33 607	(70)	33 537
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 404	(40)	8 364
dla podmiotów finansowych	2 917	(5)	2 912
dla podmiotów niefinansowych	5 456	(34)	5 422
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 335	-	4 335
dla podmiotów finansowych	1 985	-	1 985
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 430	(4)	1 426
dla podmiotów finansowych	21	-	21
dla podmiotów niefinansowych	1 409	(4)	1 405
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	205	-	205
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	316
Razem	14 690	(44)	14 646
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 630	(14)	2 616

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 31.12.2017	Zobowiązania pozabilansowe według MSR 37	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSR 37	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	46 179	(59)	46 120
mieszkaniowe	4 512	(6)	4 506
gospodarcze	33 364	(43)	33 321
konsumpcyjne	8 303	(10)	8 293
Razem	46 179	(59)	46 120
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	33 607	(51)	33 556
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 404	(25)	8 379
dla podmiotów finansowych	2 917	(3)	2 914
dla podmiotów niefinansowych	5 456	(21)	5 435
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 335	-	4 335
dla podmiotów finansowych	1 985	-	1 985
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 430	(2)	1 428
dla podmiotów finansowych	21	-	21
dla podmiotów niefinansowych	1 409	(2)	1 407
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	205	-	205
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	316
Razem	14 690	(27)	14 663
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 630	(9)	2 621

UPRAWNIENIE DO SPRZEDAŻY LUB OBCIĄŻENIA ZASTAWEM ZABEZPIECZENIA USTANOWIONEGO NA RZECZ BANKU

Na 30 września 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku na rzecz Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Bank był uprawniony sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

33. POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	30.09.2018	31.12.2017
Finansowe	740	95
Gwarancyjne	2 521	14 066
Razem	3 261	14 161

Na 30 września 2018 roku nastąpił wzrost pozabilansowych zobowiązań finansowych otrzymanych z tytułu otrzymanej linii kredytowej w walucie na podstawie umowy z instytucją sektora finansowego w wysokości 641 milionów PLN.

Spadek pozabilansowych zobowiązań otrzymanych o charakterze gwarancyjnym w stosunku do 31 grudnia 2017 roku spowodowany był wypowiedzeniem umowy gwarancji zapewniającej nieruchomości ochronę kredytową w odniesieniu do portfela wyselekcjonowanych korporacyjnych wierzytelności kredytowych Banku w wysokości 4 505 mln PLN oraz wygaśnięciem limitu gwarancji w ramach umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis w wysokości 7 070 mln PLN.

W wyniku postanowień Umowy zobowiązującej Grupę Kapitałową Nordea Bank AB (publ) do partycypacji w ryzyku utraty wartości Portfela Hipotecznego (walutowego), PKO Bank Polski SA oraz Nordea Bank AB (publ) 1 kwietnia 2014 roku zawarły umowę dotyczącą podziału ryzyka kredytowego („Umowa Podziału Ryzyka”), zgodnie z którą Nordea Bank AB (publ) ponosił do 31 marca 2018 roku 50% nadwyżki kosztu ryzyka Portfela Hipotecznego ponad roczny poziom kosztów ryzyka ustalony na poziomie 40 punktów bazowych za każdy rok powyższego czteroletniego okresu obowiązywania Umowy Podziału Ryzyka, której wartość godziwa na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 0 milionów PLN. W trakcie trwania umowy nie odnotowano przypadku wystąpienia straty skutkującej koniecznością wypłacenia przez Nordea AB środków na rzecz Banku.

34. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	30.09.2018	31.12.2017	30.09.2017
Gotówka i rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 646	15 800	15 853
Lokaty w Banku Centralnym	2 640	1 965	970
Bieżące należności od banków	7 051	4 765	3 219
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	8	11	8
Razem	20 345	22 541	20 050

ŚRODKI PIENIĘŻNE O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA

Środki pieniężne w kwocie 8 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku: 11 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Dom Maklerski PKO BP SA operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP.

35. TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

Transakcje jednostki dominującej z jednostkami zależnymi, stowarzyszonymi i wspólnymi przedsięwzięciami wycenionymi metodą praw własności. Wszystkie opisane poniżej transakcje ze wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

NA 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	95	-	1	110
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	18	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	167	167	59	-
PKO Bank Hipoteczny SA	4 160	1 492	53	3 138
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	12	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	40	1
PKO Finance AB	-	-	6 066	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	14 242	14 192	34	3 804
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	71	-	212	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	21	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	456	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	54	-
ZenCard Sp. z o.o.	-	-	2	-
Razem jednostki zależne	18 735	15 851	7 028	7 054

NA 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	83	17	66	28
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	17	17	8	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	9	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	100	34	83	29

NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	93	-	9	105
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	10	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	203	203	57	-
PKO Bank Hipoteczny SA	4 258	1 477	5	2 912
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	12	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	1	-	42	1
PKO Finance AB	-	-	5 882	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	12 550	12 546	66	5 332
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	26	-	67	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	8	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	441	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	238	-
Razem jednostki zależne	17 131	14 226	6 837	8 351

NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	49	6	37	25
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	13	13	9	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	16	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	62	19	62	26

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDO BANK SA i jego spółka zależna	2	2	-	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	2	2	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	187	177	1	1
PKO BP BANKOWY PTE SA	9	-	-	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	60	-	4	-
PKO Finance AB	-	-	211	211
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	229	213	13	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	163	96	1	1
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	56	56	5	5
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	42	42	8	8
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	2	2
Razem jednostki zależne	750	588	245	228

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	200	168	54	54
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	201	169	54	54

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDO BANK SA i jego spółka zależna	4	3	-	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	3	2	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	63	54	1	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	6	-	-	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	47	-	15	-
PKO Finance AB	-	-	171	171
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	205	198	12	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	259	198	1	1
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	47	47	-	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	43	43	9	7
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	1	-	3	3
Razem jednostki zależne	678	545	212	182

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	219	211	92	91
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	219	211	92	91

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

36. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SA

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu miar adekwatności kapitałowej oraz kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. System zarządzania ryzykiem wspiera realizację Strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem. Uwzględnia on realizację pożądaną przez Bank celów kapitałowych, poziom tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2017 oraz w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku opisane zostały szczegółowo następujące elementy tj.: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar lub ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze dla zidentyfikowanych przez Bank istotnych rodzajów ryzyka.

37. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - BILANSOWE INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	30.09.2018	01.01.2018
Instrumenty pochodne zabezpieczające	511	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	1 390	1 701
Papiery wartościowe:	3 537	3 358
przeznaczone do obrotu	2 052	472
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 485	2 886
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	934	1 070
mieszkaniowe	29	37
gospodarcze	149	182
konsumpcyjne	756	851
Razem	6 372	7 233

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - BILANSOWE INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	31.12.2017
Instrumenty pochodne zabezpieczające	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	1 701
Papiery wartościowe	6 881
przeznaczone do obrotu	472
instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6 409
Razem	9 686

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI – AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI, KTÓRE SĄ PRZETERMINOWANE LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 30.09.2018	Aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)				Aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)				Aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)				RAZEM PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI
	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	1 207	-	-	1 207	868	340	-	1 208	160	157	2 187	2 504	4 919
kredyty	1 207	-	-	1 207	868	340	-	1 208	160	157	2 187	2 504	4 919
mieszkaniowe	504	-	-	504	599	195	-	794	76	74	434	584	1 882
gospodarcze	403	-	-	403	115	47	-	162	48	47	1 386	1 481	2 046
konsumpcyjne	300	-	-	300	154	98	-	252	36	36	367	439	991
Razem netto	1 207	-	-	1 207	868	340	-	1 208	160	157	2 187	2 504	4 919

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 31.12.2017	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	2 295	570	2 523	5 388
mieszkaniowe	1 221	319	567	2 107
gospodarcze	605	121	1 484	2 210
konsumpcyjne	469	130	472	1 071
Razem netto	2 295	570	2 523	5 388

38. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

MIARY WRAŻLIWOŚCI

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)	225	301
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (mln PLN) (test warunków skrajnych) ¹	1 590	2 097

¹ W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcia krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

39. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Banku na ryzyko stopy walutowej dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN) ¹	3	3
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (mln PLN) (test warunków skrajnych)	63	184

¹ W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

40. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

LUKA PŁYNNOŚCI

Poniżej prezentowane luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych Banku dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesięcy	pow. 60 miesięcy
30.09.2018							
urealniona luka okresowa	10 952	29 441	518	2 415	9 401	15 789	23 446 (91 962)
urealniona skumulowana luka okresowa	10 952	40 393	40 911	43 326	52 727	68 516	91 962 -
31.12.2017							
urealniona luka okresowa	15 256	22 934	(1 927)	1 912	12 096	10 242	34 258 (94 771)
urealniona skumulowana luka okresowa	15 256	38 190	36 263	38 175	50 271	60 513	94 771 -

NADWYŻKA PŁYNNOŚCI

Poniższa tabela przedstawia nadwyżkę płynności Banku na 30 września 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni (mld PLN) ¹	13	14

¹ Nadwyżka płynności - określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	30.09.2018	31.12.2017
M3 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	16,12	13,92
M4 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,19	1,19
NSFR - wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania	112,9%	114,6%
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	135,9%	160,7%

W okresie zakończonym 30 września 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

41. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

	30.09.2018	31.12.2017
Fundusze własne razem	37 207	34 297
Kapitał Tier I	34 507	32 597
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami, w tym:	36 553	34 854
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Pozostałe kapitały rezerwowe	32 797	30 712
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070	1 070
Zyski zatrzymane, w tym:	1 436	1 822
niepodzielony wynik	(535)	
zysk bieżący zaliczony za zgodą KNF	1 135	1 822
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne	836	-
(-) Wartość firmy	(871)	(871)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 380)	(1 509)
Skumulowane inne całkowite dochody	155	182
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	50	12
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-	(71)
Kapitał Tier II	2 700	1 700
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 700	1 700
Wymogi w zakresie funduszy własnych	14 390	14 008
Ryzyko kredytowe	13 290	13 017
Ryzyko operacyjne	516	455
Ryzyko rynkowe	541	495
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	43	41
Łączny współczynnik kapitałowy	20,68%	19,59%
Współczynnik kapitału Tier 1	19,18%	18,62%

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

42. ZDARZENIA KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE

26 października 2018 roku PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował listy zastawne o łącznej wartości nominalnej 230 milionów PLN oraz okresie wykupu ustalonym na 6 lat i 6 miesięcy od dnia emisji.

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU BANKU

29.10.2018	ZBIGNIEW JAGIEŁŁO	PREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	RAFAŁ ANTCAK	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	RAFAŁ KOZŁOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	MAKS KRACZKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	MIECZYSLAW KRÓL	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	ADAM MARCINIAK	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	PIOTR MAZUR	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	JAKUB PAPIERSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
29.10.2018	JAN EMERYK ROŚCISZEWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO
PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

DANUTA SZYMAŃSKA
DYREKTOR DEPARTAMENTU RACHUNKOWOŚCI I PODATKÓW

.....
(PODPIS)